

AL

CA

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Novena*

Número *742*

INC

333

T. 884710

C 1000207617

^{pa}
T-15 - A -

Yala "Reservado" 9-6

מבואר ממה שזכרנו מרביתה וספר אחד זה שכבר התפלל מ
מיוזב לש' בער ריעיו ואחד זה הטיב השכ אחרית מיוזב מר
מראשיתו ומדרך ימים נתן לו ובניו ובני בניו ער
מרבנה רורות הנה זה הוא ממה שזכרה לנו
בביאור זה הספר ונבטח שלא חסר מ
ממנו מכונתיו הכוללת ונחשוב
שלא כפר מהחלקיות גם כן ואם היה הוא מעט ובלתי מכולל
הכונה הכוללת
והכל מלמדת הקדש על יד מברהם יויא בכר תיי וולה מפוזרו
סופר מהיר רפוסים והשלמותו היה יוס ור' לתרש סיון רלו לאלף ה
השישי וברוך הנחתן ליענה כח ולמין מוכים עיסמה ורבה
לכל תחלה ראיתי קץ

כבודך

כורה לחסין יה יחד ישועות
תקיף מרוד וכורא למוטעות
נועמו נתן למברהם עברו עזרה
מסיר מכשול להשלים ועיני כל ממירה
ספק בגללו יכא מדרך מאפליה
לא אור ברלינו מים מרני מביד התושיה והפולסופים
והיכוד אשר להשלימו זכני
חזור וחזור להגות בו יכריחני ויטני
ויקוק חקירת הספר וביאורה
זרה השלמותו כתשעה ומרבנים לספדה

Camille Joseph Libi Luigi

לרעותי כי בשלי היה העצור הזה עלי וכשאשתדל לרבוקה בשכ
יתעלה יסור ממני הרע הזה ואחר זה אמר השם יתעלה ל'א'יפן
שיחלה פני מיוב שיתפלל ל'ש' ית' עלי ועל רעיו כי לא רבתו כ
נכונה ל'ש' ית' כמו שרבר מיוב אחר ש'ש' ה' המצות והודה לרברי
ה' ית' וזה שברבריהם נכנס מהמוס והטעות מה שכבר התבאר
עם שכבר היו טוענים טענות היה ידוע אליהם שהם כוזבין כרי
שיצדיקו השם ית' ואולם מיוב ואם לא הגיע בתחלה אל הרעתה
האמתית הנה לא היה טוען רק מה שהיה צורך לפי מחשבתו מלה
להתבאר לו שבכאן רוע סדור בא' הטובות והרעות היה מניח ש
שהשם יתעלה בלתי יודע א' הרברים הפרטיים כרי שיהיו לו ה
לו התנצלות מזה וכבר ביאר מ'ר העיון היותו בלתי יודע אמת
מזה הוא מבואר שאעפ' שרעת מיוב היה כוזב הנה הוא היה יודע
יותר קרוב אל הרעת האמתית מרעות א'יפן ובלרר וכופר כי הוא
היה בנוי על שרשיים צורקים ומה שהניחו מיוב הוא צורך ל
לפי המצות בכל האנשים אשר לא תרבה בהם ההשגחה האלקית כ
מה הרבים ולא חלק עמו א'יהו כי אם באנשים אשר תרבה עמו
ההשגחה כמו שבארנו מזה אמר השם ית' ל'א'יפן שלם רברו א'ין
הוא ובלרר וכופר נכונה כמיוב מן ירידה באמת כי לא רברתם
מ'י נכונה שלם רברתם בעבורי להיות ל' התנצלות מרוע הסדור
הנמצא בטובות והרעות נכונה כמיוב כי הוא ואם לא היה משיג
האמת בזה בשלמות היה מנצל אותי מהעול בטענה צורקת בא
באופן מה ואולם א'יפן ובלרר וכופר היו מנצלים מהשם יתעלה
העול בטענות כוזבות וזה מבואר

וזהו כפי מה שאפשר ער שקצתם לא יזיקו שום מוזק באופן ש
מהאופניו כמו שזכר מלוייתן וזה ממה שיורה על יתרון כחי וג
וגבורתי ושלם מקצר מהמציא בנמצא מה שאפשר בו מה
מהטוב לפי הכנת החומר ולא היה אפשר במרס שימצאו בו מב
מבדרי שומרים מותר מכל הוזק מוזק כמו העני' בלוייתן לא הייתי
מקצר אבל למה שלם היה אפשר הוכנה לו שמירה מצד המעור
ולזה אם ישמר בעת מה הרשע מהרע הבא לוולתו לא תהיה מזה
טענה עליו וזה שאם היה אפשר שישמרו ממנו כל האנשים לא
הייתי מקצר מזה והנה שמתו כלי באנשים מזה הרע מצד המעור
מצד המעוררת להצילם ממנו והוא השכל כי בו יהיו נשמרים מ
אם ירבהו בטוב הפועל כפי מה שאפשר

וישן מיוב את יי' ויאמר

ענה מיוב את השם ית' ואמר ירעתי עתה כי כל רבר תוס ל
לעשות ואין ראוי שיוחס אליך לאות וקצור
ולא יבצר ממך שום מזמה וחכמה על מה שאמרת מזה מעלית
ענה בלי רעת הנה באמת לכן הגרתי מה שהגרתי מצד שלם ה
הייתי מבין במעשיך כי הם היו נפלאות ממני ולא מרע ענייכם
על כן טעיתו במה שטענתו מזה ועל מה שאמרתו שפע נא ואם
ומנכי מרבר אשא לך והוריעני הנה מתחלה הייתי שומע
ענין השגחה בזה העולם לטמע און מזולת רמיה אמתי ועתה
עניי רמתך ונתאמת לי במה שאין ספק בו מופך הנהגתך זה הע
העולם ואופני השגחתך בו לפי שאפשר בנמצא נמצא על כן מ
ממס מה שהייתי בו מן הרעת ונחמתי על מה שהכאבתני בו

על מה שהיה מיחס מהעול לטוב ית בלוי הטובות המגיעות להם
לרשעים והיה מסיר המשפט והיושר ממה שיהיה מהטוב ית לומר
למישי הארץ מהטובות והרעות להצדיק עמו במה שהגיעוהו
מהרעות כל שהוא היה אומר שהטוב ית טוב מישי הארץ אל הס
הסדר אשר מהגדמים השמימיים ויהיו אלהים מהם טובות אנ
רעות לפי הוראות בעת הלילה ולא יצילם מהרע עשותם הפוע
והיושר לא ימנע מהם הטוב עשותם הרע והעול ואמר אליהו
אין תוכל לרעת שיעור כחי וגבורתי ער שיתחם לי לאות וקצור
במה שהמזמותי מלוי הענינים על מה שהם עליו האם כחך כחי
ער שתוכל לטפוט על כחי שיש בה לאו וקצור הלא הכח והגבור
כאמר בארץ ובטוב ית בשתוף הטוב לבר כמו שהתבאר במה שק
שקדס מרבנו בזה המענה ובהיות הענין כן אין אפשר שיהיה
דועה אליך גבורתי ער שתטפוט עליו שיש בה לאות וקצור
הלא הגיע מגבורתי ער טעם היות כונתי תמיד בעשיות הטוב
הנה ומשך ממה שסדרתי מזה רע מה במקרה והוא כמו מכוח מ
להגיע העונש לרשעים ער שימצא השלמות בפעולותי בכל ה
פני שאפשר וזה ממה שיעור על שאין בפעולותי לאות וקצור
כשאתה אומ' ועוד שכבר הגיע רע לרשעים בלתי מחוייב להם
מיד המערכת להשגחתי בצדיקים כדי שלא יזקו בהם ער שכב
שכבר אמית יתר מספר רב מהרשעים כמו שספר אליפו ואין תוכ
תוכל לספר כחי וגבורתי והנה תמצא מהבת אשר עשיתי מה שה
שהם בתכלית הבח ואשגח בהם להמציא להם מונס ולהמציא
בהם רבוי שומרים אותם

נחשבו לו סקש מבני תורת נחשבו לו לקש וילעג ללעג החזמה
כשמעבטין אותו להכות תחתיו סלעים חריפים וחותכין והוא י
ישכב עליהם עם גדלו ולא יזיקהו לקוש עורו יביע תחתיו ענ
דבר כורת חר מצל הטיט אשר הוא רך ועם כל זה לא יזוק בו
ומולכ אמר כי הוא מצל טיט כי לו היה מצל דבר קשה לא היה
פלא אם לא יזוקו בו כי הדבר ההוא הקשה ישמדהו ירתח כסוד
מכולות היס וירתח היס כרתוח הסוד המרתחה בהתנועעו בים
ישמיד מקום פנוי אחריו ער שירמה תחתית היס הנה הרומה תה
תהום אחר עבר בו לזיתן יחשבה למיש שיבה מרוב הלובן בסבת
מיעוט המים הנשארים שם אין על עפר מי שירמה לו אשר
עשו אותו בבריאותו באופן שלא יחת משוכ רבר יכאיבהו כמו ה
הענין בלזיתן את כל גבוה ותקיף ירמה יבזה והוא מושל על כל
הבריות הגדולות אשר בים ומולכ אמר זה להמיצא שכ בריות
כפולמות בגדל וחזק ואיפשר שיהיה הרצון בזה ואיך תאמר
שאין על עפר שולטנות השכ יתברך והשגחתו כי הוא עופס
אל המערכת אבל הבריאות אשר עשו באופן שלא יחתו משוכ מ
משוכ מקרה והם הגרמים השמימיים בהם ימשול וישגיח בהם
וינהיגם וירמה כל גבוה מהנמצאות כמו עולם הגלגלים ועולם
השכלים הנפרדים והוא מלך ומושל על בני הגובה לא על הנ
הנבראות השפלות הלא זה שספרתי מענין מלך הבריאות יורה
על השלמות באלו הפעולות ושהוא ראוי שלא יחס לפועלים ל
למות וקצור כמו שעשית אתה זה ביאור רברי המענה
והכלל העולה מהדברים הוא שהשכ ית יוכיח מיין

אשר ביצירתו מי גלה פני לבוש זה הדג להפשיט אותו ממנו מי
יבא בכפל רסנו לפטוח פיו מי הוא אשר יפתח רלתי פניו הלא
סביבות שייכוי יטילו אימה נפלאה על הארס הנה קשקשתיו הכ
בתכלית העובי והחוזק כמו המגינים יסגרו אחר באחר חותם צר
ער שרוח לא יבא ביניהם להתרבה אחר באחר מעטושי ותדלק
ותבער אש ליתרו חזמו כאלו אש יצא מקרבן ועיניו הכ מאירי
כמו עפעפי שחר מפיו יצאו לפירי אש ליתרון חזמו ויתמלטו מ
מסנו כירורי אש הלא מנחידיו יצא עשן ליתרון הבישול הנעש
הנעשה בפנימי גופו בכלי הבישול כמו שייצא עשן מדור חותם
ואגמון נשימותו תלהיב גחלים ותבעירם ויצא מפיו להב מחוזק
החוס ביצואתו שהוא חלוש בשאר בח לצורך הנעתם אותו שם
ולין עזו וכח חזק לפניו ותהפך ראבה לשמחה כי אין ראבה לפ
לפניו ולא ימצא רבר שיכאיבהו ויצערהו חלקי בשרו הנפרדים
קצת הפרד בשאר הרגי הס הרבקי וחזקיס ער שבשרו הוא חזק
עליו בדרך שלא ימוט ולא יומר קצת חלקי בשרו מקצת לבו הנ
חזק כאבן והוא חזק כמו האבן השפל משני מבני החיים שהוא
היותר חזק מאימותו ורוממותו ויראו חזקיס מששבד לב שייגי
שיגייעוס ממנו יתנאן דרך נקביהם כמנהג המתפתרים פתח חזק
כי הפתח מורכב שיעשה זה לחולשת הכח המחזיק אז מי שישי
שישיגנו חרב להסתו לא ותקייס כי הוא יותר חזק מהחרב ולזה
לא ידוקהו לא חכמת ולא מסע ולא שריה הנה הוא יחשב לתבן
ברזל ויחשב בחושה לפעץ חזקון מרוב תקפו וקשי הפעולות מה
שהחרב לא יבריתנו חץ כי לא יוכל להזיג אותו ואבני קלע נחש

שכראש החבל בלשוננו התוכל לשים אגמון באפו ללכדו ותקב
לחיו בחוח כרי שתקחנו הרבה מליך תחנוניכ להיותך מושל עי
עליו ומס רבר מליך רכות היכרות בריות עמך ותקחנו לעבר עין
עולם התשתק בי כמו שישחק הארס ביכפור ותקשרנו לנעדרותך
להשתעשע בו כמו שישתעשעו בקצת העונה האם יכערו יחד ב'
בעבורו הסותרים ויחלקוהו ביניהם התכרות עורו בחרב שכן
שכורותי הריוגים עורת הרגים ואם תכרות ראשו בחרב שכורו
שכורותי האש שאר הרגים הנה אס תרצה לשים עליו כפיך לו
לכורו לא תוסיף לזכר מלחמה כי הוא בלי ספק ימיתך הן תקו
תקונו ככונה למי שירצה לכור אותו כי גם אל מדמיו זה הרג ל
לגרלו הגיע מליו ורמה וחדרה ער שיוטל ויושלך למרץ ולא
תשאר בו כשמה מרוב החרדה לא ימצא מכור וחוק בעול שיוכל
לעורר אותו ולהניעו ממקומו ואם העניין כן בואת הבריאה מש
מטר במים ששכ בעלי חיים יותר חסרים כמו שהתבאר בספר ב
בעלי חיי מו הוא שיתיצב לפני ויהיה לו כח כחמי הלא זה ממה
שיודה שלא קצתהי מהמציא טוב כפי מה שאפשר בנברא נברא
מי הוא שהקרימני לעשות קצת הנבראות ואשר אכי לברא
השאר ער שתוכל לומר שקצתם הם בתכלית השלמות והנה בת
בקצתם ימצא חסרון לפי שהם משני פועלים מתחלפים הנה ב
באמת הם כולם מפועל אחד כי תחת כל השמים לי הוא ולזה יח
ותויב שיהיה השלמות כמשך בכל פעולותי כמו שהוא באלו ה
הנבראים אלא שאתה לא תשער הנה לא אחריש מהזכיר מופך
הפלאה באיבריו זה הבח וחלקיו ורבר גבורותיו ויופי הסוד

אנושית וכל תחת השורה ישחקו שם ולא ייראו ממנו כי אצלו טור
טורף התחשוב שיוכל לשכב תחת האילנות ובהסתר קנה ובסת
משך הקנה גדל שם האם יסובוהו אילנות להחת לו לכל הא
האם יקפוחו ערבי נחל ער שיהיה ערל מגן לו הנה זה בלתי מי
אפשר כי בגדלו בשתותו בנהר יעשוהו שלם ומהר להרץ כמב
כמבראשונה לרוב חסדו מימינו יבטח כי יבנים כל הירדן אל פיהו
עם הגורל הנהר ההוא ירמה בעיניו שיחת כל הנהר ההוא ער ש
שישפיל אצלו לתחתית הנהר בשתותו ויגע במוקשיים אשר שם ו
והנה אמר זה על צר ההפלגה והקזמא להורות על גדלו וספר ו
ומת הברואה הנפלאה להורות על שלם יחזר המהגיע הטון כפי
הטוב כפי מה שאפשר בברואה ברואה וזה גם כן באברי החלושי
בטבע מהבת סדרתי כח וגבורה הבת אשר אפשר בו זה וסדרתי
לו מוננו ושמירתו מהאוויר המקיף ואם לו ימצא לו מגן האילנות
לפי שכבר שמתו בו כח חזק על שלם יתפעל מהאוויר המקיף ולו
אלוה הוא מבואר שלם תהיה עליו טענה ממה שימצא מההצלחה
לרשעים ער שישמרו מהרע בעת באו לאחריה כמו שטען איוב
באמרו כי לית אויר יחשך רע וגו' וזה כי עקר הכונה האקרי
היא להטיב כל נמצא כפי מה שאפשר ואם היה אפשר שישמר
האדם מכל רע לא היה מקצר מזה והנה הרשע כשישמר מהרע
הוא מצד המערכת לבר ואולם הצדק ישמר בעצמו וזה הוא הה
ההברל בין שמירת הרשע מהרעות ובין שמרת הצדק מהס
התוכל למשוך לזיתן ברשת כמו הענין בשאר הדגים ואם בחבל
אשר תשקיע בים לצוד תוכל למשוך אותו בשיסתבך החות שבר

זה הסדר שנתתי במוצאי חמשה עשר
למנשי הגאון והרשע בעניני הגופי' שבן תועלת נפלא ליסר
המנשי ולהציל מרעות המנשי הרשעים כל שלא יזיקו וכבר
ייתחם זה העונש למנשי הרשע והגאון לבר כי כבר התבאר במה
שקרא שמון הצריקים נזקקים ברעות ההם כאשר ירדו בצדק כ
כפי הראוי ראה כל גאון והכנענותו כגון שאני עושה במעצמות
זה הסדר וכתת הרשעים במקומם המיתם יחד כגון שאני עושה
בקצת העתים ער שיהפך עליהם הארץ ויטמנו יחד בעפר וזה
אם מיצר המערכת אם מיצר ההשגחה להציל הצריקים מידם וה
והנה אם תוכל לעשות כמו מלה המעשים גם אני מורה לך שת
שתוכל לעשות ולהציל מכל רע המנשי והמי השכח ולמנוע טוב
מהרשעים ושמו לא יסור המציאות בזה האופן תוכל מן ליחס ה
לו עול מן לאמת וקצור להיות מתבאר מכלך שהוא אפשר מצד כ
כתך זה אם מה תרמה כתך לכחי שתוכל לשפוט אם היה אפשר
שיהיה בכאן שלמות יותר במעשי הנה יגיע מענינם כחי ש
שכבר עשיתי חיה אחת ששמה בהמות היא בתכלית הכוח והיא
מוכלת עשב כבקר וימצא לה כח גם במקומות שהם חלושים ב
בשאר הבת ער שבמתניו ימצא לה כח וכחו ימצא גם בטבור ב
בטני יבית ונבו בחפזה והוא בתכלית הגובה והגודל כהארץ גירי
ביציו ישורגו ויסתבכו מרוב גרלם עצמיו הם חזקי כמו חתיכות
נתושה הוא מבחר דרכי' בבריאותיו מלה לחזק ותוקף מי ש
שעשהו לבר יוכל לנצחו לא זולתו מרוב כוחו וגבורתו הנה ה
ההדוה יצמיתו בעבורו יבול יזון טמנו בזולת עבודה מנושית נ

שהוא רחמח . יחשוב תהום לשיבה . הנה הרומה יחשב תהום למ
למיש שיבה מחווק הלובן למעוט המים הנשמרים שכ כי רבו
המים ושימו מותב קורדיכ . משלח . מענין משל ורמיון או יהיה
מעני משלה העטו . אשר עטו . לבלי חת . לבלי חת ומורח
הל שלח ירח משום דבר שחת גובה וחוק

זה בימור מלות המענה . בימור רברי המענה

ענה השם את מיני בכבונה

כשרמה שהוא מחווק ערידן ברעתי ואמר מזור כח כגבר חליניך
והתבונן להשיב על רברי משאלך והודיעני האם תפר משפטי
שסדרתי מותו בתכלית היושר ותדשיעני ליחס לי לאות או עול
למען תצדק ותאמ' שכב כענשות על לא חמס בכפין האם כח כח
לך ובקול חוק כמותו תוכל להרעיש ער שתוכל להשיג ענין כח
ותאמר שיש בו לאות וקצור הלח הכח נאמ' בשתנה השם לבר כך
ובשם ית' לזה לא תוכל להשיג כח הש' וגבורתו מכ לך כח רומה
לכח השם לבש גמון וגובה כמו הענין בשם ית' שהוא הגבוה ב
במחלט לפי שמון גבוה כמות אבל כל שאר הנמצאות שפלות
שמנו וכחם נאמר מכחו ולזה לא יהיה יחס בין כח שאר הנמצאות
וכח השם ית' לפי שכח השם ית' הוא לו מעצמותו וכח שאר הנפ
הנמצאוי הוא להם מוחלת ולבש הוד והרר שיהיה בפעולותיו
תכלית היופי וההרר כמו הענין בפעולות הש' ית' וזה כי לתרוץ
כחו לא קצר מהמציא כל נמצא ביותר שלם שבפני הפץ עברות
אפך ופזר מותב . בדרך שתשפיל כל גמה בדרך שאני עושה
ומולכ אמר זה כי לא יתכן בפעל השלם שיעשה רע ולולי זה הם

מגודת מלחמת היום הבא . תרוץ . מענין שמחה . ראבה כמו
ראגה . מפלי בשדו . הם חלקי הבשר הנופלים ונפרדים קצתם
מקצת כשאר הרגים . ואמר עליהם שהם רבקים בן . יצוק . מ
מגודת והיות מרסק . ועניינו חזק . כפלח תחתית . הוא האבן השפ
השפל משני מבני הרחיים . או יהיה פלח תחתית . החלק מהא
מהאבן שהוא מכל המרכז כי הוא ראוי שיהיה היצור חזק שבאבו
שבמבנים . משאתו . מרוממותו והקפנו יגורו אליו . יראו חזקים
משברו . יתחטאו ממשברו לב שיגיעו בסבת הפחד ונתקו דרך
נקביהם לעשות צואתם . משיגהו . המשיג מותו . בלי תקום
בלי תעמוד ותתקיים . כי לחזקו תשבר החרב . כשיחשבו להכות
בו . חנית . מסע . ושריה . הם כלי ויון ואמר שאם יוכהו באיזה
שיהיה מהם לא תתקיים החרב ולא יזיקהו . נחושה . אצארו ב
בלעו . בן קשת . הוא החץ . קלע . הוא בלי כמו חגורה שמשלה
שמטלויים בן המבנים פרומולא בלעו . תותח אמרו בו שהוא כ
כלי בעל יתרות מחודדות שיכדין בו הרגים . ועל שהכלי חד מ
מצד אחד ודבים מצד אחר אמר נחשבן . והנכון שתותח הוא כל
כלי גדול שמטלויים בו המבנים גדולות להפיל החומות והבני
והבנינים החזקים . והיה הענין בזה שחקש נחשבן לו מבנית
תותח . לרעש כירון . הוא קול תנועת הרומח כשמנענעין אותו
להכות . תרורי חרש סלעי חריפים דומי לחרישי חריפו ליבטס .
והנה ישכב עליהם . ולא ירגיש בהם . ורפר . יביע וישכב עליו
חרוץ . רבר חד כורת מצולה מן ירדו במצולות . כמרחקה . כסיר
שיעשו בן המרחקות

תקוב • ונקב • יכח • יסער מגן כרה גדולה • חבריכם הסוחר •
הסתחברים יחד • יחזקה • יחלקהו • כנעניכם סוחרים • התמ
התמלח • התכרות • בסוכות עורו • הוא החרב שכורתין בו עורות
הרזים • ובצליל • הוא החרב שכורתין בו ראשי הרזי הגדולים
מינו מהספר • ובצליל • פיטורא הוא כלי שדוקרין בו הרזים
במים ומעלין אותו ויש מוש שהוא כלי עשוי משבטים יכנס
בו ראש הרז וכלכר בו • אל מראהו ויטל כשיראה הארס עניני
זה הרז יוטל ויחלך בארץ לרוב הפחד • לא מכור כי יעורנו לא
ישא מכור וחוק שיוכל לעורר אותו ולהניע ממקומו • ומשלה •
ומשלה לעשות מה שנשמר שלא עשהו הקורס לי • בריו כחתיו
וגבורותיו מן יהיה הריון בזה מבריו כי האברים בבעלי חיים ה
הם כמו ברם באילן • וחין ערכו • כמו וחו ערכו והריון בו ויופי
סודו אשר באבריו ויכרתו • רסנו • הוא הרסן שמשמין בפה ה
הבהמה להנהיג אותה במש' ירנו • גאווה מפיון מציני • המטייל
הקשקשים למגבים גדולים לגדלם • ואמר מפיקי להורות על ח
חוקם ואמר גאווה להורות על גבהם ועבים • סגור חותם יר • מש'
שהקשקשים מרובקים וסגורים וחותמין בשד זה הרג חותם יר
ברך שלא ובא רוח ביניהם • עטישתיו • הוא מענין עטוש
בעפעפי שחר • הוא המקום מהאופק שיזרח ממנו השמש שהוא
מאיר טרם זרח השמש כמו שעה וחמש שעה • לפיריכם
לפירי מש • כרורי מש • כרורי מש • ותמולטו • וצאו וילכו ממנו
מגורה והמליטה זכר • כרור נפוח כסיר רותח • ומגמן הוא רור
גדול • נפשו • נשיותו • תלהט • תבעיר ותלהיב אותם מגודת ו

שבר וכתת הרשעים במקומם . חבוש בטמון . חבש במאסר וב
ובמחבא . מן ידיה בזה שימיתם ויחבאם בעפר והוא מחבא הקב
הקבר . בהמות . הוא בעל תיב שמו כן ואונו . וכוחו . בש
בטרידו בטנו . הוא הטבור . יחפוץ ונבו . יניע ונבו בחפזה ובמ
ובמהירות והנה הצרות תמורת הזין כי הם ממורכא אחר גירי פ
פחדיו ישורגו . גירי ביציו יסתעפו וישורגו . מפיקי נחושה . הם
חתיכות חזקות מנחושה והוא הברזל החזק הנקרא אצידו בלעז
גדמיו כמטיל ברזל . עשיו כחתיכות ברזל וכפל הענין במלות
שונות . העושן . העושה אותו . בול . כמו יבול . ישחקן שכ רל
שלם יראו ממנו לפי שאינו טורף . צאליס . מילכות ונקראו צא
צאליס להיותם בעלי צל . ובזה . טיט ורחק . יסוכהו יצאליס צל
צלו היו לו לסוכה המילכות ויהיו לו ליכל . יסוכהו ערבי נחל
האם יקפו אותו ערבי נחל להיות לו ליכל . ועשו יגזול לו מימיו
ולא יחפוץ . ולא יתנועע הנהר בחפזו כשהיה עושה ברמשה
וגיח ירון אל פיהו . יוציא מי הירדן ויכניסם לפיהו והוא מגיח
מרחס . בעיניו יקחהו במקשים ינקה מן ירמה בעיניו שיקח כל
הנהר וישתה אותו ער שיטפיל מפר בשותותו ויניע לתחתית ה
הנהר וינזק מפרו במקשים הנמצאים שכ מן ישוב אל לוחו ואמ
האם ירמה בעיני המרס שיזכר לקחת אותו כשיקח שאר הרגים
ולקב מפרו במקשים ללכדו . בחכה . הוא הרשות שיצדו בו הר
הדייגים ובחבל תשקיע לטנו האם בחבל שתשקיע בים תוכל
למשוך לוחו ולצוד אותו בשיסתבך החוח אשר ברמט החבל
בלטונו נגמון . הוא החוח החר שיצדו בו הרגים תקוב

רצת קצת המפרשים שכבר מרדו בשנה שהיתה אחד השנים ע
עשרה שנה שעברו בהם את כרד לעומר או יהיה הרצון בזה
הנה אם הייתי טוען שהרשע והעול כמצא בטובות והרעות המג
המגיעות לאנשים משני יצד יכ האחד מפני הרע שימצא
מגיע לכריקים והצד השני מפני הטוב שימצא מגיע לרשעים
ער שכבר יכילו מהרע בעת בואו לשכניהם כמו שזכר באמרו מ
מרוע רשעים יחיו וגו' כי לחם איר יחטך רע וגומ' והנה הצד
האחר שרברתי והוא מה שטענתו מהרע שימצא נופל לכריקים
הנני מניח ועוזב אותו ולא מענה לך רבו לפי שכבר התבאר לי
היתר הספק בו ממה שזכר ליהו בביאור רחב וזכרו הש' ותעלה
בקצור בזה המענה להיותו סומך למה שכבר ביארו ליהו לאיוב
ואולם הטענה השנית לא הותר עדין הספק בה בביאור
לא ברברי ליהו ולא ברברי השם ואינו מוסק לטעון לך רבו זו
זו לתי הטענה ההיא והיא ההצלחה הנמצאת לרשעים זמן ארוך
אשר הוא עול אם היו הטובות והרעות מגיעות לאנשים מהשם
ית או לאות וקצור אם הם בעזבים אל הסרור מהגרמי השמיים
שסדרו בזה האופן ולא היה לו יכולת לסדרו באופן יותר מתוקן
להגיע לאיש כמעשיו וכפרי מעל ליו

וישן י' את איוב מן הסערה ויאמר ביאור מלות המענה
תרעם • תעשה קול חזק ומרעיש כמוהו
ערה נא גמון וגובה • לבוש לערו גמון וגובה כמו שאני עושה
להיותי הגבוה במחלטי • הפץ פזר • והדון רשעים תחתם שבר

בו תועלת להגיע עונש לרשעים והוא אמר ויכערו רשעים ממ
ממנה והנה זה מורה כי הצדיקים לא יגיעו אל הרעות ולזה אמר
רשעים כי הרשעים לבר הם הנזוקים בו כשבאר אליהו ובוה תוע
תועלת לשאר האנשים שיקבלו מוסר וייראו מהשם ית ותגיע ל
להם הצלחת הנפש והנה כמו ששם הטבע ביצומחים כוח רוחה
מה שהוא בלתי נאות לטבע כרי שלא יזקקו בו כן שם השם ית
באופן מה נאות הרעים מכלל האר כרי שלא יזקקו בהם האנשי
וזו אמנם היה ברע הנמשך במקרה מזה הסוד הנמשך מהגרם
מהגרמים השמימיים שהוא מכונן להזיק לרשעים כמו שקרב

ויען יי' מה איוב ויאמר

הרוב עם שרי יסור מוכיח אלה יענה וכדמות

השם ית שלא היה איוב עונה דבר ואמר האם הוא

לקחת המוסר מהרע הבא לארץ שיריב שנוסה בו עם השם ית ו

ואם ראוי במי שיתוכח עם השם ית שיענהו השם על התוכחת ו

והטענה ההיא ועם כל זה כבר עשיתי לפניך משורת הדין לה

להשיב על דבריך או ירצה בזה ואם מי שאלה מוכיח אותו יענה

על התוכחת ויטיח רבדים כנגד השם ית או ירצה שמי שמתוכח

ראוי שיענה על תוכחתו כשירבה עמו ולזה ראוי לך להשיב על

על דבריך או להורות בהם ויען איוב את יי' ויאמר

הן אני נקלה מאד ביחס מליך ומה אשיבך על דבריך אלה

הנה שמתתי ירי למן פי הנה פעם אחת דברתי עמך ואיני

עונה על דבריך ושנית מדבר ומראה אם יש תשובה להשיב על

דבריך ולא מוסיף ויהיה פי ושתיים ושנית וכמוהו ושלש עשרה

שנה מדרו לפי דעת

הלוא זה כולו מיתרון השגחת השם ית' ששם בהם זאת התבונה
כמו טבע להיותם נשמרים בה האם על פיך יגביה הנשמה לעולם
ועל שאר העופות יריס קנו ער טעל טן סלע ומצודה ישכון וי
ויתלונן. וממנו היה זה כן כי משם יוכל לראות מרחוק הטרף
וימצא לו בזה האופן מזונו ער שאפרוחיו יבלעו דם הטרף אשר
יביא אליהם ובאשר ימצאו חללים שם הוא לקחת מגוף החלל
למכור האם זה הנשר בעל שכל ער שירע שכל מה שיגביה
לעוף יוכל לראות יותר הרברים הרחוקים הלוא השם ית' מיתרון
חכמתו והשגחתו שם טבעו באופ' שייערב לו האויר ההוא הגבוה
וימשך לו מזה זה התועלת

זה ביצור רברי המענה והכלל העולה מהרברים
הוא שהשם ית' הוכיח מינוב

על רצת מה שהיה שופט במעשיו שיש בהם חסרון וקצור כל ב
במה שהיה מתרעב למה הניח השם ית' מישי האדם לזה הסדר
אשר מהגרמי השמימי שימשך אליו זה מהעול מה שימשך ער
שימצא צדיק ורע לו רשע וטוב לו ואם לא היה מפטר לשם ית'
שיסדר זה באופן יותר שלם למה ברמ האנשים הקשי יוס כי המ
כי המות נבחר להם ואמר אליו השם ית' שאין ראוי לו לשפוט
זה המשפט לפי שהוא בלתי משיג פעולות השם והשופט ברבר
ראוי שתהיה מצלו ודיעה במה שהוא שופט עליו ועוד כי מה
שספר הש' מפעולותיו שנעלמו לאיוב הוא ממה שיתבאר ממנו
שעב הש' תכלית הגבורה והחכמה לעשות לו מה שאפטר מן ה
ההטבה לזה המציאות הטפל ושהוא משיג בו כפי מה שאפטר

בבינה ההיא כעת במרום תגביה לעוף תלעג לסוס ולרוכבו הל'
שלח תירא מטוס דבר ועם כל זה ימצאו הביצים ההם נשמרים
ער שישמר בזה מציאות המין ההוא מחזק השגחת השם את בלוי
הדברים התהן לסוס תכונת הגבורה התלביש צוארו הרעם וה'
והנהלה היוצא ממנו האתה מסבב שירעש זה הרעש והנענע
אשר הוא רועש כארבה ותשיב עיניו עטושו מימה לשומעו
וחפרו בהגליו בשוק מהכותו בהם בארץ כדרך הסוסים ושיש
בכח שישי לו ולא יירא מלכמות כנגד כלי מלחמה ישחק וילעג
לעניינים המפחידים במלחמה ולא יחתו ולא ישוב מפני חרב
בעבור תצנע האשפה אשר שם החצים ולהב חנית וכידון כי הן
הוא והיה סבה שייעשו פעולתיהם לסבת הערד פחרו מן החרב
ברעש וחמה ירוץ בכוח ער שהוא כלי מגמא הארץ וכולעה ולא
יזמין כי קול שופר הל' שלח יירא מקול השופר אשר יריעו בו ב
במחנה המלחמה ברי שופר ישמחו ומרחו ירגיש מלחמה לתאוותו
בה ורעם שריס ותרועות במלחמה ירגיש מרחוק וירוצ' שם ואם
ואולכ זכר ענין הסוס להתבאר שזאת התכונה שם השם ית' לעו
לעבורת הארס בענין המלחמות ער שהוא לא יתרחק מן החרב
עם היות בטבע כל בעל חי להתרחק מהמזיק וזה כולו הוא מחוץ
השגחת השם ותעלה בזה הנמצא המבינתך יעוף הנץ מהפאה
הצפוני בימי הקוד ויפרוש כנפיו לפאת ררום מהרובע המיושב
להתרחק מתגבורת הקוד האם ורע זה העוף בהתחלפות ושמה
שיתקרב יותר אל משוה היום הוא יותר חס ער שייעוף שם הלא

יזרע ומין הארץ ממיצוי לו מזונו והנה ישר לך לו בזה האופן מזו
מזונו עד שהוא בזאת המדרגה מהחזק ולזאת הסבה לפי מה ש
שאלת שוב וזכר חזק הרמז והיות משכנו במרבר לפי שאינו טורק
מבל הוא מוכל עשב ולזה אמר היובה הרמז לעבור מותך וילין
על מבוסך כרי שתמיצוי לו מאכלו כמן הענין בבח הבייתים
המז בעבור שתשיב על הרמז תוכל לקטור אותו בתלכ כרי שו
שיחרוש וישרר הארמה התבטח בו כי רב כחו ותעזב מליו על ע
עבודת השרה רל שתעשה בו כמעשה השור והחמו התאמין בו
ושיב זרעך וזרעך יאסף אל בותך אם תעמוס התבואה עליו הכ
הנה עכ מכלו עשב היה משכנו במרבר ושכ אמצוי לו מזונו כ
כדרך שיהיה בזה החזק אשר הוא בו הנה כנה ענה אחר שמו ר
דכניס היא נעלסה רל שלפיה תשיב הענה ההוא עלם ושמת ב
בהביטו בו ומחשוב בזה הענה שהוא הנקרא פאון בלעו שיטמת
נותענך ביופי כנפיו ונחתו ואם אברה של חסירה ונחתה אשר
מיכס יפות תשימם נעלסה ואם זה כמתמהמה מה הסבה אשר ב
בעבודה רבה שמחה זה הענה ששמו חסירה עד שלא נתן לבה
לזמ'מה שתולידהו שתעזב למרץ ביציה ועל עפר תחמם מותה
לבקעם ולא נתנה לבה לשוכ ביציה במקום נשמר ושחכה מרוב
שמחתה כי רגל תזר ביציה וחת השדה תרנשה השכית הש'ית
מותה בניה להניחם במקום שיפסרו ולא יהיו לה ותשיב יגיעה
לריק ולא תפחד נתן אל לבה שביציה נכונים להפסד בזה המז
האופן כי הש'ית שכח מותה החכמה והתחבולה אשר בזה הענין
לשמר בעלי חיים ולא נתן לה חלק בבינה ההיא

מפני היות נחמתם לבנה בתחלת הענין ויחשוב מפני זה שאינכם
בניו כמו שאמרתי קצת הקורמין מזה הוא מבואר שהמצא להם מ
מוזנב הוא מיתרון ההשגחה והחכמה הידענה עת לדת יעלי סלע
ותשמור עת בא החיל וחבליים לאילות ללדת והריון בזה לפי מה
שאחשוב שמו' לצער לידתם והיה הנולד בתכלית הסכנה ועכ כול
זה הילדו ניכר ליתרון השגחתו בנמצאות ויכלתי לעשות כל
המצטרך מזה אמר התספור ירחיב שנתשלימנה הדיונים בהם
ידענה עת לרתנה כרי שתכילם או ונה שהם מרוב יצרי הלירה
ועוטר רחמם תכרענה בבוא להם חבליהם רל שלא יתחזקו לעשן
עצמם כרי שילדו וכוה תכרתנה ותשבדנה ילדיהם ונה כי הם
משלחות ילדיהם תכליהם וכירהם ולא יעשן עצמם בבואם כרי
שילדו כמנהג שאר הבת ועכ זה ימצא מיתרו השגחתו שיבריאנו
בניהם ער שלא יצטרכו לממס ויגרלו בחוץ במה שימצאוהו
מהמון ולא יצטרכו שתומינהו להם ממס ויצאו ולא שבו למן
מי שלא פרא חפשיי שלא יהיה ביותיו והיה נחת ממשלת מרכ
ומיסרות ערוך מי פתח והתיר שלא ימשול הנורס בו אשר שמתו
משכנו במרבר ובארץ מלחה הנה לחוקו ולעג וישחק להמון קר
קריה ולא ירא מהם ולא ישמע השואות רל שמוץ מי שיכגש מר
מותו וימשול בו לחוקו והוא פלא מין שם משכנו במרבר לפי
שאינו טורף ובלהוא אוכל עשב וכמת הארמה ער שיחפש הרי
שירעכ בה במרבר ואחר כל עשב ירוש
שכמו זה הבנל חי לא ישלכ לו מזונו כי אם מחזק השגחתו לפי
שהוא במקום אשר לא יעבר בה ולא יורע

תאמר הפיטר מהם החוס והקור ושאר האכיות כי אין בהם מה ש
שיתיחס ר"ל האכיות כמו שהתבאר בטבעיות ולזה ירחם זה הפס
הסרו שבטמים בא"י העניני ט' התבונה כי התבונה היא הוצאת רב
דבר מרבה ההוא בעצמו באופן מה מזה כי הידיעה המגעת מה
מהמופת האמת היא מגעת מהרבה ההוא בעצמו כמו שהתבאר
במלאכת ההגיון מי יספר מספר השחקים בחכמה לשיכ מספרם
בזה האופן שהוא בתכלית השלמות להשלים זה המציאות הטפ
ער שחסרה אחת מהתנועו הנמצאות לכוכב כוכב מהכוכבי היה
בלתי אפשר שיטלם זה המציאות הטפ ומי ישיב ויניח באמצע
העולם הגשמיס הנופלים מן השמים כל החלקים הארציים ער
שיתחזקו חלקי העפר בזה האופן מן החזק שהם בו לדוב הכבו
הכבדות ובהשתת המרכז וחלקי הארץ ידובקו התרבות דחק
ואולם אמר זה לפי שלשחקים מרכזים מתחלפים כמו שבארנו ב
במה שאין ספק בו במי ורזה הוא נפלא רבה ינחמו חלקי הארץ ב
במרכז אחר מה אלו גלגלי יותר מהמרכזים האחרים האם תיגור
לרביא טרה ותשלים מזור הכפירים כי יבננו במעונותיהם ויט
וישובו בסכה למו ארב לטרוק משיגיב להם ספר נא אין ישראל
להם מזונם בזה האופן שהוא מיוחס אל הקרי אם לא מטוב ההש
ההשגחה והחכמה טסדרתי המציאות באופן שיטלם להם מזונ
מי יכין לעורב צידו ער שישמר מינו ולא ימות ברעב וזה כי יל
ולרי העורב יתעו להערר מזונם ויצעקו אל א' דרך משל לתת לה
להם אכלם כי אין לה זולתו שימציאהו להם כי אם העורב מכין
להם מזונם אבל הוא שונא אותם בהתהוותם אם מפני שטבעו
הטבע רל' שאין לו זמנת המהבה הרמיונית לבניו אם מפני ה

לך הברקיע להשתלח כאשר תרצה ער שישלך מענייניכ מה שי
שיצטרך למצאות ואולי אמר זה כי השכ ית שכ בזה סרור זה
והגבלה הולך בסבוב ישר מצד תנועות הגרמים וכוכביהם ומי
ומצביהם ומבטיהם מי שכ בלבבות הסתומות החכמה או מי ש
שנתן לשכל האדם בינה להשכיל הרבדים אשר בשמים ואמנם
אמר זה שהאדם נברא משולל מכל חכמה ולזה הוא נפלא אין
יתכן לו שילמד חכמה לפי שכל למידה ולימוד יצטרך האדם ב
בו ליריעה קודמת כמו שהתבאר ברמזון מספר המופת ואחר
שאין לו יריעה קודמת הוא מהפלא אין יתכן שתהיה לו יריעה
ואולי השכ ית שכ בו פליס להגיע אליו החכמה החוש הרמיון
והכח המחשב והזוכר כמו שהתבאר בספר הנפש והנה העניין
ביריעה אשר תתחדש באמצעות לו הכחות הוא נפלא מאד וכן
הוא נפלא אין ישכיל האדם הענייניכ אשר אין לו מהחוש התל
התחלה להכנס בהם כי הם הקדמות דחוקות כמו העניין במה ש
שיחקר ממנו מעניין הגלגלים וצורתיהם כל השכלים הנפרדי
ואפשר שיאמר אומר שהוא קרא חכמה ההקדמות הראשונות וב
נבינה התולדות המתחייבות מהם למ שהביאור הרמזון יתבר כי
כיון כי החכמה מיוחסת אל מה שיתבאר לנו בהקדמות עצמיות
ומיוחסות נבינה מיוחסות אל מה שיתבאר לנו בהקדמות דחוקות
וזה אמרו יי בחכמי ישר ארץ כונן שמי בתבונ וזה שהאר נמצה
מה שבה עבן עצמה ומשך מהנחו שבה מה שימשך חיוב נגלה
כאן תאמ המשך החו מהתם וההפכו וחזרת זה מהאכיו הנמשכו
לאיכו איכו מהם ואולי השמי לא נמצה משבהם מייחיות המרכו
הכוכבי ושיעורי התנועות ושיעורי הנטיה וחזרת זה ממה שיכה
מנהגם עבן עצמותם כשבארנו במי ולא ומשך מהכחות שבהם
מה שימשך חיוב נגלה כאן תא

שיגברו פעם האש והרוח ופעם יגברו הפכיהם מי הוא אשר
סדר שפעם ידר המטר על המרבנות שלא יגיע ממנו תועלת ל
לאנשים ופעם ידר למקומות הנעברות והנזרעים להצמיח מוצ
מוצא רשם כרי שישלם בזה הגעת הרע לרשעים היש למטר מ
מב הוליר מותו והמציאו ער שיהיה לו חק להמיצא שנה בשנה כ
בעת הסתיו מן מי הוליר טפי הטל ער שיהיה לו חק להמיצא יר
בינה בעת סוף הלילה שהוא רומה בתקופת היום לעת הסתיו כ
בתקופת השנה ספר נא מה הוא הסבה המתהווה מותם כי בזה
מהעומק וספר גם כן מאיזו סבה נהיה הקרח וכפוד השמים למ
למיזה סבה ותחבמו ויקפמו השיש כאבן ער שיגיע מחווק ההק
ההקפאה שיקפמו פני תהום עכ עמקס ספר נא מה הסבה בזה
התוכל לעצור מה שיתורהו כימה מהאילנות והפירות כי בהיות
השמש בכימה אשר במזל טלה מן יתנו האילנות והרשמים כחם
מן אש תוכל לסגור ולהתיר ולפתח מה שיעצרהו וימטכהו כסול
שהוא מהצורות הרומיות וזה יהיה כי בהיות השמש במזל טל
ש הוא בו מן יהיה הקור ויעצרו האילנות והצמחים וימנעו מנת
מכחינת כחם לרוב הקור התוציא מזרות בעת צאתו והיא צורה
מן הצורות הרומיות ולא היתה כראית בארץ אשר היה בה מין
כי אם זמן מועט ואם תנחה עיש על בניה שהיא מהצורות הכל
הצפוניות הידעת חוקות שמים כל מה שיתחייב מהכוכבים בה
בהיותם במקום מהגלגל וטמבטס ורבוקס ושאר מה שיר
שירמה לזה האם תסדר משלל השמים בארץ ער שישלם בה
בזה השכימות השפול וישמרן סירור מן העניינים אשר היה
ראוי שיתחסו אל הקרי לפי מה שיחשב כמו המטר והברקים ו
ומה שינהג מנהגם התרום לעב קוליר וירד מן המטר הישמעו

ואמר באברהם וספור הכוכבים להיות זה דבר נעלם לאברהם
ואם כבר ידעוהו הבאים אחריו ער שמנו מספר כל שאר הכוכב
הכוכבים הנראים וקדמום בשמות ויותר זה מזה פי ששבר יגיע לו
לנביא דבר כוזב רעת הנבואה במה שאין לו מצד שהיא נביא
מצד היריעות שלו בענינים ההם כמו הענין ביחזקאל שהגיע לו
הנבואה באלו הגלגלים מחר שיש קולות נפלאים בתנועתם מפני
שהיה מאמין שהגלגלים יחדשו קולות בתנועתיהם כמו שזכר
הרב הסורה הבאת אל מוצרות שלג שאתרע מאי זה מקום יצא ה
השלג ומי זה סבת התורה האם תראה מה שייצא ממנו הברד אשר
חשבתו אותו להמצא לעת שארצה לעשות רע לעולם ליום קרב
ומלחמה וספר לו השנים להיות כל אחר מהם קפואה למים והוא
והאחר נמצא עם הקור והאחר עם החום ואמר שהברד כבר המים
המציא אותו ואם אינו מכונן כי אם על הכונה השנית ומצד ההם
ההכרח שיקובל בו תועלות להמציא ההזקיק כפי שיוזקו בהם הר
הרשעים ספר נא מי זה הדרך יחלק האיר הקטורי אשר יהיו מפ
ממנו הלהבות ער שפעם יהיו ממנו כוכב מרדף ופעם כוכב בע
בעל זנב וזולת זה מהמינים אשר יתחדשן מהתלהבות ההוות פ
ממנו ופעם יהיה ממנו רוח ויפץ קדים על הארץ או יהיה הרצון
בזה מי זה הדרך יחלק האיר הקטורי האחר בעיניו ער שימצא ק
קצתו חס וקצתו קר בדרך שיתהוה ממנו רוח וזה כי היות הרוח
ממנו יהיה בזה האופן כמו שהתבאר בספר האותות מי חלק לש
לשטן היורד מהגשמים מקום מוגבל יקבלהו רל שיהיה במקום
אחר ולא ירד במזון אחר לפי הנגז ממתו ער שישלימו בזה האופן
הצמחי ושי מנהג וחק לברק ולרעמי ער שילך הצמי בסדר ושר

אשר לרשיו תשבר וזה כי אם היה נולד הרשע בעת שיהיה לפי
המשפט אשר יזמר ענינו תמיד ויהפוך מענין לענין מצד התח
התחלה הנראות הכובים ומשפטם בו ער שיטבר ורועו וכחו
ער שיכלה הבאת ער נבכי ים ובחקר תהום התהלכת שתרע עם
עמקם הנפלא עם זה יגייע שם פועל הגרמים השמימיים להוות
ההיוו הנמצאו בו הנגלו לך שערי מות ושערי יצואות רל שתרע
מי זה מקום מרכז הארץ וצלמות ושאר להיותו רחוק מהתהוות
שם רבר עם שהארץ היא בתכלית מההעדר ער שאין בנמצאות
המחשבת מה שהנח במרדגת מהתסרון וההעדר ולזה הכיחו בע
בעלי התחת הארץ כאלו היא החומר הראשוני כמו שזכר הפילוסוף
בשני ממה שאחר הטבע ונאמר גם כן בתורה כי עפר אתה ואל
עפר תשוב האם התבוננת מנתיבות השמש שתרע מה שיקרה ב
במקומות שדחבס גדול מהארץ מאר הגר אם ידעת כל הארץ מי
זה מקום מהארץ ישכון האור שם וכן ארוך וחשך מי זה מקומן
בעת היות שם האור כי נתבאר ברמיות ברורות כי מסו מעלות וכ
וכה רחוק רחב ער כי מעלות ימצאו מקומות יהיה בהם יום אין
בן לילה גם חדש און תרשים ער שיכלה הענין בסוף אל מקום י
יהיה בן ששה תרשים יום וששה תרשים לילה האם ידעת זה ה
הענין מהשמש אין הוא כי תנהיגנו אל גבולו וכי תבין נתיבות
ביתו ער שתרע מה שיתחייב מנתיבותיו ומתבוננותיו במקום
מקום מהארץ און ידעת זה מצד ררך ימין שהתאמת לך זה מן ה
החוש ואולם ספר זה עם ספוחו שאר הרברים הנעלמים להיותו
זה נעלה לאיזה כי בנבואה ובאנו כמו אל הענינים לפי המקבל כ

וכלה גמון גליך לפי שלא יתוסף גובה היס כלל בסבת מה שזכ
שזכרנו המימך צוית בקר והורעת לשחר המקום אשר יזרח בו מ
ממנו ומולך אמר זה לפי שהשמש לא יזרח בכל יום ממקום אחד
מבל ותחלק מקום ודחתו מצד תנועתו בגלגלו הנוטה הנשלם
השנה מתחלת שנה בזה תקופות השנה אשר להם חושך חזק במ
במציאות אל הרברי ההוי הנפסדים ובשמרתם זמן מה כי בסבת
אל התקופו יגבר אחד מההפכים שעמורתנו בהם פעם והאחר
פעם עד שישלם בזה הסדר והיושר לאו הנמצאות ניתחשו ל
לזאת הסבה מהפועל האחר פעולו רבות מתחלפו מצד התחלק
יחסו אל הארץ אשר שם פעולותיו גם ניתחשו לזאת הסבה מה
מהפועל האחר ההויה וההפסד כי קורבתו ממנו הו סבה להויה
ומרחקו סבה להפסד וזה מקום פלא וחכמה נפלאה ולזה אמר
שכבר יתחלפו מקו הזריחה לשמש לאחוז בכנפו האר רל שיהיה
פעם בתכלית הנטייה לכפון והוא בהיותו ברמש סרטן ופעם בת
בתכלית הנטייה לדרום והוא בהיותו ברמש גרי ואלו החלופי עם
שיש להם מבא גדול בהויות ושמידת הנמצאות הנה יגיע מהם
רע במקרה מצד התגבורת באל העתים ובו גם כן עם שהוא מן
ההכרת תועלת להנער הרשעים מן הארץ וזה שכבר ניתחשו מ
מזאת הנטייה פעולות מתחלפות מהכוכבים כמו החומר שיקבל
החותמו והצורו בתמורה פעם אחד פעם יעמרו כלבוש שילבשהו
הארץ פעם יפשיטהו פעם ולא יעמוד עליו זמן ארוך ובזאת
התמורה אשר לנמצאות מצד חלוקת מצבי הכוכבים וחלוקת מצבי
קצתה מקצת ימנע מרשעים מורס והעלחתם וזרוע רמה אשר

וזה הסבה המיוחדת אל ההעדר בפעם מה כמו הארץ והסבה ה
הפכית אל כי זה העולם מוקיים במציאות הפכים וכל הת
התבאר בזה שאפי מה שמיוחד אל ההכרח וההעדר ישתמש בו
השם יתעלה לתועלת כפי מה שאפשר ער שישראל בן זה המיי
המציאות השפל או יהיה פירוש מי נטה ער'ה קן להחת מרדתיה
בהתהוותה כמו שיעשו הבונים ויהיה הענין כפול ער' מה ארניה
הטבעו או מי ירה מבן פנתה אשר היא נסמכת עליו כי בזה מהת
מהחכמה מה שלא יעלה כי היא נשענת על מרכזה שהיא נקודה
לבר וזה לא היה לנקודה ההיא מיצר שהיא נקודה שהנקודה כלל
מתרמות אבל היתה הסבה בזה מה שהמציאותי מכוכבים אור אשר
הם משוכים ומרננין לפני תמיד דל הגלגלים אשר בהם הכוכ
הכוכבים כי כאשר נמצאו לו הכוכבים מרננים ומשבחים לפני
עם כל זה המלאכים וזה היה בעת המצא הגדמים השמימיים ו
אז היה זה בטבע על זאת הנקודה להיות או אמרנו ומי הוא אשר
יסך ברלתי ים בעת התהוותו ער שיהיה שם חלק נגלה בארץ לה
להתהוות בן לו הנבראים אשר בארץ ולא יעבור הים בן ויכסנו
שזה היה כפול מאד ומה שאפשר שתנתן בן הסבה טבעית כמו
שבארנו במי וגם אחרי כן שמרתי זה המציאות בשומי הענין ו
הערפל מכסא הים תמיד דל שאור השמש יעלה ממנו אריות ת
תמיד יחסרוהו ער שלא יעבור גבולו בסבת המים הבאים עליו
מהנהרות כי הוא יפסד באין האריות בשיעור מה שיתוסף בסבת ה
הנהרות ובוה האופן גזרתי עלי חקי ואשים ברית ורלתי לפני
הים שלא יעבור גבולו ואז ער פה תבא ולא תוסף ובוה הגובה

חללים הרננים

ביאור רברי המענה

זה ביאור מלות המענה

ענה השם ית' את איוב מן החשך

והסערה ואמר ואולם ייחם ואת המרמה אל הסערה לפי שהנבוא
שהנביאים כשכתבו להם הנבואה יהיה שם ביניהם מסך מכריל
מיצר החומר מלקבל בשלימות השפע האלהי. ולזה תמצא שתינו
שתי יוחם הנבואה אל הערפל או אל החושך. והסערה אשר הוא
האיו' הרב הוא החשך מי' זה הוא אשר עינתו וטענותיו הם חשו
חשוכים ואפלים מבלי דעת. ואתה חשקת להתוכח עמי ועתה מ
מגור נא חלצוך כארס המתוכח. משאלך והודיעני שמילתי מן
מחר שאתה מוכיח אותי על מעשיו. ראה איך תוכל לטפוט את
מעשיו ומינך יודע ומשיג אותם. והוא מבואר שהטופט דמוי ש
שתייה מכלו יריעת מה שהוא טופט. מיפה היות שתדע מיפה
החכמה ביכרי ארץ. הגר אם ראית לירעת בינה מי שם את אר
מרתה בזה השיעור כי תדע אופן החכמה בזה והטעם כי בהינ
מרתה בזה השיעור מן החכמה ער שאם היתה יותר גדולה מן
יותר קטנה היה נפסד העולם. כי העולם ישמר בשנוי אשר ביו
ביסודת בכמות ובאיכות כמון שהתבאר בטבעיות. מן מי נטלה
פליה קו כמון הבונים כאשר יתחילן לבנות. והרצון בזה מאי זה
מקום היתה התחלת הווייתה. וממנו אמר זה להעלם העניין
בסבת הוויית הארץ לפי שהוא מיוחס אל הצרך קבול המתפעל ו
נפועל הפועל. ולזה היה מה שרחק מהגרמים השמימיים ארץ
וזה פלא גדול שישלם השם ית' זה המציאות באי שתי הסבות

עשב כבהמה • ערוך • חמור הבר • ערבת מרבר • מלחה • ארץ ש
מלחה • והוא מרבר גב • תשומות • ענין המייה • יתור מן ויתורו
את הארץ והוא בשקל יבול • ריב האז • אבוסך הן האבוס שמוכלת
בו הבהמה • התקשר ריב בתלם עבדותו • הב האז העבות תקשר
ריב בתלם לחרוש בתלמי השרה כמו הענין בשור ובחמו וזולתם
מהבת שיחרטו בהם • ישרר מגז שרה והוא התרישה כמו יפתח
וישרר ארמתי • כנף רנני • שם עוף או מפשר שיהיה שם עוף
דכני וירבר מכנף העוף ההוא • בעלסה • שמחה • ועל זה אמרה
כנף שלה • חסירה • שם עוף • וכרחה • רל כונית העוף ההוא
תזורה • תררחה ותרמסה והוא מגז ויסר את הגוה • הקשית בכיה
הסיר מרמיונה כתינת כתמה לבה לבניה ושכחה אותה • השה ש
שכח אותה והעליה ממנה • תמריא מעני הגבהה • רעמה • חווק
ועוז הקור והעלה היוצאת ממנו • התרעישנו כארבה • הביא
לו הרעש והנענוע אשר הוא רעש כארבה • הור נחרו אימה • ענ
עונם עטושו הירמא מנחיריו הוא אימה לשומעיו יחפרו בעמק
וחפרו רגליו בעמק כמנהג הסוסי • נשא • כלי מלחמה • תרחה
תיעק • בגו מתעבוד הרחה במחנה • אשפה • הוא כלי שישימו בו
החסי • חנית וכרון הם כלי זין כלי מלחמה • ברעש ורוגז יגמא
ארץ ברעש מתנועה חזקה ובחמה ירוץ ער שירמה סוף הוא מג
מגמא הארץ ובולעה לחווק המרוחה • האת • מענין שמחה • יאב
יאבר • יעוף • ולפי שהעופות הוא בכנף אמר יאבר • נץ שם עוף
ומינודה סעל חזק וגבוה • חפר מוכל יבקש ויחפש האוכל שיהיה
כזון ממנו מגז ויחפרו את הארץ • יעלענו רס • יבלענו רס חללים

והסתומות . לשכרי . הוא מענין ההשגה וההשקפה תרגום ויש
וישקף ואסתכי והוא השכל ההיולמני . מי יספר . מענין ומ
ומספר כמו מספר כל עצמותי ונבלי שמים הם הגשמי הארצי
הנופלים מלמעלה למטה . ביצת עפר למיץ . מגזר בהתכסות
העפר עם היונה חוק . ורגבים . הם גוטי העפר מוטש בלעז
והרצון שתלקי הארץ ירובקו ער שלא ישאר פנוי ביניהם . וחיות
כפירים תמלא . ונפש האריות תמלא להמציא להם טרף כי נפש
נפש ריקה בהעדר טרפס . ישוחו . ישפלו . ישועו . יצנחו . יע
יעלי סלע . בוק . משטמיין . בלעז . והוא עולה לראש הסלע ב
בשעה שכורעת לליר והשם את מזמין לה נשר שמקבל אותה ה
הולך בכנפיו ומציל אותה שלא יפולו כן אמרו רבותינו זל ואם
הענין אמת הנה פירוש זה הפסוק כן ואם לא הנה יהיה הרצון
בוה לפי מה שאחשוב שזה הבח מינו כולר כי אם בקושי גדול ו
ולזה יהיה כולר בתכלית הסכנה . לולי השגחת השם ית לה
להמציא הולרי באופן מהחזק שלא ימותו בעת הלירה . חולל
מילות . הוא מענין וחבלי כולרה ואמרו זל כי המילה רחמה יר
לא תלך אם לא הכשה נחש ברחמה והשם ית סבב שיבא אליה
נחש בעת הלירה להכשישה ברחמה ותלך ואם לא ימצא הענין כן
יהיה הרצון לפי מה שאחשוב שזה הבח מינו כולר כי אם בקושי
כייעלי סלע ולזאת הסבה יהיה הולר בתכלית הסכנה ועם כל זה
יניח להשגחת השם במציאות . תפלחנה . תשברנה ותכתשנה
חבליהם . יצריהם . יחלמו . מענין בריאות והיא מענין והחלימני
החיוני . בבר . בחוץ . פרא חיה נמצאת במרבך והיא מוכלת עש

שכבר וזכר זה הענין בעינינו בשמה שאמר המישיך כוונת מאד מי פ
פלא לשטן תעלה וגו' מי חלק לשטן המים מאד יפול בו וקרא
המקום תעלה והיא חפירה והרצון בו מי המטר בזה המושן שיט
שימטיר בזה המקום ולא במקום אחר

בזה המושן הצומחים בהמטירו פעם במקום אחר ופעם במקום
ופעם במקום אחר וזה שמש היה המטר כלו במקו' אחר תמיד לא
ישלם צמח לא במקום ההוא מצד רבוי הלחות ולא בזולתו מצד
היובש וזה מבוא' בנפשו ושי טע חק ומנהג לברק ולרעמי ויהיה
ממרו לחויו קולות סוף אשר לחויו וקולות און יריכה בזה מי שש
דרך לחויו אשר יתהוו ממנו הרעמים שירד למטה לארץ הפך ה
תנועתו הטבעית • שומה ומשומה • מרבר ומקומות חרביס מגלי
טל • טפי הטל ותחבאון • יריכה שהם יקפאון ויסתר ענין המישיך
אשר בהם יהיו מים בכח לא בפועל • מערנות הכ מיני תענוג
שימצאון בסבת • כימה • רל בהמצא השמש שש כי און יתיר חוס
הושן האילנות ויתנו פריס והנה כימה היא צורה אחת במזל טלה
און מושכות כסיר מה שיעצרהו ומשכהן כסיר שהוא מהצורות ה
הרדמיות ובהיות השמש במזל שהוא בו ימצעו האילנות מנתיב
כחם לרוב הקור • מורחת היא צורה אחת מהצורות הרדמיות ומת
ומחשוב שלם היחה נראה בארץ אשר היה בה איוב כי אם ומן מ
מעט • ועיש • היא צורה מהצורות הצפוניות ואיכה נסתרת כלל
באקליס אשר מנחנו בו • תנחם • תנהג • משטרו מענין שומה
ומוטל והרצון בזה אם תשיב משלת השמים בארץ • בטוחות
מענין טח מרמזה עניהם והרצון כלבנות הטוחות והסתומות

עַר מִקּוֹם מוֹגְבָל לֹא יַעֲבֹרוּ אֲנֹחֵנו כְּמוֹ שִׁקְרָהּ • וְרַעְיֵתְךָ הַשְּׂחָר מִקּוֹ
מִקּוֹמוֹ • הַדְרַעַת מִקּוֹמוֹ שֶׁל שְׂחָר וְהוּא מִקּוֹם שְׂזוּרָח מִמֶּנּוּ הַשְּׂמֵשׁ
מִזֶּלֶק אָמַר זֶה לְפִי שֶׁהַשְּׂמֵשׁ לֹא יִזְרַח תְּמִיד מִמִּקּוֹם אֶחָד אֲבָל יִתְּ
יִתְחַלֵּף מִקּוֹם זְרִיחָתוֹ דְרֹךְ מִשָּׁל אֵל הַיָּם הַרְחֵמֵנוּ רַחֵם שִׁיתְקַדֵּב אֶ
מִלִּיּוֹ תְּמִיד מֵהַתְנוּעָה מִרֵאשׁ סְרִטָן עַר רֵאשׁ גְּרִי וְשֵׁרֵאשׁ גְּרִי עַר
רֵאשׁ סְרִטָן הַרְבֵּר הַהַפְּנֹךְ וְבִזְהָ וְהַתְחַדֵּר שֶׁנֶּה הַתְּקוּפָה הַמְּדַבְּעָה וְבִ
וְבִהֶס תּוֹעֵלֹת לְהַמְצִיא לִי הַשְּׂפִלּוֹת הַנְּמִצָּמוֹת וְלִשְׁמֹר מִצִּיּוֹתֶיךָ
הַזֶּמֶן הַמְּפִטְרִי כְּמוֹ שֶׁהַתְּבַאֵר בְּטַבְעֵינֹת וְהֵנָּה וְכֵר הַשְּׂמֵשׁ מִבֵּין
שֶׁמֶר הַכּוֹכָבִים לְהַרְמֹז פְּעוּלָתוֹ יִזְרַח בְּאֵר הַנְּמִצָּמוֹת אֲשֶׁר אֵיכֹלֵנוּ
יִצְעֲרוּ • וַיִּסְוֶר וַיִּבְרַחוּ לְהַחֲבֹא • תּוֹעֵהֶפֶךְ כְּחֹמֶר חֹזֵק • רַחֵם הַחֹמֶר
וְהַטִּיט שִׁיעֲשִׂנוּ בֵּן הַחֹזֵק שִׁידְעֵנו שֶׁהוּא מוֹכֵן בְּקִלְיוֹת לְקַבֵּל הַחֹזֵק
הַהוּא כֵּן תּוֹעֵהֶפֶךְ פְּעוּלֹת הַשְּׂמֵשׁ לְהַמְשִׁיךְ מִמֶּנּוּ פְּעוּלָתוֹ מִתְחַלֵּפֵנוּ
מִיָּם חֲלוֹקֵם מִצְבֹּן • נִבְכִי יֵם • אֲמַעֲמִקֵי יֵם • רַחֲבֵי אֶרֶץ • הֵנָּה רַחֲבֵי
הַמְּדִיץ הוּא מִרְחֵקָה מֵהַקֵּן הַשְּׂוֹה וְהוּא הַמְּקֵן שִׁיְהִיּוּ בֵּן הַלִּילָה וְהִיּוּ
שִׁיֵּם תְּמִיד וְלֹזֶה יְהִיּוּ לְאֶרֶץ בִּי רַחֲבֵי הַמְּקֵן הַשְּׂוֹה עַר תְּכַלִּיּוֹת
הַצְּפֹן וְהַבִּי מֵהַקֵּן הַשְּׂוֹה עַר סִנְךָ הַדְּרוֹן • תְּשַׁבְּתֵי לְעֵת יָרֵךְ • מִנְּעֵתֵי
אֲנֵיךָ לִי • וְאִיִּסְרֵתֵי אֲנֵיךָ לְהַשְׂתַּמֵּשׁ בְּהֵס לְעֵת יָרֵךְ • רַחֵם לְהַגִּיעַ הַרְעֵ
לְרֵאשׁוֹ לִי • אִי זֶה הַדְּרֹךְ יִחְלַק אֲנִי • אִי זֶה הַדְּרֹךְ יִחְלַק אֲנִי הַשְּׂמֵשׁ
עַר שִׁילֵךְ פִּעֵס בְּתַנּוּעָתוֹ הַיּוֹמִיּוֹת בְּרֹךְ אֶתְךָ וְבִיּוֹם אֶתְךָ בְּרֹךְ אֶתְךָ
אֶתְךָ וַיִּצְוֶר מִקּוֹם זְרִיחָתוֹ עֲלֵי אֶרֶץ • כִּשֶׁהַתְּבַאֵר לְמִי שֶׁעִיּוֹן מַעֲטֵ
בְּחִסְמֵת הַתְּכּוּנָה וְאֲפִטְרֵי שִׁיְהִיָּה הַרְצוֹן בְּאֶתְךָ הַמְּדִיץ הַקְּטוֹרֵי אֲשֶׁ
מִשֶּׁר יִתְּהוּ מִמֶּנּוּ הַלְּהַבּוֹת בְּקִלְיוֹת וַיְהִיָּה קְרִיֵם רַחֵם קְרִיֵם וְהוּא יִתְּ
יִזְרַח נִכְסוֹן כִּי לְפִי הַבִּיִּמְוֶר הַרְמֵשׁוֹן יְהִיָּה בְּכַמֵּן כִּפְלֵי רַבְרִיֵם לְפִי

לשפוט שהש'ית שגיא כח משפט ורוב צדקה נש' הרע לא יבא מ
ממנו על הכונה הראשונה

וישן י' את מיזב מן הסערה ויאמר

בימור מלות המענה

מי שכ' ממריה • מי גזר וסדר מרת הארץ שהיה
בוה האופן והנה ממריה שכ' ובא בשקל מצרי שאנו והיסוד מרד
והריצון בו מרחה וקצת גבוליה • או מי נטה עליה קו • רל לבנו
לבנותה ולחרטה באופן אשר היא עלינו ומולכ ממ' זה כי ממנה ג
הבוכי לנטות קו על בנינו • מרכיה • עמוריה • ברן יחד • מעני
רנכה • ויסך סתם וסגר • בגיחו מרחס יצא • בימותי מהרחס ובהנ
ובהולרו • ועד פל חתולתו • וענן מלבנושו • והטעם כפול והוא מ
מעני והחתול לא חתולת • ואשבור עלינו חוקי • ואגזור עלינו גזרותי
ופה ישית בגמון גליך • רל ואל זה השיעור מהגמון וישית גליך
מי שהוא פועל מותם והוא הרוח כאלו אמ' של גובה הגלויס שיענ'
וכלה מלינו לפי שהיכ לא יתוסף שיעורו ולזה לא יגבהו הגלויס
יותר בעת אחת מעת אחר לתוספת שיעור היכ והם בעצמם גב'
מוגבלי בשעורם ער שלא יבאו מגבולם בשעורם שהגבול הש'
להם ובוה יהיה נשמר החלק הנגלה מהארץ שלא יבאו מי היכ
עליו • ואפשר שיהיה הריצון בזה ועד זה המקום ישית הרוח ב
גמון וגמון עליך ולא יעבור הגל מותו המקום אבל יפסד וישנוב
לקדמותם בהתנועעו מכל שפת היכ ובוה היה נשמר זה המציא
המציאות אשר בחלק הנגלה מן הארץ ואפשר שתהיה ביתו ב
גמון כוספת וירצה שרוח ישית גמון הגלויס בהניעו מותם ער

וַיִּשְׁפֹּט בְּמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּשְׁיבֵן אֱלֹהִים לִבָּם בַּמָּה הָיְתָה הַחֲטָאתָ הַזֹּאת וְ
וְאִם יִקְבְּלוּ תוֹכַחַת בּוֹהַ וַיִּשׁוּבוּ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם יְהִי מוֹשְׁגָחִים מִמֶּנּוּ
וּמְשׁוּמְרִים עַד שִׁיכְלוּ יִמְיָהֶם בְּטוֹב וְשִׁנְיָהֶם בְּנַעֲמִים וְאִם לֹא יִקְ
יִקְבְּלוּ תוֹכַחַת יִמּוּתוֹ בְּבִלְי רַעַת כִּי פִעֲמֹלֶת הַרְשָׁע מוֹנֵעוֹת הַשָּׁגוֹת
הַמּוֹשְׁכֹלֶת בְּלִי סִפְקָ וּבִהְיוֹ הַעֲנִיָן כֵּן הוּא מְבֹאֵר שִׁמְךָ הִיא מִיָּן
שֶׁבֶ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם יְתֵּ הִיא כִּצֵּל מֵאֲלֹהֵי הַרְעָמָה וְלִהְיוֹת הַרְעָמָה לְאִי
לְאִיּוֹב עַל זֶה הַמוֹפֵן עַל צַד הַהַשְׁגָּחָה לְהוֹצִיאוֹ מִהַמְרִי הַמַּעֲטָא
אֲשֶׁר הִחַל לְהַסְתַּבֵּךְ בּוֹ הִיא מִתְרַעַס מִיּוֹב וְהִיא חוֹשֵׁב הַיּוֹתוֹ יִצְרָח
לְפִי שִׁמְךָ שֶׁהַשְׁיָגָהוּ מִהַמְרִי הִיא מַעֲטִי וּבִלְתִּי מוֹשְׁגָ מֵאֲלֵינוּ וְאַחַר
כֵּן גָּנָה אֵיךְ מִיּוֹב עַל יַחֲסוֹ הַרְשָׁע וְהַעֲמֹל לְשֵׁם יְתֵּ בּוֹהַ הַסְרָרָה
אֲשֶׁר סָרְרוּ מִפְּנֵי הַרְעָמָה שִׁימְשִׁכּוֹן מִמֶּנּוּ רַל מִהַסְרָרָה אֲשֶׁר מִהַגָּר
מִהַגָּרְמִים הַשְׁמִימִים לְפִי שֶׁבּוֹן יִשְׁלַח הַדִּין וְהַמַּשְׁפָּט שִׁיתַּמְכּוֹן בּוֹן
וַיַּעֲמִידוּהוּ וְזֶה כִּי בּוֹהַ הַמוֹפֵן לְבַר הִיא מִיִּפְשָׁר שִׁיָּגִיעַ לְרַשְׁעִים
רַע מוֹחֲשֵׁ אֱלֹהֵי הַרְשָׁע וְהַעֲמֹל שִׁיעֲשׂוּהָ כִּי הַשָּׁמַיִם יְתֵּ לֹא יַעֲשֶׂה רַע בִּ
בְּעֲצָמוֹת כִּמוֹן שֶׁבִיִּמְרָנוֹ בְּפִתְיָחַת זֶה הַבִּיִּמְרָה וְכֵאֲלֹן יִשְׁלַח הַתַּקֵּן הַ
הַמְרִיכִי בּוֹהַ הַרַע הַנּוֹפֵל בּוֹהַ הַעֲמֹל מִן הַהַכְרָחָה וְאֲוֹלָם הַצְרִיקִים
מִיָּן לְהַס לִירָא מֵאֲלֹהֵי הַרְעָמָה כְּאֲשֶׁר יִשְׁתַּרְלֵן לְרַבְּקָה בְּשֵׁם יְתֵּ כִּפִּי
כַּחַס וְאִמֵּר אֱלֹהֵי מִיּוֹב בְּמִאֲמַר כּוֹלָל שֶׁכֶּבֶד הִיא רַמְוִי לוֹ לְהַשְׁגִּיחַ פֶּן
פּוֹעֵל הַשָּׁמַיִם מִהַנְּפִלְאוֹת אֲשֶׁר הוֹשִׁיגוּ לְאֲנָשִׁים בְּמַעֲשֵׂי וְלֹזֶה הִיא
רַמְוִי לוֹ לְשִׁפּוֹט שׁוֹהַ הַסְרָרָה הוּא בְּתַכְלִית הַשְׁלֵמֹת הַמַּפְשָׁרִי וְאִם
נִמְצָא בּוֹ חֲסָרוֹן מִהַ הוּא לְפִי מַחֲשַׁבְתּוֹ לֹא לְפִי הַאֲמַת וְזֶה שֶׁהַמְרִי
הוּא רַמְשִׁית הַהוֹיָוֹת לֹא יוֹבֵנוּ הַנְּפִלְאוֹת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בּוֹ הַכֹּל שֶׁכֶּ
בְּאֵרֶס שֶׁהוּא סוֹף הַהוֹיָוֹת וּבְכֹלֵל כְּאֲשֶׁר נַעֲיִין בְּנִבְוָה רַמְוִי לְכֹל

וזהו העונש המגיע לזה על רשעו בעצמותו דל' הערר מהם הם
הצולחת הנפש ומולו העונש האחר והוא המסור למקרי הרעו'
הנכונים לבא עליהם הוא המקרה ושנית וכל' כוון מהשם ית' כר
כרי שיגיע בו דע מוחש לרשעים ויוסרו בהם שמוך האנשים וימ
וימלטו מדעתם ואל שני מיני העונש שזכרנו רמז אליהן באמרו ל'
ולא יחיה רשע רל' שלם ושתרל השם להחיותו החיים הגושיים ו'
ולא יחיונו החיים הנפשיים ויורה על זה כי זכר הצדקים שני מ'
מיני הגמול המקבלי ל'י' האחר הוא השגחתו בהם אשר ימלטו
בה מהמקרים הרעים הנכונים לבא עליהם והוא אמרו לא יגרע
מצדוק עיניו והשני הוא הצולחת הנפש והוא אמרו ואת מלכיה
לכסא ויושיבם לפתח ויגבהו וככאן התבאר איוב המציאות היו
היושר כל' הענינים אשר היה חושב איוב שימצא בהם החמס
ודאוי שלא יעלה ממנו שזאת ההשגחה והשמירה תשתנה ותתח
ותתחלף לפי התחלף הרבר אשר בעבורו היתה ההשגחה רצוני
שאשר ידבק ויתאחד יותר בשם תהיה ההשגחה בו יותר וזה מבן
מבואר בפשוט למעיון ברבריונו מלה והנה יוכיח אליהו לאיוב
על אשר לא פשפש במעשיו על היסודין הבאי אליו ולא שב אל
ה' כי הוא יראה שאם היה שיהיה איוב צדוק בזה האופן שאמר
כבר יתכן שיביא ה' עליו אלן היסודין על צד ההשגחה להשיבן
מהמרי המועט שהחל להחזיק בו והוא שהצדוקים כשהחלו להם
להסתבך במרי מה יגיע להם השם ית' רעות על צד ההשגחה כ'
כמו שקרס וכאלו יגיד להם בזה המכאוב אשר הכאיבם שפעלם
שהחלו להחזיק בו הוא דע וימנעו ממנו וזה כי בבא עליהם הר'

אל השם ית' היותו משגיח בן אבל יבאר שהוא ראוי שיטגיח בן ו
והניח בביאור זה שתי הקרמות . האחת עכ היותה מבוארת
בנפשה כבר הורה בה והוא שהשם ית' הוא תמיד רעוה רל' שהן
ירדע כל המושכלות וזאת ההקדמה כבר הורה איוב באמרו עמו
חכמה וגבורה וגו' וההקדמה השנית מחויב למי שירדע טבע שכל
האדם שיוורה בה . והוא שהאדם הוא כביר כח לב רל' שהוא רב
ההבנה להשיג המושכלות עד שהוא בחיי על כלס באופן מה ו
ובהיות הענין כן רל' שהיה הוא רב המושכלות בפועל והאדם
רב המושכלות בכח והיה מבואר ממה שבפועל שהוא ישרים מה
שבכוח ויציאותיו אל הפועל כפי מה שאיפשר והיתה היציאה מ
אל הפועל במושכלות ימצא בה הפועל והמתפעל אחר באופן
מה הוא מבואר שכבר יגיע לאדם בזה האופן התאחרות מה ורב
ורבקות בש' ית' ומה שזה דרכו הוא מבואר שאין ראוי שימאסהו
השם ית' אבל ראוי שתהיה ההשגחה בן כפלאה מצד ההתאחרות
הזה והרבקות ולפי שזה ההתאחרות הוא מפני מה שהגיע לאדם
מן המושכלות בפועל לא מצד הכח אשר הוא הטבע המניי הוא
מבוא' שראוי שתהיה ההשגחה באר' המשכי מצ' הטבע האישיי
ובכאן התבאר שאין השם ית' פווב אישי האדם על צד המאוס
והפתיות אבל יטגיח במשכילו' ממנו ולפי שהרשע הוא ממה
שימנע הגנות המושכלות כמו שזכר איוב במה שקדם הן מבואר
שההשגחה לא תהיה ברשעים אבל יהיו מטרה לחצי המקרים
הרעים הנכונים לבא עליהם מצד המערכת ותעיר מהם הצלח
הצלחת הנפש והו

אותו כזה כלו בעבוד פועל השם ית אשר הוא כדור היר
ואפשר שבאמר שהרצון בזה כי מפאת צדק לפי ששם היטוב
יבא רעות יקר ונכבד כזה על השם ית שהוא כדור היר כי שם ה
הבת והנמחיס אשר בבדיאות מהחכמה הנפלאה והענינים להם
להמציא באחר אחר מהם כל מה שאפשר בו מהכלי אשר ישלם
בהם מיציאות וישמר הזמן האיפשרי בהם ער שנוכל להשיג מ
מזה דבר יקר ונכבד מהש ית וכלל הנה יראה ממה שברא אותנו
באלו הנבראוי כי שרי אשר לא מצאנוהו ולא נוכל להשיג מדרגתו
הוא שגיא כוח לעשות משפט ושגיא כוח לעשות דוב צדקה
לפי שלם יקצר מהמציא באחר אחר מאלו הנבראויים מה שיצטרך
אליו במציאותו ולא יקצר גם כן מהמציא באחר אחר מהם מה ש
שאפשר שימציא בהם על צד היותו טוב ולא יענה שלא יעשה
דע כי אנחנו ברמה אמתו משתרל בכל כחו באלו הנבראוי להגיב
הטוב אליהם והוא על דרך אמרו כי לא יענה מלבנו מו יהיה אם
אמרנו לא יענה שמרב כחו לא יאחר לעשות המשפט הרוב הנדר
הצדקה אבל יעשהו תכף בהמצא המקבל בוולת מוחור לכן
ידמו ממנו האנשים כי לא יראה כל חכמי לב אל שלם ישגיח בכ
בכלם להצילם מהרע אבל כאש ירבקו בו ובעת הרבקות מו יהיה
פירוש אמרו ולא יראה כל חכמי לב שלם ישא להם פניו ולא יפ
יברכ להחניף אותם אך תכף שתמצא בהם רעה ויסרם כרו שו
שיעזבו הדרך ההוא כמו שקדם

זה ביאור דברי המענה והכלל העולה מהרברי
הוא שיהי ובאר שלם ומנע מפני היות האדם פחות ונבזה ביחס

למי שיעיין בטבעיות וכבר בארנו זה בבארנו לחכמה ההיא
והשלמנו הסבה בזה בחמישי ממי האם תרוקיע עמו השמים
שהם חוקים בתכלית החוקק ער שלא יתפרד רבוקס בשום פנים
וזה ספדיים כמו הרומי הנקרא רל הזכוכית שיעבור בו האור
מזה מינוב שחושב להתוכח עם השם הנודיענו מה נאמר לו כש
כשנתוכח עמו בזה העניינה לא נוכל לערוך רברי כנגדו מפני
חשך השכלו כמו שלא יוכל להתוכח מי שלא ירע רבר בחכמה
מחת עם היורע בחכמה ההיא אין נוכל לרבר עמו היסופר לו כי
ארבר ברך שיעבני וישלם ההתוכחות בני ובינו ואם ממ מישר
רברי ריבו אל השם והתוכח עמו כאשר היה מבולע ונשחת במכ
במכות ומכאובים ער שתחשוך להתוכח עמו והוא כלל אמר הב
הנסה מי ש מכאובות להתוכח עם השם ית ויענהו ער שמתה תכ
תכסוף ההתוכחות ושב עתה לבאר מופן אחר מענין ה
המריס והוא שבקצת העתים יהיה הענין חוק ער שלא ירמה המר
משיר הוא בהיר וזך בשחקים רל שאין סבת הערה האור שילקה
הכוכב שהוא בהיר כשחקים אבל רבוי העבי יהיה זה סבה שלא
ירמה האור עם חוקו ועם כל זה לא יהיה מהם מטר אבל העבור
הרוחחטהר העבים ותפורס מו תוליס אל מקום אחר ובזאת ה
הסבה ישלם על הרוב ענין המטר ולזה זכרו לפי שזה מן הזרות
מכ נייחס זה להפועל ה' הרחחות לבר כמו שזכרנו במענה השני
מזה הספר . מצפון זהב ומה . רל שיבאו ממנו רחחות מפודות
המריס וטטהרות האויר ומזככות מזה

מוצק רצו והוא הקדח והכפור וקראו רחב מים לפי שהוא מזהה
מהטל והג' יורד ברחב ער שאינו יורד טפות אבל הוא כמו לחות
שיתלחלח המור אך יטרח עב לברירה ולפזור רל שלא יצא
ממנו שוב דבר אך יותך ויתפור ויפיץ ענן מורו מאולס אמר ענן
מורו לפי שיותר נכון שבעננים שיקרה בהם זה הם העננים רבי
האיר הקטורי הנקרא מור כמו שקרא כי ליבשו יקרה לו שיתפור
מנצוץ השמש קורס שיתהוה ממנו המטר והכלל הענן מ
מתהפך מסבות בתחבולות השם הנפלאות ער שיהיו ממנו כל
אלו הרבים המתחלפים אשר זכרנו והסבה בזה כדי שיפעלו כל
אשר יצו השם ית' על פני תבל ארצה פעם להזיק כמו הברקים
שימיתו האנשים באש הנופל בהם או המטר כשיהיה מויהק ופעם
להכרת ארצו להצמית מוצא רשע ופעם ימצימהו לחסד רל לית
ליתרון הטוב ומס' אינו צריך לצמחיה האוינה זאת אינו עמור
והתבונן זאת הסבה נפלאה אל ותרע הסבה איך גוד ה' על העננים
שיסודו מהם אל העננים בזה האופן הירעת מה הסבה אשר
קבל בה המור והתלהבות האיר הקטורי הנעצר בענני האם ת
תוכל לרעת על מופני מפלטי עב אשר יתחלפו לכמה גוונים נל
נפלאות השם וחכמתו בהם התרע למה יהיו בגריך חמים
כאשר תשקוט האר' מפאת ררוס רל כשלא יהיה השמש מתנועע
בפאת רדומית ותהיה תנועתו במולות הצפוניים כי אז יהיה הח
החוס בחלק המיושב והנה ביריעה סבה זה החוס בקרבת השמש
מהפיה הצפוניות מהקשי מה שלא יעלה למי שניין

שייראה הברוך ולא ישמע הרעב לרחוק ממנו כי תכלה התנועה
הזרע העגתה אל חשנו ולזה אמר שכאשר ישמע קול הרעב לא י
יהיה השמעו מאוחר מאד מהרמות הברק ירעב אל בקול זה הע
הענן כפלאות עושה גדולות ונפלאות אשר נוכל להשיג הוא פ
פעם יוצא מהאיר שלג וירד השלג בארץ ופעם יהיה ממנו גשם
מטרות עוזו גשם מטר רל שיורד בתוקף גדול וכבר התבאר
בספר האותו סבות כל זה ואפשר שנאמר שהרעב באמר וגשם
מטר שפעם יצא ממנו גשם ומטר רל שלא יהיה המטר היוור מ
מתחלקי הענן מתחלקה קצתו לקצתו ופעמי יצא ממנו גשם מטר
עוזו רל שיצא ממנו מטרים מתחלפים ער שיורד מקצת חלקי
הענן מטר גם ומקצתו מטר דק כמו שיזרה הרבה בעננים אשר
ירד מהם הברד ויהיה הגשם בתוקף כל כך ער שיוסף בערה
כל ארס ער שלא יוכל ליצאת ולרעת בכל אנשי מעשהו רל שכי
שכיכין מה הם עושים ואפה הם וגם החיה תחבא מרוב הגשם ו
ותשכון במעונותיה ולפעמים יצא מחרר הענן הסופה רל הר
הרות החזקה וזה בהיות האיר הקר מתרבה עש החום ויבקש זה
לרדת וזה לעלות ויתהווה מזה הרוח כמו שזכר בספר האותות ו
ומהמקום אשר הוא מזרע רל שהוא סבת הזרע והשטף אשר יתח
יתחרש מהאיר והוא החלק היותר קר האויר כמו שהתבאר בספר
האותות כבר יהיה ממנו ההתקדר אשר יהיה בקצת חלקי זה האיר
העשני וההתקדר ההוא הוא סבת הרוח כמו שהתבאר בה וזה פלא
שתייה סבת האחת בעינה פעם תסבב הלחות והשטף ופעם תס
תסבב היות הרוח אשר הוא מיבש מרכון אל יתן מקצת האיר במ

באמצעותכ וספר תחלה המיר אשר יתהו ממונו הקולות והברק
למה שיהיה מהפלא בענינו ואמ' על העננים כסה אור המיר הק
הקטורי אשר הוא אור בכח קרוב לפי שהוא מתלהב במעט מהסב
מהסבה כמו שהתבאר בספר האותות והוא מפוזר ביניהם ויצא ה
השכ אל המיר ההוא במה שיפגיע חלקיו קצתם לקצת וירבקהו
והוא הקור אשר בענן אשר הוא עינור בתוכו כי החלקים החמים
וברחו מהפכס ויתקבצו בעומק הענן כמו שהתבאר בספ' האותות
כאשר הגיר עליו המיר הקר שהוא ריעו מה שהגיר דל שעבה פ
פני הענן ועינור בתוכו המיר הקטורי בדרך שלא יוכל לעלות ול
ורצות אז יהיה קנין אף וכעס על המיר העולה בהתקבץ חלקיו
ויתבקע הענן ויצא ויתלהב מרי צאתו מהענן וזה הוא הכעס על
דרך משל אף על זה המקרה יחדר לבי ויתר ממקמו ששמעו שמו
בחוזק קולו והרבור אשר יצא מפיו דל הרעס שהוא חזק ונפלא
ער שתחת כל השמים הוא מתישר ללכת ולהשמע ואורו והוא
הברק יתנועע וירד על כנפות הארץ וזה גם כן פלא כי מדרך
המש הוא שיתנועע למעלה ואחרי הברק ישאג בקול הרעס
ורעס בקול גמונו ולא יאחר דל הקולו שלא ישמעו אחר הברק
בזמן מועט כאשר היה קולו באופן שיהיה נשמע וזה כי הסבה ב
ברעס והברק אחר כמו שכזכר בספר האותות אבל כי הרעס ישמ
ישמע אחר הברק זמן מה לפי שהמובט יגיע אל האותות בזולת
זמן והקול יגיע אל חוש השמע בזמן לפי שהגעתו אליו יהיה ב
בתנועה ממקום ההכמה אשר תחרש הקול ער חוש השמע והוא
תהיה בזמן בהכרח והנה יקרה כשהיה מקו הברק והרעס סמוך

רחוקות כי באלו העניינים הושג משעור חכמות השם ישרה מה ש
שמין לו קץ ואם פעלו הוא כך הנה מבואר שהשם יתעלה שגיא
ונפלא מאד במציאותו ולא כוכל לרעת שייעור מדרגתו והוא כצ
כדתי לא סר ולא יסור ומיך יתכן שיגונה הארס אשר תמול בואו
השם יתעלה אשר לא סר ומיך יתכן לארס שייחס גנות למיכא
אשר הוא בתכלית המעלה והכבוד ער שלא תושג מדרגתו
והנה החל ליהו לספר מנפלאות השם ואמר שכבר יגיע מחזק
השגחת השם ונפלאותיו ער שבעת היובש המופלג שיגרע השם
וימנע נטפי מים אז יעלו אריות באלו המקומות היבשים שיזיל מ
מהם המטר ברבוי ער שירעפו עלי ארס רב וזה בתכלית הפל
הפלא האם יבין הארס מיך יפרשו מרשפי העב המתחלפים קצ
קצתם מקצת חלוקה רב ואופן התהוותו והמון העננים וקולם ער
שקצתם יהיה מטר יורד בנחת ומקצתם מטר יורד בועף ומקצתם
קולות וברקים ומקצתם קרח ומקצתם שלג ומקצתם יהיה רוחו
ומקצתם לא יהיה רבר אך יתפור ויסור הנה השם פרש בעבור
הנפלאות האריות מורו ונצרכו וכסה אז האיר שרשי הים ולזה הוא
נפלא כאשר היו האריות מפועל אחר והוא הנצוץ אשר יהיה מ
מהשמש דרך משל ומחומר אחר על הרוב והוא מי הים מיך ית
וקרה שיתחלפו האריות זה האופן מהחלוקה ממנס סדר ה' זה בזה
האופן כי בעננים ישפוט העמים פעם ויסרם ברעות אשר יבאו
להם מצרם ופעם יתן אוכל באמצעותם

כריותת עמיכ במקומכ השמר לך אל תפנה אל מה שתייחס בו א
מין לטכ כי על זה הרעת בחרת בסבת עוני רעתך וסכלותך רל
שטוטטת לבקש ראיות מהחו על היות החמס נמצא ברעו אישי
הארכ וכס' אמר אל תסתכל בל' הענייניכ אשר יביאוך לחשוב
שהשכ יתעלה עושה עול וחמס בל' הרעות הבאות לאישי האר
הארכ פן יסירך ויכלך בחמתו במכה מכורית אשר לא יציל אות
מותך ממנו לא הונך ולא גבורתך און תאמר כי בל' הר
רעות רוע סרור הנה השכ ית יטגיב הארכ בכחו להצילו מל'ו
הרעות הנכונות לבא עליו ומי כמהו שיורה הארכ הדרך הישרה
אשר בה יציל מל' הרעות הנכונות לבא עליו כאשר היה הארכ
באופן שתוכל להגיע אליו ואת ההשגחה וכאשר לא היה זה כן
הנה לא הגיע החסרון מצד השכ אבל מצד המקבל מי הוא על
עליון עליו שיבחן דרכו ומנהגו בפעולותיו שיוכל לומר אליו
בזה הענין פעלת עולה הלא הוא על הכל והכל ברואים בכחו ו
ולזה ראוי שתרחק מטניחם אליו עול כי לא נוכל לבחון דרכו
ולשיג אותה ער שתוכל לשיכ עצמנו שופטים לטפוט שכבר
פעל עולה ברבר מה כי כשגבה רעתו מאר וראוי שנייחס
מה שיראה ממנו שכבר פעל עולה אל קצורנו וסכלותנו יזכר ל
להשיגא פועל הש' לרומס אותו מה שהשיגו האנשים מפעולות
פלימותיו בנמצאו הטבעיות מה שכל ארכ חזו בו מל' הנמצאו
השפלות שנבא באמותכ בהקרמות מיוחסות ומיוחדות מה שה
שהביט הארכ מרחוק בגרמים השמימיים שיבא בהם בהקרמות

לסוד מרדכס הרע אבל ישימו אף לשכ ית ויאמרו כי באפנו ופנע
זכעסו הגיעם מה שהגיע לא מצר מעשיהם ולזה לא יצטקו וית
ויתפללו אליו כי מסרם הנה תמות בנוער נפשי וחיותם תמות
בהיותם נערים ואמנם אמר זה על דרך אמרו ומקשה לבן יפול
ברעה כי מי שהוא בזאת התכונה מהקשות לבו הוא מוכן לרעו
ולמקרים יותר מן האנשים המפורחים וכאלו זאת והתכונה תמהר
קצו הנה ה' ית יציל העני מרעות רבות בעניו אשר הביא עליו ו
ויגלה מזון החלוצים במה שילחכס לשוב אל השם וירחמם
ואף היה מסיר אותך בזה הרע אשר הביא עליך מצר ומצוק אל
רחב שאין שום צרות ותחתיה נהיה משיב מה שינחת על שולחנך
והוא המפה או הכלים מלאים רשן לרוב עשרך והכלחותך אם ה
היתה שב אל השם ועובר אותו בכל כחך אבל אותה מלאות דין ה
דשע הרין והמשפט שיתמכו מישי המרס ויסערוס דל הרין וה
והמשפט הבא מהשם יתעלה למישי המרס על המופץ שקרס ש
שבן קווס העולם אותה ממלא אותה דין רשע בוחסך לשם יתעלה
עול באלו הרברו וזה בתכלית הגנות דל שיהיה מגיע מן סכלותך
עב שתישם הרין והמשפט שיתמכו אנשי העולם ויקוימוס דין
ורשע והעול והיותו בזה במדרגת הרשעים שישומו אף ולא יש
ישועו כי מסרם כי חמת השם יתעלה פן תיסרך ותכלך בהכמות
כפלות ער שלא יצילך מזה רב כופר ולא יהיה נעריך עשר
עשרך ללקחו כופר על המכה ההיא ולא זהב ולא מאמצי כח שו
שיש לך להצילך אל תביט ותסתכל הלילה בהיות לבך פנוי
על משכך בענין הרעות הבאות למישי המרס כמו כריותת

להחיות הרשע ולא החיים הנפשיים ולא החיים הגופניים אמנם
שלא יחיינו החיים הנפשיים הוא מבואר וזה שאי אפשר שתגיע
הצלחת הנפש לרשעים ולא יחיינו גם כן החיים הגופניים כי אי
בו רבר יהיה ראוי בעבורו שתהיה בו השגחה האלקית ויתן משפט
משפט העניים והעשוקים בזה האופן כי להיות הרשעים משון
משולחים למקרים ותכן שיבא אידם ויניעלו מהם או יהיה הרשע
הרסון בעניים צריקים ועניים כי כמוהו ימצאו רבים בספר תה
תהלים וירצה בזה שהשם יתן משפט הצריקים הראוי להם בה
בהשגחתו בהם בכל עניניהם לא יגרע השם ית מצדו עינו
מבל ישגת בהם ויניעל מהרעות הנפשו לבל עליהם וישיבם
עם המושלים העליונים לכסא הקיום והנצחיות רל שיתן להם
מקום בין המלאכים ושם יתקיימו לנצח ותגבה מדרגתם מאד ו
ואם יקרה בטובים שיהיו אסורים בזיקים ובכבלי בחזל או יהיו
בלכדים בחבלי העוני והרלות הנה הוא מה להגיד להם פעלם
שאיינו ישר וכב יתגברו פשעיהם אם יחזיקו בזה הפועל ויסתכסו
בו הנה בזה האופן גלה מזנס למוסר כי בזה יוסרו מדרכס הרע
אשר החלו לרדוף בו ואמנם השם ית' כי מפני זה ישובו מאון
אם ישמעו אל מצות הש' ויעברו אותנו יבלו ימיהם בטוב ושניהם
בנעימים רל שלא יגיע שום רע כי להרבקם בשם יתעלה תהו
תהיה השגחתו בהם וישמרם מכל רע . ואם לא ישמעו ויחזיקו
בדרכס הרע שהחלו לרדוף בו יגיע מהרע שינבחו בחרב בבא
ווס אידם וימזתו בלא רעת ולא יהיה לה השמחת נפשי וזהו הע
העונש המזתו להם והרשעים אשר לא רי שלא ישמעו לסוה

לא ענה מלבו . וראה . ישגית . און יהיה הדין בן יביר וישא
פניו ויחניף . .

זה בימור שלות המענה   בימור רברי המענה

אחר אשר ענה אליהו שלש מענים

במספר מה שהשיבו ליפו ובלרר על מינו און במספר המעני על
אח מהם שאם אין שלם ענוהו חבריו וראה שאין אין עונה אליו
הוסיק אליהו להשיב על רברי מינו וטענותיו אמר המתן לי מעט
ומגידך האמת כי עור לי רברים וטענות בעבור השם ית לבאר
שהוא משגית באישי הארס הרבקים בן אשא רעי מענינים ר
רחוקים ומתן צדק לפועלי ואמנם אמר זה כי ההקדמות אשר
יבאר מהם מזה הרנוש הם חזקות כמו שהתבאר אמנם שרברי
מינו כוזבים זה ממה שיתבאר ממה שאותה מורה בן וזה שאותה
מורה בשם שהוא שלם הרעות רל שהוא יורע כמס הנמצאות
וסרורם בשלמות לפי שהוא פועל אותם ובהיות הענין כן הנה
התבאר שאין השם ית' מואם הארס ער שלם יהיה משגית בו מי
מינו היותו מואם אותו כמו שאמרת מה אנוש כי תגרלנו וכי תש
תשית אליו לבך וזה שהשם ית' הוא רב הרעות והארס הוא רב כ
כח שכל הרעות כי הוא בחיי על השגת זה הנמוס אשר לכמצאנו
ולזה הוא מבואר מזה היר שיט לו יחס מה אל הש' ית' מזה היר
ובפרט כאשר ישתמש בכח זה ויניחנהו לפועל ובהיות הענין כן
אין ראוי שימאסהו השם יתעלה   ומורל היתה זאת ההק
ההקדמה רחוקה כמו הידיעה תאמר בשם יתעלה ובנו בשתותה
השם רל בקורם ובאיחור ולזה הוא מבואר שהשם לא ישתרל

שיהיה ממנו הרוח כמו שהתבאר בספר האותיות . ושמזריה קרה
רל' שכבר יהיה קוד חזק מן הרוחות המזריה ומפזריה המזריה מה
והם הרוחות היפוניות כמו שנוכר בספר האותיות . אז יהיה ממנו
מזריה מענין זה ויהיה מזריה כמו מזריה כמו הענין בתוסין
שהוא כמו תומך אז יהיה מורכב מפעל הרגוש והפעיל כי כבר
ימצאו רבים מורכבים משני בנינים . מנשמת ל' . מרצון ל'
במוצק מגן מוחק וזה יהיה כאשר יקפא הטל ויהיה ממנו הכפוף
ברי' . מענין בירור ושרטון ברה ובא בטקל מרי מהרצון בזה כי ג'
גם זה הבירור אשר יהיה לחלקי המיד ער שיתפזר ויוחק קודם
שיתהוו ממנו המטר יטריח עב ריכזי שכבר ימצא עב לפעמים
לא יתהוו ממנו שום רבר אבל יתפזר ויוחק ולזה אמר יטריח
רל' שמציאות כמו זה העב הוא טורח ועמל אחר שלא יגט ממנו
שום תכלית . בשום אלה עליהם . בגזור אלה עליהם שיהיה עב
ענינם בזה האופן . והופיע והמיד והוא מקור וזה יהיה כשילרב
המיד הקטורי . מפלטי עב . כמו מפרטי וכבר קדם ביאור כדמתי
מוצק . כמראה נחק והוא המראה של זכוכית שהיא ספיריות
והנה אמר על השחקים שהם חזקים ושהם גם כן ספיריים כדמתי
מוצק . לא יערון מפני חשך . לא נוכל לסדר דברינו ולערון מ
מותם לפני השם ית מפני החשך אשר אנחנו בו מפני הטבע הח
החמרי וקטורנו מהשיג פעולות השם ית על השלמות . ובולע
ישחת . בהיר . אך מבהיק . שרי לא מצאנוהו . וגן הרצון בו שרי
לא מצאנוהו לא נוכל להשיג אותנו הוא שגיא כח ושגיא משפט
ושגיא לעשות רב ירקה ולא יעשה רע ויענה האנטי כאמרן לא

לחיות הם בכוח מטר אל שיעשה מהם איר לח אשר הוא מוכן ל
להיות ממנו מטר : מפרטי עב . מיני הפרושיית של עב . והרצון
בוה כי כבר יתחדשן עביכ מתחלפים זה מזה ער שקצתם יהיה
מטר ומקצתם יהיה רוח . ומקצתם ענינים אחרים כמו שזכר אח
זה . תשומות סיבות . הרצון בסבתו עכנו והרצון בזה המיית עכנו
והוא הרעב . מורו . שמשו . ומזה ער ואור . למכביר . לרוב . כ
כפיר . ענינים ומזה היגוי ושפותי כפי . כסה מור . האיר הקטורי
שהוא מתלהב בקלות ובמעט סבה . במעניע . בממשש ופוגש
רעו . הוא האיר האחר שהוא רעו וחברו . מקנה אף על עולה .
קצין אף על האיר הקטורי שמרדכו לעלו למעלה . ויתר ויעתק
והגה . הוא מענין הגייה והרצון בו וקול והוא הרעב . ישרהו ה
הוא כמו ישרו והטעם שהוא יתישר לרדת ותחת כל השמים ער
שישמע בכל המקומות אשר הוא היגון עליהם ואמנם אמר זה
לפי שקול הוא תנועת מגבת אל חוש השמע באמצעות האור ה
המקבל יורות התנועה ההיא מן יהיה הרצון בישרהו ילחלהו ו
והטעם שהוא ילחלח הענן וירד ממנו המטר . ואורו על כנפות ה
הארץ . והברק היורד ממנו ירד למטה על כנפות הארץ וזה פלא
משכי ירדו . האחר שייצא מש ממקום אשר יהיו שם
המים והשכי שירד למטה והוא טבעו שיעלה למעלה . ולא יעק
ולא יעקב . ולא יאחר . מטרת עוון . מטרן עוון ותהיה הוא
כוספות יחוס . יסגור ויסתם ער אשר לא יוכל איש ליצאת לחוץ
מרוכ המטר . מן החרד ותבא סופה . מחרד הענן תבא הרוח וזה
יהיה כאשר היה נעצר בו איר הפכי לו כי יקרה לזה המורכב שו

ולזה אין ראוי שנחליט המאמ' מפני הענין הנמצא בארס על ה
המעט שהשכ ית' עוזב אישי הארס ושוכחם אבל ראוי שנחקר
בזה הענין המעטי הנמצא לאי זה רבר נזכר ליחס אותנו מזולת
שנבטל מה שיראה מהשגחת השכ הנפלאה באישי הארס מפני
הטובות הנמצאות בהם על הרוב

ויוסף אליהו ויאמר

ביאור מלות המענה

כתר לי וער ואחור . המתין לי מעט ואגידך
כביר רב ההשגה . כביר כח לב . רב הכנת השכל להשיג המושג
המושכלות . יגרע . ימנע . ויעברו . ויעברו השכ ית' . בשלחינו
יעברו . בחרב יכרתו . לא ישועו . לא יתפללו . וחיותם בקרטי
ונפשיכ בהיותם נערים שאז היו ראויים להיותם קרטיים מפני רב
דתחת הטבע אז . יחליץ . יציל . הסותר . הסירך ומזה הענין ויס
ויסותם לקיים ממנו . מפי צד . מפה הצד והמצוק רל' שלא תהיה
כפיו למאכל . מוצק . הוא מענין מצוק . וכחת שלחנך . ומה שי
שיורר בשלחנך . מלאת . פועל יוצא מעפ' שהוא מבנין הקל וכ
וכמהו ומלאו את המקום הזה רכ נקיים . פן יסיתך בשפק . פן י
יסירך מן העולם בשפק ובהכמה . שועך . עטרך . והוא מענין
ולא נכר שוע לפני רל' . בשר . זהב מגן והיה שרי בצריך . תשא
תשאף . תביט ותסתכל לעלות . לכרות ומזה הענין כעלות גריש
בעתו . תחתם . במקומם . שוררו . הביטו והשיגו . שגיא . שגיא
כח אז הוא שגיא ונפלא במציאות . יגרע . ימנע . נטפי מים ה
הגחת מים וזה בסבת היובש . יזקק מטר לאירו . יזלו מהם לחיו

ההכאבה וההזק שהרשע לא ידווק לטוב ית בעשייתו הרשע ולזה
לא יחוייב שייענישנהו תכף ממותו ואם אמר אומר שהטוב ית לא
ישלם מהעוול בהאריכו לרשע עור עת בא העת אשר תמוט רגלו
לפי המערכות מפני שהוא מזיק לאנשי רבים הן זה הזמן
כמו שטען מינוב הנה ישיב אליהו כי לו האנשים לא יזוקו על ידי
הרשע לא מפני שלא השתדלו לרבה בטוב ית בפי היכלות כמו
שקראו ויבא להם על ידם אם הרע המסורד להם מוצר המערכות
מו הרע הבא על ידם ההשגחה לא וולת זה וזאת היא הסבה שלא
יבא לאנשים רע מהרשעים כי אם על המעט עם היות כונתם ל
להרע והם משתדלים בזה בכל אופני ההשתדלות ולזה הוא שב
מבואר שהם בעצמם הם סבת הגנות הרע להם לא ההארכה או
אשר יאריך הטוב ית להם לרשע ובהו יותר הספק בזאת הטענה
והנה מה שטען מינוב על רעיו במה שהם מומרים שהטוב ית פוקד
הארץ על כל מעשיו ויורע אותם וביאר שזה בלתי אפשר מוצר
החוש והעיון כמו שקראו הוא מבואר שכבר הותר הספק בו במה
שהניח אליהו בזה הדגוש וזה שהוא לא יניח שהטוב ית ירע לו ה
הרבדים הפרטיים מוצר שהם פרטיים ולזה אמר אך שוא לא יש
ישמע לו ואמנם ירעם כלם מוצר אחר כמו שבארנו באופן שלם ב
במי ובזאת היריעה שלן בהם תגיע ממנו לביאוש באמצעות
המרמה היריעה בלוי העניינים הפרטיים טרם באם והוסיף אליהו
להוכיח מינוב מפני שהוא עושה גזרה כוללת שהטוב ית טוב או
מיטי הארץ ושוכח מפני מה שמצא מהרעות במין האנושי מ
אשר הוא מעטי מאד ביחס אל הטובות הנמצאות בו ולזה מין ר

הרבויים הפרטיות מצר שהם פרטיי ואולם ירע אותם כלם איש
לא נערר באופן אחר כמו שבארנו במי ובבאורנו לספר החוש
והמוחש אבל אנחנו סבת זה החמס בשנסמר מרדכי הש' ית' ולא
נשתרר ללכת ברדכי ולהשכיל אותנו בדרך שתהיה ההשגחה
הסלקית בנו אף כי תאמר כי לא תוכל לראות השם כאמרוך שמה
בעשותו ולא אחז וגו' הישר מעשיך ברין לפניו ותקוה לו שי
שייטיב אחריתך ועתה הנה אין מה שפקד מפני ולא ירע מיוב בר
ברבוי הרע מאד כי כבר איפשר שיהיה רע יותר מהרע שהגיע ל
לו לאין שיעור ולזה היה לו לירא שיוסיף הש' רע על רעתו אבל
מיוב להבל יפתח פיהו לרבר כנגד השם וכבלי ריבת ירבה רבר
רבוי כנגדו או יהיה הבאור באמת ועתה כי אין פקד מפני ועתה
מה שתטעון מהחמס הנראה לפי המוחש שבעשיים תחת השמש
הנה נכ שמינס חמסיס כמו שכזכר כי אנחנו סבתם הנה זה מעו
מעטי מאד ולא ימצא מזה רבוי . ולזה הוא מבואר שלא היה ל
לך לשפוט מפני זה הענין שימצא על המעט ביחס אל הטוב ה
הנמצא בזה העולם השפל שיהיה השם ית' עושה עול וש
ושלא יועיל לאדם מאלו הרעות כי תתוס רדכי אבל אותה הרב
תרבר מה שתדבר ותטעון כנגד השם בבלי רעת .

והכלל העולה מהרבויים   וזה ביאור רבוי המענה

הוא שיהיו ישיב יל מה שהיה טוען מיוב מההצלחה הנמצאת
לרשעים ומן ארוך נכ הכמינס שאר האנשים בכל מיני ההכא

גם היום מרי שיחי לא מצא מענה אחר מהם על רבריו כי מה ש
שהשיב בלדר לא יותר בו זה הספק כלל ולא השיב אחר זה אחר
מדעיו על רבריו אלה כלל . הבט שמים וראה איך גבה ממך
במקום ובמדרגה אף כי השם ית' רחוק מאד ממדרגתנו ובהיות
הענין כן מה יזיק לו פשעינו וחטאינו ומה יועיל לו צדקנו והל'
והל' רשענו וצדקתנו הוא לנו לבר ולכו התועלת והנזק בהם .
והנה תועלת הצדק הוא ההגנה אל השמדות הנפש בעצמות
והשמירה מהרעות הגופיות מצד ההשגחה האלקית ועונש הרש'
הרשע הוא בעצמות אברן הנפש וההמסר אל הרעות הגופיות
במקרה מצד העדר ההשגחה האלקית ואולי מה שיחשוב מרוב
הסודר מפני המצא רוב עשוקים יזעיקו אותם עושקיהם וישוענו
העשוקים מכח העושקים אשר הם רבים והוא מה שטענת במע
במענה גם היום מרי שיחי על זה המאמ' שזכרתי כאשר אמרו מ'
א'פו ורע באמת כי הסבה בזה העדר ההשגחה האלקי מהעשוקי'
לפי שלא ישתדלו לדבקה בו ולא אמר אחר אחר מהם איה איה
עושי לחקור בו להשכיל ולרעת אותו אשר הוא כותן אל השבחים
הנפלאים בזה העולם החשוך רל' שממציא בהם ענינים נפלאי'
יזכר וישבח בהם והוא מלמדנו חכמה ובינה וזה הלמוד וההבנה
הוא לנו יתרון על שאר בעלי חיים ולא נתנו אל לבם להוציא ה'
הכנות ומת אל הפועל ער שישיגו השם ית' כפי היכלת הוה זה
סבה שיצחקו העשוקים אל השם ית' מפני גאון רעים העושקים
אותם ולא יענה השם ית' ויתעלה לא שהשם ית' יטמע זה השומ'
והחמס וירמה אותו ויהיה מסורד ממנו כי איכנו משגיח באלו ה'

להב מיצר המערכת להציל הצריקה מירם וזה כלו צריק ויושר
ויען ליהו ויאמר ביאור מלות מענה

צריקי מל . שאני צריק יותר מל

יסכון . ונעיל . וטור . ודמה . מרוב עשוקי יזעיקו . ממה שטענת
שימצאו רוב עשוקים יזעיקו אותם עושקיהם או יהיה מענין רוב
והרצון ממה שיריבו העשוקים אשר יזעיקו אותם עושקיהם יש
ישועו מזרוע רבים . יצחקו מתגבורת ותקפם אשר יעשוקו
זמירות . רברי שבח . מלפנו . כמו מלפנו . והרצון בו מלמרנו
ותחולל לו . מענין תוחלת . בפש . ברבוי . ופעה פיהו . יפתח פ
פיהו . וכבוד . ירבה זה ביאור מלות המענה

ביאור רברי המענה

ענת ליהו על קצת רברים זכר שאמרם מירב ואמר האם חטבת ש
שיהיה מאמר כסון אמריך שאתה צריק יותר מהטעם ית במה שה
שהביא עליך מהמכות והנגעים כי הוא הביאם לך על לא פשע
וכי תאמ' מה ינעיל לך כי תתם רדכך ומה תנעיל כפשך כי אמרת
תם ורשע הוא מכלה והבאת ראיה מהחן במה שימצא מהרשעו
שישחיתו וזולתם ואין מוחה בידם וספרת בזה זה הספור הארוך
אשר במענה גם היום מרי שיחי מני משיבך מלין על זאת הטע
הטענה ואת רעיון עמך על אשר לא מצאו מענה להתיר הספק
הזה ואולם אמר זה לפי שטיפז החל להתיר הספק הזה
במאמר שאין רשע הרשע מדיק לשי' ות' ולא צריק מהצריק מנעיל
לו ולזה יתכן שיאריך לרשע כמו שקדם במענה הא' יסכן גבר ו
וכאשר טען מירב על זאת ההנחה מה שטען במענה גם היום מ

בלא משפט לאו הנמצאים השפלים באמצעות המערכת
וזה כי הבאת הטוב בלא משפט הוא בזה האופן איכנו רשע ועול
כמו שקרס והנה אם חפץ בהבאת הרע היה משחית זה המציאות
השפל כרגע לפי שנמצא לטוב ית' מעצם הכח והיכולת ועור טע
שעמירה זה הנמצא וקיומו הוא בטוב ית' וכאשר לא יסבב הטוב
בשמירתו יפסד תכף ואחר זה נשנה מקביל הנמשך ונאמ'
מבל' אין זה המציאות השפל נשחת ונפסד יחד ויחוייב מזה מק'
מקביל הקורס והוא שאין הטוב ית' חפץ רשע וזה המופת רמז מ'
אליו א"הו באמרו אם ישיב אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף
לבאר מה שהקריב ואמר אף אמנם א' לא ידשיע ואם ארס על פ'
עפר ישוב שמוס היה רעת מיוב שזה העול איכנו כמצא כן בארס
ולא יחוייב שיהיה חפץ להביא רע כי אם לארס הוא מבואר שז'
שמוס היה הטוב ותעלה חפץ בהבאת הרע לארס היה מפסיד המו'
המין האנושי כרגע ולפי שלא ביאר א"הו בבואר שהבאת הטוב
בלא משפט לרשעים מצד המערכת איכנו עול נשאר זה הספק ל'
לאיוב אחר רברו א"הו רצוני לומר מדוע נמצאת ההצלחה לרשו'
לרשעים כמו שנבאר בביאורנו רברו מיוב עם הש' ותעלה מה'
והנה הרע אשר יגיע אל הנמצאים השפלים במקרה מהגרמים
השמימיים כבר יאמר א"הו שאין ראוי שיוחס לטוב ותעלה
לרשע ועול לפי שבו תועלת לענוש הרשעים על רשעם ויקבלו
בוה תוכחת שאר האנשים וימלטו גם כן הטובים מיד הרעים ב'
באברן וזכר עם זה א"הו שכבר יביא הטוב רע לרשעים לזאת ה'
הסבה לבר ואם לא היה מחוייב להס'

משפט מיצר קצורו ולאחריו מהשיבא זה הסרנו הנמצא בטובו מישי
הארכ ורעתה באופן יותר שלם זה מבואר לפי שהנא לברו המצ
המצויא זה המציאות בכללו וסדר מותו בזה הסדר הנפלא אשר
הוא מורה על שתכלית העושה והחכמה נמצא לפועלו ואם לא
השיגהו קצור ולאות להמציא מה שהמציא מהרברים הנפלאים
ותכלית הפלא נמצא נמצא כל שכן שלא ישיגהו לאות במה
שהוא למטה מזה והוא הבאת הטוב לטובים והבאת הרע לרעים
וכל שכן שלא יראה להמנע מבחזר המנשי הקשי יוס גלא נקצר
מהשיגה המות הוא נבחר מתוים לבמו אל המנשיים אם לא
והנה יבאר אליהו באופן שני שאין השם ית' חפץ ברשע והעול נ
והוא יניח תחלה בסח רביון כלו הוא מבואר בכפשו שאין הבאת
הטוב בלא משפט עול כלו תאמ הבאת הטוב לרשעים המסודר
להס מזכר המערכת לפי שהנא יראה שאין בזה עול כי זה הטוב
יבא להס על צד ההשגחה הכללת אשר השם ית' משגיח בארס
דל מיצר הסדר אשר מהגרמים השמימיים וזה יהיה להס מאשר
הס ארס יולד בעת אשר היה בן מצב הכוכבי זה המצב לא מזכר
שהס אלו המנשיים והוא מבואר שאין דמוי שימנע השם ית'עלה
מהשגיח במין האנושי זה האופן מההשגחה מפני הרשעים אשר
אשר אפשר שהיו בו ואולם היה עול ורשע אם היה מנעי להס
טוב מצד מה שהס רשעים או מפני הטבע האשי
ומחר שהתישב זה הנה נבאר מרברי אליהו שאין השם ית'עלה ח
חפץ ברשע וזה שאם חפץ רשע הנה יתוויב לפי דעת מינוב שיה
שיהיה השתדלותו להביא רע בלא משפט

שהש' ית' הוא הפועל סרוד העולם וטען שכ' עכ' זה בזה הפסוק
שזה הסרוד יורנו שאין ה' חפץ רשע והוא מה שהקריב ואמר מן
אמנם ל' לא ירשיע ושרי' לא יעזב משפט וכיאר זה מזה הסרוד מ'
אשר סרוד השכ' ותעלה בעולם ובהיות הענין כן הוא מבואר
מכר' ל' הפעולות פעל' אותה השכ' ית' שאיכנו חפץ בעשיית הר'
הרשע והעול' לא היו פעולותיו על האופן שהכ' בו מהצדקה והיו'
והיושר כי לא יבא ממי שהוא חפץ הרשע והעול' צדק ויושר כי מ'
אם מעט ובמקרה ואין' לאומר שיאמר שהוא פועל המינים והכ'
שנמצא בהם בבריאותה הצדק והיושר ואיכנו פועל המישי' לפי'
שהמינים אינם רבר' ותר' מהמישי' אבל הכ' המישי' בעצמם
ואולם במישי' רבר' נוסף על הטבע המני' והכ' המשיגים ההיו'
ההיולמני אשר היו בהם פרטיים כמו שהתבאר במה שאחר הט'
הטבע וכאשר התיישב זה כלו הוא מבואר שאין'
הש' ית' חפץ רשע ועול' ומה שנמצאהו בלתי' שומר צדק ויושר
בטובות מישי' הארכ' ודעתה ראוי' שנחקור איך מיפטר זה מזולת
שכיוחס ל' ית' רשע ועול' ואם לא נוסף להשיג' ראוי' שכיוחסהו
אל' קצורנו לא שכחליט המאמר מפני' רוע הסרוד הנמצא לפי מ'
מה שנחשוב בטובות מישי' הארכ' ודעתה שהשכ' סרוד זה הענין
באופן חסר' כמו שהיה אומר מינו' ואם אומר שמינו' לא
וחס' זה הענין אשר היה מתרעב עליו' ל' ית' לרשע ועול' אם
אבל ייחסהו ללמות וקצור וזה לא יבטל מזה הצד' הנה אליהו ב'
בטל' גם כן זה המאמר בכח טענתו ואת' ואמר
אמנם
שהשכ' ותעלה לא ירשיע ולא יעזב משפט

בשנשיג מעשיו ואופן פעליו בהם ויחד מה שאפשר שיש
מהם הם הן הרבנים אשר בזה העולם השפל הנה כאשר תעלה
ממנו הנהגתו אותם ונטעה בזאת ההנהגה זה האופן מההטעות
טטעה מיוב המנע ממנו ההשגה בטעם ית' האפשרות לנו ובהיות
הענין כן הוא מבוא שרברי מיוב בלתי צורקים במה שהיה אומ
שיצחק הם הסיר משפטו והצר השני הוא שליחו יבאר שהשם
ית' לא ישתרל בעשיות הרשע והטול כלל אבל ורחיקהו בכל ה
האופני' מזה מיין ראוי שהוא סדר בטובות מישי האדם ורעותם
סדר בלתי שומר יצחק ויושר כמו שהיה אומ מיוב אמנם שהשם
ית' מינו חפץ ברש' ובעול וזה יתבאר בחפוש ונצייע לזה המופת
הקדמה אחת מחוייב הודמותה וזה שכל הרבנים הנמצאים פעל
אותם השם ותעלה ואחר שהנענה זאת ההקדמה על שהיא מ
אמתות בלי ספק ומחוייבת ההודאה בה לבעלי התורות האקיות
ולבעלי העיון ואם כשנחפש בכללותם בסדר אשר סדר השם ית'
בו המציאות הזה מצאנו בו מה צריך והיושר וההטבה והחניכה מ
מה שלא ישוער הל' כשחקרנו בשלמות הנמצא ביצירת מן ומי'
מהנמצאות ער שלא היה אפשר המצאם באופן יותר שלם רצוני
לום שאי אפשר שיהיה להם מהשלמות בעצמם יותר מהנמצאה
להם ואי אפשר גם כן שישלימו קצתם קצת יותר ממה שנמצא
להם מהשלמותם קצתם קצתם והעורר קצתם בקצת ועל' אל' שתי
המקומות רמו' איהו באמרן פי פקד עליהן ארצה ומי שם תבל כלה
רצוני לומר שהוא וכו' שהשם ותעלה

וזאת שיכר קצורו מחקור בזאת התקירה כפי מה שראוי והוא מבואר
שהחטא אשר יהיה ברעות הוא יותר עצום מהחטא אשר יהיה ב
בפעולות המדותיות כי כל מה שהיה הפועל למרי והמתואר בו ו
יותר נכבד יהיה החטא יותר חזק ולפי שהחטא אשר יהיה ברענ
יהיה המתואר בו השכל והחטא שיהיה בפעולו המדותיות יהיה
המתואר בו ההחומר והכחות הנפשיות החמדות והיה השכל
יותר נכבד מהחומר ומשאר כחות הנפש הו' מבואר שהחטא אשר
יהיה ברעות הוא יותר עצום מהחטא אשר יהיה בפעולות המדות
המדותיות כאלו תאמר הגבבה והגזול ומה שירמה לזה וכל שכן
כשנתלו ברעות ההוא אשר היה בו הטעות השלמות האנושיות
בגלל המדיניות והמדיניות כמון הענין בזה הדרוש אשר טעה בו מ
מיוב זה המופך מהטעות אמנם שכבר כתלה בו השלמות המדיניות
הוא מבואר ממה שיקרא וזה שאנשים לא ימנעו מעשיות הרשע
והעול מלא ליראתם שמנעם עונש על זה ואמנם יתבאר שכבר
כתלה בו השלמות המדיניות משני ירדו היצר האחר במקרה והוא
כשירענו האנשים שבהשלימם שכלם והוצאת מותו מהכח אל ה
הפועל ימלטו מאלו הרעות אשר מיצר המערכת כמון שהתבאר מר
מרבירי איהן ושתרלו להשלים שכלם והיצר השני בעצם זה כי
ההצלחה האנושיות תהיה בשישכיל האדם השם ות כפי מה שא
שאפשר וזאת הגזרה מוסכם עליו מהפירוסופים ובעל התורה
האקיות והיא כמון מבוארת בנפשה למי שהתפלסם וירע ענין ה
השכל ומה הוא שישכיל ולפי שהשגת השם ותעלה האופשיות
לכו תגייע לכו בשכשירג מעשיות

ומה תרע להשיב על רברי אנשי שכל יאמרו לי ויאמר גבר ה
חכם שומע לי כי מיוב לא ידבר ברעות ברבריו אלה ודבריו לא ב
בהשכל ריכוני יבחן מיוב בלא המכאובים עד נכח כרי שיהיה מ
ממנו תשובות באנשי מון להשיב להם ראו מה קרה למיוב על ה
הטיחון רברים כנגד השכ יתעלה מן יהיה פירוש על תשובות
באנשי מון ליחס מהם עול לש' והיא ההכלחת הנראות לרשעי
לפי מה שזכר כי יוסיף תמיד על חטאתו פשע ביננו וספוק פ
על כפיו מתרעב על השכ וידבה אמרו לל' כאלו היה מנוש כערכו
וה בימוד רברי המענה

והכלל העולה מהרברים   הוא כי על מה שהיה ט
טוען מיוב שכבר הגיעוהו רעות נפלאות
על לא חמם בכפיו ושפט מפני זה שהארס משולח ונעזב אל הס
הסרוד אשר מצד המערכת ולזה היה מתרעב על ה' את מין סרר
הענין בזה האופן מהערר הסרר והיושר אלמה ברא האנשים ה
הקשי יוס אחר שאין להם המלט מהרעה ונבחר להם ההערר מ
מהמציאות והמות מהחיים הנה ישיב אליהו שרברי מיוב בטל
בטליס מיסררוס היסר האחר שהוא היה אומר שאין חמם בכפיו
והוא מבואר שכבר חטא במה שאמ' לא יעזיל לארס התהלכו בר
ברכי השכ וכאלו התחבר בזה הרעות עכ אנשי רשע ופועלי מון
כי הם יעשו מה שיעשו מהרשע והחמם להשענב שלא יגיע
כזה מהש' ית על זהו מעפ' שכבר התנצל מיוב מזה הענין השיב
שלא ישכח מפני הרשע והעול   כמון שזכר במענה חי' ל'
הסיד משפטי הנה מין לו התנצלות במה שכנס מהמוס ברעות

והיות הענין כמו שאמרתיו אל שהשם ית' ישמור הרבוקי בן מכל
רע נכון לבעליהם מיצר המערכת ושהרע יבא ליצדיקים על יצר
ההשגחה לשמור מרע מה נכון לבעליהם מן על יצר התוכחות
ושהרע יבא ליצדיקים על יצר ההשגחה לשמור מרע מה נכון ל
לבעליהם מן על יצר התוכחות כשיתחילו לדרוך אל הרשע הנה
אל אשר לו היכלת לומר מחלתי לא משחית דל שכחו להסיר הר
הרע הנכון לבא מיצר המערכת היה ראוי שתשוב ותאמר בלערי
מחזה בעיני רשע מזה הורני ואם מן פעלתי לא מוסיקי אם לא
היית מכיר בעיניך רשע כמו שאתה מומ והשתרל להתקרב אליך
ברוך שתהיה השגחתו בך ואז תנצל כי זה בהכרח לפי מה שאמ
שאמרתיו באה אליך אם מיצר התוכחות לחטא מה התחלת ברדיו
ברדיו את מיצר הסרור מהכוכבים וזה גם כן אם להעדר הה
ההשגחה ממך אם להשגחת השם עליך אם להצילך מרע יותר
חזק היה נכון לבא עליך וזה המופ' השלי' מין ראוי לך להתרעב
ממנו אם היה שיהיה הרע הבא עליך על זה המופ' ואם היה על
מחר מהמופנים הקורמין הנה התשובה אל תועיל לך ותצילך מ
משישלים אליך הרעה אשר התחיל להביאה אליך האם
נכון שישא ממך רבר יהיה סבה להשלים לבא הרעה עליך כי מ
מאסת חייך ולא השתדלת להתקרב אל השם ית' כרי שיוסו הרע
ממך אבל בחדת שימיתך מן יהיה הרצון באמרו כי מאסת לשוב
אל השם ותעלה ולהקביל פניו הנה מזה תבחר זה הדרך ולא מ
אני ומה תרע להשיב על רברו

לרשעים באחת משתי מלוא הסבות מלוא באו הרעות על המצרים ב
בעבור ישראל וזאת זה ממה שנזכר בתורה שינהג זה המנהג ונזכ
בתורה גם כן הוצר השני מהבאת העונש על הרשע רל סוד הה
ההשגחה האלקית ממנו והיותו משולח ונעזב לרעות הנכונות לב
לבא עליו אמר והסתרתיו פני מהם לוי נקם ושלח לעת תמוט רגל
רגלם והשכייתו כאשר וישקייט הארץ בשמרו מותו בהשגחתו על
עליון מי הוא אשר ירשיענהו ויענשהו הנה אין כח ברע המונגבל
מצד המערכת שיוזיק לארץ בהיות השגחת הש' בו והוא תהיה בו
בהתאחרותו בשכל הפעל כפי היכלות . או אם יסתר השם פניו
ויהיה הארץ משולח ונעזב למקרים ומי יראה מותו וישגיח בו ל
להצילו מהרע הנכון לבא עליו וזה הרע מצד הסתר פניו ער ש
שיחול יחס על גוי ועל ארץ המולך עליהם וסבת זה מלוק ארץ
חנף על זה העם והיות העם רבי המוקשים והפגעים כאלו אמר
שהעם לא יעשו בעבור חטא המלך אם הם ביצר שתהיה השגחת
השם בהם ולא המלך בעבור חטא העם אבל תהיה הסבה ברע ש
שיקרה בחטא אשר יקרה שניהם יחד ואפשר שנאמר שיהיה
הרצון באמרו ממלוק ארץ חנף וגו' שכבר יגיע מחוזק ההשגחה
האלקית ער שלא ומלוק ארץ חנף כי אם ממוקשי עם ולזה ושלח
השם להם מנהיג שישיחיתם ולו היו טובים לא היה כח בו להש
להשחיתם לפי שהשם השומר אותם יחפור לב המנהיג כאשר י
ירצה באמרו פלגי מים לב מלך בירי כל אשר יחפוץ יטנו
והנה הביאור הראשון יותר נכון מצד הענין ומצד הלשון כי לו
לזה הביאור היה דמוי שיאמר מלוק ארץ חנף ממוקשי עם

מה שסדר המעשים והתכונות הנפשיות מיצר המערכת כי זה הנה
הסדר כמון שאמרנו ימשול בן השכל ושביר השכ תקיפיה רב
רבי עושקיה בני הארץ לאין חקר ויעמוד אחרים כאשר ימצאו
במקומם לעשות עמהם רע כמו הרע הנעשה לקורמים וזה ממנו
הוא מפני הסדר פנים ומפני זה יכיר לאנשים פעולותיהם כי מ
הם היו רעות ברמות העונש הבא להם ער שירכמו ויאברו בזמ
בזמן מועט כמו הרגע אשר יהפך בו הלילה ליום כי אין בין היו
היום והלילה אמצעי הנה כבר הנה מותם במדרגה אשר ראו ש
שוכן בה הרשעים במקום רומים שירמו הרע המגיע אליו הרשע
הרשעים ויראו כי הם בעצמם סבבו שיגיעו הרעות להם מפני
סודם מאחרי השכ ובלתי השכילם רדכין ער שסרה השגחתו מ
מהם ובוה תועלת לטובים אשר היו עושקים אל הרעים והם הרל
הרלים והעניים אשר היו יצחקים לשכ ות מפני החתם עשוקים
אפשר שנאמר שאליהו ורמה כי בכאן טתי סבות להגעת הרע
לרשעים המחר מצד העדר ההשגחה האלקית מהם אשר סבותם
סודם ממנו ובלתי השכילם רדכין ויבמו מפני זה להם הרעות ה
המוגבלות מצד המערכת להם והשני ההשגחה האלקית אשר על
הטובים שיתכן כשישגחת השכל הפועל על האיש הטוב שישיר
ממנו כל טוב ויבמו מפני זה להם הרעות המוגבלות מצד המע
המערכת להם והשני ההשגחה האלקית אשר על הטובים כי יתפ
כשישיגח השכל הפועל על האיש הטוב שישיר ממנו כל רבר
ויקחו ויכלה מפני זה אל הרשעים ויכין אל ההטבה לטובי
בעצמתה וזה הוא רעות תורתנו בלי ספק רל שהרעות יבמו לרש

הרשע והעול ואם תרצה להבין שמש רברי הגב שונא משפט
ומשול בזה העולם הנמצא בו המשפט והחסר בתכלית מה שאפ
שופטו בבריות הנמצאות אשר בו נכפרט בצמחים ובעלי חיים
ואם ראוי ליחס רשע אל מי שהוא חזק הצדק אשר בהנהגתו וזאת
אשר סדר באישי העולם מן היושר עד שלא נכר בה שרם ולא
נכר בה בין כריב לרל לפי שהם כלם מעשי ידיו ולזה תמצא שב
שבבא יומם ימותו כרגע וכמו שיעור העתה אשר יחלק הלילה
בשני חצאין שאינו בזמן אל כמו הנקודה בקו ומצא שיתנועעו
עם אחר ויעברו מן העולם ויאברו בבא יומם ויסיר אל המקרים
אשר ימיתום האביר שימשול בזה העם עמהם וכל אל ימותו יחד
מזולת שיחולו עליהם יריב אבל ברצון השם וגזרתו בזה הרע
בא להם מצד רשעם להעדר ההשגחה האלקית מפני זה מהם וב
ובהסתירה פניו מהם והיו מטרה למקרי הזמן כשאמר אחר זה
ויסתר פניו ומי ושיבנו על גוי ועל ארץ יחד וכל זה הוא לפי ש
שפני השם על רדכי איש והוא רומה כל צערו ושיתכן שיהיו
ממנו צדוקים ורשעים ולזה היה הרע הנופל במקרה מצד הסרן
אשר במערכת כמו מכונן לענוש הרשעים כי הרבה מה שישתר
השם בענינים אשר מצד ההכרח שיגיע להם תועלת כמו שהת
שהתבאר בספר בח' מין חשך ומין ילמות להסתר שם פועלו
המון מיר השם ות על רשעם כי בלא ספק יגיע עונש גם
בענינים החמורים לתור ההשגחה האלקית מהם הנה לא על איש
וגזר ויסדר מה שיעשה בעתיד אבל הכל בבחירתו כרו שיוכל כ
כל איש ללכת אל אל במשפט וביושר ולא ומנעוהו מזה מה שסר

המחשש כמו שהיו עושיים רעיו איוב נבחרה לכן המשפט והאמת
אלא נבחר רעת אחר על אחר אם לא מצד העיון והחושט או מצד
אחר מהם אבל נשטרל לרעת מי זה מן הרעות הוא יותר טוב כי
ממר איוב צדקתי ומל הסיר משפטי על משפטי טושפטי הש'
באלו הממוכות האם מכוב באמרי צדקתי הנה על דרך האמת מ
אנושה מכתי בלי פשע מי גבר חכם ושילם כאין יאמר דברי לעג
כאן והנה בזה המאמ' כאלו הלך להתחבר עם פועלי מון ואכשי
הרשע כי יאמ' שלא יועיל לארס ברעותו הדרך שהוא עם מלקי
והוא בדרך הישר ומולכ אמר זה כי מי שילך בדרך הישר ואמר
בו שהלך עם הלקי כאמרן את הלקי התהל' נח לכן אכשי השכל'
שמעו לי חלילה לי לא מעשות רשע ועמל כי הוא ישלם לארס פ
פעלו רל גמול פעלו על דרך וכשכיר יקוה פעלו וימציא לארס
כרדיו רל שיטגית בטובים וישמרכ והרשעים יהיו כעובים למ
למקרי הזמן הרעיו והנכונים לבא עליהם מצד המערכת אמנם
שהשכ זה לא ועשה רשע ולא ינות משפט הוא מבומר ממה ש
יאמר מי הוא עליו שגור וסדר כל ס' הנפלאות אשר בארץ בזה
הכרו הנפלא שבן מהיושר והחכמה מה שלא יתכן לארס שישיג
ממנו כי אם מעט ומי סדר זולתו זה העולם כלו הלא באמת הוא
לברו ברמו ובכחו עומר ונשמר תמיד ואם היה חפץ רשע להבי'
רע בזה העולם שלא כרין היה אפשר שיאסוף אליו חיי זה הענ'
העולם יחד ויפסידהו ויגוע יחד כל חי וארס על עפר ישוב ומל
ומולס זה מינו אבל כמזא השכ ית משגיח בן השגחה נפלאה ל
להעמיר תמיד על מתכותו ולזה יחוייב שלא יוחס לשכ ות' ה

דל סור ההשגחה האלקית ממנו אבל לא יגיע אלינו דע אם לא תר
תדע הנכון אם לא מיצר המערכת אמר והסתרת פני מהכ וזה
שהגנת הרעות על דרך ההשגחה להוכיח האנשים לא יהיה תמ
תמיד כמו שזכר אליהן בזה המענה

ויען אליהו ויאמר

ביאור מלות המענה

מנוש חזי . מנושה מבתי . יסבן . יועיל
פי פקר עליו ארצה . מי עליו שגור וסדר אל העניינים הנמצאים
בארץ אשר ביצירתם מן השלמות והפולגת החכמה מה שלא יש
ישוער . ומי שכ תבל כלה . ומי רר אל העניינים בכלל אשר ב
בארץ . יחבוש . ימשול . שוע . כריב ועשיר . יגועשו . יתנודר
ויתנועעו ויעברו ויעדרו מהעולם . מביר . תקיף . ושיש עור
יסדר ויגזר מה שיעשה בעתיר . ירנע כבירים . יטבור תקיפוי
מעבריהם . מעשיהם . ספקם . הכה אותם . כשאתי לא מחבור
סלחתי ולא משחית . ושלמנה . ושלמה לעשות . מבי . מגזרה
מבה והרסון בו רכזי או יהיה קריאה לה על תשובות באנשי
און . על שהו משיב לטב תשובות בענין אנשי און יספוק כפיו
ותרעם מן הטב ותעלה

זה ביאור מלות המענה

ביאור רברי המענה

השיב אליהו על קצת

ברויס זכר שאמרס מייב ואמר שטענו חכמי מלי ויודעי האזינו
לי כי און מלין תבתן כמו שהחין יטעם לאכול או ירצה בזה
שהוא יטען על מייב מן הרברים המוחשיים לא שישתר המוחש

וזה גם כן נמצא במאמר השם אל מיוזב ובמאמר שלמה אמר כל
פעל יי' למענהו וגם דשע ליוזב רעה ומחשוב שתהיה המדרגה
הממוצעות בין שתי אל המדרגות שיקרה לארכ פחד על ענין מה
היה ראוי לבא עלין רע מה ולא יטיף בו יותר מזה השעור ומפני
זה השיעור מן ההורעה יהיה נשמר מעטות הרבר ההוא ויכיל
מהרע אשר היה ככון לבא עליו וכמו זאת ההורעה מפורסמת מ
מאר מן החוש ואמר רבותינו זל בסבתה מעג ראיהו לא חזי הא
מולי חזי וראוי שתדע אתה המעיין שבכמו זה האופן יותר
זה הספק במה שזכרה התורה בהגעת הרעות לנו כשלא נלך בר
ברכי השם ובהגעת הטובות כשנלך בהם כמו שזכר בברכות ב
ובקללו וזה שכלל המומה יהיה מושגת כשיהיה הולך ברכי ה'
וכאשר יחל לראות מהדרך הטוב או יהיה נכון לבא עליו רע מו
מזר המערכת תגייע ההורעה לכלל ההוא באחר משכי אל הרדו
הרדכי אשר זכר וזה שאם היה ביניהם נביא תגייע מלין ההורעה
והוא יגייע לכלל המומה ואם לא הנה יביא על הכלל ההוא י
יסורין מה ומכאובות אם להציל מהרע הגופי הנכון לבא עלו
עליהם אם להציל מהפחיתות הנפשיו אשר החלו להסתבך בו
ולזה אמרה תורה כשיבאו על הכלל כמו אל הרעות לא יוחסו אל
הקרי אבל יאמינו שהכל בא מאת ה' להזכירם ולהעתיקם מהרע
אמר ואם תלכו עמי בקרי ובוה האופן התקיים בא
הטובות לנו כאשר נלך ברכי השם ות' ונרבה בו על דרך ההש
ההשגחה לא מזר המערכת לבר ובא הרעות לנו כשנסור מהם
וכבר בארה התורה שבסוף הענין יהיה העונש הסתר פניו רל

כשהיה הענין כן תגיע ההורעה לארץ בררך שישמר מלך הרע
בפניו שזכיר לפי מדרגתו בהתאמת המדרגה היותר גבוהה ה
היא שתגיע לו וזאת ההורעה בחלום ובוה גב כן מדרגות רבות ל
לא זכרם והמדרגה היותר שפלה היא שלא יהיה בכח זה הארץ
שיגיע לו ממנו שום הורעה לרוב הקשר שכלו ככוחה החמירות
ולא נגיע לו התבררות מבין שאר חלקי הנפש כראוי לפי שאפול
שאפשר בו וזאת היריעה כמו שזכר בספר החוש והמוחש אבל
יהיה תכלית ההורעה לו במה שייסבב השכל הפועל אם לשמר
מרע מוחש מסודר המוגבל מצד המערכת אם לשמר מרע נפ
נפשי שיבאנו עליו מכאובי וחלוי' ושמרהו מהנפילה ברע ההוא
אם יהיה מוחש או יכנע בהם לבבנו אם היה נפשי ואמר שזה אם
אשר יהיה לשמירה מרע נפשי לא יהיה מהשם ות יותר משלטה
פעמים והוא מבואר שכמו ל' האנשים יחשבו צדיקים אחר שהם
בהתחלה הרריכה אל הרשע ולא יאחזו רדכו עריין ויקרו להם מ
מהרעו על צד התוכחת שלא יקרה לרשעי ולזה יפן ספק ומבוכה
בהמצא יותר כאלו הרעות יותר ל' צדיקי במה שתמצאנה לרשעים
ובזה התיר אליהו הספק במה שספק איו מהצלחת הרשעי ומעונש
הטובים המוגבל להם לפי המערכת כי אין זה עול בחק השם א
אחר שהוא המציא להם כלי להניחל מזה הרע ואין ראוי גב כן
שימנע השם מבריות הארץ בזה התאר אשר היא כפולה בשם
בשמירתו רע מה יקרה ממנה עם שהוא העריס להמציא בנו כלי
נוכל להניחל בו מהרע מצורף לזה שאלה יראה שבוה הרע גב כן
תועלת מה והוא הוחכת הרשעים לכחותם כמו שיתבאר וזה גב

החרש ואנכי ארבראם יש לך מלין להשיב על רברי השיבני ר
דבר כי הנני חפץ שתצחק אפי' יהיה האמת אחר ואם לך טענות
להשיב על רברי שמע לי החרש ואנכי מלמדך החכמה והיריעה
האמתית בזה הירוש
זה ביאור רברי המענה והכלל העולה מהרברים

שלי הוא יראה שהטובות והרעות הם מוגבלות ומסודרות מיצר ה
המערכת ובה ווסר הספק בהצלחה הנמצאת ברשעים כי אין ר
דמוי שיפלא אם יסבב השם ית' מצד זה הטבע אשר שם הגרמים
השמימי' שיגיעו טובות למישי' היו רשעים או צדיקים כי אם היה
אפשר שלא יגיע רע מהם למצאות השפלות לא היה מקצר ה'
מזה לפי שכונתו הראשונה במה שהמיציא היא הגעת הטוב כמנ
שלא יפלה על מה שהשגות השם בשמירת הבח' הפחותים והמ
המיציא להם המון והכלים אשר בו ישיגוהו עם היותם טורפי'
ומשחיתים וזאת והיותם בלתי ראויים להגיע טוב להם מפני
צדקם לפי שהם בלתי מתוארים בצדק כן אין דמוי שיפלא אם י
יגיעו טובות מהשם ית' בזה האופן מרברי אליהו הוא בלתי מבואר
כלל מרבריו כאלו לא תוכל להתיר הספק בו לחשבו שהעני' מבואר
בתחלת העיון שלא תהיה מזה הצד טענה על השם ית' ולזה כש
כשאר זה הספק לאין פמן שנבאר במה שאחר זה במה שרבר עם
השם ית' והנה הרע לא יחוייב מפני זה שיבא לצדיקים כי הש' ית'
שם בהם כלים ישמרו בו מס' הרעות והוא השיכל אם יתנהגו בו
לפי מה שראוי בדרך שיתאחר התאחות מה בשכל הפועל כי כש

והוא להשפיל מותו ולפרותו מרדת שחת מימתי כופר והוא ה
הבאת זה המכאוב והנה בסוף הענין יבריא וישוב רענן ורענן ו
יותר ממה שהיה בעת הנוער וישוב בכחו ובבריאותו שהיה בימי
צעוריו וימשך לזה מן התועלת גם כן שבעת חליו יתן אל לבן ל
להתפלל לשיב ית וירצה מותו ויראה השיב ית פניו בואת התפלה
והצנקה מפני שהיא ישתרל לרבה בשם ותעלה ולשוב ליו ומהו
ומהמופץ הזה ישיב השיב ית למדס צדקתו כי מעפ שהרע נכונ
לבר הצדק מצר המערכת אשר מי אפשר מזולתו השיב ית שי
בן כלי אל שינצל מהרע ההוא וישיב לו צדקתו וישגיח השיב ית
על אנשיים ומשר יאמר חטאתי והעונתי הדרך הישר ולא שיה לי
וישיר רכתי אל ה' את פדה נפשו ממות ותראה נפשו באור החי
הנה כל ל' ההורעות יעשה השיב ית שתי פעמי' מן שלש פעם גבר
להשיב נפשו ממות כרי שיאור נפשו באור החיים הל' להוכיחו
באשר יתחיל לדרוך בררכים הבלתי נאותים כי השכל הפועל
כשישגיח על המתאחד עמו להכילו מאלו הרעו הנכוננו לבא עליו
מצד המערכת כן ישגיח בו להכיל מותו מהררכי אשר ימנעוהו
מההגעת אל השלמו והם פעולות הרשע שכל מה שיחזיק בהם
ודחוקוהו מהשי' ית לפי שהם גם מוגבלות מצד המערכת ולא יש
ישגיח בו להביא עליו ייסודיו לשמרו מפעולות הרשע יותר מ
פעמים כי אחר כן שבה זאת התכונה קנין חזק ולא יסור ממנה
לעולם הקשב מיוב שמע לו החרש ומנכי מדבר אם יש לך מליו
להשיב על רברי השיבנו רבר כי הנני חפץ שתצדק אם יהיה המ
הממת מתך ומס לך טענות להשיב על רברי שמע לו החרש ומ

בן הארץ להיותו בתכלית השלמות ביתם לשאר בח' כאשר היה
לו התאחרות מה בשכל הפועל מצד הטבע האנושי ויש צורך בו וזה
ויסבב סבות להצילו מרעותו ואם לא ידגיש וישער מהם להצלתו
ואיפשר שיהיה ראש ספוננו הדרך הב' אמרו להסיר ארץ מעשה
ויהיה הביאור בעבור מה שיוסיר הארץ השכל הפועל ממנו להי
להיותו טרור בענינים הגופניים ובהשגות שאר כחות הנפש כמנ
החוש והמחשבה והרמיון והחומר וכסה ויעלוי ממנו זה האופן
מן ההגרה למעוט התאחרותו בשכל הפועל הנה יחטך אורו ש
מן הרע נפלא הנכון לבא עליו בשיוסחיהו במכאוב על משכבו
ערש רוי כמו שקרה או איפשר שיהיה פירוש אמרו להסיר ארץ
מעשה כי זאת ההורעה תהיה כרי שיוסיר ארץ המעשה הרע אשר
שהיה מתנהג בו ויכסה ממנה גאותו ויסתירה רל שיכנע לבבו
בראותו הרע הנכון לבא עליו עד שלא יסתבך האיש הישר במע
במעשיים המגונים אשר החל להתנהג בהם ויסוד ממנו שלמותו
והביאור הרמיוני וזה נכונה מצד הענין ואם זה נאות יותר
לפי מה שיחשב מצד הלשון ויוסחיהו במכאוב על משכבו וברוב
אבריו יהיה מכאוב חזק וחתעב נפשו הלחש בסבת החולאי ונפשו
תתעב מאכל נתנו לברואים ובלה בשרו מרומי רל שלא יראה בו
בשר מרוב הכחישו ויגבהו ויבלטו העצמות אשר לא היו נראים
קודם החולאי הנה זאת ההורעה בזה האופן תהיה לארץ אם י
יגיעהו ההתאחרות מה בשכל הפועל בדרך שיהיה עליו מלאך
מליץ הקטנה שבהלכות להגיד לארץ מה שיתישר בו וישמר מ
מן הרע ובזה האופן יחון אוחו ויאמר

אין יגלה השם מוזן אנשים ובמוסרם ויסוריהם אשר יחזיק לפי
המערכת לבוא עליהם כרי שינצלו ממנו בלקחם עשה עליו כיה
הבחירה האנושית מושלת בזה הסדר כמו שקודם ויהיה זה גם
סבה שייראו מהשם ית יותר וישונו מליו בכל עיו ואמנם היה
זה הגלוי בעת השינה להסיר מרוב מעשה הנפש המרגשת מן ואל
ולהסיר פועל החומר אשר מגבר יכסה ומעליה טפח השכל הו
הפועל אל כי החומר לא יערבב מן השכל להיות הנפש בלתי ט
טרייה בהשגות החושיות ובוה המוסף יחשך השם ית נפש הו
היטר מני טחת וחשך נפשו מעבוד בחרב ומולך הדרך השניות
הוא שמי שלא יגיע מדרגתו אל שיקבל טפח השכל בשיורי ענה
הרע הנכון לבא עליו הנה השכל להתאחרותו התאחרות מה יו
יכולהו מזה הרע באופ' אחר רחוק מזה והוא שיוכיחנו במכאובו
לשמרו שלא ילך בדרך אשר היה נכון ללכת בה ולמות ועל
זה אמר מדרך יי כי אנפת ביישוב אפך ותנחמני ובארו אל על
טר המשל במי שרצונו ללכת במרבר מן בים עכ שיורה ונגד
באין רגלו עורו בדרך וכשמר מן ההליכה טכ וזאת השיורה ט
טבעה בים מן אברה באופן אחר הנה מבואר שזה הרע בא עליו
לטוב לו והנה כמו שהטבע טכ פחות טבעיות בקצת בח לשמור
ואם לא השיגו טהם בשמרו בזה כמו שטכ כח בקצת בח לבחח
מבח המזיקים מותם באותם מותם ואם לא קדם להם ההרגש ב
בטה מזיקים אבל טכ ריחם דרך משל מגונה מצלם ער שינוסר
משני זה וגיע להם התועלת המכונה אשר לא נסו בעבורו והוא
השמירה מההטרה כן הארם

שישגיח בן הטבע יותר ולזה נשתתפו כל הגרמים השמיים בשו
בשמהו ובסודר הנהגתו ואם כבר יקרה מזה רע מה שבמקרה
זה הרע גם השתרל השם ית' בהסרתו כפי היכולת ולזה ברמז הוא
הארכ בעל שכל וזה כפי השכל ומשול על זה הסודר המסודר מ
מהמערכת וממנו תהיה הבחירה אל הטוב כאשר היה שלם והנה
הבחירה שתהיה מאתו מניחת הבחירה אשר תהיה מצד המערכת
אם ירצה הארכ להמשך אחרי שכלו ועוד כי מי שישלם השכל
עוד שיהיה לו דבקות מה עם השכל הפועל כבר ישגיח בשמירתו
מאלו הרעו השכל הפועל אם שיוודיעהו אל הרעות טרם בואם כרי
שישמור מהם אם בחר אחר כמו שיוזכור איהו אחר זה מרוע
אליו ריבות האם מפני שלא הוריע אותו זה הרע כרי שתקח עצ
מזה להתנצל ממנו אחר שאתה ישר לב הנה כל רבדיו אשר יור
וודיע לארכ הישר כרי שיוצא מהרע הנכון לבא עליו מצד המ
המערכת לא ידבר בהם אך תהיה בזאת ההורעה מדרגות לפי ה
התחלה מדרגות המקבילים כי בדרך אחת ידבר א והוא שתגייע
ההורעה בחלום לאשר הגיע מדרגתם מההתאחרות בשכל הט
הפועל אל שיוכלו לקבל ההורעה בזה האופן וברוך שכיית יוד
ידבר לאשר לא ידמה הדרך הראשונה מצד מעוט ההתאחרותו
בשכל הפועל והוא ביאר שכי אל הררכים אחר זה והנה
בחלום ובחזיון לילה בנפול תרדמה על אנשים בעת שישיין על
משכבו כי אז תנחת הנפש המרגשת מפעולתיה ויהיה אפשר
מפני זה באיש השלם להתבודד שכלו מבין שאר הכחות הנפש
ויתאחר בשכל הפועל או

הל' שלא אבא אליך בטענות אשעני בהם כנזבות כמו שהיו
עושים רעך ועל זה כעסת עליהם והראיות שמאר וגבר עליך ה
היכוח עמהם מזה היצר והיות חושק שיהיה מיפטר בשם ית' שו
שיתוכח עמך כמו שיתוכח ארס עם רעהו ושיסיר ממך כפו ויר
ויראותו אל תבעתך הנה הגנות אל מה שהייתי חושק שאני ארס
כמוך ורוח אל עשני ונשמת שריתתיני ולא אבא אליך כי אם בט
בטענות יצורקות אם תוכל השיבני על דברי ערוך דברי ריבך וה
והתייבב לפני הנה אני בפין לרבו בעבור אל ולהתוכח עמך הל'
שאני ארס כמוך וכבר אתי מחומר כמוך ואין לך מימה ויראה מ
ממני וכפי ומכתי לא יכבר עליך כי לא אכך אך אמרת באוני ש
שאתה זך ונקי בלי עון וכלי פשע הנה ה' ימנעני ויסירני מכל
מה שאני חפץ להגיב אליו הל' שגדר דרכי ויחשבני לאויב לך
למנוע ממני מבוקש כשישתרל הארס למנוע מאויבו מבוקשו
ישם בסר רגלי וישמר כל ארחותי לבלתי אוכל להשיג אחר מה
מהרביס אשר משתוקק אליהם ועל זה כתרעמות על השם ית' ב
בסדרו מציאות הארס ובזה התואר שימצא בו זה האופן מרוע ה
הסרור ער שאמרת שיותר טוב היה אחר שאני מיפטר מזולת רע
רעות מצר המערכת שייסבב ה' שימחתו האנשי הקשי יוס מרחס
ויחסת זה לשם ית' לקצור מזו ללמות הן זאת הטענה לא יצורקות
לפי מה שאענה אחתך שהשם ית' ככבר מאר יותר מהארס ולזה
ראוי שנתבונן בזה ולא נשלח רבוינו בתחלת המחשבה לענותנו
על מה שסדרהו מזה כי באה מחכמה והשלמות מה שלא יעלה ו
וזה כי למה שיהיה הארס יותר שלם שבא הנמצאות ותוויב שו

כי לא אבא אלין בטענות כוזבות כמו שעשיתם והיה זה סבה
שלם מצאתם מענה וראו רעיו מיוב מהשיב לו העתיקו והסירו מ
מהם מלין והוחלתי זמן מה אולי ידברו וכי לא ידברו ושתקו ולא
ענו מזמן ארוך התעוררתי לטענות חלקי כי מלאתי מלין וטענו
להשיב אל מיוב לרוב תאוותי להשיב פאר אני במצוק ובס
ובכער ער משיב הנה בטני כאוב יין אשר נפתח עריין שהוא מ
מלא וכמובות חרשים שהם נבקעים בקלות כן יבקעו בטני בקל
בקלות להוציא הטענות והראיות אשר לבי מלא מהם ותאר זה ה
הענין בבקיעה להורות שהוא כאלו יכרתהו הידוע מלאן בזאת ה
השמלה להשיב אל מיוב כי טבע המושכלות כן הוא בטבע רל
שלם ויכול להמנע המשיג להודיע מה שיגיע לחולתו משיודיע
מה שהשיגהו לחולתו לא מכבר פני מיט להחניף אותה ואל מרס
לא מכנה רל שלם מכסה שמו להחניפו שלם אומר בביאור רב
פכגרו כי לא הוחלתי בזאת התכונה הפחותה מיראתי שאם אהפ
מותנהג בה ושרפני השם ית' ויכלני והנה אמ' זה פכגרו רעיו מיוב
שלם רצו לוש בביאור מה שאמרו פכגרו מיוב אבל כנו והעלוימו
כמו שתמצא שאמ' בלרר ברצותו לומר שלם השתדל מיוב להשי
להשיג ולרעת השם כראוי אך מלה משכנות עול וזה מקום לא
ורעם ואם יופר ברצותו לוש שכבר חטא מיוב בשהטות רברוס
פכגרו השם ית' זה חלק רשע מלא ונחלת אמרו מלא ולא רצו לומר ב
בביאור שאיוב חטא באלו הרברים ומאלס שמענו כמ' מיוב מלי הנה
כמ' פתחתי פי לרבר מליך ויהיו מאמרי היושר המצוייר והרעת
משר וגידו שפתי והיה בחר ונקי מן ההטעמה רל שלם אבא ב

ישור הוא מענין הבטה והשגחה ואמלץ ואמלך

זה בימור מלות המענה   בימור רברי המענה

ענה ליהו בן ברכא הבחוי על קצת רברי ופר בזה המענה שאמר
מיוב ואמר צעיר אני לימים ומתה ישישים על כן וחלתי ומו
ומירא מחות רעי מתכס כי אמרתי שאורך הימים יתן רעת ל
לאנשים לענות הרמוי ברברים ורוב שנים יוריעו חכמה
אכן לפי מה שאמרו מכס הוא מבומר שאין הענין מיכר הישי
הישישות אכן רוח והבינה הוא באנוש ער שיחכס איש מאיש ל
לזאת הסבה והשפע הבא לאנשים מהש ית תביכס ותשימכ חכ
חכמים לא מורך הימים והישישות לא הנכבדים וחכמו ולא יב
אבינו וקנים משפט רל שאין סבת החכמה והבינה והישישות
והכבוד ובהיות הענין כן כשענתי על רבין ואם אני צעיר ל
לימים ואמרתי לך שמענה לי ואחזה רעי אף אני הנה המתנות ל
לרבויכס מאוין ואשמע רבויכס מזולת שאענה ער משמע תכ
תכנותיכס ותחקרון מלין להשיב למיוב ועריכס מתבונן לרמות
אם תענו מותו והנה מין מכס מי שיענה רברי מין מולי תתכיל
תממרו מיכמו חכמה בשתיקתנו ל ירפנו ולא מי רל לא יכטרך
למרס שירפנו ויהרפנו על חטאין כי די במה שירפהו השם
הנה למיוב לא ערך מלי מלין ובאמריכס בכל מה שזכרתי
והוא אמריכס אל ירפנו ולא מיש רמוי לי שאשתוק ולא משיבנו
מלי התכילות יותר מכס בשתקי כי לא ערך מלי מלין לרבר כי ל

המתנותי . אויץ . כמו . מאזיץ . העתיקון מהם מליס . הסירת מהם
הרבור ונשמרו כמו אלמים . עמרו . שתקו . הציקתני . מגן מצו
מצוק רל שהיה צר רחמי בקרבי לחב תאותי להשיב על רברתי
כייץ . כאוב ייץ . כאובות תרשים יבקע . ויבקע בקלות כמו הנורו
התרשים שיבקעו בקלות כשישימו בהם הייץ . וירוח לי . ורחל
לשואל . לא מכנה . לא מעלי . שמו לכסותו בכנוי אחר כרו שלא
אמר בביאור נגרו רבר אבל מקראהו בשמו ואומר אליו בביאור
מה שיתבאר לי מהמוס ברעותיו וברברתי . ישאני ישרפני מגן
וישאס רור ומנשיו . ערכה . ערוך רברתי . קוראתי . נבראתי ונ
ונרצתי . ומכפי . כמו וכפי והרצו בני ירי ומכתי והוא כנגר מה
שאמר מיזב כפך מעלי החתק ומימתך אל תבעתני . זך . נקי וכן
תף . והוא מענין מה שאמר רבות אל כויד לא יחוק את ראשו
תכומות . עוללות . והסרות ממכות רל שהוא יעליס אותה
שסרתי ממכותיו או ירצה בזה שהוא ימצא בעבורי מה שיסיר
אותי ממבוקשי ער שלא אוכל לעשות אחר מהם בסר הוא ממוס
וחשמו בן רגלי הנאסר . רבה סלה מאנוש . מגן רביס וכבריס
והרצון שהשכ יחה נכבר מהארס . ישורנה . ורמנה . במוסרם
במאסרם ויסוריהם . נגנה . נגנה או ירצה בן נגונה . ורוב עכמיו
מיתן וברוב עימיו מכאוב מיתן והרצו וברזב אבריו מכאוב חוק
וזהמתו . מענין מיאוס והרצו שנפשו תביאהו למאוס בלחס מה
מראי . ממראה ושופו . נגבהו . ראו כראו . פרעהו . מעני פריץ
רוטפש . התלחלח ורטב . עלומיו . כעוריו . בתרועה בשמחה
או בתעלה וצנקה . ישור

וישבתי שלשת האנשים האלה מענות את איוב כי הווא צדיק בע
בעיניו

ביאור רברי ואת הפרשה

וינחמו שלשת רעי איוב מענותו לפי שהווא היה צדיק בעיניו ולא
מצאו לו שום טענה יוכלו בה לקיים שכבר הוכח במשפט
ויחר אף אליהו בן ברכאל הבווי שהיה מבני בוז בן אחי אברהם כג
כאמר ילדה מלכה גם היא בני' לנחמד אחיך את עוז בכורו וגו'
והיה ממשפחת איש אחר מזרע בוז היה שמו רב באיוב וברעי
חרה אפו באיוב על אשר הצדיק עצמו יותר מהשם ות' ובשלשת
רעיו חרה אפו על אשר לא מצאו מענה לאיוב על טענותיו והיה
זה סבה שהרשיעו את איוב להטיח רבדים כנגד השם ואי' והיה ב
ביאור אמרו וירשיעו את איוב כי הווא כעם עליהם על אשר הח
הרשיעו את איוב ויחסו אליו חטאים רבים עכ' רעתם בן כי הווא
היה צדיק וישר כי זאת הטענה היותר סבה שלא מצאו מענה ב
בטעון איוב על עצמו שהווא היה צדיק ואליהו המתין את איוב ב
ברבדים ולא ענה תכף שמעו רבריו אבל המתין אס' וענוהו חב
חבריו וכראות כי אין עונה אליו ויחר אפו

ויטען אליהו בן ברכאל הבווי ויאמר ביאור מלות המענה

מחנות רעי • מהגיד רעתי • הוחלתי המת'

מגיד לי מספר צערי לא מעליה כרי שיראה האמה וישפוט
כפי מה שראוי ומקרבנו כמו שיקרב האורח הארון לפי שהוא צר
עדות על צדקתי וזה לבבי ויש מי שפרש והי מג אזה ויהיה חסר
מלך ומכ היה כן יהיה הביאור הנה תאמתי שיעבנו השם על ריבי
עמו גם תאמתי שיכתוב בספר איש ריבי כל טענותיו וטענותי כי
כבר השתוקק איוב ואמר מי יתן מיפה ויכתבון מלי אכ לא על ש
שכמי הייתי נושא זה הספר ומקשרנו לעטרת לי לאהבתי אמת
ואיפשר שנאמר שיהיה הריון באמרן מספר צערי מגידנו וכו'
מספר צערי מגיד למיש רבי כרי שיכתוב בספר ומקרבנו כלי הי
היה ארון לי ואעפ שהוא איש רבי אכ היתה וזעקת מלי ארמתי
רל להיותה כגולת והייתי מפית כפש בעליוה ואכ תלמיה על יב
ובכיון לעשות שכירות החורש מזהה ולאכול כוחה בלי כסף תב
תבא מלי וזאת הקללה הוא שישא אחר הורע הנורע בן קוצ ורד

ורדר

והכלל העולה מהרבי

זה ביאור רבי המענה

הוא שמה שאמר שלא חטא כלל גם לא היה בוטח שיהיה האורח
בלתי נפקד על מעשיו טרם היגיעו זה העונש אבל היה ירא מה
מהשם שיפקדו על מעשיו כמטפט כל מאמין בגמול ועונש ו
ולזה לא יתכן שיאמר שיהיה זה העונש בא מלי על החטא
אשר לו בהאמינו שהשם טוב אנשי הארץ ולא יבין אל כל מע
מעשיהם ולזה התרעב על השם שהפך ומנו מתכלית הטוב אל
תכלית הרע על לא חמס בכפיו

היתה מצר הטרחתי מותם בעבודת המורחם כי בחוץ לא היה ל
לך גר והייתי פותח דלתי על אם הדרך כדי שיכנסו העובדים וה
והשיבם בביתי האם כסיתי בשאר האנשים פשעי לטמון בהם
בסתרו עוני ער שלא חשב לי עון במה שהיה לי עון הלא באמת
לא עשיתי זה כי לא חטאתי כלל שאיני כן לזה מן יהיה פירושי
שום קרה שפשעתי כנגד מי זה שיהיה לא כיסיתי פשעי להתם
להתכחל ברברי שקר מן הודתי האמת כי הייתי במזפן מהגבור
והכח ער שאוכל לערוץ המון רבה הנה מן כשהיה מריב עמי מן
מיש שפל וכבזה מבון המשפחות שתקתי ולא מענה לו דבר ולא
מצא מפתח ביתי לריב עמי להתרחקי מהמחלקת מי יתן שומע
לי על זה החמס הנעשה להגיב על כל המכאובות שלא כדון
מן יהיה פי כי מערוץ המון רבה וכן תחת אשר היה לי כח מקרב
לערוץ המון רבה הנה עתה כהפך עלי הזמן ער שמי שהו מבח
המשפחות יחזקני ואם זה כנגד רצון שהיו מבויס אותנו ער אשר
ספר עליהם שהם בני נבל גם בני בלי שם והנה מרוב בוזתם מן
מותי שתקתי ולא אוכל ליצאת פתח פרי שאמלט מביוונותיהם
מי יתן לי שומע לי שישמע ויחקור אם הענין כמו שהם מומרי
שאנו חטאתי ועל רוב חטאי במה אלי היצרה הנה הסימן והאות
אשר לי על יצחקי הנה הוא ששרי יהיה ערי שלא חטאתי אם ה
היה שיטתית בזה כמו שאמר הנה בשמים ערי והספר שכתב מן
מיש ריבי הטוען על דברי הוא גם כן לי לער מצר המוס והטען
אשר בטענותיו ולזה מאהב מאר הספר ההוא ער שעל שכמי מ
משא מוחו ומקטור מוחו עטרות לו הנה אם היה שומע לי מצי

כי אכסה מעדמו ומגן כבשי היה מתחמם כי הייתי מלביש מותי
האם הייתי על יתום מניח ירי להכותו בהשעני כי אראה בשער
אנשים עוזרים לי ולזה לא אירא ממנו הנה אם הייתי עושה כן
תבואני ואת הקללה דל שתפול כתפי משכמה ואורועי תשבר
מקנה שלה הנה מכל זה הייתי נשמר לפחדו שיגעיני הש' אירן
ומרומותו לא אוכל להמלט ממנו האם שמתי זהב תקותי וכתתי
שמחה בלבי כי רב תילי וכי מצאה ירי הרבה מהעושר וההון ער
שאטבח השם ית מעשרי אם ראיתי השמש כאשר יאיר והיר
והירח שהולך ממנו היקר והאור הבא לו והיה נפונה לבי על זה
ומפי בסתר להאמין כי השמש הוא האלה להאמין אל הירח זה
האור ולהגלות פעולותיו בזה העולם השפל והיתה נושקת ירי ל
לפי כרי שלא מוסיא מפי מה שהרהרתי בלבי הלא באמת הייתי
נשמר מזה דל שלא להרהר בלבי בזה הדבר כלל לפי שהנני עון
פלוילי כי הייתי מכחש לם ממעל אם עשיתי כן כי אין ראוי לנו
לארס שיתיר לעצמו לספק בכמו זה האופן כי אולי לקורר רעתו
בעלם ממנו האמת ריבא להכחיש שיהיה האלה כמצא האם ר
ראיתי שמח באיר משנאי והתעוררתי לגיל ולשמח כי מצאו רע
הנה לא נתתי לחטוא חכי לזכור אותנו לרע ולקלל כשכ' שאהיה
שמח לאירן מו יהיה הרצון באמרן והתעוררתי כי מצאו רע שם
שכבר השיגני הפעולות וצער כי מצאו רע להיותר מיצר בצרתו
ואעפ' שהיה משנאי באמת היו משנאים אותי אנשי אהלו ער
שמרוב שנאתם אותי אמרו מי יתן מבשרו לנו ונאכל ולא נוכל
להיות שבנוי מרוב תשוותנו לאכלו ולכלותו וזאת השנאה הית

לזולת בעלה כמו אלף העבודות אם לא סבה העוני המופלג או ב
בסבת הנימוק והנה זה המנהג היה נמשך עוד זמן רב וזל ולמה
זכרו הטחינה בעבודות שהאשה עושה לבעלה ואפשר שתהיה
זאת הקללה שימות ותהיה אשתו לאחר לאשה ולזה אמ' שתעש'
לאחר זאת העבודה שלא היתה בזמן ההוא כי אם מהאשה לבעל
לבעלה ויהיה אשה אחר זולתו וישגלנה ולזה אמ' ועליה יכרעו
אחרים כי הוא ומה הוא עון פלילי אם הייתי משתדל לפימון ע'
עם אשת רעי כי היא פני אברון תאכל ותכלה ותשרש ותעקר כל
תבואתי אם הייתי תומר שלרעי והיה רבך בכפי דבר מחברי שלא
כדין רל שכב נשמר מל' הרעו ליראתו מהעונש שהיה אז חושב
שיגיע למי שהיה עושה אותם האם הייתי מואס משפט עברה
ואמתי בהתוכח עם מי מיני שפלתם ועוונת ירי הלא באמת הייתי
נשמר מזה ליראתי שיגיעני עונש מהש ות' כי מה מעשה כי יקו'
ל' לשפוט אותי וכי יפקוד ויברוק עניני ויבחנס מה משיבנו ואי'
זה התנצלות יהיה לי הלא מי שעשני בבטן הוא גם כן עשהו ופ'
ופועל אחר בעיניו והוא ה' את כונן אותי ברחם ולזה אין ראוי לי
שאתגאה עליי עוד שאמאם משפטו בריבו עמי האם הייתי מונע
מחפץ רליכ ועיני אלמנה אכלה שאמנע ממנה משלוח לבה והיי
והייתי אוכל פתי מזולת שהאכיל ממנו ליתוס הנה אין זה הענ'
כן כי סנעורי הייתי בזאת התכונה שהיה גדל עמי היתוס כאלו
הייתי אב לו ומענת ימתי מבטן אמי הייתי מנחה האלמנה ומרדתי
אותה אל מה שימות לה כפי כחי וכאשר ראיתי מי שהוא אומר פ'
שחסרון הלבוש ואביון שאין לו לבוש באמת ברכוני חליטו כי מ

קיייתי שיבא טוב בא רע וכאשר הייתי מוחל לאור ויבא אלי מופל
הצרות מעי דותחו בחוס השחין ולא נתו מהרתיחה ובאוני ימי ה
העוני מרוב הצרות הלכתי קורר בלא חמה ששזפתני מרוב צרתי
לא אבוש לכעק בקהל מת הייתי לתנין ורע לבנות יענה לקונן
תמיד ולעמוד נהי עמדי נשתחר מעלי מעניס החו ועצמי נתיבש
מרוב היובש ונהפך לאבל כנודי ועוגבי לקול בוכים הלח באמת
מכ לא היתי מצר בצרה הקשי יוס האביונים הייתי שמח לאירס
היה דמוי שיבאו אלי מלח העונשים מכך אני הייתי מצר מאד בי
בצרתם ולמה באוני הצרות המלה הנכה כרתי ברית לפיני שליח
להסתכל על בתולה להשתדל לטכב עמה ליראתי מעונש השם
פי מה חלק מלה ממעל נחלת שרי ממרומים למי שיעשה בזה
הפועל הלח לעול דמוי שימצא מיד ואיר זר ונכרי לפועלו מון
ולמה בא אלי זה המיר הנכרי הלח הש' ית ירמה דרכי וירמה מס
הלכתי בררכי שומ ושקרות ומכ מהדה רגלי ללכת על רבר מרמ'
במשר ושקלפי הש' בממוני ירהק מזו ירע תומתי מלה הוא מבומר
שלא הייתי דמוי מל שיגניע אלי זה העונש מכ נטותה מטורי מכו
הדרך היטר והלך לבי אחר עיני לתשוק ולחמור מה שאינו שלי
ובכפי רב רב מגול תבומני ומ הקללה שמה שאורע בקרקעותי
ומכל אחר והצמאמיס מטד לי בקרקעותי ישרשן ויעקרו מכ
נפחה לבי על משה בעולות בעל ועל פתח רעי מדבתי לבא ליה
תבומני ומת הקללה והיא שתטחן למחר משתי ויטכבו עמה
מכשים אחרים ומחלם וטר הטחינה כי היא הייתה מן מעבורות
מטר העבור בהם המשמ בעלה והיא מבומר שלא יהי מהמשה

ושתקתי מלזעוק אליך הנה לא תתבונן בי להשגיח עלי ולא תציל
אותי תהפך לאכזר לי ער שתכני בלוי המכות האכזריות ותשנא מ
אותי בתכלית השנאה להכות אותי בכחך מכת מדיב תגביה אותי
מתרבי עני על הרח שיבלבלני ויניעני הרעות חזקות ותסיר ממני
התושיה אשר הייתי מתנהג בה מרוב הבלבול והערבוב אשר ע
ערבב שכלי זה המכאוב הנה ירעתני כי אל מות תשיבני ולבית
אשר הוא נוער לכל והוא הקבר ומעפ טלוי האנשים מנחמים מ
מותי תנחומי הבל אך לא ישלח יד לעזור מן המות הבני והרר
מהרשיה שירדוש המרס מה ומעפ שבאיר המות ימצאו לאנשי
בעקה אל השכ ער שהוא כמו מפורסס לכל שזה בעקה אל הש
תועיל הנה מין כח בזה המפורסס שישתור רעתי אשר יחויבה
החוש וההקש כמו שקרס רכוני שמין התפלה מועילה בזה ואיפ
ואיפטר שנימר שהרצון בזה כי מעפ שניחם לטכ ית בהשתל
בהשתלשלת הסבות שהוא יבואני אל מות הנה באמת הוא לא
ישלח בני ובשמון הבא ללוי הנמצאו השפלות ומעפ שבפירנ
הבא עליוס ימצא למצאות כריבות רל שבזה האופן יגיע פר
כריבות הפועל להיות בזה העולם השפל כי ההויה לא תהיה ר
רבר כי אם בהפסד לרבר את הנה לא נשפוט מפני זה שההפסד
מכונן לעצמו אבל הוא בלתי מכונן וההויה היא מכוננת ואלו היה
מיפטר לצדחת הל שנתעמרנה בחמריהם לנחת לא היה מונעם
מזה השכ ות אבל ישיב בהם כליס לטמור מימאחזם כפי מה ש
שמיפטר האם לא בכיתי לקשי ונד ונגמה נפשי למביון להיות
פיר ברחוק כי ובא מלי זה העונש שבכל הענינים אשר קויות

הקדמו ויריב ורחו רגלי להפיל אותי ויריבו עלי מרחות אירם
מרוכ התמדתם להזיק לי היתה הדרך ההיא שדרכו בה להזיקני
סלולה ורדוכה כמו הדרך שדרכו בה רביב כשרינותי להשתרל
ברבר מה נתסו כתיבתי ער שיבצר ממני אשר וזמתי הנה הם
עוזרים לשברו רל להוסיף שבר על על שבדי ואף האנשים היו ב
בני נבל ולא היה עוזר להם מקרב לפחיתותו און יהיה ביאור אמרתי
להוותי יועילו בלי הגיעה תועלת לשברי ולזה ידעו להזיקני
כפרץ רחב שיטברו בו המים בשטף ובמהירות כן יבאו אלי הפח
אף הפחיתים להכאיבני תחת השומה הבמה עלי התגלגלו לבא
מלי בבמה להוסיף מכאוב על מכאובי כהפסו עלי בלהות תר
תדרוך כל אחר מהם ברנח נפשי ותדרוך נפשי כמו העב שתעבור
בקלות ועתה הגיעני מחוזק המכאובות ער שכלי כשתפכו חיי א
מצלי נשלוכו ויאחזו אותי ימי עוני הפך מה שהייתי חושב שית
שיתמיד השם הבלתי ויאריך ימי לטוב מעשיו לילה נקר החולי
עצמי מעלי ועורקי לא תנחת ונזענת כלל עכ השינה מחוזק ה
המכאוב והחוס הנכרי אשר בתוך גופי ואמנכ אמר זה לפי שרפ
שרפק האיש הישן אינו רופק בחוזק כמו רפק האיש הער מפני
הכנס החוס הטבעי בעת השינה בפנימי הגוף כמו שהתבאר ב
בטבעיות ברב כח התלוי ושתנה תמיד לבושי מצר הלחה הסר
הסרוחה היוצאת מסל גופי ומטנפת תמיד בגדי כפי כתיבתי שיוסן
שיוסוב יצוארי כן יאזרכי תלוי סביב גופי ויסובבני השלכני החו
החולי לחומר נמשלתי כעפר ואשר כלל אין בי חיוס ועל זה הח
בחסם הנעשה לי מנפק מליך ולא הענה מוחי און מכ עמדתי ושי

נכל רבר גם בכח וגבורה לא היו שנים כלל ער שלפחותתם אב
זכר הזמן עליהם כי אין בהם תועלת כלל כל כך הם פחותי ער
שהיו גלמוד מאין חברה בסבת החסרון והכפץ אשר היה להם ות
תמור ולזה היו דורפים למקום ציה חושך ואפלה להסתר שם לפ
לכסות קלונם מרוב החסרון והרעב היו כותים המלוח על האר
האילן לאכול ושורש רשעים היה לחמם ומזונם עכ היות מן הר
הרברים בלתי נאותים להיות מזון לאדם מתוך העיר וגורשו
מפני התבושם מבני העיר ורועו עלימן בהכנסם כמן שיריעו
על הגנב ולזה היו הולכים בנקיק הנחל להסתר שם מהרוח ובחור
ובחורי עפר ובחורי הסלעי בין האילנות יצטקו מהרעב והעמם
תחת הקוצים והחרוטים יתנגפו ויתנגפו להכנס בקלות הקוצים
בהיותם ערומים הנה מן האנשים אשר שחקו עליהם בני אנשים
נגלים ובני אנשים בלי שם כל אשר לא נשמר להם שם לפחות
לפחותותם אשר כפנעו ושפלו יותר מן הארץ והנה אמר זה לפי
מה שמחשוב כנגד יופה שהיה יצטקו ממנו לימים או אמר זה כנ
כנגד יופה ובלדר כמן שזכרנו במה שחקרם ועתה נגינתם היותם
ללעג ולשחוק עלי כל היום ומהי להם למלה כי לא היו מדברים
כי אם בבזיונותי עכ היותם יצטקו ממני לימים והיותם בני פ
פחותים זה האופן מהפחותות תעבבו אותי ורחקו ממני
והקלו בי כל כך ער שבהביטם בי היו רחוקים למאסם אותי ו
והסבה בכל זה כי השם יתעלה פתח היותם אשר היו נקשרים בו
האנשים קורם זה ליראתם ממני ויענני מפני זה כל אחד מהם
ורצו הירמה אשר היתה להם שרחו והסירו מפני על ומינה וקאמו

יחרב ביתי והייתי בוטח שיארכו ימי ער שיהיו ימי כחול אשר ע
על שפת הים לרוב ואומ כי בזכות זה יהיה שרשי פתוח אלי מים
וטל ילין בקצירי רל שלח יחסר לי ההון אשר ממנן הייתי כזון נ
מתבוא לי הטובה מכל יצירי ומצמח תמיד ואגה ל בקניני כסמות
המילן אשר יבא לו המזון מלמעלה ומלמטה והייתי בוטח שיה
שיהיה כבודי מתחדש עמי תמיד רל שלח רי שיתקיים בי כבודי
אבל יתוסף תמיד לטוב פעולתי וכתי וגבורתי ותחזק תמיד הנה
הנצירי והשרים שמעו אלי כשהייתי מדבר לעשות כדברי והם
היו מיחלי ומקני לדברי קודם דברי ויחדשו ער שתבא עיני נב
נבוא דברי לא ישנו לקחת עצה אחרת אבל יקבלנה ויקיימנה וע
ועליהם תטוף מלתי שיאמרו האחר לאחר מה שאמרתו מני מהיו
מיחלי לעיני כמן שיוחל הארץ למטה ופיהם יפתחו לשאול עי
עיני במן שישאלו האנשי המלקוש מה י הנה כשאשחק וילעג
אליה היו כלי בלתי מאמיני שאני משחק ולא היו מפילי ומיחלי
מפני זה יראתי שהיתה על פניהם לשחן עלי מלהק בי כשרציתי
לבחור דרכם וללכת עמהם הייתי שוכן ברמש והייתי בניהם
כמלך שהוא נרא וכוניש המנחם אבלים שהם נותני לב לשמוע
דבריו להסי מעליהם וגונם אץ יהיה ביאן מבחר דרכם מני הייתי
בותר להם הרך שילפן בה ברבר הבר ממה שיעשוהו שהם יבק
יבקשו עצה ממני והייתי יושב ברמש כשהייתי יושב ביניהם
ועתה שחקו והתהפך הזמן ער שילעגו עלי אנשים יצירי ממני
לימי אשר מבותיהם היו פחותים כל כך ער שהייתי מואס אותם
לשית עס כלבי נאני לשמור אותם כי היו פחותים בכל דבר

היכלתי הייתי נעור בכל מה שארצהו בענין שיהיה השם עמי
היו סביבותי נערי לשמש מותי ברחוק רדכי בחממה מדוב הה
ההיכלתה הבמה אולי והיציא לי הש' ית' שמן מיצור הנה און כמשה
יצאתי בשער על הקריה והפנתה מושבי ברחוב האוני נעריים ו
ונתבאו לבשתם ממני וישיש'ים נערו קמן לכברני השרי והנגו
והנגורי אשר היו מרבדים מנעור רבריהם בבני מיראחם ממכירוס
וכל שכן שאר האנשים לפי שהאון אשר שמענה פעולתי וישרו
וצדקתי היתה מאשרת מותי והעין שראתה מעודה על צדקתי
ותם לבני וזה טיכבר הייתי ממולט העני בשיהיה משונע מהחמם
הנעשה לו והיהוס אשר לא היה עוזר לו האיש המובר ממדיהתנו
וענין היתה במה ברסתו עליו רל שהווא היה מברך אחי במה
שהייתי חוננו והלמנה המרת בפש הייתי מעמיד בשמחה מדה
הטבתי לה יציק לבשתי ומחוב טקרי בני ולבשני רל שהנא במ
מלי שמאלבשהו וזה כשהתחוק ונתה התכונה בלב המרס יבאנו הע
הענייכ והמחוריש מלתי ויהיה סבת אל שיחוקק חקר בוא התכונה
והבה לבשתי משפט ויחשר כמעיל ויפסק שיכונבכו הנחש יתק'ס
בן פניכ הייתי לעור ורגליים לפסח מני רל שהייתי עוזר
מותם ומשליים חסרותם לפי היכלת הנה הייתי לאבזניכ סמב לה
להושיע מותם מחומסיהם ומשליים חסרותם לפי היכלת וכאשר
לא ידעתי הריב מחקדו לאמתי וכאשר מימתי האמת הייתי
מפרות העול סחוקת היר להשיב אל העשוק מה שהיה תוסס
ומפני היות מעשיו בזה האופן מהיחשר והיחיק הייתי בנתח טלמני
שממות עכ הייתי בקני רל שלם ומקטני בני בחי ואלתיאל בוח

השרש • תעקר • ויכוננו ברחס נחר • רל שפועל אחת כונן אחתנו
ברחס שפועלנו בן • ועיני סמנה מכלה • שאמנע ממנה משלוח
לבה • גרלני • גרל עמי • ומשמותו ומחומותו • כסלי • מבטחי
ולכתס ולוהב • אור כי יהל • שמש כי יאיר וכמוהו יר ואור חשך
בערופייה • ויפת • מענין פתוי והסתה • בפיר • באיר והתעוררתי
ושמתי • והרצון האס התעוררתי להתנועע ותנועת הגיל והשם
והשמה • במלה בקללה • מתי מהלי • אנשי מהלי • לאחת לרר
כרי שארמה האורחים בבואם ואמספס הביתה • מתובי • בסתרי
מעודץ המון רבה • הייתי יכול לסבול המון רב מהאנשים
ובון משפחת יחתי • האיש הנבנה שבמשפחת יכניעני ויבני
מן ירצה בזה האיש שהאם משפחת היותר נבדית • תוי • יסמכני
אנתי מגן והתיות תן • ועני • ויני רל וני יהיה הרצון בתוי תאחת
יהיה חסר סף ויהיה ביאור יעני יענה מותו בהתוכחי עמו על
טענותי כי כבר חשק איתב זה כמו שזכר במה שיקרה • מעברנו
מקשרנו • הפתחי • הרמגתי • באשה הוא מין ממני החוח מגן
דעש באנשים והרצון בזה שכאשר יורע בארצו לא תרצו יכמת
כמתה אבל יכמתו בה קנינים וחזוליס • זה ביאור מלות המענה
ביאור רברי המענה • הוכיף מיזב לשאת מטלני
מתניסל טלח חטא ומתרעב על רעיו
המחסיס לן עול ורשע ואם מי יתן מותי על האופן שהייתי בו
בימיס הקודמין אשר היה השכ שומר מותי רל שהייתי מיכלת
כאשר היה כון מאיר על ראשי ער שלמות הייתי הולך בחשך
ואור לוי כשהייתי בפעורתי בחברת השכ עלי מהלי רל שלטוב

לכל אחר מהאברהם וקראה גם ישועה לפי שהיא מושיע הגוף
ושומרת אותו מרת ימיו כמו שהתבאר בטבעיות ותשפתך נפשו
ישתפכו חייך נקד נקב ועורקי לא ישכבון ועורקי הרוסקי לא
ונחו דל שלא תשקוט תנועתם כלל עם השינה לחזק המכאוב
ורוב החוס הכרי אשר בי יתחפש ושתנה כפי כתנתי ואורי
כמו שייסב פי הכתובות את הצומד כן יאורי חרירי החרי
לחומר השלכני מל הטיט והעפר עמדתי שתקדשי ותתבונן
בי ולא תתבונן בי בעונתם ירך תשטמני בעונתם כותך תשכמני
ותמוגגני תושיה אתה תמוגג ותסיר ממני התושיה והנמוס אשר
אשר הייתי מתנהג בו ובית מועד לכל חי הבית אשר הוא מן
נוער לכל חי והוא הקבר בני שרשו בעה נבא בשקל מרי ועני
וענינו תפלה מן תהיה הב' משמשות וענינו בשממון בפירי במ
באירי שניע יעקא ותפלה מן יהיה מענין צריבות עגמה די
דאגה רותחו מענין רתחה ולא דמן ולא נחו מרתיתה
בלא חמה בלא שמש והריכון שאף הייתי קורר מפני ששופתני
השמש לתנין שקולס קול כהי וכן קול בנות יענה שחר
מענין שחרות חרה כתיבשה ונכר איר ור ונכרי ותחש
ותמהר מאוס כמו מוס בלא אלה מן יהיה כמו מאומה
והריכון בזה אס רבך בכפי דבר מגור מן מחמם ונאצמי ושורטו
זהימחיס שיט לי בקרקעותי עקרו משרט מן יריכה בזה והבניס
אשר אני עתיד להמיר ומותו ויעקרו מן העולם והביאור הראש
הראשון יתור כבון תטרן לאחר אשתי הוא מעני טחיכה ברחי
ומה דבר פעור פלורוס נשפט בענינו לחזק העון תשרש

מרום חסדונם הם פותחים עשב הנקרא שמו מלוח עליו שית עמל
המילך לאכול העשב ההוא מעצ שמיך העשב ההן נמות לאכילה
ושרש רשעים לחמם . הוא מזונם ולחמם להצדק המזון שם מה
מהם והנה הרומים הם עשב נקרא כך או יהיה לחמם מקור . ות
מהיה הלמר משמשת ויהיה ענינו לחמם עינמם כי יצטרך להם
מה שיתמם בעבור עמדם במקומות הקרים באיך מחסה . מן גג
יגורטו . מתוך העיר יגורטו . בערוץ נחלים . הוא הנקיק העול
העושה הנחל כביבותיו . חורי עפר וכפירם . מתלות עפר ונקרו
הסלעים . בין שיחים יבאקו . בין האילנות יבאקו . תחת חרול
יסופחו . תחת הקוריים יתנגפו ויתנגפו להכנס הקוריים בבשרם
ויהיה יסופחו מענין ספחת או יהיה בימור יסופחו יתאספו ויתח
ותחברו מגור ספחני נא . נכמו . מענין ככה רוח והוא מבנין
פפעל והריון שהם שפלים וככנעים יחד מן הארץ . נגינתם .
כיותי ללעג להם כמו אני מגינתם . למלה . שלא ידברו כי אם
בי . לא חשכו רוח . לא נמנעו לרוח כשרמוני מרום בוחם מוחי
ותרי . מענין מיתריהם . פתח . התיר . ורסן מפני שלחו
רסן היראה אשר היתה להם שמני קורם שקרמוני מלה החרות
שלחו והסירו מפני . על ימין פרחת יקומן . על ימיני יקומן ולר
נהנה נקראו ולריוס כן להמצא הפרח בתחלת הזית הפרי ובוה מ
עמר רבות פרחי בהונה . שלחו . רחו . ניסולו . וירדו . להותי
ותעילו . לשברי ועוד . כפרץ רחב ימותו . כפרץ רחב שיבאנו בן
המים בשטף יבאנו מלי . נרבותי . נפשי וכן ישועתי וקרא
הנפש נרובה . כי יגיע מנרביתה ער שתגיע חיקו לכל מחת

הצדק שהרשע

בימור מלות המענה

ניוסף איוב שיאת משילוי ויאמר

בהלן כרו • כשהיה ממיר כרו

חרפי • בערתי והוא מענין חזקה כי אין יחל זמן הזריעה בחמה

בחמאה • ויזוק • יהיו כובעי ממנו • שער עלי קרת • בשער העי

על הקריה • רל על העיר • קל נגידים נחבאו • גם הנגידים שת

שחקו לבשתם ממנו • ועין ראותה ותעידני • והעי שראתה היתה

מגרות ומכשאת אחתי ויהיה ותעידני מענין ער לאושים אין יהי

פירושו שנין אשר ראותה העירה על צדקתי ותם לבבי • ארכין

מעמיד בשמחה וברכנה • מתלעות • הם השינים אשר יטרפו ב

בהם הבח בעלי המתלעות והנה אמר זה דרך משל להורות שהן

מכניע הרשע ומכריחו להשיב מה שהיה חומס • בקצרי • בענפי

וקטתי • וכחי וגבורתי • תחליף תתחרש רמט בלעז • ויחלו •

מהמתיכו ויקחו וירמו וישתקו • לא ישנו • לא ישתדלו לקחת ענה

ענה אחרת • תטוף מלתי • תול אמרתי • והטעם שישראל קצתם

קצת מה אמר איוב ויאמרו קצתם לקחת מאמרו ופיהם פערן

למלקוש • ופיהם פתחו לשואל עיני כמו שיקוה הארס למלקוש

ויבקשהו • לא יפילו • לא חסר מור פני רל שולל וקלו בי מפני

שחק מליהם ולא תסור יראתי מעל פניהם • כלת • זמן • בחסר פ

ובכפן גלמור • בסבת חסדונם והרעב אשר להם יהיו יחידים בל

בלי חברה העורקים ייה אמש שומה ומשומה הרודפים ל

לארץ ינה ובאים מליה ורודפים מקום החשך והוא שחרמו אמש

ורודפים המקומות השמימיים רל מקום המדבר והם שחרמו

שומה ומשומה • הקוטפים מלוח עלי שיח • מרוב ח

אל שתגיע החכמה לו וסוד מרע הוא היסוד אל הגנות הבינה לפי
לפי שאי אפשר שתגיע שלמות הנפש עם התעוררה בנאות הג
הגופיות וזה מבואר בנפשו וזה הוא מבואר שלא ישננה העול
והרשע לפי רעת מינו כי הוא מוכנע הגנות היצלות הנפש אשר
הוא היצלות האנושיות

זה ביאור דברי המענה

והכלל העולה מהדברים

הוא שאיננו התניעל במה שאמרנו לו
שכבר יראה מרעתו בענין ההשגחה שהו משבח הרשע ומתהלך
בו אחר שאיננו מאמין שיגיע עונש לרשעים בסבת רשעו וזהו
מה שהגיע הרשעים הקוראים אל שיתנהגו בתכונות הרשע אל
האמינים שה ית עוב את המרץ והוא יאמ' בתשובה בזה שחלילה
לו מרשע שיבחר מפני זה הרעות הרשע והעול וזה שאנו שכורה
שכב יקרה שתהיה לרשע היצלות מה מין ראו מפני זה שיחשק
ענינו כי הוא מוכן למקרי הזמן מין לו המלט מהם בטוב פנים
כמו הענין ביצחק וזה שאיננו היה מאמין שהענין אחר ביצחק
והרשע ברעות הטובות המרומות בשהם ימצאו רשעי רבי יגיע
להם רעות נפלאות נכ שמתבע ל' ההצלחות שיפסדו בסוף בה
בהכרח להיותם חמירות ובהיות הענין כן אל שהרשעים והי
והיצחקים שנים בענין ואת היצלות המרומה והיותה ליצחקים
היצלות נפחות ערבה ויקרה מאד והוא החכמה והבינה אשר היא
היצלות הנפש אשר לא תגיע אל ביראת השם וכה שמר מהרשע
והעול הוא מבואר שיותר נבחר מאד לפי רעת מינו היצחק והר

ההשתדלות בקנין אל ההצלחה המדומת והוא גם כן יותר ערב
לפי שאין יחס אל העדבות המגיע לנו בקנינים המדומים עם זה
הערבות המגיע לנו בהשתדלותנו בחכמה והחכמה מאין תבא ר
דל' מי זה רבה והיה הצלה והצעה אל הגעת החכמה לנו ומי זה
מקום שתגיע לנו הבינה ממנו והנה היא בעלמית מעיני כל חי ו
ומעוף השמים נסתרה עם הגבוה לעוף ויתכן שיראה למרחוק
אברון ומות אמרו באונינו שבענו שבע החכמה דל' מיר ההפיר
והמות הנמצא ל' ההויס ובכלל מיר החסרון הנמצא בחומר ה
הראשון שלהם נשפוט שבכאן סבה היא שכל תקנת ל' ה' ה' ה'
וה' ה' זה אל החקירה בטבע המושכל אשר מצד היריעה
בשלמות בזה הנמוס אשר למציאות כי הוא יעשה כל הנמצא וי
ויביט לקצת הארץ לעשות שם מעשהו ותחת כל השמים יראה
לעשות לרח משקל ומיכ תכן במרה דל' שהוא ישתדל שיהיה ש
שני בין היסודות ויהיה האויר והמים בשעור הראוי וכן הענין
בשאר היסודות כי זה השווי אמנם יהיה בהם בני מב' צדדי מפני
השווי שביניהם בעצמם בכמות ובאיכות ומפני השווי שבסבות
הפועלו אותם בשוים בסבוב כי בזה ישמר השווי שבין היסודות
והוא עני' בתכלי הפלא והחכמה בעשותו למטר חק ונמוס שלם
והיה ביותר מהראויים שלם יגבר היסוד המימי יותר מהראוי ובע
ובעשותו דרך ומנהג לחייו ולרעמים ער שלם יגבר האש והדוח
יותר ממה שראוי הנה ביסודי העולם על זה המנהג והחק ראה ה
החכמה וכתב אותה דל' ששם אותן לחק ולכימוס והכינה וחקרה
ער שסדר אותה באופן שלם ואם למדס הן וראת י' היא דרך ל'

יגובה הרשע וישנבח הצדק מזה הציור והחלל ואמר והחכמה מן
שמוין תמצא לארץ ואי זה מקום הבינה שיחאח הארץ אוחה משכ
הנה היא נעלמת מן הארץ ער שלא ידע ערכה ולא תמצא בחלק
הארץ אשר שכ החיים והוא החלק הנגלה מהארץ ולא בתהום
ביס שהוא מקיף בשאר חלקי הארץ ואולם ממ זה שלא יחשוב
חושב שיהיה בטוחות רי בהקנאת החכמה כי כבר התבאר בספ
הנפש שאי בהס רי בקנין המושכלות ושהוא צריך שיהיה בכח
שכל פועל בנו לוי המושכלות ומקנה אותם לנו ועכ זה כבר התב
התבאר במי שאי כח בנו להשיג זה הנמוס והסדר אשר לנמצא
לנמצאות כפי מה שהוא עליו והוא הענין אשר היה בו זה הנמוס
והסדר אחר וטויות המדרגה לא תמצא בשלמות כי אם לשי ית
לברו ולזה לא ידע ערך החכמה בשלמות כי אם השכ ית ואולם
יתחלפו מדרגות האנשים בחכמה לפי הקרבתם אל זה הנמוס ה
המושכל אשר בנפש הש ית ורחק ממנו ואם שלרוב מעלות
החכמה לא יותן זהב ותחיה ולא ישקל כסף מחירה ולא תעריך ב
בזהב מופיר ולא בשוהם יקר וספיר ולא ישוה לה זהב וזכוכית ל
לבנה ולא תמורתם כלי פז ראמות וגביש אשר הכ אבנים יקרות
מאר לא יזכר אחר מהם לפני החכמה ומשיבה החכמה וההשתר
וההשתרלות בקנינה יותר ערב ויותר יקר מפנינים לא ישוה לת
לחכמה הפטרה הנמצאת שהיא יקרה מאר כזהב טהו לא תעריך
ואולם ממ זה להורות כי קנין החכמה יותר יקר מכל הקנינים הא
האחרים ולזה לא יעזב המשכיל הרדיטה בחכמה מפני ההשתר

להיות יבשה לפי שליושב המקום ההוא קץ וגבול ימימא גב כן
הפך זה והוא שהמים החזקים הנטבחים מני הגל וגבהו מונגש
ער שלא עבר מרס שם לרחב עמקם ינוענו ויכלו וישוב חבש הש
המקום ההוא אשר היה בו הנהר ההוא כבר תמימא מרץ שותמא
ממנה לרחס להיומנה טובה לודיענה ובבא קיסה והפך תחתיה כעו
מש שיטרפה ויבשה ער אשר לא יעבר בה ולא ודרע

כבר ימימא מקום אשר מבניו הם ספיר ולא ימימא עפרחת הוהב נ
ויבאו שם האנשים תמיד לקחת ספירים מן הוהב ובבא קיסה יהיו
יהיה חרב ער שאפי החיות והעופות לא יבאו בבא קץ

וההרים החזקים ישלח השם ורו ויהפכס משחש בסבת הרחת הנס
הנסגר בבטן הארץ בימורים החזקים בקע יאורחת בקצת העתים
בבא קיסה וקורס זה רמתה העין כל יקר אשר בהם להיומנה יבשה
והפך זה כי בקצת העתים עיזר השם מות הנהרות ומה שיהיה כע
כעלם בקרקעם יוציא לאור ותראה עין ובהיות הענין כן רל
שיש קץ ותכלית לכל סוף הרברי החמריים הוא מבואר שמיין ראמי
שיתקרא ההצלחה בלון הקנינים החמריים הצלחה לפי שכלם יא
יאברו בבא קיסה ובוה הענין שנים הרשעים להרוקים ואחר של
צריקי הצלחה אמיתות והיא הצלחות הנפש מה שמיין כן לרשעי
והם שנים בהצלחה האחרת הוא מבואר שאני משבת הצדק על

הרשע והנה מינוב החל לספר מעלות החכמה

והביסה וקושי המיממה ושלא יגייעו

בה כי אם בירמת השם וסוד מרע

ולזה הוא מבואר גב כן שיכבר

כמיס בלחות רל שיבואו עליו בשטף ובמרוצה וכלילה ותגבה
סופה ורוח קרוי ויניעוהו ממקומו לפתחו מהצרות הבנות עליו
ולא יוכל להמתיץ עד מור הבוקר אבל ינוס בלילה ושלך עליו
השם מכותיו ומכאוביו ולא יחמוד ממכתו ברוח קרוי יברח ויחש
ויחשב להמלט יספוק על שברו כפיו כל איש וישרוק עליו ממקומו
לרב התמא על רוב מה שיקרהו מהרע הנה זה הוא מה שספרתם
שכבר ימצא הרבה שיקרה לרשעים לו הרעות ואני לא חלקתי ע
עמכם בזה אבל ביראתי מהחוש שזה לא ימצא בכל הרשעים מב
אבל כבר ימצאו בהם מיצליחים ולא ישויגם שום עונש ואמנם ה
היתה מצלי הסבה בזה שיקרה הרע לרשעים ולטובים כי לכל א
לו הענינים הנמצאים בזה העולם השפל ימצא קץ וגבול וזה ש
שכבר ימצא בקצת העתים במקום מהארץ שיצאו ממנו הכסף ל
להתחרשו אז שם וכן ימצא בארץ מקום אשר יוצאו הנהב וירכ
וירצוהו משם וכן ימצא במקום מהארץ שיצאו ממנו הברזל ל
להתחרשו שם אז ייצוק המבן נחשת והו הברזל החזק רל שכבר
ירצוהו משם בעת מה לפי שהש ית שם קץ להעדר ההויה אשר
במקומות מהארץ וכאשר יבא קצם יעשו שם כמו לו ההנויות וש
ושם גם כן קץ לכל תכלית שהיא חוקר ומבקש במה שיהוה
מבן מופל וכלמות רל החומר הראשון אשר עמו ההעדרים כלם
והו סוף כל הרברים ההים אז קרה מבן מופל וכלמות היסוד ה
הארכי כי הוא בתכלית מההעדר ביחס אל שאר הנמצאות המות
המותוות וזה מבואר במי שיפייץ בטבעיות בקצת העתים
פרץ נחל ויגרל מאכל המקום שהיה גר הארס שם קורס זה לה

מכאן כי באמת הוא עובד מישי הארץ אל הסוד המגמל מיני
המערכת הנה איך תואמנו מפני זה שאני משבח הרשע והנה
מותב חיותם כלכם וספרתם שכבר הגיע לכם מהחוש שזה תלקח
אדם הרשע עכ"ל ונחלת התקופים הרשעים אשר יקחו משירי רל
שכבר יגיעו להם רעו נפלאות כמו שספר אחר זה ואתם ירעתם
שכל האיותי על רעותי אני לוחח מהחוש וכאשר היה זה כן של
שלפי המוחש יראה שכבר יגיעו מן הרעות הנפלאות לרש
לרשעים אבל שאני תלקתי עמכם במה שאמרתם שלא ימלט ר
רשע שלא יקרה לו כך וטענתו שכבר יראה מהחוש שיגיע לקצת
הרשעי הכלחה ולא יגיע שום עונש עד יום מותם איך תואמנו
שאני משבח הרשע ולמה זה הבל והבלו לומר שאני בוחר אחרת
הרשעים אשר היו ברוד המבול ואנשי סרוס ועמורה הנה כמו
שספרתם יקרה הרבה שום ידבן בני הרשע והיה תכליתם למות
בחרב וכאמרו לא ישבעו לחם השירירים הנשארים ממנו והם ב
בניו יקברו במותם שלא יעזבו עד שתבא נפשם לגמורו ולא
תבכינה על מותו ומות בניו לרשעתו אפי' למנותיו אם יצבור פ
סעפר ססך ויכין מלבוש ללבוש עד שימצא לו בשפע כהחומר
הנה יכין הלבוש ואיש יריוק ולבשהו והססך אשר קבץ והיה לפ
לחקי ויתלקהו ויפזרהו באשר ירצה בנה ביתו כעש רל שביתו
יהרס בקלות כמות העש וכסוטה אשר עשה כרצו הכרמים אשר
אין לה קיום עשירי ימותו ולא יאסוף לקבורה אך יסחב סתוב והש
והשלך כקבורת חמור כל כך ימות ויכלה במעט זמן עד שבזמן
אשר יוכל הארץ לפקוחו עיניו יהפך מיש לאין תשיגיהו ב

מה מצרף אתכם כשאר שבע ג' עתה כשיגיע לי מטהג'יע מהרע
מהרעות ללא משפט כי אז יראה לכל שיצדקתם במה שאמרתם
עלי שאני רשע הנה ער יונס מוחי ללא מסור תומתי וצדקתי ממנה
ולא יטה לבבי מהדרך הטוב אשר החזקתי בו מימי יהי אחיבי ומ
ומתקוממי כעול וכרשע ואולם אט זה לשנאתם העול והרשע
וזה כי למה ישובת מפני זה הרעות אשר אני בו הרשע והעול
מה תקות חנף כי יגזור ויעשה חסם ואם הוא שיכית הש' בשלוח
מותו ולא יעכשהו היבטת שבבא עלין יורה יכילתו הש' ממנה ב
ביצוקו מליו הלא זה בלתי מיפטר לפי זה הרעות ולא לדעתכם כ
כי מינו מתענג ורבהו בו ער שיוכל להתפלל אל הש' בכל עת שי
שירצה ותשמע תפלתו כאמרו ותתענג עלי יי ויתן לך משאלות
לבך ובהיות הענין כן הוא איך ראוי לכם לטפוט שאני משבת
הרשע והעול הלא הרשע גם כן מוכן לפי רעותי לרעות כפי הכ
הצריח ואין לו תכלית אחר וזאת ההצלחה המיומיה אשר הוא נכ
כסון שתאבר ממנו בבא יום מירדו ולא יהיה לו אז המלט מזה בשפ
פניו ואולם הצריח בבא יום מירדו תאבר הצלחתו המיומיה ותשא
הצלחתו האמתית והיא הצלחת הנפש ואיפשר שנאמר שהרסון
באמרו אם על שר' ותענג וג' האם יתענג זה הרשע על הש'
ית כשהרבך בו תמיד כפשוטו במה שישכיל ממנו ויקרא לש' בהכל
ענת להשכיל ולרעות אוחיו להיות עמו תמיד ער שתגיע לו הצלחת'
הנפש הוא מבואר שזה בלתי איפשר כי לא תגיע הצלחת הנפש
עם המדות הפחותות כמו שהתפרסם וכתבאר במה שאין ספק בו
הנבי מלמד אתכם מה שכיר ט' אשר עם שר' מיני מעלית מכס ב

בוהב ומוקף ונקי . תסולה . ותהיה נעדרות מדרך ומנהג שונגבל ומ
ומסנוד . לחוץ קולות . לברק שהמ סבה לקולות מלרעמים
מו יהיה לחוץ קולות חסר ומו והרצון לחוץ קולות . ניספיה . ש
שמה בספר וכתב מותה רל ששכ מותה לחק ולנימות
זה בימור מלות המענה
בימור רברו המענה

כשרמה מינוב שמין מתר

מדעיו עונה מלית רבר הוסיק לשאת משלית על עניניה וממר חי
השכ אשר הסיר משפטי בסררו טובות המרס ורענתו בזה המרס
משח סדרס רל ספר הקרמים השמימיים מו יאמר חי רל אשר הש
הסיר משפטי מוס הענין כרברוסכ שיבאו מאתו הרענות והטובות
לבני המרס במשפט לפי מעשיהם וחי טרו אשר המר נפטי כי כ
כל עור בחיים למתברנה שפתי עור ומרמה להודתה לרברוסכ
חלילה לי מוס מצריק מתכס לומר כי האמה מתכס במה שאתם מ
מומרס עלו שכבר חטאתי ער אמות לל מסיר תומתי משני לומר
שאני רשע וחוטא כמו שאתם מומרים עלוי בכרקותי החזקותי
לומר שאני צדיק למ מדפה ולל וטה לבני מימי מזה הרענת מש
אני בן מזה שאתם מומרים עלוי שאני נסכס לרשעים במה ש
שאני מוס שהשכ ית עוב מת המרץ כי לפי זה הרענת למ יועיל
הצדק על הרשע וזה ממה שיורה שאני למ נשמרת סלחטמ לי
חלילה לי מזה והי כרשע מויבי ומתקוממי בעור ומיפטר
שהרצון זה כן במה שק יס לו מהרברוס ואת הכונה בעינה והי
והיא שהיא יאמר כי חי השש עכ המומימי שהמרים מינו נענש
לפי מעשיו למ מחטמ מפי בשפתי לומר רבר עול ורמיה חלילה

וחרף . יטה . ומזה הענין שפחה נחרפת לאיש רל . שהיא נוטה פ
מיצר עברות לרד חירות כמו שזכר הרב מורה נרדק . יבצע יגוול
ישל . יעמיד בטלחה . מורה אלמד . עריצי . הם התקפי החומס
שמר האנשי להשענכ על תקפכ וגבורתכ . שריריו הם בניו . כי
הם השרירי הנשמרים מן הארס . וכסף נקי . האיש הנקי יחלק
כספו ויפורהן תחת אשר קבץ אותו הרשע והריון בזה כי הנקי
ימשול על אשר לו . תשיגהו כמיכ בלהות . תשיגהו בלהה אחר
בלהה בלי הפסק כמו שיגרו המים בטטה וכלי הפסק . קרי רוח
קריס . וישערהו . מענין סערה . מירי . ממכתו . עלימו . כפימו
עליו כפיו . ומקום לזהב יזוקו . יש מקום בארץ אשר יזוק הזהב
ויצימו מטה . ומבן יזוק נחושה . רל שמהמבן יוצימו ויתיכו ב
בעת מה נחושה והוא הברזל החזק הנקרא מיציר בלעו מן יהיה
מבן יזוק מבן חזק מגו והיית מוצק והריון שמהמבן חזק יקחו פ
נחושה . פרץ נחל . גרל . מעכ גר . מהמקום אשר יהיה גר בן
הארס . רלו . גבהו . וכמהו רלו עניו למדכ . עיט . עוף . שופ
שופתהו רמותהו . מיה . הוא מן אחר מן העוף . הרריכוהו רדכ
בו . בני טחת . בני גמזה ותוקה והם פריצי החיות . שחל . מרד
בחלמיש . בצור החזק . ביצרות בהרים . מבני נהרות . מהזלת
הנהרו והגחתכ . חבש . עיז . וסתב . סגור . זהב תסולה . תהיה
נערכת . ככתב אופיר . כזהב אופיר . ראמות וגריט . הם מרגלי
מרגליות יקרות . ומשך חכמה מפניניכ . ומטיבה החסמה וההש
וההשתרלות בהשגתה יחד נבחר מפניניכ . פטרת כוש . הוא פ
פטרה הנמצאת בארץ כוש והוא מבן חקרה . בכתב טהור . בזהב

בכח השם ונתבוננתו נח הים ולא יהיה על המדע שיהיה שלום וטוב
ההווה שם ונתבוננת השם הכה מה שיקבה מהים על המדע ויע
וישטיונהו וזה כי להיות שאר המימות מתעריבם במי הים והל
זהו לכות שם היה ראוי שיקבהו מי הים על החלק הנראה מהמדע
ויטבע לא שיהיה את סבב בתבוננתו שיכלה השמש ושאר הסוכבי
בחומם מימי הים בשיעור מה שיבא מליון מבהמות ער שלום והם
יתוסף בזה הים כלל ברצון הש מחסמתו היו השמים בזה היו
היופי והשלמות אשר הכ בו בבריאתו ער שמי אפשר להיותם ב
בנוסף אחר יותר שלם להגיע לזה המציאות השפיל מה שיכטר
מליון הגנותו מהם ברמה ידו וינרה העגול החלבוי אשר בגלגל
הכוכבים הקיימים אשר בו מן הפלמ וההעלם מה שכבר התבאר
בספר המוחות והנה מנחנו אמרנו בכל זה מאמר שלם בחמישי
שמי הנה לא הרבדים אשר ספתי הכ קצת ררטי השם ומה
ומהמעט הרבר שנסמע בו בזה הספור מאולם והקף גבורותיו
ונפלמותו לא ימצא מי שיבין מותם

זה בימור רבוי המענה

מכלל העולה מהרבי

מבואר לא חכה מינום להשיב על

רברי בלרר יותר מזה השיעור לפי מה שזכרנו במענה הקודם ו
ובכלל מכ היה משיב מותו עליהם לא יהיה כי כפל רבדים לפי
שכבר השיב על זאת הטענה במה שקדם וסתר אותה מהחוש

בימור מלאת המענה

מורה מציב שמת שלו וממר

ערוך ואין לו כמות עב כמותו אותו את הארץ עד שכבר יגיע פ
פועל השכ ית שכ עב עמקו הנה השכ ית נוטה הצפון אשר
שכ הישוב על תוהו כי הוא נשען על מרכז הארץ אשר אינו כי
מכ נקודה ותולה הארץ על בלי מה רח שהיא נשענת ונסמכת
על הנקודה שהיה מרכזה לא רבר חוץ ממנה כמו שהתבאר
בטבעיות וזה בתכלית הפלא הנה הוא צורך מים בענין ולא כ
נבקע ענן תחתם כאשר יוליכום הרוחות עד הגיעם אל המקום
אשר ירד שכ המטר הנה השכ ית סבה שיאחז המורד אשר על פ
פני השמים ויתעבה מצד הקדירות ואז פירש עליו ענניו כי בזה
האופן יהיה היות הענן וספר לזה לפי שנעלה ענינו מן המון
האנשים גור חק על פני מים שלא יעבו גמולו בדרך שיראה זה
החלק הנגלה מן הארץ בצד הצפוני תמיד ויתהוו בו מן ההיות
עד שהמקום שיכלה בו האור עם החשך בכל יום רל' שיהיה קב'
כל יום מימי השנה מור וקצתו חשך וזה רבר ומשך עד מרחב סו
מעלות וכה רחוק ועד שכ נמשך הישוב לפי מה שספרו הקורמי
ואולם שכ יהיה יום אחד בשנה אין בו לילה ולילה אחד כנגדו
אין בו יום ומשך ואורך ותוסף זה השעור מעט מעט עד שיגיע
אל מה שתחת הקוטב הצפוני יהיה שכ ששה חרשים בשנה
אין בהם לילה והם ימות החמה וששה חרשים אין בהם יום והם
ימות הגשמים עמודי השמים ונועו ויזרעו וזה חלקי הארץ
אשר ירעשו מגערת השכ בבא הרעש אשר סבותו הרוח ההוא תח
תחת הארץ בסבת המורד העשיתי הנעצר שכ מקדום עמודי שמי
להיות השמים נסמך על הארץ כמו שהתבאר בכפר השמע

פרשו עלית עננו • ובוה האופן פיהש עליו עננו כי בהתעבות ה
המורד ההוא יתחדש ממנו הענן כמו שהתבאר בספר האמות
תג • הגביל • ויחסו למחנה לפי שהמחנה מגבלת תכלית הש
השטח העגול המתחדש בסבתה • ירושפו • יתנועעו ויורעו
דגנ • נח • מחץ דהב • הכה מה שיגבה מהיב על הארץ רל שסב
שסבב שלא יגבה היב על חלק הנגלה מן הארץ • ברוחו שמיס
שפרה • בריכוך השכ היו השמים בזה האופן מהיופי והשלמות
משר הס בו • חוללה ברמה • נחש ברית • הוא רמות הנחש הנרא
הנראה סובב בגלגל המולות והוא העגול החלבי • שמיץ מנהג
מעט • נדעס גבורותיו • ורבו גורותיו

זה בימור מלחת המענה

בימור דברי המענה

פנה מינוב ואמר לרעתך בהשגחה לפי
מתשבתך בלן מאמרוס אשר אמרת הנה מין להס בח לעווד לרע
לרעתך ולהתניסל מהספקות אשר ספקתי על דבריך ומה יעצת
עס לבקר להשיב על הספקות אשר ספקתי לך מאיו חכמה ומיפ
מאיפה נימוס השכ בנימנות וסרורו מש הורעתה לרוב שמה רל
שהביר ממנו הוא מעט מוער • את מי הגרת לו הרבריס ומה למ
לפרת מוחנו בזה הלל מבי יורע יותר ויותר מנימוס פעולות הש
נגבורותיו ונפלאותיו הלל המחצבי וברמ ה' מתת המי' ותת הרברי
השופכים בארץ וזה בתכלית הפלא רל שיגיע שכ בבטן הארץ
בוה האופן מהעומק פועל הגרמיס השמיס השופע מהשכ יתע
הנה המטה במותלט והוא מרכז הארץ הוא לפני השכ כאלו הוא

ולוה אמר ואת הנפש אשר עשו בחרן והם האנשים שלמדו את
אברהם ושרה לעבודת ה' ולהטיגת האמת . הרפאים . הם גרגירי
הזרע וקראם רפאים להיותם קודם הזריעה כמותים וימצאו להם
בח נפשי כשנודעו וזה פלא גדול ואמר זה בצמחים אשר יצמחו
בקרקע הים ובנהרות כמו האלמוג והדומה לו ממה שיצמח ותחת
המים וזה פלא שיגיע פעול ה' באמצעות הגרמים השמימיים לפי
לכמו מלך המקומות ולא ימצעוה המים והארץ אשר עליהם
משיגיע שכ פועלם הכוכבים מן ירידה ברפאים הדומים והם
המחזבים כמו המתכות ושאר הרברים ההויים בבטן הארץ מות
מתחת מים ומתחת שוכניהם מיצר המרי אשר ימצאו שכ הסת
הכוכבים כמו שהתבאר בטבעיות וקראם רפאים להיותם כמותים
שאין בהם בח נפשי כלל . והנה זה הביאור יותר נאות מצד הלש
הלשון כי לפי הביאור הראשון היה ראוי שיאמר הרפאים יצמחו
יחוללו . יבראו . ושוכניהם . ומתחת שוכניהם . שאמר . הוא
המטה המוחלט והוא מרכז הארץ ואם זה על צד הפלגה וגו' שם
ר' שאפי במקום ההוא יגיע פועל השם ותע' כאלו היה ערום
שלא יהיה למעלה ממנו גשם יכסהו יפסידהו וימנעהו מקבל
פועל הגרמי השמימיים מכל מקומות הארץ ולוה היה נעדר ה
השלימות יותר מכל חלקי הארץ המות והמבורן יוחס לפעור
ביורה השלימות . על בלי מה . על מה שאין לו מציאות בע
בעצמותו והוא מרכז הארץ כי עליו נתלת הארץ כמו שהתבאר
בטבעיות . מאתו פני סגור . מאתו ומעבה המור אשר על פני
דקיע השמים אשר בקראם פסג בגומרת השמים סגור . פדשו פ

בהם שהם עריקין ויגיעו רעות אשר לא יתכן שיאמ' בהם שהם
בעבור טוב להיותם מכלות ומביאות אל מות והוא מה שהיה מת
מתרעב עליו מיוב לפי רעת בלוד הוא מצד שהארץ לחסדונו ל
לא ירגיש במה שחטא אשר הוא מדי בחק השם ית' מצד שלימו
שלימותו כי הארץ הוא חסר מאד בחק השם ית' והוא מבואר שזה
בתכלית החולשה . כי אין ראוי שיענש הארץ על מדי לא יטן
ישוער בן לארץ במה שהיא ארץ . ולזה לא ענהו מיוב על זה הר
הרבר . אבל גינה דבריו . ואפשר שנאמר שהרצון בכחן שאין ר
ראוי שייחחס לשם ית' עב שלימותו מה שהוא עול וחסדונו בחק ה
הארץ אשר הוא בתכלית החסדונו בחק השם ית' ולזה ראוי שיענש
שנשפוט שהשם ית' בלתי עוזב מיטי הארץ להיחחס בעליו שכל
וטופט אחת על כל מעשיהם ומה שנמצאהו בלתי שומר הסדן
הראוי בטובות מיטי הארץ ורעות כייחחס ל' סבלותינו לבלתי
שערינו במקרים ההם כי הרבה מה שנחשנב במקרים שיהיו רע
רעים ויהיו לטוב כמן שאמר בלוד במה שקדם . ולא הוצרך מי
מיוב להשיב על רבריו לפי שאין בהם טענה נוספת על מה ש
שקדם לו מהרבריו וכבר קרמה תשובת מיוב על כל הטענות
ההם . ויען מיוב ויאמר ביאור מילות המענה
ותשיה . הנימוס והסירור האלה
הנמצא במצאות ונשמות מי יצאה ממך והרצון בו מה למר
למדת ביני הארץ במאמרו כי מי שילמד חבירו רבר רומה סוף
עשה נפשו ברבר המגיע לפש בלימוד ההוא . כי הנפש תשלם
ותעשה בנימוס המושכלו והיה היא והמושכלו שתשיגם רב' מ'

יְהוָה • יַעֲמֹד • מִצִּדּוֹ • יִצְרָח • יִמְעַד • יִשְׁמַע

וְהָ בְּאֵזְרֵי שְׁלוֹחַ הַמַּעֲנֵה   בְּיַמֵּי רַבְרִי הַמַּעֲנֵה

עֲנֵה בְּלִדְרֵי הַשְּׁוֹחִי וְאָמַר

הַשְּׁוֹלְטָנוֹת וְהַיְרֵמָה אֲשֶׁר עִם הַשֶּׁשׁ יְהוָה עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמַעֲרֻכֹת הַ
הַשָּׁמַיִם עַד שִׁיבִימֵן כָּלֶם   לְהַתְנַוְעַע תְּמִיד הַתְּנוּעוֹת הַמִּוֶּגֶ
הַמִּוֶּגֶלֶת לְהַסֵּךְ עַד שִׁיבִימֵן מִכָּל לְוַתֵּךְ פְּעֻלֹת הַשֶּׁשׁ יְהוָה כַּחֵק עַ
עֲוֹלֹת הַשָּׁפֵל וְלֹא יִשְׁכַּח מִתְּפִקִידֵי לִירְאוֹתֶיךָ שֶׁמִּנּוּ וְלַחֹק מִמֶּשׁ
מִמִּשְׁלַחַת עֲלֵיהֶם וְהִנֵּה יְהוָה מִמֶּה שִׁיחֲרָה עַל גְּוִהַל הַיָּם וְגַבְרֵי הַיָּם
הַיֵּשׁ מִסֵּפֶר לְגִרְוֵי הַשָּׁמַיִם וְחַיִּילֹתֶיךָ   וְעַל מִי מִהַנְּמִיכָאֵת לֹא
יִקְוֶה מִוֶּרֶךְ וְוַהֲרֵי הִנֵּה כֹּלֶם שׁוֹפְעוֹת מֵאֵתֶךָ לֹא כִפְקָר מֵהֶם אִישׁ
וְאֵתֶךָ שֶׁהַעֲנִיּוֹן כֵּן שֶׁהַשֶּׁשׁ יְהוָה בֹּוה הַאֲוֶפֶן מִן הַשְּׁלֵמוֹת אֵיךְ יִתְכַן
שִׁיחֲרָק אֲנוֹשׁ עִם אֵל וְיִזְכֶּה הִנֵּה יְהוָה בְּלִדְרֵי אֲשֶׁר כִּי לְשֵׁלֵמוֹת הַשֶּׁ
יְהוָה יִחְשֹׁב לְמַדֵּי מֵהַ שִׁמְיֹנֵי מַדֵּי לְפִי מַחְשַׁבֵּת הַאֲרֶכְ הֵן הַיְרֵחַ יִמַּח
וְיִמַּח חֶסֶד אֲזַכֵּר הַשֶּׁשׁ יְהוָה עַד שֶׁלְּפַעֲמִים יִסְוֶר מִוֶּרֶךְ כְּאִילוֹ תֵּאמַר
בְּעֵת הַנִּיגֹד כְּאֲשֶׁר הָיָה הַיְרֵחַ בְּרֵאשִׁי הַתְּלִי אֲנִי בִּזְכָּרִי וְיַעֲרֵד אֲנִי הַ
הַפְּעֵל הַנְּמִשֵּׁךְ מֵאֵתֶךָ מִיֶּזֶר מִוֶּרֶךְ וְכֹכְבֵי לֹא זָכַר בְּעֵינֶיךָ עַד שֶׁפֶ
שִׁפְעֵמִי יִסְתַּדֵּן קִצְתֶּךָ בְּעַמּוֹר תַּחֲתֵיהֶם קִצְ וְיַעֲרֵדוּ אֲנִי פְעֻלֹתֶיהֶ
בֹּוה הַאֲוֶפֶן הַשָּׁפֵל וְעִם כֵּלֵי שְׁלֵמוֹתֶיךָ נִמְצְאוּ חֶסֶדֶךָ בַּחֵק הַשֶּׁשׁ
יְהוָה כֹּל שֶׁכֵּן שִׁיחֲרָק חֶסֶד בַּחֵק הַשֶּׁשׁ הַאֲרֶכְ אֲשֶׁר הוּא רֵמָה וְתוֹלְעָה

וְהַכֹּלֵל הַעֲוֹלָה מִהַרְבָּרִים

הוּא שְׁוִיץ רַחֲוִי שֶׁנִּחְשָׁב   שִׁיטְשָׁה הַשֶּׁשׁ עִם מֵהַ שִׁיחֲרָק
בִּן מֵהַשְּׁלֵמוֹת הַגְּבוּרָה רַבֵּן שֶׁלֹּא כִהוּגֵן אֵלֶּם שְׂרַע הַסְּרַח הַנּוֹפֵל
בְּרַעֲוֹת אֲשֶׁר תִּמְצָאנָה לְאִישֵׁי הַאֲרֶכְ   שִׁיחֲשָׁב בְּהֶם שֶׁהֵם יִרְוֶה

מלתי כי לא יוכל שום אדם לחלוק על רבדי להיחזק החוש מעור
שהענין כרברי

זה בימור רברי המענה והכלל העולה מהרברבי

הוא שמינוב ישיב

לאליפו שמה שייחס לו מהעונות הוא שיקד וכוב כי כבר מחזה
הגלו תמיד ללכת ברדכי השם ושמיך התביעות להשם ית במה
שאמר ליפו כי מפני שמיך השם ית מוכיח הרשע כי אם להועיל
לבני אדם יתכן שיעמידם בהצלחתם וימרוך להם העונות ומן
מרוך מולי ישובו וזה שאמנתו נראה מהרשעים רבי ההצלחה
שהם עושים חמסים גדולים גורמים להמית האנשים הערוס ט
והרעב והצמא והם גם ממותי האנשי הנמאפי וגונבי בלילה מה
שיוכלו ולא חסה עינם על האמנות והעקרונות הנדרשות משחתם
ושכבר יגייע מרוב עשרה ומרויב שיכרתו ברית עם אנשים כרי
שישענו ויבטחו בהם ואתר ימיתום ולמה ימרוך ה לכמו אל הלא
היה רמוי שיכלה מזהם תכף שלא ימיתו שאר האנשי הלא יתור
טוב שימותו מלך כרי שיכרתו את האחרים מירב ועוד שאמנתו
נראה בכמו אל הרשעים שלא יגייע עונש כלל בחייהם
וכשמהם ימותו מזה קלה בלא עור ואיה מיפה העונש המגייע
לאר האנשים על מרויב הלא זה כלו ממה שיורה שמיך האדם פ
פסקר על מעשיו ממת השם ית

בימור מלות המענה

ויען בלודר השגתי וימאז

המשל . מענין מששלה . ופחד

והירמה . כמו ופחד וצחק . יקום

הנה אל הרשעים עם רוב מריב לא יגייע שוש עונש בחייהם
אבל ימותו בקלות כי כמון שהציה והחוס יגורלו מימי השלמים ו
ויפסידו בקלות בדרך שלא ישאר מהם רושם כן ישחית שאול
בקלות אל האנשי אשר חטאו ישכחון כל אחר מאבריו ותאכלהו
רמה כאלו הו רבר מתוק לה עוד לא יזכר שמו וישבר בקלות כעץ
העולה בלא צער ובוה הוא מבואר שלא יתנצל השם ית במה
שאמרו ליפז הנה זה האיש הגיעהו אל אכזריותו ער שהיה מש
משבר העקרה שלא תלך עם היותה מרת נפש והיה משבר גם
האמנה אשר לא ייטיב מטיב לה עם מרירות נפשה לא היה חף
חומל עליה כחן היה רב ער שהיה מושך התקפיפי בכחו ויהרגו
יקום כל אחר מהם ולא יאמין בחייו מירמותו ממנו מתנה והיה כ
כותן לו לבטח והיה נשען שלא יזיקהו ועם זה לא היה נשמר ה
הרשע מהזיק להם אבל היה עיניהן על רדסיהם לרדוף אחריה
אוי יהיה הרצון בזה שזה הרשע היה כותן ודו לבטח והיה כותן ב
ברית עמו ועל זה היה נשען האחר שלא ירע לו ועם זה היה עם
עיניהן לרדוף אחריהם להזיק להם התרחקו מעט אל האנשים
והנה מין הרשע בעיר והומכו אל האבירים אשר רדף אחריהם כ
כשאר כל האנשי אשר לא כרתו ברית עמו יקחם הרשע ויקפוץ
פיהם כרי שלא יצטקו ויהרגם בקלות כראש שבולת שתכרת במל
במהירות ועם כל אל הרעות לא כראה לו שיגיע לו עונש בחייו
ולא במוותו כאשר זכר ולזה הוא מבואר שאין התנצלות לשם ית
במה שאמרו ליפז שהוא יאריך לדשעים ואמר איוב אם תרצה ל
לחלוק על זה מי הוא אשר וכיכני וישם מלתי ל

להם שלח ימריך לכמו'ן הדשעיים כרי שיציל מידם מלח המנש
המנשים אשר יהרגו מותם כי הרחמנות על מלח הדשעיים הם מנ
מכוריות בחק הטובים הנה לא תוכל לנצל הש' ית על זה בשו
פנים ולרעת מינוב גם כן יהיה חסרון בחק השכ ית בסדרת זה הם
הסרור אשר מוצר הכוכבים שימשך ממנו זה העול והחמם הלמ
ל' המנשים היו במורדי מור רל שימדרו באור היום המשמח המנ
המנשים והם יראו בבמו לא הכירו דרכיו ולא ישבו בנתיבותיו
אבל התרחקו ממנו בכל ענו ועשו מעשיהם בלילה כרי שלח ית
ירמו מותם המנשים בעבור המור יקום החצת השכס קורס ש
שימור היום ויהרוג עני ומבין אשר ימצאם בדרך וינמיס במל'
במלמכתם ובעצם הלילה יהי גבב לגנוב מה שיוכל להסתרו מן
מהמנשים ועין הנזמק המתינה במ הערב למר מז לא תראמי
עין ישיס לי חשך הלילה הסתר פנים חתר המחר מהס בקירות
הבתיס אשר ינמס שמו חותם בהס כרי שיפירן בלילה ויגנבו הכ
הנמצא שכ הנה כל ל' המנשים למ ירעו בטוב המור לממסס בנ
כי יחרו יהיה להס הבקר כמו של מות וכאשר יבא מור הבק
הבקר אשר יוכל להכיר מן מיט מות רעהו ולרמותו הוא להס כמו
בלחות ירמות כי מן יבהלו ויכוסו כרי שלח ימצאו קל הוא
הדשע לכוס בבא היום על פני השים כרי שלח ימצאו החלקה
אשר הם הולכים בה בארץ היא מקללת רל שהס למ ולכו במקו
אשר יעבר בו ויזרע ולא יפנה מחר מהס דרך כרמים כרי שלח
ומצאו שם ענברי הכרמים אבל ילכו במקומות הסרבים להסתרי
שם מהמנשים

אל הרשעים הם כמו חיות רעות במדבר לטרף באשר ימצאו הם
יוצאים למלאכתם בבקר לשחר לטרף מן המדבר ויוצאו לחם כל
אחר מאל הרשעים לו ולנעדריו כי יהרגו האנשים העובדים שם
ויקחו לחם אשר להם בהיותם בשדה בלילם ותבואתם יקצרו
ומה מינו שלהם ולא די שהם יניחו שדה הרשע ולא יגעו בו אבל
גם כרמו שהוא מוכן בקלות לאכול ממנו יאחרו וילקחו מלקחת
ממנו לפי שהם מזהבים הרשע ולזה לא יגעו באשר לואם לאם
כאשר לא ימצאו למקום אחר ערום ולינו בני האדם בלילה מב
שבלי לבוש רל שיגזלוהו מהם כסות לילה ולא יהיה בהם כסות
להתכסות בו בקור ואלה העשוקים ולכן להסתד מהרות בין
סלעי ההרים וירטבו שם מורס ההרים והלחות הנמצא בהם ומב
ומבלי מתסה חבקי יור להסתד שם מרוב שורדותם באנשי יגזלו
היותם ויקחו למשכון הבגד אשר על העניים ובוה האופן יסבבו
שילכו העניים מבלי לבוש לגזלם מהם כסות יוכ וסבבו שילכו
רעבים האנשי שנשאו עומד פי יגזלו אותם מהם ולא יהיה להם
לאכל הנה האנשים שבשורת בית הבר יעשו שמנם ואשר רכנו
וקבים לעשות יונם וימצאו כי אל האנשים יגזלו שמנם ויונס ולא
יניתוס לשתות מהם מן העיר ויעקו האנשים על החמסים אשר
עשו להם ונפש ההרוגים חוץ לעיר תסעק אל ס ואיך תאמר שה
לא ישים בכל אל הרבדים רבר בלי טעם וזה שאחר של הרשעים
שמיתים רבים מן האנשים בחרב ובנעירות ובכמא ומכלים אותם
בכל עון הנה היה רמזי בתק השם ותעלה אם היה פוקד האנשים
להנעיל להם

האברים והכליים אשר יצטרפו למציאותו כמו מלה הנפלאות
המצאנה רבות עמו בשאר בריאותיו על כן מפנין אבהל לענין
לענין מעלתו ומציאותו מתבונן בנפלאותיו ואירה ממנו וזה
אמר איוב להשיב אל ליפן במה שייחס לו מהרעת אשר היו לאם
לאנשי רוח המבול ואנשי סרוס כי חלילה לו מרשע אבל היה יר
דא מהשכ ותעלה מצד התבוננותו במעשיו הנפלאים ואל הר
הרך לבי בתחלואיו אשר חלה בי ואירא תמיד מהיוס הבא
שלם מכאב בו כאב אנוש ושדי הבהלכי מפני שלם ניצמתי קודם
בא חשך הצרות והיה מכסה ממני חשך המכאובים וזה שאני לא
מירא מהמות באשר הוא סוף כל האדם אבל פחדתי על לן המכאב
המכאובים שלם אוכל לשאת אותם ואחר זה החל איוב לסתור ר
רעת ליפן מן ההקש ואם מרופ לא והיו נעלמים משדי הענינים
הזמניים ויורעיו לא חזו לי ימים הל שלם ראוי לו יחס אל הזמן
ולזה הוא מבואר שהשכ ית בלתי יורע בלן הענינים הזמניים ואם
החל מיו לסתור רעת ליפן מן החוש במה שניצל ה' על ההצלחה
הנמצאת לרשעי זמן ארוך במה שאם כי מפני שאין זה התוכחה
מה כי אם להועיל לאנשי האר' הנה יתכן שיאריך עונש הרשע
זמן ארוך והחל איוב לסתור רבדיו מהחוש ואמר טלף הרשעים
אשר ספר בהצלחתם היו משיגים גבול וגזולים הערר ורועים
שם בקרקע הנגזל וזה חטא נפלא והיו נוהגים חמור היתומים ו
ולוקחים למשכון שור למנה שבהם היו חרשים ומשיגים רי טר
טרפס ער שיהיו סבת מותם ברעב הענינים וטן מרדכ לפתור
מהם שלם והדגוס יתר חובאנו מפניהם עכוי הארץ

והייתי מתוכח עמו בטענות חזקות ואז ארעה מה שיענני ואביני
ואבינה מה שיאמר לי וארע האמת מזאת החקירה כי באמת לא י
יבא עמי בכמו אל הכובים אשר אתם באים עמי עיר שמותה העל
העל לתני שכבר חטאתי באלו החטאות שזכרת שאני נקי מהם לפי
האמת האם נאמת לך ש' ית' שירוב עמי ויתקפני ברחב כחו הנה אין
זה ראוי אך אם הוא ישיב בי כח לעמור לפניו ולהתוכח הנה בזה
הזר היה הישר מתוכח עמו אם יגיעהו רבר ולא במשפט והייתי
כדור לפיכך משופטי כי ה' את כשישמע כי הדין עמי היה משיב
מפני ממני אבל מה מעשה שאני לא אוכל למכח הש' ית' בשני יר
מלך במזרח לבקשו ואיננו מלך במערב ולא אמצאהו גם כ' מלך
בצפון אשר שכ עושה מעשי הנפלאים אשר בארץ לפי ששכ
הישוב ועם כל זה לא אוכל לראותו שכ יכסה דרום ממני כי אין
שכ ישוב והמים מקיפים בו ולא אוכל לראותו שכ הנה אם ירע
הש' הדרך אשר דרכתי בה ובתנני הייתי יוצא נקי בלי סיג כוהב
לפי שבאשוח מחזה רגלי שמחתי דרכו ולא מסור ממנה דל הנמ
הנמוס האנושי אשר יתנהג בו כל שלם ממצות שפתינו לא סרתי
שמחתי אמרי פי יותר ממה שאני שומר ההנהגה שהיא חקי לשו
לשמור חיי כמו המאכל והמטות ההכרחי והרומה להם והוא
כאשר היה בעני מח' מי ושיבנו ממנו והנה לא ישתנה רצונו ואי
שם יתק חזק ממנו יכרחהו על זה אבל הוא שליט במה שירצהו
עו שכל אשר מחנה רצונו עשה הנה הגיע מרוב יכולתו וחכמתו
שהשלים חקי בברואותי דל שהמציא בי כל האברים והכלים

העבר • תשורני • תראני חתר • מעני מתרת • יומם חתמו למן
אשר חתמו להם ביום • פי יכיר בלהות ילמות • בבא העת אשר
יכיר איש את רעהו והוא כשמוזר היו • הוא להם כמו בלהות יל
מות • קל הוא על פני המים • קל הוא לברוח בבא הבקר על פני
מים ושם יתחבה כרי שלא ימצא • יגזלו מימי שלג • שהם ישחי
ישחיתו מותם בקלות ער שירמה כאלו גזלו • שאול חטמו • וכך
ישחית שאול בקלות האנשים שחטמו • רחם • מזהב תרגום מזהב
מרחם • מתקן רמה • רמה תמכלהו וימתק לה • דועה עקרה
משבר עקרה • יקום ולא יאמין בחייו • יקום כל אחר מהאבירי
ולא יאמין בחייו ליראתו מהרשע • רומן מעט • פועל עבר וענינו
כשסרו לו האנשים והרחיקו מעט לא ימצא מן הרשע בעיר אבל
יהיה עיניהו על רכיהם להרגם • והמפן פועל עבר מבנין הפנ
הפעל והשורש נמך ויהיה נמך ומכך ב שרשים בענין והוא מע
מענין וימכו בעונם • ככל יקפצון • ככל אחר מהאנשים אשר לא
כרתו ברית עמהם יקפצו הרשעים פיהם שלא יכעקו ויהרגו מ
מותם • ימלו • יכרתו • לא • להבל מרבר שאינו

זה בימור מלות המענה   בימור רברי המענה

ענה מיוב ואמר גם היוס שמ
שמרתי והפלתני בכעסי להתרעם ותרעומת רב כברה מכתתי ין
יחדר מאכחתי ולזה אל תאשמוני אם הגדלתי והוספתי להתרעם
על מכאובי מי יתן ירעתי מיפה השם ואמצמהו ואבא ער תכונ
תכונתו שאם היה מיפטר זה היותי עורך לפניו משפט והיותי

הכ כמו פראים שהם חיות רעות ויעמדו שם לטרונת כן אל הרשע
הרשעים מבקשים תמיד לטרונת האנשים. ערבה לו לחס ולנעור
הל מהמדבר יוציא הרשע לו לחס ולנעור מן העושה אשר יעש
יעשוק האנשים הבאים שם. בליל. תבואתו. ילקשו. יאחרו
בקה. בבא הקור. מורס הרים ירטבו. מהמים הנשפכים מזה
מההרים יתלחלו העניים אשר הפשיטו אל הרשעים כי הם
יעמדו מפני זה אצל ההרים להיות להם למחסה. ומבלי מחסה
חבוק יצור מפני שאין להם מחסה חבוק היחידים להיות להם למ
למין. יגולו אשר יתוס. מרוב השוד שיעשו יגולו היתוס ואל
ירחמו עליו. ועל עני וחבולו. רל מה שעל עני והוא לבוש אשר
אשר יתכסה בה יקחו למשכון. ערוס הלכו מבלי לבוש. הם סב
סבבו שילכו העניים ערומים מבלי לבוש. ורעבים נשאו. ויש
וישליכו רעבים האנשי אשר נשאו עומר רל שלא יניחו לאוכל
ממנו. בין שודתם יצהירו. רל האנשים העושים השמן בין שו
שודת בית הבר ואשר דרכו ביהקים לעשות היון ומצאו ולא יני
יניחו הרשעים לשתות מהשמן והיון אבל יגלו אותה מהם
מעיר מתים ינאקו. מן העיר יצחקו האנשים מפני החמס הנעש
להם. חללים. החזקים. תשוע. ותצעק. תפלה. רבר בלא טעם
במורדי אור. שהם מורדים בשם ית שהוא אור העולם ואיפשר
שיהיה הרצון בזה אור היום והוא יותר פכון לפי מה שייספר מע
מענינם. לאור יקום הרוח. בעבור האור יקום הרוח בבקר ה
השכם קודם הגיע אור היום להרוג העניים והאביונים. כנגב
הכה נוספת וכמהן סמיש אמת. שמרה נשף. המתינה הערב

לאנשי דור המבול שלא נכל מהם כי אם נח וביתו כי הוא לברך
היה צדיק ברור ההו' וממה שקרה לאנשי סרו' ועמורה טמא היה
העני' לפי המערכת היה בתכלית הורו' טיסכי במקרה בזה הרבני
הנפלא הרשע' לרוע המערכת ולזה נתן עצה ליפן לאיוב שישוב
אל ה' ויטיבהו ה' הטובה נפלאה לא ישערה

ויצן איוב ויאמר

ציון מלות המענה

מרי שחי . הרצון בו שהמרתיו והפלתיו
בכעסי להתרעם על שבריו תרעומת רב . ירי . מכתו . תוכחות .
רברי התוכחות . ישיב בי . הרצון בזה ישיב בי כת . כוכח עמו .
מתוכח עמו . ואפלוטה . עצמי מן נפשי . קרס . מזרח . ואחור . מ
מערב . שמש . צפון . ולא אחו . ולא ארמה . יעטוף . יכסה ויע
ויעליב . ויין . ררס . באשורו . פסיעתו . ולא מט . ולא מט
אלא אמיש . ולא מסור ממנה והנה מצות שפתיו רבק עכ' ולא מט
והרצון ולא מט מצות שפתיו ולא אמיש ולא מסור ממנה מו
היה ולא מט רבק עכ' רכו' שמרתיו ועכ' מצות שפתיו יהיה רבק
ולא אמיש והיה ומו' ולא אמיש כוספת כמו ואיה וענה . באחר
בענין אחר . ונפשו אוחה . ורצונו בכספה . חקי . המצטרך מלי
כי המצטרך יקרא חק כמו הטריפטי לחס חוקך . ניצמותי . ככרותי
מפני חשך . קורס בא חשך המקרים הרעים . ומפני כסה מופל
והיה מכסה ומעליב מפני מופל הכרות האין רל' שלא הייתי רומה
אוחס . יחברו . יקחו משכון . חובאו . רל' שיטנו מדרך להחבא מפ
מפני הרשעים פן יעשקו . הן פראים במרבר . הנה אין הרשעו'

מבואר מצדו של אדם יגיע ותועלת לש' ית' בצדק הכריח לפי שהוא
מוציא לעצמו לבר' ומולך ברשע הרש' היה אפשר לספק שיוזק
באופן מה לשכ' ות' לפי שהוא משחית ומפסיד פעולות הש' במה
שהוא מוזק לשאר האנשי' והפועל יצטער כשישחיתו פעולותיו
לפי מה שיחשוב ואפשר שגאמ' ש' יפז' לא ביאר המשפט האחר
מ' מהשכי' אבל הניח כל אחר מהכ' על שהוא מבואר בעצמו
ומולך מה שהיה טוען מ'וב ממה שבאנו עליו מהמכות והפגעים
להפליא בלי פשע הנה י'פז' ישיב על זה שכבר חטא מ'וב חטאי'
כפלאים ואם לא הרגיש בזה מהכ' שכבר היה לזקח למשכון בגר'
האנשי' חסרי הבגדים וכשאר ערומים והיו מתיב בקרה ולא ה'
היה כותן לעני' הצמא מים ולרעב לחם והיו מתיב ברעב ובצמא
ומולך העשירים והתקופים היה מכבר מאד ומאכילם ומשקם
וזה היה בתכלית הגנות וזה שאם לא היה כותן רבר מקונו לאיש
מהאנשי' היה לו התנכלות מה על מה שלא היה מטיב על הע'
העניים והוא כי אהבת ממנו היה הסבה המונעת לא שנאותו ה'
העניים והצדקה ומולך כשהיה מפור' וכותן לעשירים ובלתי' כן
כותן רבר לעניים היה מבואר כי משנאותו העניים והצדקה היה
כמעט מזה ומהכ' שלא היה חונן למנות במה שהיו מבקשות מ'
ממנו להצילם מיר' עושקיהם והיה מניח היתומים ביר' עושקיהם
ולא היה עוזר אותם ומהכ' שכבר חטא במה שהיה מומר שהשכ'
עזב את הארץ והוא עון' פלילי' כי בכמו' זה העון חטאו אנשי' דר'
המבול ואנשי' סרוס' ועמורה מהעונש' מה שכבר הגיע והביא ר'
רמיה י'פז' על שהש' פחד הארס' על מעשיו ממה שקרה לאנשי'

השפילן שמר המנשים ובאין בשפלות הצרות תאמר גוה רינו לך
טתעלה מהם ותכיר וזה כי השם יושיע מי שהוא שח עינים כ
כמוך הנה יגיע מההצלחה לך ער שימלט בבור כפיך מי גרן
הדמי לבא עונש גדול עליו וזה כי המיש הנקי ימלט בזכותו מי
גדול

זה בימור רברי המענה

והכלל העולה מהרברוס

הוא שמה שיהיה מיוב

בזמן ממה שירמה לרשעים מההצלחה זמן ארוך מחוייב שלא י
יהיה הכל מוגבל ומסודר מהשם יתעלה וזה שאמנס היה מחויי
שיענש הרשע לו היה מגיע בזה הזק להשם יתעלה כרי שיציל
בזמן מההזק אבל למה שהוא מבומר שלא יגיע הזק כלל לשם
יתעלה ברשע שיענשה הרשע הוא מבומר שמה שיענשה השם ית
עלה רל לשפוט האדם על מעשיו מינו דק להועיל לבני האדם ו
בהיות הענין כן לא ימנע שלא תתמיד הצלחת הרשע זמן ארוך
לפי שהשם ית' כבר יאריך לו ענשו כרי שישוב אליו תוך הזמן
ההוא ויעזב רכסו הרעה ומולס שלא יגיע הזק לשם ית' ברשע
שיענשה הרשע הוא רבר בימורו ליפו מהפך ואת הגזרה ואם מבנ
מבומר בעצמו והוא שאם לא יגיע תועלת לשם יתעלה בסדק ה
הצדיק הנה לא יגיע לו נזק מרשע הרשע לפי שהנזק והתועלת
שני הפכים ונושאם אחר ומולס הוא מבומר שלא יגיע תועלת
לש' ית' בסדק הצדיק הנה אם כן הוא מבומר שלא יגיע היוק בר
ברשע הרשע והנה זה בימור ליפו על זה האופן לפי שהיה

בוחר דרך לוי הרשעים ועומתם שהיו חושבים שהשם ותעלה עוב
את הארץ הנה כאשר ראו הצדיקים ענשם כן שמחו והם נח ונב
ובניו כי על כן סרו האנשים הלוי מאחרי השם ותעלה ונקי אל עג
להם והוא נח הנה באמת כאשר פתח האיש אשר הקימנו והו
נח תקף מכלה שאריות האנשים אשר היו על זה הרענה והם אנשי
סרוס ועמורה וזה כלו ממה שיתאמת ממנו שאלו הרענות היו על
זר העונש שאם היה מיצר המערכת איך קרה שיהיה יתר ברבו
כמו זה הרבו ושהיו כלם רשעים ואיך קרה שיניצל נח וביתו וה
הוא לברו היה צדיק ביניהם ובהיות הענין כן הנה מיצרך
שיתקיל עצמך על השם ותעלה רל שתלך בדרכיו ומו יהיה לך
שלום הלוא אם תלך בדרכיו תבואתך טובה קח נא מפני הנ
הנימוס הראוי שיתנהג בן האדם ההולך בדרכי השם ושם אמרו
השם בלבבך והיו ענין ולבך ללכת בהם כל הימים אם תשוב ע
ער שדי תבנה אחר שנתנך השם והרם אותך בלוי הצדק אשר ה
הבוא עליך תרחיק עולה מאהליו אם לך רבר מאחר שלמ כדיו
זרבה השם עשרך בעבור זה ער שותית על עפר והב מדוב הע
העוטר ובהוצאת מה שהיה לך מקדש הנה אם הית מתנהג בזה
המנהג היות מתנהג על השם ות בסבת רבקותך וכאשר תשא אל
אלו פניך ותעתיק אליהן ושמעך בכל מה שתשאל ממנו ותשלח
רל שלמ יבצר ממך רבר מהרברו אשר תשטרל בהם וזה גם כן
אמרו ותגזר אומר ויקם לך השם ועל דרכיו נגה מור הפך מה
שאמר איוב מתרעס ממנו באמרו ארחי גדר ולא מעבור ועל כתי
קתיבותי חשך ישיב אם הית נוהג בו תמצא שכאשר השפילו ש

רש"י מאר ומולכ ומז' זה פי מיצר הסתתחתם קצתם קצת ירענו
והעליון מהם ומצר חלוקה הכמות בתנועותיהם ירענו כמה מחרי
מחוייב שיהיה מרחק זה הגרס השמימי שהוא ראשון לכל הגלג
הגלגלים שבהם כוכבים לכל הפחות וכשהקפנו בזה מזה הוצר
מיצאנו רוב אל הכוכבים עינות מאר מן ירצה בראש כוכבים ג
גובה גלגל תנועת הארץ בכוכבים המבוכה אשר מצדו ימצא תמ
תמיד הכוכבים מפני תנועת הארץ תמיד כי רמז מאר אל הגבוהי
כמו שבארתי בחמישי ממי התחשוב כי בעבור זה המרחק הע
העצום אשר בינינו ובין השמים ששם כבוד הש' יעלה ממנו מה
שיעשה בכאן ואמרת מה ירע אל ממעשי הארס הבער ערפלה
המבריל בינו וביניהם וכל לשפוט אותם ולראות מעשיהם הלא
הלא העבים מברילים בינינו ובינו ולא יראה מעשינו אבל ותה
יתהלך בחוג שמים ושם תהיה השגחה ולמה תאמר כמו אל ה
הרבים האם ררך אנשי העולם תשמור שרדכו בו אנשי העול
בימי המבול וקדמהו מודת עולם לפי שטענו מן כל העולם בזה ונ
נולת נח וביתו אשר נכל ביצרתו שנכרתו טרם יומם והיה ביס
ביסורם נהר יוצק ער שטבעו כלם הלא הם חטאו בזה בעיני ש
שהם היו אומרים אל שהוא סר מהם ובלתי משגיח בהם ושלח
ופעל בהם הרבר והוא מלא בתיהם טוב והעליתם הצלחה רבה
ועכ סל זה לא הורו לו על הטוב שהשפיע להם הנה אל הרשעים
ורכס שרדכו בזה הוא רחוקה מאר ממני מן יהיה אמרו עינת
רשעים רחוקה ממני שב אל מה שאמר מרוב עינת רשעים רחוקה מ
מני והרצון בו ומיך תאמר שענת רשעים רחוקה ממך ומתה בוח

כרי שיועיל להן המיראתו ממך שתזיקהו בעשוקך הדיעות יוכיחך
ויבא עמך במשפט הכה מין העניין כן אבל מה שיעשהו השם
את מזה הוא להועיל לו ואם לא ישוב בזמן אשר יאריכהו יגיעהו
העונ הרמזי ובוה נתרן כל הספקו שהיה מסופק בהם על רבונן
וזלת מה שטענת שאתה תכ וישר כי באמת רבריך מיכן יזרחיק
וזה שאני מורך כי באמת רבונך שהביא השם עליך היא רבה כן
כמו שאתה מומר אבל מין עול כי מין קץ לעונותיך ער שרעתך
היא כטעמך עונותיך מן תהיה הכונה כרעתך וכעונותיך אחת ב
בעינה אתה היית לזקח משכון פאחתיך חכם ובגרי האנשים מח
מחוסרים הבגרי תפטיט להיות לך למשכון ער שיזכרתו ללכת
ערומים וימותו בקרה וזה עון פלילי האיש העונק והיכמא לא ה
תטקהו מפי מים להשיב רוחו ליו ומהאיש הרעב תמנע לחמך
ער שימותו בימיה וברעב ואולם אתה היית מכבר האנשים טט
התקיפים והמרומים אשר הם נשואי פנים להאכילם ולהשקותם
כאילו היו מרומים בביתך ואולם החלושים כמו האלמגו והיתומים
לא השגחת בהם לתת להם רבד ולא להצילם מעושקהם ואולם
ל' העונות חזקים למין קץ על כן סביבותיך יש פחים מכל ירד
ירדיך ללכך ולבהלך פחת הצרה הזאת שתמוס מן יבוא אליך
חשך המכוננת ער שלא תוכל לראות ושיפעת מי הצרות תט
תכסך עלכן לא תתרעב אם יגיעוך כמו ל' הצרות הרבות כי ענ
עונותיך שזכרתי שלא היית נמלט מהם הטו ל'ך ל'ה באמת ה'
ית בגובה שמים כי שם פרצת יותר פעולתיו למעלה העמצמים
אשר שם ודמה העליון שבגלגלים שבן הכוכבים כי הם רמים

בשפע וברובו כן ישיפע ה' לך זהב מופיר . והיה שרי בברוך י ה
הרצון שיהיה רב בספק על דרך בקל שרי שמורה על החזק מה
הפלגה . תועפת . לשון חזק כדרך התעפת האם לו מו יהיה פ
מענין הכפל במדרגמין וכפלתה ותענה . וכדרך תשלב . כל
שלם יבסד ממך מהרברו שותתכל בעשייתם . ותאמר גנה רל
שתעמור בגובה ובתחוק ולא יגיעך רע . וטח עיני . שפל עיני
ימלט מי נקי . ימלט בזכותו מי גרמל

וזה באור מילות המענה

ביאור רברי המענה

ענה ליפן התמני ואמר האם האדם מועיל
לה כאשר יועיל על עצמו והמשכיל המישר רדכין ער שיענוש
השם ית הרשע תכף עשיית רשעו מצר הרע שיעשה לה ית מי
ויגמול טוב יצוה תכף עשותו הטוב מצר התועלת שהגיע לה
הנה מין הרבר כן כי מה שיעשה השם ית מינו כי אם על יד
החסד והחניכה להטיב לאנשים וליושרם ערשיגי עויל ההצלחת
הנפש אשר בעבודה כבודו לא ליכרך עצמו ולוה יקרא שיאריך
לרשע זמן ארוך לבלתי קבלו הפעולות ברע אשר יעשהו וכדי
שיתן הרשע ל לבו לעזוב רדכו בזה הזמן הארוך וישוב אל השם
ות ולא יאריך ליצוה כדי שלם יחזיק בדרך הרע אשר החל להת
להתנהג בו ולוה מין פלא אם תמצא ההצלחה לרשע זמן ארוך
והיא הטענה אשר חשבת לסתור בה רברי . החפץ לטודי כי תסר
החפץ להשם ית כי תסרק להועיל לו ואם יגיע לו תועלת כי ת
ותה רדכין ער שיגמול טוב ליצוה תכף עשותו הצדק והיושר

צדיקים ורשעים עם שהוא מביא בגופו שאין עונש לרשע במ
במה שיגיע לבניו אחריו כי הוא לא ידגיש בזה ויהיה עול גם כן
בחק השם ות' שיענוש הבנים על עון אבותיהם והם בעצמם לא
חטאו לו ואולם מה שאמר בתורה עוקר עון אבות על בנים הוא
באופן אחד אין הנה מקום הביאור בו

וישן מליפו התמני ויאמר ביאור מלות המענה

יסכון . יושיל . ביצע . תועלת . תהם

מענין תם וישר . תחבול . תחק משכון . וזרועות ותומים ירוכמו

כל אחר מזרועות היתומים . ראש כוכבים . המקום העליון שב

שבגלגלים שימצאו בו הסוככים והוא גלגל המולדת או יקרא

ראש כוכבים . המקום שיהיו בו הכוכבי תמיד בתנועתם הממ

האמצעית . כי המקום ההוא בתכלית הרוממות והגובה כמין שבי

שביארנו בספר מרחמות ה' והנה גובה המקום הזה יעמידנו על

אמות מרחק הכוכבים מן הארץ בתכלית מה שאפשר בקוטן מ

מהשיעור כשביארנו שם . קומטו . נכרתו מן העולם . נהר ויסק

יסודם . רל ביסודם ומעמדם עד שטבעו תוך נהר הנהר רב והוא

מי המבול . אם לא נכחד קימנו . באמת וישר כאשר מת האיש

שהקימנו והעמידנו והוא נח אכלה שאריות בעלי הרעת ההו' מש

והם אנשי סרוס . הסכן . הרגל . בטעם ההסכן הסכנתו וישראל

ותעמוד בשלום . תבנה . רל תשוב להבנות אחר ההרסך בארץ

הפגעים הרעים אשר קרו לך . או תהיה תבנה מגזרת בניס רל

שיהיו לך בנים ומה הענין גם כן אמר ואבנה גם אנכי ממנה .

בכרו זהב וסמור נחלים מופיר . רל שבהוצאת הסור נחלו בשפע

אין מכפר ובהיות הענין בן הנה ישינה זה הרשע כפי מהל עני
עונש או אם תקרא המות עונש הנה אין כפי מכמו זה העונש . וכ
וכבר התבאר שאין ראוי שיקרא עונש לו מה שיקרא לבניו אחריו
כי לא יגיע לו מזה ענין . וזה כבר התבאר בכפר המדות רבני ש
שאין ראוי שיקרא בלתי מצליח מי שיבואו הרענות למוהביו וקרא
וקרוביו אחריו . ואין תבאמוני הבל במה שאמרתם שיש משחר מ
אלו ומשוב מליו יסודו מעלי המסו המלה והנה כל תשובותיכם
בשאר כוונות ובטלות .
זה ביאור דברי המענה

והכלל העולה מהדברים

שמה שאמר יוסף שאין ראוי שיבטל הגזרה הכללת
שהתאמתה מן החוש להם מפני מה שיקרא למיזב הוא בטל שכב
הביו ראיה מהחוש מולתו סתרת דבריהם והיא רוב ההצלחה
הנמצאת להרבה מן הרשעים ער שלא ידמו ברע בחייהם ולא י
יפחדו פחד . אבל כבר ינצלו בהרבה מהרעות הנפלות למנוש
משד הם מצליח וביאר שזה יותר נמצא ממה שהיו הם מצדירי
מרעות הרשעים כי מה שהיו מעריב מזה מינו נמצא רק על המ
המעט וביאר שמה שהיה טוען יוסף בזה שהשם ית אם לא יע
יעני הרשעים בעצמם כבר יגיע העונש אחריו מותם והוא ש
שיכבר יעניש בנייהם וזה ראוי שלא תקרא כמו זה ההצלחה מח
אחריו שתכליתה לרע הוא בתכלית הגנות . לפי שמה הצד יתחי
יתחייב שלא יגיע למחר מהמכשיר כקיים ורשעים רק רע אחר
שתכלית כלל הוא המות ותכלית כל הקניינים הוא על ההפסד . ו
ויהיה אם כן השם זה פושה נמל אחר שיבנוש כל המכשיר

והנה זה הפירוש הוא היוצר נכון לפי מה שאחשוב והוא זכר בכ
בכאן המחשבה אשר לקוחה למדת רעתם וזכר אחר זה המחשבה
אשר חמסן ואמר הנה ירעתי המחשבה אשר בניתם רעתכם
בה במה שאמרתם שהרשע אינו נמלט מהפחד כי תאמרן איה בן
בית נריב ואיה אהל משכנות רשעים רל שהנריב להעדר ממנו
הפחד לא ישתרל בבנינים החזקים אבל יכפיק לו האהל להיות
לו למחסה ולמסתור מורס וממטר ואורס הרשעים וצטרבו אל ה
הבנינים החזקים מרוב הפחד והנה הפחד הוא עונש הרשעים כ
כמו שקרס מרבריס אל שוכר במרתו לכס מהחוש שאין זה
צורך והנה חמסנתם מחשבה אחרת צורקת היא הורסת רעתכם ו
והיא מה שאמרתו ישליו אהלים לשורדים ועור הלם שאלתם
כל עובדי דרך שירעים קורות הזמן והאמתות והרשעים שיגירו
מזה לפי המוחש לא תחכיטו וזה שהם יספרו כי כבר יקרה פ
פעמים רבות של יוס איר רל שביתם איר בעיר אן במדינה יחשך
האיש הרע משיגיע אליו האיר ויכצל לרוב הצלחתו מבין שאר
האנשי וליחס שיובלו העברות בארץ אשר הוא בה יחשך מהם וי
ויכצל מהם וזה שיוסיף לו בטחו ויסיר ממנו הפחד ואחר שהרע
לא יגיע אליו בימי מי יגיר על פניו מאותו רשע להוכיחו ולומר
שעל זה בא אליו זה העונש על חטאת האב לבניו אשר לא עשו
זה החטא כמו שאמרת והוא לקברות יובל אחרי מותו ועל הק
הקבר ישקוד תמיד ער הפסרו ערבו ומתקן לו בקעי המשור ו
אשר הוא קבור בהם רל שלם יהגיש בשוק רע אחר מותו ואחריו
ימטך המת כל ארס שהוא סופס ולפניו משך אנשים אין מספר

והנה הוא יטפוט הנמצאים העליונים כמו המלאכים והגרמים
השמיים וינהיגם בזאת ההנהגה הנפלאה אשר לא יושג אופן
החכמה בה רמה מה הגיעך מהטעות בחפצך ברכיו בזה האופן
עב שזמרת שההצלחה אשר תכליתה לרע היא רע. הנה ותחייב
מזה שלא יעשה השכ רק רע לרעיו ולצדיקים וזה שאמר ימות
בעצב שלימותו והיה שאנו ושליו כל ומיוער ששדיו מלאו חלב
מרוב השומן וכל אחר מעצמיו ישוקה במחורל שהוא מלא מוח
וזה אשר ימות בכפוש מרה לא אכל בטובו כלל הנה תכליתם יתר
אל מות ורמה תכסה עליה ולפי שהמות שהיא תכליתם היא רע
הנה יקרה מזה שיהיה כל מה שקרה להם בחייהם רע היו סוף הוא
האנשים צדיקים או רשעים הנה בהרחיקך עול מה ית' תיחסהו לו
וזה בתכלית הבטול והגנות הנה ירעתי מתשבותיכם והמומות ה
הרעות שאתם תומסים בעבורי ובזמנים מלבכם רל שאתם תשת
השתדלו לחשוב במחשבת חמס לטעון עליו ולעשות האמת ממני
מו יהיה הרעון באמרו ומזימות עליו תחמוסו. שאתם בהיותכם חז
תוקדים הררוש אשר אנתנו מתווכחים בו לא תקחו כל המחשבות
המקבילות אשר תפולנה בזה הררוש אבל תחמוסו מתגזלו קצתם
בעבורי. ולא תפנו אל המחשבה אשר תפול לאמת רעתי ואמנ
ואמנ אמר זה לפי שמדרך החוקר ברבר החקירה שלימה שיקח
כל חלקי הסותר אשר תפול עליהם המחשבה ואחר זה יברור הצ
הצורך מהבלתי צורך ואם לא לקחם כלם לא תשלם לו החקירה
ולזה אמר מיב שרעיו היו לוקחים המחשבות החלוקות עליו
והיו תומסים המחשבות המסכימות לרעתי והנח זה הפירוש

בוה המוסף תרע באמת כי הכ היו הרעים שבאנשיך ער שא
שאמרו לאל סוד ממני ורעת דרכיך לא חפצנו ולזה הלכנו תמיד
ברכי הרשע ובזו את הטוב ואמר מה שרדי כי נעברנו ומה נועמי
כי נתפלל אליו ונבקש ממנו ירכנו הנה באמת עכ כל זה לא
משבח הרעים אבל רחקה ממני ענתה ואעפ שכמצאו מיעליות
זה המוסף מההצלחה וזה כי ואת ההצלחה מינה רבקה להם כמנ
הענין בהצלחת הנפש אבל היא חוץ מהם ולזה אמר שטנ
שטובים מינו בירם ולזה לא ירד אחריהם כבודם במותם
כמה מהזמן ימצא שירעך נר הרשעים ויבא עליהם אירם ויחל
ויחלק להם השם חבליים ומכאובות באפן ובקצפן עליהם ויהיו כ
כתבן לפני רוח וכמוץ גנבתו סופה להרחות מרעה אל רעה כמנ
שמותם מספרי מעניני הרשעים הלא זה ומצא מעט ומה שהגדתי
שטוב הצלחת הרשעים ומצא הרבה ולזה היה החוש חולק על ה
הרוב עכ מאמרם ואין לך התנצלות במה שאמרת שאם לא יב
ובא העונש לרשע יבא לבניו ויצפון להם השם חטא גולתו וזה
שכבר היה ראוי שישלם העונש אליו בעצמו וירע כי תחת מרנ
מרוננו השיגהו זה העונש יראו עיני החוטא אירן ורעתו וישתה
מתמתה וירעל כי מי זה עונש יהיה לו במה שיגיע לבניו מאחר
מותו והנה מספר חרשיו אשר היה לו להיות הוגבלו וכלו ובהם
לבר יגיע לו העצר וההנמה ממנס אחר המות לא ירגיש בעניניו
המצטערים והמהנים הלא ילמד רעת להסתכל איך ראוי שת
שונהיה הנהגתה ות בזה העולם השפל ער שיהיה הכל ביצחק
במשפט ואין מיפטר זה רל שילמד המורס לל רעת והנה הנא ו

שמוע מלתי והחריטו והיה זאת תבנתו מתיבס שתנתמוני בה רל
מכ תחריטו על רברי כי יותר טובה לי שתוקתכס מתטובותיכס
מחר שאתה מכעיסים אותי בה מעט נפלא סבלו רברי ומנכי מר
מרב ומחר רברי מה שתקוט המיית לבבי תלעיג על רברי מכ
הרעה והנה אמר זה כנגד צופר האם שיחי למרס שאוכל להשיב
להשיבו בהשטר לתי ומרוע לא תקצר דוחי מחר שרברי עכ הש
מטר לא אוכל להשיב מפו ממני אותה רעי הביטו אלי ותמ
ותמהו ושימו יד על פה מרוב התמה והוא שיהיה איש תס ויטר
כמוני מוכה בלן המכות הנפלאות על לא פשע ועל לא חמס מה
באתי לזכור רוע הסודר הנופל בלן הענינים באישי הארס הנה
נבהלתי ומחו בשרי פלכות ובעתה מיך מיפטר שיהיה לרשעים
מה שתמצא להם משוב ההיכלה מרוע רשעים יחיו
ויזקכו גם גברו בעושר ובכוח ויהיו זרעם נכון עמם לעיניהם
ער שישמחו בהם תמיר בתיהם ישראל שלם וגייע
בו פחר ומין מסת השם עליהם רמזי למר שלם וגייע שום רע
שורו עבר פרתו ולא יגעיל ויוציא הזרע לחוץ פרתו ת
תלך לזמן רמוי ולא תשכל מיך יחיה העגל וזה משל על רבו ה
השלחה בקניניהם בכל הענינים ישראל בנייהם הקטנים
וילכו כצאן שילכו תכה וילריהם ירקרון מרוב השמחה ישאו רב
רנה מרוב שמחה כלן לפניהם תוף וכבוד וישמחו כאלו היה לפ
לפניהם קול עוגב ובלו בטוב ימיהם רל שלם ירמו רעב
בכל ימיהם ויבא להם המות ברגע זולת יער וזה כלו מטוב הה
ההשלחה ומכ תאמר מי היו המצליחים בזה המופך תרע

רל סבלו רברי . והשמו' והתמהו . עתה . הוקינו מענין ונמיה
 וחמין . ולא יגעיל . ולא ירצו הדור חוץ לרחס . תפלט פרתו .
 תלד לזמן רמזי והוא מענין חתשג ולא תפלט . עויליהס . עול
 ימיה רל בניהס הקטנים . ישמו בתקף וכבוד . ישמו רנה כמלה
 היה לפניהס תוקף וכבוד מרוב השמחה . וברגע שאול יחתו .
 ובזמן קצר ימותו וזה כלו מרוב ההצלחה שלא יגיעס יצער
 גדול בבא עליהס המות . נפגע בו . פתפלל אליו . ודעך . יכבה
 ויחשך . חבליס . ייריס ומכאוביס . מוכו . גולתו . כירי . מירי .
 ומחמת שרי יטתה . רכוכי לומר משפע חמתו או יהיה חמת כמור
 ויהיה הרצון בזה מחמת הטכ יטתה וירעל רל שיטתה כוס התר
 התרעלה . חככו . כחתכו ונגבלו ויהיו חכך וחככה שני שרטיס
 בענין אחר . בעינס תומו . בתוקף שלמותו . עניניו . הס השריס
 ומות עימותו יטוקה . רל שכל אחר מעימיו מלא מוח מרוב ה
 השוכן והרשנות . תחמוסו . מעני חמס . יחשך רע . ימנע האיש
 הרע שלא יגיע אליו האר . עברות . מענין עברה . ועל גריס
 יטקור . רל שהוא יהיה שוקר לעמוד על הקבר ונקרא הקבר
 גריס להתקבץ עליו עפר ואבנים ויגבה על הארץ כיצורת גריס
 ואיפטר שיהיה גריס כמשמעה וירעה בזה שהוא יעמוד
 בחוץ בקבר אצל הגריס שהוא בטורה . רגבי כחל .
 בקיעי המשור אשר הוא קבור טכ ותשובתיכס . נשאר מעל
 רל על תשובתיכס נשאר כזכות ובטלות
 וזה בימור מלות המענה   בימור רברי המענה
 ענה מיזב ואמר לרעיו שמעו שמוע

מהל רבר שלם כהגון   מאורכ אמר זה כנגד מינוב שהיה
מטיח רבריס לפי מחשבתו כנגד השכ ותעלה   והנה בזמן
למינוב המויל הרענות שזכר בסוף רברין רל שמן שמיים כלתמו ע
עמו ומרץ מתקוממה לו כמן שזכר ברמש זה הכפד רינוני טקנת
הרענות באנו על צד המלחמה והוא מה שלקחו חיל

שבא והכשרים וקנתס היו מן שמיים והוא
מה שהגיע לו מן הרע בסבת האש והרוח
זה בימור רבר המענה   והכלל העולה מהרבריס

הוא כי ינופר על מה שסתר
בן מינוב רברין בעבור ההיכלחה הנמצאות לרשעים והיותם בקיים
עם זה מפחד והוא אמרו ישראל מנהלים לשוררים ישיב שהוא למ
ירחיק שלם המצא ואת ההיכלחה ומן מועט לרשעי מבל אחריתה
לרע ומס לא יהיה זה הרע בימין כבר יהיה בימי בכין והוא אמר
בכין יריו רלוי   ולזה רמוי שלם יקרא זה ההיכלחה מחר ט
שאחריתה רע ובוה חשב בלרר להמלט ממה שנראה מוחני מהה
מההיכלחה לרשעים והוסיק למסת רברין שהכל ב

במשפט מפני שמה שנראה מוחני מהרענות ל

לרשעים הוא מרה כנגד מרה והוסיק

ענה גם כן למסת רברין שאינו

היה חוטא מפני שהיה

אומר לל רבריס

וישן מינוב וממר

שלם כהגון

מלתי • מממרו • שאנוני • סבלנוני

בימור מלות המענה

או ימות ברעב ולזאת הסבה הנה ברבות טובתו של אדם יחסר לו ר
דבר או יהיה צר לו ויהיה עני לפי שכל יד איש עמל ומזון ותבואו
לעשקו ומכ היה שיהיה עשיר למלא בטנו כל שישלטהו השם
לאכל ממנו הנה ישלח השם בן חרון אפו וידיר עליו חרון אפו
בשטף בבשרו מרעה אל רעה יצא כאשר יברח מנשק ברזל
ותכרתהו קטת נחושה חזקה שהיא מנחשת כי הוא יורה בכח חזק
ולזה יתכן שהחץ ינקוב אותו ויעבורהו שלף החץ היורה
ויצא מגוף זה הרשע כל שיעבור גופו והברית בלהטו וממדותו
יצא והוא המקום היורה מסוכן ואי אפשר למוכה בו שיחיה
ובכלל הנה כל אחר מהאמים יהלך עליו ואפשר שנאמר והוא ה
הנכון שהרצון בזה של רוב היות זה הרשע נכון לרעה הנה תכף
ששלף הארס חרבו ויצא מתיקו וברח להט החרב ההוא הנה יהל
יהלך על הרשע אמים ממדותו שיכרת בזה החרב ויריבה בזה ש
שיתקף שירמה החרב ופלו עליו אימות מות כל חשך וכל ר
דע טמון לו בעבור צפונותו כל בעבור החטאים אשר יצפן והעלי
תאכל אותו אש לא נופח במפוח כל האש הנופלת מן השמים וי
ויטבר מי שהיה שריר במהלך ער שלם יהיה לביתו שריר
השמים יגלו עונו כי כלחמו מן שמים נעמו ויגלה בזה לכל כי הו
הוא היה רשע והארץ כלו היה שונאה אותו לרוב המקרי הרעי
אשר יגיעו לו ממנה יגלה יבול ביתו ממקומו ביום אף
השם ריבוי רומד שיעשקוהו האנשים ממנו ויסירוהו בחזק וב
ובמהירות כמו שהנהרות הנגרות אשר ילכו בחזק ובמהירות
הנה זה הוא חלק ארס רשע מאקים ונחלת מי שיאמר מהאל

ותחת מה שהיה מרדכו לקבל מליך הרעות והפחתיות ער שיכח
שיכח אשר תהיה הרעה מזמקה בפיו הנה לא ירצה לספר מוחה ל
לאנשים אבל יסתירנה תחת לשונו ויחמול עליה ולא יעובבה וי
ימנענה בתוך חכו ליראתו פן ילמדו האנשים זה ויודו לאומנו
או יתחכמו להשמר שלא יזיקו באלו הרעות והחמסים הנה ישוב
השם יתעלה גמולו והוא שהוא יסבב במה שהיה בקרבנו לטמור
מציאות והוא המזון שישוב רבר רע ומשחית ער שיהיה בקרבנו
במרגות מרודות פתנים וזה מהפלקת המטל כלן כי הוא היה חפץ
שיהיו עמו המיד הרבים הרעים והשם יתעלה יעשה לנו זה כלן
הוא כמטח בזה לרצוננו והנה ההון שבלע ואכל יקיאנו וישיבנו
לבטליו ולא ישאר עמו אבל יהיה מהננו מה שהוא בתכלית
מהמהירות והרוע וזה שהוא יינק ראש פתנים ותהרהר לטון מ
אפעה בארס אשר שם ולא ידמה שפע המזונות הטובי והערבים
כמו רבש וחממה ונהנה יקרה לנו זה מרוב הרע שישיב גם יגייעו
וינחתו למחרים ולא יהנה ממנו וזה גמולו בעבור שהיה מעכב
לעצמו העושק והגזול ולא היה רוצה להכיר ממנו דבר מפני של
שלא עוב הרליס ער אשר רוצה מוחס וגזול מהם בית אשר לא ב
בנהו הנה יהיה גמולו שלא ירע אבר שרן בקרבנו אך הם יהיו כל
כלם בגועים ורצונים כמו שרצף הרליס ולא ימלט בחמורו וע
ועשרו רבר שלא יאבר תחת אשר גזול בית אשר לא עמל בו יאב
יאבר ממנו מה שעמל בו בעבור שלא היה משמיר דבר מאשר
בירו לאכלו אבל היה בוטח שיגזול ויחמס די ספקו הנה יהיה
גמולו שלא יצליח טובו ער שיסטרך לקחת מוחלחו מה שאכלנו

הרעה הנה הוא ישיב יגיעו ויכיתו לחתום ולא יהנה ממנו
ויהיה יגיעו שישיב בשיעור החיל אשר גזל והוא תמורת ולא יש
ישמח בזה החיל גם כן כי לא נשאר לו ולא נהנה ממנו
אין והיה פירושו כמו שישיב החיל אשר הוא תמורת מה שגזל אל
לא ישמח בגזלה ההיא אחר אשר ישיב אותה כן ישיב גם כן יג
יגיעו ויכיתו לחתום עד כאן מחשבותי ישיבותי ובעבון
שהרגשותי בעצמי ולא מסמך בזה על ערחת הקורמין לבר הנה
מעט שחרפת והכלמות אותי ברברי הנה רוח מבינותי יענני ויסבב
שאשיב על רבריך הנה באמת זאת ההקדמה כמימות יורהת תמי
תמיד מני ער עתה מעת היות ארכ על הארץ והוא כי הכלחת ה
הרשעים ושמתם לא תתקיים כי אם ומן מועט ולזה אין ראוי ב
בכמו זה שיקרא טוב כי תכליתו לרוע אם יעלה רוממותו לטמים
הנה הוא יאמר אבר ניסחי בקלות כמו שתאמר היסואה
הנה כמו החלו' שלא ישאר ממנו זכר ולא רושם בסוף הזכר לפי
שאמתם הרשעים אינם נרשמים טעם באופן הרושם הרבדים המן
המוטגים בחוש כן לא ישאר ממנו זכר כלל העין שראותהו לא ת
תוסף לראותהו ולא יראהו עני אנשי מקומן בעבור מה שגזל לרלוס
האמללים בסבת תקפו וחזקו והנה ישיב השם ית' גמולו שיחלשן
בניו ויזכרו לרעות רלוס אשר תקפס אביהם מן ידיו בעצמם ת
תשבנה גולתו כי ושיבהו השם ית' באופן מה שכלחת והחולשה ש
שיוכרת לעשותה זה תחת מה שאבריו מלאו חטא בעוריהו ועמם
על עפר תשכב החטמה ההיא כי לא יכנע לבס מפני הזקנה והי
והישיטות אבל יהיה יצרו לרע תמיד ולא יעזוב רוביו הרעים ות

עבד שרומיו ואשרו מין כי אבר לטעתו כמו החלום וחזיון
הלילה שלא יזכר מזהו הארץ כאשר הקיץ יואבר זכרו במהירו
כן יתעופף זה הרשע וילך לאברון מהר העין שראתה מותו ולא
תוסיף לראותו ולא יראנו עין מכשי מקומנו להיותו כ
כלה ואבר ישוב גמולו על בכיו ויעשו רצון הרליס לרוב שפלה
שפלותם תחת שעשוק אביהם מן ירי העושק בעצמו תטבנה
הגולה אשר גזל לפי שעצמותיו כמלאו מחטא נעמדיו ועמו
על עפר תשכב חטאתו ולא ישוב אל השם מן יהיה הרצון בזה
לפי שהוא מלא עצמותם מהרבריס העלומים והמכוסים אשר ה
גב וגזל רל שעשה עושר ולא במשפט ועמו על עפר תשכב הג
הגולה ההיא ולא ישיבה ולפי שכאשר המתיקה בפיו הרעה
אשר חשב לעשות וערבה לו יסתירנה ויסתירנה תחת לשונו רל
שלא יגלה מותה ער עשותו המזומתה סלו הוא תומל עליה מרוב
מהבתו מותה ולזה לא יעזבנה וימנענה בתוך חכו הנה ישיב
לו השם ית על כל זה גמול מרה כנגד מרה וזה שלחמו
הפך באעיו ללכת הפך המנהג רל שישנוב ליצאת דרך הפה בקימ
הנה לחמו והיה כמרורת פתנים בקרבן כל החיל אשר בלע וקיא
וקיאנו ומבטן יורישנו הפך מה שהיה עושה שהיה מעכב לע
לעצמו ההון אשר גזל ולא היה רוצה להניח ממנו רבר מתחת
מהבתו הרעה ער שישתירנה תחת לשונו ותן לו השם רעה ער
שנתעמור עמו ותכלהו והיא שהיא יינק ראש פתנים ותהררהו ל
לשון מפנה בארסו ולא יראה בשפע הרברו הערבי כמן הרבש
החממה אבל יבאו בקרבן תמיר הרבריס הרעים תחת מהבתו הר

כי רצף עובד רליכ . כאשר רצף הרליכ עובד מוחכ . רל' שלח עז
 עובד ער שרצף מוחכ
 ועשרת לא ימלט רבר שהכל יאבר . יחיל . יחליח . במלאת ספקו
 בהיות לו רי . יצר לו . מעניין צרות ורוחק . עמל תואר . והרצון
 בו איש עמל ואון . בלחזמו . בבשרו . מגטק ברזל . כלי זיין של
 ברזל . תחלפהו . תכרתהו . או ירצה בזה תעבור בו ויהיה שב
 שב אל החץ אשר ירו מואת הקשת החוקה . מגוה . מהתיק אשר
 לה או ירצה בזה מגוף הרטע . וברק . הוא להט החרב . ממרוחו
 הוא המרה אשר בה משכן הארומה . ליפוניו . בעבור החטאים
 אשר יפן . יירע . ישבר . מתקוממה . שונמה מוחו . יגל . יגלה
 ממקומו ויכור . כגרות . כמו הנהרות הנגרות . ונחלת אמרו מל
 שזה לו לנחלה בעבור מה שאמר מל והטיחו רבריס כנגדו
 זה בימור מלות המענה
 בימור רברי המענה

ענה יופר הנעמתי ואמר

באמת מחשבתי ובריתוני להשיב על רברין ובעבור הרגישי כי
 מוסר כלימתי ששמעתי ממך ממה שקרס מרברין ורוח מבינתי
 וביאני לעבות לך הוא ירעת שכבר כמשך זה המנהג מעט היות
 העולם ומעט שנברה הארס והוא כי רכנת הרשעים וטובכ והי
 והצלחתם הוא מזמן קרוב רל' שלח ותמיד להכ ושמת החכף לא
 תקום כי אם ער רגע כלומר זמן מועט והנה אמר זה לתשובה ו
 למה שטען על רבריו איוב באמרו ישליו מוהליכ לשורדיכ אם י
 יעלה לשמים דממותו וראשו לעב יגייע רל' שיהיה בעליונות ה
 ההצלחה הנה הוא יאבר ויפסר במהירות צואתו בקלות ובמהירות

להיותו מהקשים שבמנות   זה בימור רברי המענה
 והכלל העולה מהרבים   הוא שמה שאמר בלדר שאין
 ראוי שיסתרו הגויה הכוללת

אשר עמהם מפני מה שיטעון איוב מעצמו . הנה יאמר איוב ש'
 שהענין בהפך שהוא ראוי שיקחו ממה שראו מגיע בו מהרענות
 שורש זה הרבר והתחלתו להתאמת מכלל שהוא צדיק וישר יותר
 מן ההתאמתות אשר להם באנשים אשר הגיעם רע שהביאו רה
 ראיה מהם ועוד שהגויה הכוללת כשלם תהיה צודקת באיש
 אחר הנה היא כוזבת ומה שטען בלדר איוב מולי חטא בשלם ורע
 השם ית' כבר סתם איוב מאמר ובאר שהוא ירע מותו והוא אמ'
 אמרו בו שהוא אחרון על עפר יקום כי בזה האופן אשר יגיע
 בו אל הידיעה בשם ית' רל' כשנתקור מסכות מלך העניינים המן
 המוחשים הפועלים אותם ער שנכלה אל הסבה האחרונה והנה
 גינה איוב אותם על שהיו חוטאים חטא נפלא בהכעיסם מותו בו
 בזה האופן עכ' הוראותם שיש על כל המעשה גמול ומשפט ..

ויטן ינפד הכעמתי ויאמר   בימור מלח המענה

סעיפי . מחשבותי . חושי . הרגשי . שואני .
 רוממותו . בגללו . בימותו . יודר . מעניין כרורים
 שזפתו . ראותה . תשורכו תראכו מקומן . עין מכשי מקומן שהיו
 ראוי אחרת המיד . ירצו רליס . יעשו רצון רליס . אוננו . גזלתו .
 עבמותיו מלאו עלומיו . רל' עבמותיו כמלאו מחטא בעוריו . חיל
 בלע . ההון שבלע ומכל ראש פתני . מעניין רשע ולענה ופתני
 הס כחשיס . יגע . טס והרצון שישיב יגיעו . ולא ועלום . ולא

הנדרש

היכלת כמו שאמר בלדר על איוב באמרו וזה מקום לא ירעל כי
מני ירעתי מי שגמול נפשי ומגיב לה היכלתה אשר הוא חי ו
חיים לניח וירעתי האחרון אשר על עפר יקום והוא השם יתב
רל שהאחרון מהפועלים הנכבדים על הארץ הוא השם ית וקראו
אחרון להיותו אחרון איכל חקרתנו כי אנחנו נתחיל מן המאוחר
ונלך ממנו אל הקודם ואמנם הוא ראשון במציאות ואפשר
שיהיה אמרו ואחרון על עפר יקום מורה על הנצחות והקיום על
דרך אמרו מני ראשון ואני אחרון ואמנם הבאור הראשון נאות י
יותר מיר הענין ומיר הלשון ועם כל זה רבו מכותי על
שאחר שנקבו עורי שברך אות העצם מבשרי אראה יד השם ומכ
ומכותי און ירעה בזה הנה כבר הפליגו מכותי ער שאחר שנקבו
עורי שברו עצמי עם היותי רואה השם ומשיג אותי יותר מבשרי
ואמר לפי זה שכבר היו מיוחדים לו שחטא בשלם ירע השם ית
כמו שקדם במענה הקודם הנה מה שקדם מספור הדעות היה רב
דבר נגלה ואולם הדע המשיג אותי אשר מני אחזה לי לבר ה
הוא שאני משער כי מרוב חלוי כלו שליחותי תוך גופי הנה ראוי ל
לכס שתאמרו למה כדרך אותנו והנה נמצא בו שורש רבר רל
שדאוי לו להתרעב על מה שאני מתרעב ולשפוט מפני זה שאין
השם ית משגיח באישי האדם לרעתכם היותי יצויק וישר דאוי
שיעשה ממה שיראה בי שורש בזאת החקירה הנה בעבור מה
שותרעמיש רין ומשפט על כל מעשה האדם גודו לכס מהכעיס
אותי כמו שן ההכעסות כדי שלא תפלו בחרב כי החמה אשר אתם
מביאים לי בזה האופן הוא עון שעכשו הנפילה בחרב להיותו פ

על לא חמס בכפי יחד יבאו גרורי הצרות בי ויסולח עלי רכס ר
הל שורכס סלולה ודרוכה לבא אלי מרוב ההתמרה ויחננו מלך ה
הגרורים סביב למהלי הנה מרוב הצרות אשר לי כהפכני עלי
אחי ורעי וקרובי ומיורעי לזרי ער שרחקו ממני ושכחוני כי במוט
הגלי האנשים ימצא הרבה שיפלומו עיניהם מהם ומהביהם וק
וקרוביהם וישכחו אותם ולא זה לבר אבל האנשים הגרים בביתי
והם אוכלי לחמי ושפחותי חשבנו אותי לזר נכרי הייתי בעיניהם
לעברי קראתי ולא יענה ומת גם זאת שמתחנן לו ברברי למלאות
שאלתי ולא מיכנו בדרך שיצוה הארס עברו הנה עכ כל זה לא
יענה רוחי היא זרה לאשתי עכ הייתי חונן אותה מאד כרי
שאנמיר ממנה בנים גם האנשים הפחותים בעלי העול מאסו ב
בי מקומה בפניהם ולא יבושו עכ זה מלרבר בי חרפות ובווי כל
אנשי סודי תעבוכי ואלה העומרים עמי והם רעי אשר אהבתי כ
כהפכני בי לשונאים וחרפוני חרפות רבות הנה לרוב כחשותי רב
רבקה עצמי יחד בעורי ובבשרי סוף אין בי בשר כלל ולא נשאר
עור שלם שלא נקבחהו העצמות רק הרבק לשורש השנים שהיא
רומה לעור חנוני חנוני אותם ריעי כי מכת ה' נגעה בי ללא פשע
למה תררפוני כמו אל העוילים המחרפים אותי מן ירעה אכ הש'
רוך אותי בכמו אל המכות למה תררפוני כמהו ער שלא תשב
תשבנו מבשרי לרוב שנאכס אותי מי יתן איפוא ויכתבון מלי
בדרך שיעמדו לפיח ומולס אמר זה לשערו שרבריו יורקים ומ
מעפ שרעיו היו מרחיקין אותם הכוזבות ומין למאמר שיאמר
שאני חטאתי בשלא השתרלתי לרעת השם ותברך כפי היכולת

יגון לנפשי ותרכמו מותי במליכס מלה שאתם מבזים מותי בהם
ומין בהם טענה צורקה לאמת רעותיכם אבל הם מלי לבר וזה
עשר פעמים רבנו אחר אחר ובכל מענה שהשיבותם לי תכל
תכלימוני ברבויכם מן אמר עשר על ער הרבוי כי לא רבנו עמו
כי אם חמשה פעמים ולא תבושן לאמר לי כאלו הרבוי ותעיון פג
פניכם לי ואף אמנם יהיה כרבויכם ששגיתי מה לכם עלי ת
תהיה שלי משוגתי והניחו מותי אם אמנם עלי תגרילו משוגתי ו
ותוכחו עלי חרפתי בעבור מה שאתם רואים בי מהמכו והפגעי
להאמינכם כי הכל במשפט ותביאון מזה ראיה שאני הייתי חוטא
רעו באמת כי ה' עותני והקיף עלי רשתו ללכדני על לא חמס ב
בכפי הן מצעק חמס על כגעי וצרותי אשר באו בסבת מערכת ה
הכוכבים בעת הלילה שלא כרין ומין עונה מותי משוגע ולא אמ
אמצא משפט גרד ה' המסדר זה הסדר ארחי ער שלא מוכל לה
להשיג חפצי ועל הכתיבות שאני מכון אליהם חשך ישיב ולא א
מוכל ללכת שכ הוני מעלי הפטיט במה שהשגני מאבדן קנ
קניניני ויסר זרעי שהם עטרת ראשי כמו שאמ' עטרת זקני בני
בני הדם מותי סביב במכותיו ששלח לאבר קניני ובני ער ש
שאני נחשב כאלו הלכתי ויסע בזה הפועל כעץ תקותי רל' שאין
לי תקנה כמו שאין תקנה לעץ כשנשתעוהו סביב לעקרן משרש
מן הארץ אשר היה משרש שכ כי הוא לו יונת ימות בלי ספק
וכן אני כשהוסרו ממני קניני אשר היה בהם חיי דוחי הנני נחש
כמת ויחר עלי מפני להכותי אחר זה בגלל המכות הנפללות ויח
ויחשבני לי כאלו הייתי אחר מצדיו לרדוף אותי בכל עני על לא

מותחת שרשיו ובשו וממעל ומל קצירו ער שיכרת קצירו לגמרי
ולא ישאר לו לא שרש ולא ענף והרסון בזה שכבר יכרת הוא ו
ודעו . זכרו חבר מני מרץ . יהרפהו היצרות הבמות עליון מאר ש
החיים אל חשך ומתבל יכירוהו וישליכוהו לא ישאר לו לא כין ו
לא נכר ולא יהיה שריר בביתו על יוס העול והרשע הבא עליו
כמו לו היצרות יתמהו הבאים ויתמהו הקורמים ער שיאחזק שער
בזה הנה לו משכנות האיש העול וזה מקור האיש אשר לא ידע
והשכיל הש' וזה כבר נמצא נמשך בחוש לפי רעת בלדר ואולם
הרעות הבמות ליריחים אינכ מזה המין כי אינכ מכלות מותו ע
שלא ישאר לו זכר .. זה בימור רברי המענה
והכלל העולה מהרבריס הוא שבלדר יאמר משיב למה שכבר
אמר מליו איוב שעונש הרשעים והטובים הוא
אחר בעיניו והוא אמרו אחת היא על כן אמתי תכ ורשע הוא מכ
מכלה שאין הענין כן אבל נמצא בחוש עונש הרשעים מתחלת
מאד לעונש הטובים והפליג מפני זה בוכרות הרעות שימצאו מ
מגיעות לרשעים ולפי שכמו לו הרעות הנפלאות תמצאנה מגי
מגיעו לפי מאמ' בלר' לרשעי לבר הנה זה יראה שסבת הגעת
להם הן רשעם ולזה לא יבטל מזה השר מה שהכית בלדר להתיר
הספק על מה שנראה מותו מרוע הסרוד בלו העניני ואם שאעפ
שאין יטעון מצד מה שהגיע לו שאין הענין כן שאין ראוי לבטל
זאת הגזרה הנמצא לפי רעתו צורך בחוש מפני מה שיטעון
אין מעצמו שהו איפשי שחטא אין ואם לא עשה עול מפני שלא
השתדל בשירע הכפי היכלת כי זה גם חטא אסור ולזה אמ' וזה

שיבא לרשעים הוא מכלה אותם ואתה אומר שאין הענין כן כן
אין לנו להאמין אותך על זה אבל כאמין שכבר מרית בדרך שר
שראוי הביא לך זה העונש או שאין הרע הבא אליך ממית אותך
ואם תחשוב בו זה והחל בלרר בספור הרעות הנופלות לרשעים
לאמת רעתו שזה על צד המשפט של א רי ברעות הגופיות הבאו
לרשעים אבל גם אורכ ירעך ויחשך הל שאור עינתם ומחשבתם
יחשך וילכו בחשך בכל הרברי אשר יבחרו אותם יצערו כחו יהיו
יצרים עד שלא ימצאו בעצמו יכולת ללכת באשר ירצה ועינתו ות
תשליכהו ותעזבהו עד שלא תפול עינתו כי אם ביותר רע כי
שולח ברשת ברגליו עד שלא יוכל ללכת אנה ואנה ועל רשת
יתהלך וילכד שכ הפח יאחזהו בעקבו עד שלא יוכל ללכת יחזק
עליו איש תקיף ופריץ ויתקפהו טמון במרץ החבל אשר ילכד בו
ומלכודתו טמון עלי כתיב אשר ילך בו עד שלא יוכל לראותו ול
להשמר ממנו אבל ילך להלכד בו והוא לא ישער סביב מכל ים
צרדיו בעתוהו בלהות חוקתו והפיסוהו ממקומו לברוח אנה ואנה
ברגליו ולא תהיה לו בהמה לרכוב עליה יהי רעב ורעון שלא
שלא יהיה לו רבר לתת להם לאכול ומכה נכונה לבא ליכלעו
ואכל זה הרע ענפי עוננו ובריו רל' שלא ישאר בחלקי עורו חלק
שלא יאכל אבריו הגדול שבחליוס הממותים יסתלק מא
ממהלו מבטחו עד שלא יהיה לו בוטח ותיעצורהו למלך בלהות
ותיעצורהו עינתו מל המקום שיהיה שכ החוק שבבלהות
תשכון הבלהה במהלו מפני שלא היה שלו אבל בנאו בעושק
וגזל ולזה יזדה על כוהו גפרית לשרפו ויחרב מתחת שר

שטענן החולקים עמהם על רעותה • ויעתק צור • ויסתלק היוצא
ורעך • יחשך • יצרו • ענין צרות • יעצרו אונן • פסיעת כחו • חס
ותשליכהו • ותעננהו • שבכה • רשות • ימים • פריץ • חבלו חבל
טיקטור בו דגלו וילכו בו • ברו עמנו • ענפי מורו • ובריו • ואכל
בריו בכח מות • ואכל מבריו הגדול שבחליו הממותה • ונתק
וסתלק • למלך בלהו • להחוק והקשה שבבלהו • מבלו לו מפני
שלם היה שלו אבל גולו • ימל קיירו • יכרתו ענפיו • וכירנהו •
ושליכהו • נשמו • תמהו • שער • פטרה • זה ביאו מלו המענה
ביאור דברי המענה ענה בלוד השוחי ואמר ער מי זה
מקום תאריכו רבריכם ותשימו קץ שכ למילכם הבינו מותנו מה
שנאמר ואחר נרבר ונענה אחר שאין מנו יורעים דבר לפי דבר
דברין מרוע נחשבנו כבהמה והיינו טמאים בעיניך ומדחוקים
ער ששמת מותנו פחותים בפחותות הבח ואולם אמר זה
לפי שכבר איתב עליהם שזכרונם משלו אפר ושלם ימצא בהם ח
חכב ושהשם צפן לבס משכל אזנה האיש שמרוב כעסו טר
טורף ומשחית כפשו האם בעבוד הערות שאתה מעיר מעניניך
כשפוט שהארץ נעזבת ויסור השם ית מהמקום אשר עיניו ולבו
שכ רל האם כשפוט מפני הערר הסדר הנופל בעניניך לפי דב
דברין שאין השם ית משגיח באישי האדם אחר שאנחנו נמצא ו
זה הענין הולך בשאר האנשים על הסדר שזכרנו רל שהצריקה
כשיבואם רע הוא בעבור טוב אחר יותר טוב מהטוב הקודם או ש
שהרע ההוא הוא בעינינו טוב ואם לא כשארנו לזה לא תמצא שו
שיבא לצריק רע מכלה מותו אבל הרע שיבא לרשעים הוא מכל

במה שהבי רמיה מן החו מהעונ הבא לרשעי וגור מפני זה שכל
הרעות הנפלות באישי האדם הם במשפט לפי מעשיהם ויאמר
שזאת הגזרה בלתי צודקת לפי שכב נמצאו בו אין הרעו הנפלות
שמין לו תקנה להיות אחריהם על לא חמם בכפיו ומאמר יאמר
הנה זאת הטענה לא יורה בה איפן ולזה אינה טענה עליו הנה
הטובת מינו בזה היא כי רברו הם עכ ה שהוא יודע שהאם הוא
כמו שאם מינו אם היה שיהיה פוקד האדם על כל מעשיו כמו ש
שאמר רעי מינו ומה שגנה איפן מותו שהוא היה מפר ידמה במ
באמרו כמו אין הרברי הנה כבר התנצל מינו מזה ובאר שאינו
צודק אבל הענין בהפך וזה שהרשעים אינם יראי ה ער שיתכן
שיאם שהוא היה מפר ידמות ה מהם בכמו אין הרברי והצדוקי לא
יסורו מפני זה מלהחזיק ברדי ה לפי שתכליתם אינו הגמול הג
הגופי אבל השמדות הנפש ולא רי שלא יסורו מפני זה הרעות
מדרך הטובה אבל יוסיפו אומץ להחזיק בה ולהשתדל בשלמותם
הנפשי לבנותם אין הקניני וההצלחו הגופני לרוב הסורו הנפול
בהם והיותם הבל ויען בלוד השוחי ואמר
ביאור מלח הטענה קניני . כמו קניני ואמר זה לפי שאינו
היה אדם רברי רבי במענה אחר וכשיחשב שיכלה המאם להיות
לתכלית אחר מרבריו יתחיל הטענה האחרת ולזה ישיב תכליות
רבי לרבריו ויאלו אם ער מי זה מקום מהניכוח השתדלו ברבו
הרבריו והטענות וזה כי יתכן שבמאמר הראשון יזכרו כל טענ
טענותיהם ומהמאמר ההוא ואילך לא יצטרכו לזכור טענות אחר
חרשות לקיים רבריהם אין ישתדלו לבר להתיר הספקות במה

ויחסיפו אומץ ברחם הטובה לבנותי זה העולם מפני רוע
 הסרו הנזק בקניניו והכלחותי מפני זה כל סונת' בהכלחת הנפש
 ואחלס כחלכס תשובו ובאו נא ולא אמיצא בכס חכס ולזה שפוטתס
 שאני מפר ידמה הנה מרוב מכאובי על לא חמס בכפי באותי ער
 קסי כלן ימי עברו מחשבותי נתיקן ממני שהס מרטיי שכלי כי ה
 השכל כשידעה לתקוד ברברי יודש תחלה המחשבה תלקי הסות'
 שתפול בהס והטענו המקימות והמבטלות אותס הנה מחשבותי
 המבולבלות עתה ישימן הרברי שהיו מבוארי לי ונגלי כאן היס
 חסוכי ונעלמי כלילה האור שהיה קרוב אלי וחוק ההרמוי ישימן
 כלילה מפני חשך היכרות על מה שאתס מנחמים אותי שאחריתי
 תשגא מאר הנה משיבכס מליס אס אני בחווק המכאוב ער שאק
 שאקזה שיהיה בתי שאול וממח ומרפר יכועי בחשך ומקרא ל
 לשחת מבי אותה אמי ומחנותי לרמה לרעתי שאין לי המלט מן ה
 המות על זה הכאב האנוש   הנה מיה מפה תקותי ומי ידמנה
 האס מקזה שארמה זה הטוב הגופיי אחר המות מן אמר זה כנגדי
 מה שהיו אומרי שההברל בין הרשעי והצדקיס כשיבאס צרות
 שהרשע לא יאמין טוב מני חשך ואחלס הצדק יבטח שה יסיר
 המכאוב ההוא ממנו הנה לרבו המכות האן והמכאוביס שתחלותי
 בהס אס ינחתי יחד על עפר תרדנה ותכללנה לכברס לחכתי ש
 שאחל רל למרכז הארץ כי לא תוכל הארץ להכיל ולשאת מותס
 ואין אוכל מני לסבלס ולחיות אחר כפלס וממנה מס זה על ער
 ההפלה והגזמא   זה באור רברי המענה
 והסלל העולה מהרבריס   הוא שאינב יסתור רברי סיפו

אל שמוין בעסיהם אשר הם מסעיהם אחתי ומרברי כנגדו בעלמי
ממני אהה ה' שיש לבך לטמנה רברו ולהשיב עליהם כי תשוקתי
להתוכח עמך אם היה מיפיש זה לדעתי שמונה לא תלך בהתוכחך
עמי שום בדרך אמת לא בטענו כחזקות כשעושי לן האנשי ואם
היה מיפטר תן לו ערב שאוכל לבטוח בו שתשליח התוכחת עמי
הנני מששוקק מאד מי אמנם שיתקע לירי לקיים שיהיה
התוכחת בימי ובינך אם היה מיפטר וכל זה אם איוב להורחת שיה
שהאמת אותו ולמסו הטענות הפחותות שטועני לן ריעני הנה
לבס צענת משכל ומין בהם תבונה ולא רעת כי היה ראוי שלם
ועלם מהם כי על רבריס כלן התחבולות והמרמות לא תרומם מי
שהחליק מליך וגיר המחשבות העולות בלבן כרי שישכל מותק
שאיןך עושה עול אבל תעשהו על מה שיהתל כהתל אנשי ער
שעיני בנין תכלנה והעניני השם להיות למשל ולשנינה תחתם
אשר היותי קודם זה להם לארון ולשר ער שכהתה עיני מהכעס
שהם מסעיהם אחתי בלעגם עלי ומחשבותי ככל רל שלם אוכל
להחזיק ולהתישב בהם מרוב ראגתי וישמן ויתמהו ושרי על זמ
הרעה ההמה ליכריקו על לאחמם בכפיהם ונקי ותעמוד על חנף
ותמה מרוב רכסו בלחה עם רוב עונותיו ופשיעו ומחז עם זה
צריק רכסו הטובה ומי שהנא טהור וריס יוסיקו מומץ ללכת בר
ברכיה ומעפ שאין בזה גמול גופי אבל יעשו להושיע כפשיע
כי זה כל פרי הארס וזו תשובה על מה שאמר ליפו מן אותה מפר
יראת וזה שהרשעים אינם יראים כלל והיכריקו לא יפנו יראת
ה' שפני זה אבל ומחזו רכסו כרו שתגיע להם היחלת הנפש וי

באוני על לא חמס בכפי וגכ תפלתו היתה זכה שלא הייתי מתפלל
שיבא רע לאויבי ולא הייתי נמנע מלהתפלל לשי ית קודם בא לי
הצרה הזאת וזה שאין כמו שזכרנו היה נכון תחלה בזה החקירה
והיה רוצה לצאת ידי שתייהן ולזה היה מקריב קרבנות אל ה' וית'
לכפר בער בנין ארץ אל תכסי רמי והחמס הנעשה לי לי בסבת
זה הסרוד המסורר מה' ית' און יהיה הרצון בזה אל תכסי החמס הנ
הנעשה לי אכ אמת מה שיאמרו רעי שתהיינה לי הרעות מאת ה'
ית' על צר העונש ואל תהי מקום להסתר שכ זעקתי על החמס ה
הנעשה לי גכ עתה הנה בשמים ערי שהיה אמת אתי אכ היה ש
שיהיה ה' ית' יורע אל הרברי הפרטי כמו שאתם אומרו' אתם רעי
המלחיני עמי אל אלה תרמע עיני ואליו דברי לא עמכם שאכ היו
דברי עמכם הוא מבוא שלא תהיה טענה עליכם מה שאספר מן
החמס הנעשה לי אכ הנה העני' כרברוכם לפי שכלכם שתאמרו
שאניכם מאמיני אחתי במה שאני אומר שאין החמס בכפי ואולם
דברי עכ ה' ית' שאכ הענין כרברוכם רצוני שיהיה ה' ית' מבין
אל כל מעשי הארס היה הוא יורע האמת בזה ולזה תהיה מזה ה'
הצר טענה לשי ית' לבאר שאכ היה שישיגית באישי הארס בכמו
זה האופן שאתם אומרו' הן עושה עמי עול וחמס מי יתן שיוכל
להתוכח הארס עכ ה' כמו הויכוח שבין ארס לרעהו כי מספר
השנים הנשארי לי לחיות יהיו באיכ עתה ואמות מו תהיה רוחי
כטחתה ונכרתו ימי שלא אשלימם ויהיו עתה קברים לי אכ אין
רעי המליצים לי אנשי מהתלות עמי ולזה אברח מלהתוכח עם
עמהם ובמה שאומרים להמרותי ולהעציבי רואה עיני ולכה שכ

כן מחוק מתכס ברברי ומה שאנו לכת ברברי להפליג על ספור
חוק שברייכס יחשוך כאבכס מכס כי הרבה ותפיים מי שהוש
שהושבר כאשר יכורו לו ויספרו אותנו בתחוק שבתו וטעור מה ש
שאבר ממנו הנה אם ארבר לא יחשך כאבי ממני או אם אחרל
מהרבר לא ינעיל לי ולא יסור דבר מצרתי אך עתה הלמני הש
שכ כל אברי שוממים מיני צריך לער אחר על צרתי כי הקמטיס
שבי מרוב הכחישות יעירו עלי וכחשי ורלתי יעיר על חוק ש
שברי אף ה' ית טרף אותי וישטמני תכלי השכמה והגועני להיות
חרפת ארס ובזוי עכ שיצרי חרק עלי בשניו לכעסו עלי וילטוש
עיוני לי לעיין אותי בעין רעה הרחיבו עלי פיהם אנובי בחרפן
בחרפותיהם אשר הם מחרפים אותי הכו לחיי יחד ותקבצו כל שנ
שונמי והנה אמר זה לפי מה שאחשוב כנגד ריעין שהם מחרפי
ומבזים אותנו ימסור אותי הש' ית ביר שחקן ועל ידי רשעי הטע
אותי ממה שהייתי בו שלח הייתי ויפרפרני הש' ית וכתתני אחו
בערפי וישברני ויקימני לו למטרה לירות בי חצו יסובו מודי
החסיס אשר לו יבקע כליותי ולא יחמול ישפוך לארץ מדרתי
והנה אמר זה כנגד המכות והמכאובים אשר חלו בו ופרעני הש'
פרץ על פני פרץ דל מכה אחר מכה וקוץ עלי כגבול להכות את
אותי בכוח ותוקף מכות רבו על מה שהולך ממכותי תפחתי שוק
שהו בגר קשה והנהו מכאיב ומצער אותי ועוללתי ראשי בעפר
ואפר וכל זה מרוב היגון כי בסבת היגון יתגרר המנטיס שוק ויע
ויעלו עפר על ראשי פני נמלמו חומר ולכלוך מרוב הבכי ובס
ובסבת הבכי חשכו ראותי ער טעל עפעפי כלמות כלל ה' ה' ה' ה'

תלך עיני . רל שעיני רומה הכעכותס מלכה טס . שימה נא ערבני
 עמך . שימה נא לבך בי להשיב על רבר בהתמסחי עמך ותן לי
 ערב אוכל לבטוח בו שתשיב על רברי כי תשוקתי היא להתוכח
 עמך לא עכ לו האנשים . ליר ותקע . הוא מענין תקיעת כף לקי
 לקיים כל רבר . לחלק . מענין שפתי חלקות . רעים . מחשבות
 ורעיונים כטעם בנת לרעי . למשל עמים . להיות למשל ולשני
 ולשנינה בגוי ותפתי ארון . כענין תפתמי האמור בריסל . לפני
 קריס . ויחודי . מחשבותי . מגן כי יצר לב האדם . ישומן . יתמהר
 יתעורר יתמה ויפלא ויקבל התפעלות רב . ומותי נתקן .
 מחשבותי נפסקו . מודשי לבבי . מחשבותי כי הלב יירש מהמה
 מהמחשבה ההתחלות אשר ישתמש בהם בחקירתנו ברבר רבר
 רפרתי וצנעי . הצנעי ערסי . ברי שאול כמן לברי שאול והרצו
 בו לירכתי שאול . מכ יחר על עפר נחת . מכ ינחו יחר על עפר
 והכונה בשאול השפל שבקומות . והוא מרכז הארץ וכמהו
 ואיניעה שאול הנך כי הוא הפך שמים שהוא המעולה במחלטי
 זה בימור מלות המענה

בימור רברי המענה   ענה מיוב ואמר שמעתי כאלה
 הרבריס פעמים רבות הנה כ
 כלכס מנחמים תנחומי עמל וכוב   האם ימצא קץ לרברי רוח ו
 והבל כמו שהס רבריכס מו מה יחוק רעתך מה שתטעון ותענה
 הנה מין ברברין מה שיתחוק רעתך בו גם אנכי היותי מרבר בכ
 בכס לו היותס במקומי מחביר עליכס לנחס אתכס ואניע עליכס
 במן ראשי לנור לכס ולהיות מצר בצרתכס   אמ היה הענין כן

והנה זה הוא לבר מה שהוסיף ליפו לטעון בזה המענה ..

ויצן מיוזב ויאמר

ביאור מלות המענה עמל . הבל וכוב . מה ימרייך

רל מה יחוקך מה שטענת

ברברין . אממייככ במן פי . אחוק אתכס ברברי . וכיר שפתי י

יחשך . מה שאנור לכס ברברי יחשך כאבכס מכס . השמות כל ע

ערתו . שמת כל אברי שוממים ובא אמרו הלמני השמות כל ע

ערתו . פעם לנכח פעם שלא לנכח על דרך אמרו משכני אחרי

ברוזה הביאני המלך חרריו . ותקמטני לער היה . מענין קמטים

כי הם ערות על הכתישות והרלות . ולטוש עיניו לו . ועיין אחתי

בעין רעה ויהיה ולטוש מגזרה חרבו ולטוש רל יברח ויחריר

פערן . פתחו והרחיבו פה עלי . עלי ותמלמון . ותקבצו . יסגדני

ימסני . עניול . שוקרן . ירטני . יטה מוהי ממה שהייתי בן והוא

כטעם ירט הדרך והס שני שרשים בענין אחר רל ירט ודטה

ויפרפרי . שברני וכתני מגן פוד התפוררה ארץ וכן ויפפפני

מגזר וכפטיש יפוצץ סלע . למטרה . כמטרה לחץ והוא הרושכ

ששניחיס מורו החכי לזרות בן . רבין . מורי החכים אשר לו והו

מגזרה וימרחו ורבו . יפולח . יבקע . גלרי . הוא הקרוס שיעלה

על המכה כאמרס הגלרה המכה . ועורלתי בעצור קרני . רל העל

העלתי עפר על ראשי . חמרמרו כמלמו חומר ולכרוך . ושהרי .

וערו . רלפה עיני . תרמע עיני חובלה . כשתתה . כועכו ככרתו

התוליס . אנשי מהתלות ובא בשקל עינמם שהס אנשי עינכ

ובהמרוס . ובהכעסו מוהי מענין מרו ועצבו את רוח קרשו

שווא והבל תמורתו דל' שלא היה מתפחד מהמות הנה יהיה פגש
 שימות בלא ענתו ותכרת יונקתו בלא ענתו וכפתו אשר איכנה רעב
 רעננה יסוד בקלות הפרח והנץ שהוציאו הרשע לעשות הפרי כ
 כמו הגפן שיחמום וישחית בסרו וכזית שיטליך נסתו במעט סב
 סבה הנה קבוצ החנפיים סופו להיות גלמוד לפי שהם ישחיתו ק
 קצתם קצת ולא יטלם הקבוצ ביניהם ואש אכלה האהלים הבנו
 הבנויי משוחר ועול לפי שהם יחשבו וישתדלו תמי' בעמל ואון
 ומחשבתם תבין מדמה ולזה יענישם הטע' את' בכמו' אל' העניינים

זה ביאור רברי המענה

והכלל העולה מהרבים   שהנא היה מגנה מיוב

על אמרו שלא חטא והוא

מעיר שכבר חטא כי הוא ברברין אלה יפר יראת השם מהאנשים
 וימנע מהתפלל אליו בעת צרה אשר עב התועלות שבו להצילם
 מהרע הנה בו מהתקון המדיני וההיטרה ואל' הצלחת הנפש מה
 שלא יעלה והביא ראיה מן החוש על היות אל' הרעות מסודרות
 מהשם ית' לפי מעשה האדם למה שימצא מהרעות לרשעים אשר
 אשר לא נפקד מהם איש שלא ישיגוהו רעות אם מצד הפסד אם
 כזולת זה וזה ממה שיורה כי אל' הרעות הם לרשעי' מפני היותם
 רשעים ועוד שאנחנו נראה העונש הבא עליהם כנגד מריס
 מרה כנגד מרה אל' היה מוגבל בגיחו מרחם לא היה אפשר זה א
 אל' אם נאמר שכבר הוגבל גם כן או שיהיה האיש הזה עושה פ
 מרי רומה לעונש המוגבל לבא עליו וזה בתכלית הבטול כי אם
 היה הענין כן תבטל הבחירה והיו העניינים כלם מחוייבים הנה

הנה בהיותו בשלום ובאנו השורר מהצר לו בדרך שלם יאמין ש
שוב מהחשך והצרה ההיא הלוא החרב ידמה מותו בדרך ש
שיפלו עליו ממנו מימות מות הלוא הרשע הוא נורד ללחם אנ
מנה ימצאהו כי אין לו לחם לאכל ירע כי ככון בידו יוס חשך ו
וצרה גדולה וזוה הוא בכאב לב תמיד יצר ומצוקה ובעתה ה
התחזק המצוקה עליו ותאנוס מותו כמו המלך שיתקנה ויאנוס
האיש שהוא עתיד להשפט בסירור והם האנשים הפרושים לרב
לטביעה שיקשרו אותם בין ברכם ויריהם ודגליהם בדרך שיהיו
כמו הכירור ער שלם יוכלו בשום פנים להנצל מטביעה מפני ש
שכטה הרשע מל' ידו וחשב להתגבר על השם הנה השם יתיר
ירוצ' ס'יו להכותו בצומרו במקום שהיו מגניו יותר חזקים ויותר חז
חזקים יותר עבים להראותו כי לא תועיל גבורתו כנגד השם מ
מפני שכסה הרשע מרוב השומן ושכן בעיר חרבנות רל שבנה
אותם ושכן שכ ושכן בבתיכ אשר לא היו נושבים אבל היו עת
עתידיכ להיחתם לגלים נעים ובנה אותם מחדש כרי שיוכל לב
לבטוח יותר בהם שיהיו חזקים ולהיותם לזכר לו הנה יענש ו
שלם יענש ולא יעמד עשרו אשר בעבורו היה משמין עצמו ו
ולא יטה לאנשי הארץ שלמותם רל הבנינים אשר עשה לא יש
ושארו אבל יחרבו ויפולו לא יסור מני חשך הצרות ינקתו אשר
היתה עומחת מאר בהיותו בעשרו ער שיהיה בתכלית השומן וה
והרשעו תיבש שלהבת החרו הבאנו עליו ער שיגייעהו מהכחיטו
שרוח פיו יניעהו ויסירה ממקומו בעבור שלם היה מאמ
מאמין וה האיש הנתנה בשום ובהבלי העולם כי ימות ויתהיה ש

וקראת סתר לן הטענות והוא מה שאמרת להם אכ בסתר פניו ת
תשאון אכ לקחך לבך ורמזו עיניך להשיב אל אל רוחך והוצאת
מפיך מלין כנגדו מיך ותחשוב שתהיה נקי וצדיק עד שלא יתכן
שיגייעך עונש הנה מי אפשר בארס לחסרונו שיהיה נקי וצדיק
ומיך תחשוב היוזק כמלט מהחסרון הלוא בעיני השם אינו כמלט
מהחסרון כי גם המלאכים והגלגלים ושיגם חסרון מה לפי שמי
שמציאותה יצטרך אל מציאות אחר ישפע ממנו ועוד בהם
חסרון נפלא ביתם אל ה' ית כמו שבארנו בחמשי מספר מלחמות
ה' ולזה לא ימצא השלמות כי אכ בשכ יתברך ובהיות הענין כ
כן מיך חשבת עימך נקי מהחסרון עכ היוזק נתעב וכמאס ושן
ושזונה כמים עולה כי הארס זה דרכו ולזה אין לך להתרעב על
השם ית על זה העונש כי בלי ספק מי אפשר מזולת שמרית ואכ
מיך משער בזה כי יתכן שחטאת ברבריס רביס הכ חטא מיכל ה
השם מצר שלמותו ומיך חושב בהם שיהיו חטא

הנה מגידך מה שראיתי בחוש ומה שיגידוהו החכמים ולא כחרו
במה שיקבלו בזה מהתוש מאבותם כי לא אביו לך ערות ממה שיו
שיגידוהו הפתוחים אין לסמוך עליהם אבל ממה שהגידו השל
השלמים אשר להם לברס נתנה הארץ מרוב חכמתם משלמו
משלמותם ולא עבר זר בתוכם הלא הם יגידו וראיתי גם כן
בעיני כי הרשע אכ הוא מצליח הוא מתחולל כל ימיו רל
שיאחזהו חיל וכאב לב כל ימיו ליראתו ופחדתו שיגייעהו רע ומ
ומספר השנים אשר נכפנו לתקנת החומס ההמנשים יהיה בכל
מחר מהם קול פתרוס באזניו שיגייעהו רע והנה בהיותו

מראה פן יענישכ הש ולזה כשתאמר שלם יועיל הצרי שלם
ובאו אל הרעות למי שבמערותו בעת הלירה שיבואהו אותה מפ
מפר וראתה ית מההמון ומתה גם מונע מהתפלל לפני העל ה
הרעות הבאות למיש מיש כי התפלה עליהם היא שומ ובטל לפי
דברין הנה דברין יודיעו למכשיר עונך כי אותה בוחר בדברין
לשון ערומים ומרביים בערמה ובמרמה ובדרכים מעטים הנה
לא מצטרך מני לומר שמתה רשע ועל זה באה מליך הרעה הז
הזאת כי פיר ושפתין יעירו בך שמתה רשע מה זה שהתפארת
בישישות וזקנה האם נבראת קורס מרס הראשון ולפני בריות ה
הגבעות הלמ אם יופר הוא צעיר לימים הנה למימנע מפני זה
שיגיע לו מהחן מה שישפיק בזה הרדוש וזה שיתכן שקבל כבר
עדות מהאנשי יותר קרומים ממך עד שכבר קבץ מליו מה שנת
שנתפרסם מזה מהחוש זה זמן מרוך ולזה אם מינך ראשון לכל
האנשים והיה טענתך בזה בטלה האם שמעת בסור סוף ונגלה
לך לבר ער שנתמנע לך החכמה ונתהיה לך לברך ומין לזרוע מתך
מה ירעות מפעולות ה ולא נרע ומה תבין מהם ולא יהיה עמנו וע
נעור שמם תטענו כי בעבו ישישוקך ותכן שותהיה חכם יותר הנה
גם שב גם ישיש בנן כביר ומי מאביר ומחשוב שליפו היה יותר
ישיש מאיוב ומאלכ שאר רעיו היו יעבדו ממנו מן יופ לברן היה
צעיר ממנו המעט ממך תנחומו ל שותחמון בהם אל האנשי רל
בלרד וכופר ער שקראת להם רופאי מליך האם מה שטענו לקטל
שהשם ות מבין אל כל מעשי הארס ושופט אותו עליהם הוא רב
דבר של להט ושל סתד עמך ער שקראת אותם טופל ושקר וקר

רל שכבר וראהו החרב והטעם שכבר יעבור עליו החרב ויפלו
ממנו מימות מות ותכפהו כמלך עתיד לכירור ותחזק המצוקה
עליו ונדוס בבהו כמו המלך שעתיד ומזומן למלחמה הנקר טורחיו
אז יהיה הרצון בו תנצחהו המצוקה מתחזק עליו כשתקוף המלך
וימנוס האיש שהוא עתיד להשפט בכירור והם האנשים הנרדפי
בטביעה שכאשר ירצו לטבעו בקלות יקשוהו ראשם בין ברכס
ויריהם ורגליהם כמו הכרור ער שלא יוכלו בשום פנים להנצל
בטביעה . בעבי גבי מגניו . במקום שגופו מגניו יותר עביס
ויותר חזקיס פימה עליו כסל שינעשה פיות על כסלו מרו השומן
אשר התעטרן לגליס . אשר היו עתידים להיות גליס נצוים .

מכלס . שמלותה מענין כנולותך לבגור בך . בשו נתענה . רל הא
האיש הנתענה בשומ ובהבלי העולם להמשך אחריהם . כי שומ
יהיה תמורתו . כי תמורתו תהיה הבל ושומ רל שכבר יפסד ויערר
תמלא . תכרת . והוא שב אל יונקתו שזכר למעלה וכפתו הוא כמ
כמו יונקתו והרצון בו פארתו . וחמס . יגלה כטעם ויחמוס כגן
סכו . בסת . בסר שרן נצתו כמו פרסן . מהלוי שחר . הבנויים מ

משתר . . . . . זה באור מלות המענה

באור רברי המענה . ענה ליפו התמני ואמר היתכן

לחכס שיטעון טענות כוזבות אשר
הם רברי הבל וחדת אס מתק החכס שיחוסכ ברברוים וטענו בלתי
מועילות בהאמתת מה שיירצה האמתות הנה לא תוכל להתנצל
שלא תעשה עון גדול בלי הרברוים כי אותה תפד מההמון ידמות ה
חשס כי ההמון לחושת שכלס לא וירצו מעשנות הרענות אל מרמ

פירושופית . וכבר השתמשו בה הפירושופים וחייבן ממנה שה
 ית לא ירע כי אם עצמו ואופן הבאור בה כי השם ית אם יקנה כ
 כמו לו היריעות הנה יחשוב שיחייב מזה שישלם הנכבד בפחות
 וזה בתכלית הגנות ועוד שהשמחה והשלמות יהיה יותר למשיג
 בשיושג מיצרו היותר נכבד ולפי שהמשיג השלם יעשה פעולתו
 ביותר שלם שאפשר הנה יחשב שיחייב מזה שלא ישיג השם כי
 אם העניינים היותר נכבדים ולזה שפטו שהוא לא ישיג כי אם מ
 עצמו ואולם האמת בזה כבר בארנוהו במי והטענה הטכנית
 שלא יתכן שיעבש האדם על אשר לא יעשה מה שאי אפשר לו
 עשיותו ולפי שאי אפשר לאדם שיעשה הטוב תמיד להיותו חסד
 חסדי דל שאי אפשר לו שיטכיל ויתבונן תמיד בפעולות הש ית
 הנה לא יתכן שיעבש על זה ואחר כן זכר מהפולגת מכאובו ש
 שהוא היה בוחר המות עליו והנה התוכחות שהיה לו עכ הש ית
 בזה המענה הוא לפי רעת לו האנשים החולקים עצמו לפי רעתו
 ובו טענה על דבריהם כמו שקראו ויען איפן התמני כיאמר
 ביאור מלחמת המענה .

וסכון . ונעיל . שוחה

תפלה כטעם ולפני יי ושפוך שיחן

ימלה . ילמר וחרוץ . פרושים . האנשים המרברים בערמה ובמ
 ובמרמה מתגרע מליך חכמה ער שתהיה כלה לך מין לזרו מתוך
 תכחומות לו תכחומות מלה האנשים רל בלרר ונפסר . לאט סתר ו
 ולהט . דחק רכונך ונאלח . כתעב ונמא מחור . מגידך . מתחולל
 מענין חיל כיולדה . לערוץ . הוא הרשע ונקרא כן להיותו תקיף
 וערץ שמו האנשים ונפוי הוא מלי חרב

רל שכבר יר

לא נעשה המוחש שורש והתחלה לא יהיה בכאן ליריעה דרך
וגבה צופד על אשר היה מבזה אותנו להיות צופד שלאנן ושלך ו
והוא היה נכון למוערי רגל ואחר כן הביא ראיה מהחוש לסתור
דברי צופד והוא שאנחנו נמצא מן הרשעים המצליחים מי שאי
להם פתח כלל ושפט כי היה בלתי מפטר בצופד שירע מפעולו
הש ונפלאותיו השעור אשר הוא היה יורע אותנו בזה כי הוא היה
צעיר ממנו וארך הוסיף אמות בעניינים מצד מה שיושג בו
מהמוחש ולפי שלא התבאר מהחוש לצופד מה שראוי בזאת החק
החקירה היה טענה בזה המבוקש זה האופן מהטענה ואחר כן
גבה צופד ובלוד על אשר היו מצליח הית מעשיית העול בכמו
לו הטענות הטובות כי זה ממה שיורה שהם יאמינו הית עושה
עול אבל ידעו לטאות פניו בזה האופן כמו שיכסה הארץ פשע
אזוהבו באי זה יד שיזכר ואחר הביא ראיה מחזק מכאובו לסתור
דעותיהם לפי שלא היה לו פשע והיה עב זה נענש בזה העונש
הנפלא ואחר באר ואמר שלא יאשימהו ארץ על זה הרעת שהיה
לו ויאמ שלפי זה הדרך והיה שאם עבוד אלקי ועשות צדקה וחסד
שהוא יראה שראוי לארץ שיטהיג גופו ונפשו במכהגי המטובתי
כדי שתגייע לנפש הצלחתה ותושע בשם ית ואחר כן הביא שתי
טענות האחר יסתור בה שיהיה השם ית משגיח באישי הארץ והב
יסתור בה בייחוד רעת צופד אמנם הראשונה היא ש
שהארץ מאד פתוחה ונבזה מלזה לא יתכן שישיגה השם יתברך
באישי הארץ עכ היותו בתכלית הטבור לא תחשב זאת הטענה
חלושה אבל היא פירוטופית

וכמו ספיקה של עפר ארץ אשר תשפט המים ויפסדו ולא יש
ישבו לקדמות לעולם כן תקות מנוח האברת רל שלא ישוב ל
לחיות אחר מותו תבטחנה הפעלות הממית כסוח כסחי ויערר וא
ואמנכ אמר זה לפי שהמות הוא כשינצחו הכחות המתפעלות ה
הכחות הפועלות כמו שהתבאר בטבעיות וכאשר ישנה פניו רל
שיהפוך פניו וירדוך להפסד ותשלחהו שלוח עולמי הנה אחר
המות לא ירגיש האר רבר מסוף הרברי שהיה מרגיש בהם בעורו
בחיים הנה כבר ירבו ויכבדו בניו ולא ירעו ויזערו וימעטו ולא
יבין למו אך בשדו בעת שהיה עליו יכאב וירגיש ברבדים המ
המיסערים מותו רל בעור שהיה חי ונפשו בעת שהיא עליו תאבל
מתכנס למכאובי שיקדוהו אמנ אחר המות לא יהיה בזה הפעולו
והרגש לא לנפשו ולא לבשרו והנה אמר מיוב כל זה לפי רעת ר
רעו שיראו שסוף המכות חלו עליהם לעונש על מרית והן ירחיק זה
שאם היה הענין כן לא היה ראוי שירדפהו השם בכמו לן ההרר
ההרדפות לפי שהוא היה צדיק וישר ואם היה טחטא הוא מעט ו
ובהיות הענין כן הוא מבואר שכבר יעשה לו השם ית עול אם י
ימותהו בסוף המכאובות אשר הם מוליכות אל מות לפי מה שהתב
שהתבאר לו מענינים על מדי מועט אשר מפטר שייחם לו אם
שיקפח שכרו בצדק והיושר אשר עשה כי הוא לא ישוב לחיות א
אחר מותו בדרך שיוכל לו להטיב לו הית עול הטוב אשר עשה ..
זה באור רברי המענה והכלל העולה מהרברים

הוא שאיוב גנה רעת יסופר ובלרר לפי שהם היו מכחישים המן
המוחש ואם שהם היו מבטלים היריעה לפי שכאשר לא נעשה

שכירתי כרי שיפרע מפעולתי וזה כי בעת הזקנה המופלגת יר
ורצה הארץ המות ויחשקהו כאומרו ער אשר לא יבאן ומי הרעה
והגיטון שניכ אשר תאמר מין לי חפץ בהם וזה כי יש לעץ תקוה
אחר הכרתו מן אחר זקנותו מן אחר מותו ואולי הארץ כשמת כבר
ככרת לגמרי מברה מנו תקוה שישוב לחיות ולזה ראוי שתעזבהו
ויטלי ימיו והנה כמו שכאשר מולו מים מני ים והנהר כשיחרב
ויבש ולא ישאר בהם רבר מהמים ההם שיהיה בהם בחיי על שו
שיטובו בו המי והנהר לא יתנכ כן הארץ כשמת לא יקו לעולם
כי לא ישאר בו רבר והיה בחיי על שיטובו בו החיים האנושי
ער שיפסדו השמי לא יקומו המתו ולא יעוררו משנתם רל שלם
יחיו אחר מותו כרי שלם ופסדו השמי מי יתן ויהיה אפשר שיחיו
האר אחר מותו ויהיה שאלתי שתפנני בשמן ותסתירני שכ ער
שוב מפך ומכ תשי לי חק ותזכרני ותחיני ולא מרגי בזה המכמו
החזק שחולתי בו מכ כשימות גבר ושוב לחיות כל ימי העבא המן
המוגב לי עתה לחיו מיחל ומחשק בא חלפתי מולי תהיה מערכתי
יותר טובה בעת הוהותי מן ממה שהיתה ביום הנולדת מותי מי
ותן ותקרא ומנכי מענך ומתוכח עמך הוא ראוי שתכסוף להשחי
מעשי יריך כי עתה צערי תספו לא תמותי על ענשי רל שמינך כ
כותן לי מרגוע מלון המכאובי כלל חתום בצרוד פשעני ער שלם
יסוד עכ מה שחלו עלי מהמכו והנגעי אבל הוא קיים תמיד ולא
די בזה אבל שאתה מוסיף לי עון על עוני ואולי כמו שיהר אשר
כפל והעור אשר נעתק ממקומו יכלו ויפסדו ולא ישובו לקרמות
וכמו המבנים שיחזקו מותם המים שנפסדו ולא ישובו לקרמותם

האם ימות לך שתדרוך ותשביר בריאה שפלה כמוני שרומה ל
לשפלותה ולחולשתה לעלה נרף ולקש יבש כי תכתוב עלי ל ה
המרדות אשר תענישני בהם ותורישני עתה העונות שהיותי עני
עושה בנעורי כי מיני יורע בעצמי חט אחר ער שמתה משיב בס
בסר רגלי התשמו הסר הזאת אשר נאסריו בה רגלי כל מרחותי
ברוך שלא אוכל ללכת מנה ומנה כאשר מרצה על שרשי רגלי
תתחקה זאת הסר בדרך שתחיקתה מינוצמות בכמו שיעור רגלי
ולזה לא אוכל להסיר ממנה ולהגרע רגלי ממקומם רוצה בזה
שכבר נסתרה רכני ויבצרו ממנו משאלותיו ולא יוכל להשיג מ
מחת מהם ומה נחשב זה העלה נרף והקש היבש רל המרס והוא
כרקב יכלה ויעלה בקלות כמו הבגר שאכלו עש מרס וליד משה
רל שבריותו מטפה סרוחה והוא רס הנקבה והוא עכ זה קצר ימי
ימי וישבע רגז ורעה הנה הוא כמו יניץ השדה שכאשר יצא י
וכרת ויברח כמו כל שאין לו עמידה וממש שלא יתקייסמה ה
ית אף על בריאה שפלה כזאת תפקח עיניך ותביא אותה במשפט
עמך על שלא עשיתי כל ימי טוב בלי הפסק כמו שהיה אומר י
יופר היתכן לך שתענוש אותי על אשר לא עשיתי מה שאי מפ
מפטר למרס לעשותו ואיך מפטר שיהיה מזה הברואה הפחותה
הטמאה בטומאת הכחות החמורות מה שיהיה טהור ולא יעשה ר
דבר רק שישכיל אותך כמו המלאכים הנה אין אחר שיוכל לעש
לעשות טהור מטמא בזה האופן מו ירצה שלא ימצא אחר מן ה
האנשים שיהיה טהור בזה האופן מהה ה ית אחר שימיו קצובים
הרפה מעליו וישלים חרלו וזמנו על אשר יבא הגעת שימו מות
טבעי וירצה היום ההו מו כמו השכיר שיקנה היום שישלים בו ש

הלא טוב שזמנו היה ראוי שתבטח מתוכי ופחדו היה ראוי שיפול
עליכם הנכם פחותים מאד בעיני ער שזכרוניכם הכי מתמשלים
לאמר ולגופי חומר נמשלו גופיכם רל כי אתם פחותי כמו עפר ו
ואפר ולזה העליתם חרס בירכס בזאת החקירה שזמנו מתוכחי בה
החריטו ואל תרברו ממני וארברה אני לברי ויעבור עלי מה שי
שיעבור עלי מהרע ולא תחושון לנחמי מה העון אשר עשיתי שי
שימשך לי זה העונש הנפלא שאשא בשרי בשני רל שלא נשאר
לי בשר רק בשורש שני על דרך ומתמלטה בעוד שני ונפשי קלה
להפרד ממני כאלו היא בכפי הנה ה' ית' ימיתני בלא ספק לא איתחל
שאכיל מזה המכמוב ועכ כל זה אשתרל בכל עו להוכיח רדכי ל
פניו לפי שזאת ההנהגה היא משובחת לפי החק האמשי ואעפ'
שלא מחשב שיהיה לי תועלת בזה להצילני מל' הרעו ומה שנקר'
לו איתחל בואו יהיה הבאור בן ככה מעפ שימיתני ה הכני מית' לו
שתושיע בן כפשי אבל רדכי מוכיח בכל עוז לפניו כי לא לפניו
חנף יבא אבל הצדיקי יבאו לפניו ויושעו בן תשוב עמלמי שמעו
שמוע מלתי מאמרי והגרתני הנה ירעתי כי אני מצדק אכ ערכתי
משפט עכ מי שיבא עמי בטענו יצורקו מי הן שיריב ויתוכח עמי
כי עתה אכ אחריש מגוע מחוז המכאז מהה ה' אל תעש עמי ב' ל'
הרברי שמוכר לך אח זה לא אירא מלהתוכח עמך אכ היה אפשר
זה הרחק ממני מכתך רל שלא תכני במכתך ער התברר המשפט
והסי' אמתך ער שלא תבעתני ויסתתמו טענותי ואח' שתסי' מעל'
ל' הב' המונעו אותי מלהתוכח זה העונש הנפלא הודיעני פשעי
תחטאתי כי איני יודע בעצמי לא פשע ולא חטאת למה תכתיר פ'
פניך ממני מתחשבני לאויב לך ער שכל השתדלותך הו להרע ל

אמתיות אכּ היה אפשׁ זה ואול עמכּ לא ארצה להתנכח כי אתכּ
טופלי שקר מחברי שקריכּ בטענותיכּ ובתנחומותיכּ אתכּ רנ
רנפמי הבל מי יתן החרש תחריטו בזה הויכוח ויהיה לכּ לחכמ
רל שכבר בשתיקתכּ משיוחס אולכּ הסכלות אשר יוחס לכּ
לכּ מצר רבריכּ הכוזבים והחסריכּ שמעו נא התוכחתי עמכּ
ורבות שפתי האכּ ראוי שתברון בעבו השכּ מה שאתכּ משערי
שהוא עולה ורמיה להיות לו התנצלות שהוא אינו עושה עול
האכּ ראוי שתנשאו פניו ותחפאו רבריכּ אשר לא כן להרחיק ממ
ממנו שיעשה עול במה שאתכּ שהוא כזב האכּ אתכּ מתוכחיק ב
בעבור הא וטועני טענות כוזבות למען יצדק הטוב כי יתקור ה
אתכּ אכּ אתכּ מהתליכּ בו כהתל באנוש רל שבמרה היה אפשר
שיכסה הארכּ פשע אזהבן ברברי שקר לכסמת קלוננו ואולכּ ה ית
מנינו ראוי אבל הוא ענון חזק כי זה ממה שיביא להאמין לטוען
עבור ה שהוא עושה עול לפי שהוא משער במוכ טענותיו אשר
יקייכּ שהשכּ לא יעזת משפט הלוא ה ית יוכיח אתכּ אכּ ברבר
של סתר תשאנו פניו ואולכּ אשר זה לפי שהכּ השתדלו לשאת פ
פני ה ברבר של סתר ער שבלרר אמר שמה שנחשוב שהכּ רענ
הכּ טובות לא שזה יסתר ממנו ולא כרע אופן חכמת ה ית בזה ש
מפני מה הכּ טובות ורופר אמר שכבר כסתר ממנו אופן חכמת ה
שיתחייב ממנה שיעור העונש במרי מה כי הוא לברן שער וידע
מדרגת המרי אשר יעשה איש ואיש כי בזה הברל לפי מהרגת ה
הכנת האנשים וזאת המדרגה ידועה לו לברן והמשל שאין מרי
מי שהכנתו פחותה בעיון אכּ בטל זמן מה מהשתדל בעיון כמרו
מי שהוא מוכן יותר בעיון אכּ בטל כהזמן ההוא מהשתדל בעיון

ההויה אשר היה לו כח עליה רל שמן החמר הנערר היורה יגל
היורה הנמצא בו בכוח ויחי מותה להפועל ובוה האופ ויחי לאור
צלמות הנה הוא משגיח לגוי פעם אחת ויאברכ פעם אחר ופעם
שונח לגוי ומפורס רל שהוא מגלה מותב מעל ארמתב ופעם י
יכתב אל ארמתב מסיר שכל האנשי המנהיגי את העם עם טוב
הנהגתב ער שלפעמים יתעב וילכו בתהו לא בדרך נכון ימששן
חשך חלל מן בכל מה שיכוננו מלני ויתעב אמתב כהתעו שכו הנה
כל עין העניני יחס מיו אל ה בהשתלשלו הסבו רל שהם מסודרו
לפי רעתו מהגרמי השמי ויוחסו אל הו מפני היו סבה ראשונה
לכל מה שימצא ומקצת עין הרברי שזכר מיו יהיה קצת ראיה על
שלו העניני הם מוגבלי ומסודרו מן המערכת שאם לא היה הע
הענין כן היה מן הפלא למה תמנע בעת מה מהחכב חכמתו נס
ומהמנהיג הטוב טוב הנהגתו ומהגבור הסודר הראוי לו בגבורתו
וכן הענין בשאר מה שספר בנהג זה המנהג אמ מיוב לבלרד נ
וכופ הן כל אלה העניני ראות עיני ושמעה אזני לא אביא בזה
ערות מוולתי כמן שעשה בלרד באמרוכי שאל נא לרוד ראשון
וכונן לחקר אבותב הנה כרעתב אפ מפעולו ה ונפלמותיו ירעתי
גב מני מניני חסר בזאת היריעה מכב מולס מני ארעה לרבר אל
שרי ולהתוכח עמו אכ אוכל באופן אשר זכרתי רל למה לא סבב
באנשיה הקשה יוכ לפי המערכת שלל יתהו מן שימותו מרחב ו
ויהיה יותר טוב להם מהתהוותב לנחמה מהם כי המות יותר טוב
מהחייב לכמן מלני האנשיים מן למה סדר בטובות אישי הארכ נר
ודעתב זה הסודר שימשך בו מהעול ער שאין הברל בין עריק
לרשע וזה כי הוא לא יבא עמי בהתוכחי עמו כי אם בטענות מ

שבעים ומשך מפעולות ה' שיהיה בנין מה ולא יבנה ופעם ישיב
איש במאסר ולא יבא ממאסרו לעולם והוא הפך הענין הראשון
באופן מה וזה כי זה המאסר יבנה ולא יהיה ונאמנו יחס זה אין
לשכ ית בהשתלשלות הסבות לפי שממנו היתה באופן מה זאת
ההגבלה והסדר אשר בלו העניינים מצד הגרמים השמימיים פ
פעם יעצר במים ויבשו ופעם ישלח ער שמרבויים והפכו ארץ
עמו עזו ותושיה רל עמו היכלת והסדר והיוש אשר סודר ממנה
זה המציאות המוחש ורל ייחוסן מה שיהיה שנגב בזה העולם ה
השפל רל שלא ישמר הסדר והיושר והמשגה והס הכוחות השופ
השופעות בזה העולם מהגרמים השמימיים שימשך מהם פעם
מה שיתבלבל בו הסדר והיושר או יהיה המשגה החומר כי הוא
סבת העדר הסדר והשנגב מהחומר והעורה הוא מולך יעצוים מ
משוללי וערושי ולא יועילם טוב עינתם והשופטי עם רוב חכמת
ושימם הנולדים רל שיעשו פעולות הנולדים הוא יתיר בקצת הע
העתיים המאסר אשר אסרו בו המלכים האנשים אשר תחתיהם וי
ויאסר מאסר במתני המלכי רצוני שיוסיר הממשלה מהם ויעברו
ונלתם הוא מולך הארנים והשרים עם חזק משוללים ועדומים
ולא תועילם גבורתם והחוקים יסלף ויעות ממנום גבורתם
רל שלא יתנהגו בענין הגבורה כראוי וירוצחו מפני זה מסיר
שפה לאנשים הנאמנים ברבריהם לטוב טעם וחכמתם ער של
שלא ימצאו מענה וטעם זקנים יקח רל שבקצת העתיים ימנעו מן
הזקנים עם רוב חכמתם נתינת הטעם ברבר המבואר טעמו להם
לפעמים ישפך בוז על הנריבים והם האנשים המכובדי וחזוק
החוקים החלויש מן החשך והעדר הוא מגלה ומרצינו למור ההנהי

ורצה בזה כי מהחוש נקח התחלה ושרש על מה שנחקר בו ולזה
תמצא בישישי חכמה וארך הימי יהיה סבת התבונה מצד שבארך
הזמן יתבארן לאדם מהחוש רברי רבי ועמר מהכ על אמתת מה
שיחקר עליו וזה אמר כנגד עופר שהיה צעיר ממנו לימים מן
כנגד שנים מרעיו כי כבר אמר במה שאחר זה ועתה שחקו עלי
צעירים ממנו לימים ולזה השיב ליפז במענה הביא אחר זה גם
שב גם ישיש בנן כבוד מאבין ימים ואמר איוב כי לפי מה שהת
שהתבאר מצדן מהרברי המוחשי התבאר לו שעכ השכ י תכלית
החכמה והגבורה אם החכמה למה שיראה מ טוב הסדר והיושר ב
בפעולותיו אשר אי אפשר בהם שלמות יותר ואם הגבורה פי אנו
לא נראה לו למה מעטות מה שאיפשר עשיותו לפי החכמה ולו ע
עצה ותבונה וזה במה שימשך רע מה בבריותיו מהכרת החמר י
ימצא ל טוב העצה בבריאה ההיא להמציא מה שיסיר הנזק ההנ
כמו שהתבאר למי שעיין בבח' ולו התבונה במה שברא מהגרמי
השמיים כי בריאתם מיוחסת אל התבונה כאמרו כונן שמים ב
בתבונה והסבה בזה כי מה שבריותו ויצירתו הוא בעבן עיסמותו
יוחס אל החכמה כמו לו הבריאות השפלות ואולם תמונת הגרם
הגרמיים השמיים וסמותם ומרחקם מן הארץ ותנועתם הוא בע
בעבור זולתם וזה ייוחס אל התבונה כי התבונה היא הוצאת דבר
מדבר זולתו והנה בו גרמיים השמיים היו בזה האופן מהתמונ
והיציאה מהמרכז וכו' המרחק וכו' הכמות וכו' השיעור מהם
מהמהירות והאיחוד בתנועתם להשלים ההיות אשר בזה העולם
השפל כמו שבארנו במה שאין ספק בו בחמשי מכפר מלחמו י

וזה יורה על היותם בוטחים שלא יזקקו מויק וישמחו גם למרגיזי
אל העובדי לכלמי אשר עשו וריהם שהיא הקטה שבטנו מקומנו
חוקי מאר יבטחו בהם ויהיו נקיים מהפחד ולזה הו מבוא שרברי
זופר הם בלתי צורקי ומכח חשבת אותה צופר להפלו בספר חכמת
ההנה לא נצטרך לקחת ערות על הפולגת חכמתו מהמעלה וה
המטה כמו שעשית אותה אבל מספר לך מחכמתו מענייניו מבנ
מבוארם יותר מעירי על חכמתו ממה שספרת וזה שאם תשמל ה
הבהמות ועוף השמי ורגי הים והבחי ההוי בבטן המרץ הם ירוני
חכמתה במה שבהם ביצירתם מהשלמות והחכמה אשר ילמו ה
השכלי האנושי מרעת מופץ החכמה ההיא בשלמו מי לא ירע ב
בכל מלה כי יר יי עשתה זאת אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בש
בשר מיט והנה הבריול המרפ מביץ שאר בח להיות בריאותו יותר
נפלאה וירצה בזה שלא יסכל מחר מהמו האנושי כי יי עשתה לנ
הנבראי מחר השלמו הנמצא בבריאותם כי לא יתכן שימצא זה
השלמו הנמצא בבריאותם והיות היותם מתמדת אם היה מיוחס ה
התהוותם אל הקרי וההורמן כמו שחושבים קצת הקורמי נכש ה
הנפש והשכל שהתחלתם היא בהכרח מצודה היא שכל כמו שהת
שהתבאר בבחי ומולס הצורו המזגין היה מפש למר שיטעה בהם
ויחטו שהתחלת הקרי וההורמן לפי שכבר יחשב שביסודות רי
שיתרכבו ויתחדש מהם מזג מזג ואם הוא מבואר למעיין בחכמה
הטבעית והלקי שזה גם בלתי מפש שישלם בזה הסודר הישר אל
כשיהיה התהוותם מתחלה היא שכל הלמו מוצן תבתו הרבדים כי
היא השומעת אותם והחין יטען למכו ווישי הברלי הטעמי מרצה

הספיתים ההם ויאברו כן תקות אנוש האברת און יהיה שפיתיה
הפוך ממטר סוחף והרצון בזה שכמו שהשטוף כל אחר מספיתו
המים עפר הארץ ותאברו כן תקות אנוש האברת . תתקפה . ת
תנצחתי . יכברו . ירבו כטעם עב כבר . ויעצרו רל ומעטו תאכל
תכאב ותכטער זה ביאור מלחמת המענה

ביאור רברי המענה ענה מיוב ואמר באמת כי אותה ב
במרהגת העב וההמון ועמכס תמות חכמה ותעדר לפי
שאתה מכתישית המוחש ואם לא נעשה שרש מהמוחש לא יהיה
בכאן לחכמה דרך הלא ירעתה שגס לוי לבב ושפל כמוכס ומיני
חסר מכ ומת מי שהאכטי לא ימצא לבב שפל כמוכס הנני שחוק
ולעג לרעי המסלית מאר ער שמחוב הצלחתו קורא אלן ויענהו
בכל מה שיקרא אליו רל שלא יבצר ממנו כל אשר שאלו עיניו ל
לבב הצלחתו ולזה ישחק וילעג על צריק תמים כמוני והנה אמר
זה מיוב כנגד יוסף און כנגד כל רעית הנה למחשבת האיש השלן
והשאנן יהיה האיש הנכון למועדיו רגל כמו לפיד האש שיטחי
עצמו וזולתו כשיתקרב אליו ולזה ירחקו ממנו ולא רי שירחקו מ
ממנו יראתם שיגיעם רע בהתקרבם אליו אבל הוא גם כן ב
בון בעיניכם וירחקו ממנו מצר המאוס והבויון ואחר שהתרעם
מיוב על יוסף שבוה מוחו שב לטעון על רברית במה שאמר שהר
שהרשעים ואם ברמה אוננס מצליחים הנה מיכס נמלטיים מן הר
הרעות לפי שכבר ובהלכ פחר תמיד ולא ימצאו מנום ובטחו בו
ואמר מיוב טוען על רבריו שהחוש יסתר זה וזה שכבר ימצאו ש
שוררום שיעמדו בשלוח באהלים ואם אין בהם שום בנין חזק

על שרשי הגליון ער שיהיה התקן בו כשעוד הגליון בימיו בדרך
שיעמדו בו ברחוק ולפי זה הפירוש יהיה זה סר נקבה ואין זה זר
בלשון כי כמה שמות יבאו בלשון זכר וישתמשו בהם שמוט ללשון
נקבה ולפי זה הפירו' ותכן שישוב גם כן אמרו תשמור כל ארחתי
אל הסר לפי שהוא נאסר בה ולא יוכל לראות ממנה וללכ באשר
ירצה . כרחב . כענין הנרחב שיבלה בקלות . כצוץ . כפרח וימל
ויכרת . כי הפרח נכרת בקלות וזמן קיומו מעט . אם חרדי' יכ
ופיו נגו . הל' אם ימיו קצובים ומוגבלים כמו שמבואר מענינו ה
הנחתהו ויטלס וזמן . שעה מעליו . הרפה ממנו . ויחרל . וישל
תליו וזמן . ויחליף . יוסיף להצמיח גזע אחר המוט בלע' לא
תחרל . לא תמנע מלהצמיח . קסיר . בר ופורה ברנקה בלע'
ויחליש . ויכרת כמו ויחליש והושע את עמלק והטעם שלא יוסיף
להחליף כמו שפושט העץ אבל הו' נכרת וכלה לגמרי . תשית לו
חק מזכרני . הל' שתשיב לו טבע וסדרו שאשוב לחיותו עוד כמו
הענין בעץ וזו מזכרני להטיב לו . יבאני . מרת ימי . חלופתי .
תחיותי לא תשמר . לא תמתיץ . מענין ואביו שמר את הדבר על
חטאתי על ענטי כדרך מחטאת סרוס חתוכ בצדור פשעי הטעם
פשעי סרוס חתנו ויחוד בצדור בדרך שלא יסור הפשע עכ' מה
שיגיע עלי מהעונש בעבורתי אבל ישאר פשעי ומיר ותטפול על
עוני ותחבר מתוסיף עון על עוני . הר' כופל יבול . הל' ההה שטפול
ויפסד . תשטף ספיתיה עפר מרץ . הרסו בזה כמו ששחקו המים
האבנים וכתנו מותב ער' שלא יהיה מציאות לאבנים ההם וכמו
שתשטף שבלת המים ספיתיה של עפר מרץ ער' שותסוד צמחות

בהמות ותורן . תלמרך כל אחת מהם . שיחי . רברי . יסגור על
מיש ולא יפתח . רל שכבר ישיב מיש במסגר ולא יצא ממסרו ל
לעול . שוגג ומשגה . שני שרשים בענין אחר . מולין וועיב
שולל . רל שהוא מולין שולל כל אחר מהיועביב כאשר ירצה
ואעפ שהם טובי העצה לא יועיל להם טוב עצתם . והלל . מע
מענין הללות וסבלות . מוסר מלכים . מאסר מלכים . פתח . הת
התיר . כהנים . שרים . וכמהו ובני דוד כהנים היו . ואיתנים
חוקים . יסלף . ענת . לכאמנים . הם האנשים המהירים לדבר
צחות . או ירצה בזה האנשים הנאמנים מרבריהם לטוב טעמם ו
וחכמתם . זקנים . חכמים . ומזיח מפיקים הפה . וחוזק חוקים ה
החליש או ירצה בזה ואזור החוקים התיר והוא מענין ולמזח המ
תמיד יתגרנה . משגיח . מרבה . שוטח . מפזר . לא כופל אנכי מ
מכס . לא חסר אנכי מכס . אליל . מלה בגזרת מן א וענינה הבל
הלל . האם בעבור א . ולא תרברו רמיה . ואם בעבורו תרברו רמ
רמיה . שמתו התנשמתו ורוממותו . לגבי חומר גביבם . לגופו ש
של חומר כמשלו גופותיכם . ויעבור עליו מה . רל ויעבור עליו מ
מהרעות מה שיהיה אם מעט ואם הרבה . ואחוזי . והגדתי . מת
אחריש ואגוע . הטעם אם אחריש אגוע לחזק הכאב ואמיצא מר
מר גוע בספרי עניני מטאובי . כסך . מכסך . תערוץ . תשבור כי
תכתוב עליו מרדות . רל אותה גוזר עליו גזרות קשות . בסר הוא כ
כלי מכלי המאסר שאוסרין בו רגלי הנאסר בדרך שלם וכל לל
ללכת מנה ומנה יפיש בלעז תתחקה שב אל הסר והרצון בו שתק
שתקיקת המאסר הוא אשר הושימו בו רגליו הוא כאלו נתקק על ש

הספקות בנולדת הכחשות המוחש ומי שמנהגו זה המנהג היה כשי
 כשישער בספקות הנפלות ברעתו מיצר המוחש ומי יחקר ביצר מ
 מתר שיניח רעתו יחדו בו הספקות בנולדת הכחשות המוחש ומי
 בלרר ניפוד אמרו מאמר בלתי מבואר ולא הניחו למוחש רושכ מ
 אבל התירו הספק בשאמרו שאלו הרברים נעלמים ממנו ואם ה
 היה הענין כן איך ירעו שאלו הרברים הם ביושר וסדר מי הגיד
 להם זה והנה אין להם מאזני הבחינה ולא רי בשדש אשר פעלו
 בו שימנעם מהשיג האמת בזה הדוש אבל מי שמנהגו זה המנהג
 המנהג לא יתכן שישיג האמת בשום דבר כי אם לאכשיוס התחיל
 התחלה ליריעה מה שנראה מזה מהרברים המוחשים לא והיה

ליריעה דרך
 באור מלות המענה
 יען איוב ויאמר
 שחוק . לעג . לפיר . הוא מענין

לפיריב ניהיה לפיר בון כמון
 לפיר נבון . לעטותה . למחשבת כמשכת מענין עשיתוכתיו ומ
 מפשר שתהיה למר לפי משמשת ניהיה ענינו מי שהו נכון לפיר
 ומיר הוא נבון למחשבת השאנן וכן מי שהו נכון למערי דגל
 וכפל הענין במלות שונות . לשורדוס . לעושים חמס ושורדוס
 המנשים . ובטוחות . חסר מלה משכנות והרעו בזה שכבר ימצאו
 משכנות למר גיוי ל שיבטחו בהיותם בהם ולא יפתחו משום דבר
 לאשר הביא מלה בירר רל עוברו ילמים שיביאו ילמים בירר
 מישהו להם מן ירעה בזה שבירר הביא והמיציא מלה רל שיריו
 עשו הפסל ומחר וכגור לו ולא ופקת עיניו כי הפסל הוא מעשה
 מריו כדרך אמרו למעשה וריו ושתחו לאשר עשו מצבנותיו בה

יבא כ ט אס יני
ט לא יהיה יאקיל
אלו יתן ענינות
פ

הפתיות כי מה שיגיע מן הטובות בזה האופן משובות רבות לר
לרשע אין ראוי שיתמיד כמו שיראה בחוש מהס וזה גם כן מפש
מפטר שישפך ברעות המגיעות הרבה לטובים רל שאי מפטר ש
שייחסו אל האולת והפתיות כי מה שהיא בזה התומר הוא מעט
כי היה משימותו בקרי ובהורמן ולזה היה רעת אליפו יותר חסר
באופן מרעת בלדר ונפטר יותר שלם באופן אחר ואולם היותו
יותר חסר לפי שהרבה מהספקו שהביאנו לזה הרעת הס נשאר
עמו מה שאין כן ברעות בלדר ונפטר ואולם היותו יותר שלם כי
הוא לא היה מסתיש המוחש אבל היה מכון בזולת הכחשת המוח
שיתיר הספקות כמטפט כל חכס ועוד אשר ממנו המשיך רע
רעתו הוא אמתי בעצמו ואולם טעה במה שאחר השורש הזה וזה
כי הוא שער שהוא בטל שייחסו כל הטובות והרעות אל גמול ו
עונש מאת השם לפי מעשה האדם כמו שיתבאר מן החוש
והיה בטל גם כן שלא יהיה בהס דבר מוגבל מאת ה לפי מעשה
האדם לפי מה שיגזרהו החוש כמו שזכר אליפו בזה הספר במה
שטען על איוב הנה תייב בהכרת שיהיה קצתכ מיוחס אל השם
לפי דרך האדם ורשעו וקצתכ בלתי מיוחס אליו ולא אמר ליפ
ליפו יותר מזה השעור היה מחוייב היות מאמרדו אמת ואמכ טע
טעה בשלם הבריל באופן שלם מה שייחס אל השם ית מלי הטו
הטובות והרעות ממה שלא יוחס אליו ולזה לא עמר טעמו בו כש
כשטען עליו איוב מה שטען לסתור רעתו כמו שיתבאר במה ש
שאחר זה ועוד כי רעת אליפו היה דורך אל האמת ואם מי
מינו בעצמו אמת כי הוא כבר שכ השתר לותו להתיך הספקות בו

מהטובן והרעו' ההס' מוגבל ומסודר מה' ית' הנה' הן' בשכבר ירמיה
טובות והרעות ההס' סוד' בהכרח לפי שכבר הגיע לנן יריעה
בהס' אס' בחלוק' אס' בקסס' אס' בנבואה ומין' בכאן רבר' אחר' יתכן
שייחוס אליו' זה הסוד' וזולת' המערכת' אשר' לכוכבים' בעת' הלי'
הלידה' חייב' בבעל' זה הרעת' שיומין' שזאת' ההגבלה' היא' מצד'
הגרמייס' השמיים' ולזה' לא' יועיל' בה' הצדק' ולא' יזק' בה' הרשע' כי
כי' הכל' מוגבל' לו' למד' בג'יתו' מרחס' אמו' וזאת' החלוקה' היא'
היא' על' רעת' איוב' ואולם' מי' שירמיה' שקצתס' מוגבל' לפי' צדק'
המד' ורשעו' מה' ית' וקצתס' בלתי' מוגבל' לפי' שזא' ההשגחה' לא'
תלמה' לכל' אנשיס' אך' לקצתס' והס' הדמוייס' לפי' מה' שיתבאר'
במה' שאחר' זה' הוא' מאמר' מליהוא' וזאת' היא' בעצמו' כמין' שיתב'
שיתבאר' במה' שיבא' והנה' אליפו' מתקרב' לזה' הרעת' האמתי' כי' הו'
הוא' היה' מורה' שבכאן' רעות' אינכ' מוגבלות' מהשס' ית' והס' הר'
הרעות' אשר' תהיינה' לו' מצד' האולת' והסתיות' אלא' שמין' ראוי' שי'
שיתרעס' עליוהס' כי' מין' ראוי' בהס' שיקראו' רעות' לפי' שהמד' כ'
כבר' משולל' מכל' הטובות' והקנייניס' אשר' הוא' בחיו' עליוהס' ואס'
לא' ישתדל' להגיע' בהס' בסבות' המביאות' אותס' מין' לא' להתמוכן'
עליוהס' אס' לא' יגיעו' אל' שבנה' הצד' לא' הותרו' כל' הספקות' לפי'
שאנחנו' לא' נוכל' ליחס' כל' הרעות' אשר' ברמה' שיעול' בהס' העדר'
הסוד' אל' הסתיות' והאולת' ומה' שנוהג' מנהגס' ועוד' שאס' הובנו'
שמה' הצד' יותר' הספק' ברעות' מה' נעשה' בהעדר' הסוד' הנמצא'
בטובות' הנשארות' ומן' ארון' נמצא' מהס' הרבה' למיש' אחר' ואל'
מי' זה' רבר' כיתס' וזה' שהוא' בלתי' אפשר' שניחס' אל' האולת' ו

K
כוכבים

במלטיה מהפחת אשר הוא רע נפלא ולפי שהפחד הוא דבר בל
בלתי מורגש כתשכ בכמו לו שלא יגיע שום רע ורי להם בזה ה
עונש מעט שפעולתיהם מגונות מאד לפי שמרדגת הבנתם היא
פחותה ויאמר גם כן במה שאחר זה שמוס לא יענישו הם סבר ועב
יענישו בניהם הבאי מחריהם ורי להם בזה העונש לפי מחשבתם
פי הטוב אשר תכליתו רע הוא רע ומאלס בלתי ידמה כסו שא
שאמרנו שמה שכתובהו רע אינו רע לפי שהוא יבוא אל תכלית
טוב ומה שיראה מהטובות לרשיים הוא רע לפי שהוא יבוא אל
תכלית רע וכבר המשיל בזה מצמת המחן והגנמא כסו שבמחנן
שלא יועיל רענותם ולחנותם שלא ייבשו בקלות והוא מבומר
שאין בכאן צד שלישי מהמחלוקת על סותר זה המומר אשר ה
התאמת מן החוש לפי שמוס כחלוקת בו בנושא ובכסומו יחד ישמר
הספק בעינו וזה מבומר בנפשו דל מוס כממד שמי שכתוב מחנן
צדוק הוא רשע וההפך ומה שכתובהו טוב הוא רע וההפך וזה
כי לא יתחדש מזה המומר וולת המומר אשר חייב הספק ומאלס
התד זה הספק אשר יהיה בשכורה וזאת הטענה הוא שיאמס טל'ה
הטובות והרעות אשר נמצא מגיעות לאנשים בולת יישר אינם
מגיעות מאת השם ות' אבל לחסון לסבה אחרת כאלו תאמר הפתוח
והאולת כסו שיראה ל'פז והוא מבומר שהיתר זה הספק אשר יה
יהיה בשכורה בזאת הטענה הוא גם כן באחת משני צדדים ומוס
שנאמר שההשגחה האישית היא בכל אחת מהאנשי אך לא בכל
דבריהם ומוס שנאמר שההשגחה האישית היא בקצת האנשים וב
בקצתם לא ומאלס מי שיראה שאין דבר מהטובות והרעות ההם

מינו כמל"ט מהמרי כי כבר חטא בבלתי עשותו הטוב האפשרי לו
בעיוניות ובה התיר הספק ברע המגיע לצדיקים ומה שנראה ש
שיגיע יותר מהרע, לקחת הצדיקים ממה שיגיע לקחת הרשעים
הנה הוא ותיר הספק בזה בשאמר שאמננו לא ברע שעוד הענו
העונשים הראויים לפי מרי מרי כי לא נזכר להשיג שייעור הבנ
הבנת איש ואיש אשר יסודר ממנה זה הסודר והנה המרי לאשר
נחשב אמנו צדיק ומטן לו עונש יחד עונש מהמרי אשר לאשר
נחשב מוכן רשע והוא מבואר שיחוייב לבטל זה הרעת שיניח ש
שהאשפרן עשיית הטוב מינו טוה בכל המנשים שאם היה המ
האפשרות ההוא טוה היה בהכרח מרי הרשעים יותר עונש לפי
שכבר נכלל בו המרי אשר לצדיקים והוא שלא עשו הטוב האפ
האפשרי להם בעיוניות וישאמר הספק למה יגיע מן הרע יותר ל
לקחת הצדיקים ממה שיגיע לקחת הרשעים עכ היותם למטה מ
מהם בהשגות העיוניות ואולם כשיונח טוה האפשרות מתחלף
לפי שהכנות אשר לאיש איש בעיון הם מתחלפות כבר אפשר
שיאמר שמרי הצדיק בבלתי עשותו הטוב האפשרי לו הוא יותר
חזק ממרי הרשע אשר הוא למטה ממנו בעשיית הטוב לפי שהר
שהרשע הכנות פחותה בעשיית הטובות ביחס אל הכנות הצדיק
ומה שנראה שיגיע מהטובות לקחת הרשעים הנה אם שיהיה ר
רשע מצד קצור מעשיית הפעולות הטובות הנה יופר ותיר
הספק בזה בשאמר שהם צדיקים לפי שלא הוכן להם שיקבלו
מהשלמות שעוד יותר גדול ומה היה רשע מצד עשותם הפענ
הפעולות המגנות הנה יופר ותיר הספק בזה ואמר שהם מינו

וזה נאמר שכבר נאמר בזה הספר כל חלקי הסותר אשר אפשר
שדפול בהם המחשבה למשכיליך בזה הרעיון ונתחור בחלק חל
חלק מהם אחר מאלו האנשי אשר נחלקו בזה הספר וזה שלא ימנע
הענין החלוקה אם שיהיה כל מה שיש יג הארס משוב ורע מוגבל
ומסודר מהשם ית לפי מעשיו אם שלא יהיה רבר ממה שיש יג ה
הארס משוב ורע מוגבל ומסודר לפי מעשיו דל שלא יועיל לו ב
באלו הטובות והרעות הבאות עליו אם יעשה טוב ולא יזיקהו בהם
אם יעשה רע אם שיהיה קצת מוגבל ומסודר לפי מעשיו הארס
וקצתם לא וזאת החלוקה ההכרחי ולפי שמי שיראה שכל הטוב
והרעות הבאות הארס הם מוגבלות ומסודרות מהשם ית ישיגהו
ספק מצד החוש לפי מה שיחשב שכבר התאמת בחוש סותר זה ה
המאמר והוא שקצת הצריקים יגיעם רע יותר ממה שיעניעם לק
לקצת הרשעים וקצת הרשעים יגיעם טוב יותר ממה שיעניעם לק
לקצת הצריקים הוא מבואר שזה הספק יותר אם בשנודה בזאת ה
הטענה אם בשנחלק עליה ואולם המחלוקת עלויה הוא מב צדדי
לבר אם מצד המחלוקת על כושר זה המאמר והוא מה שיאמר מותר
צופר אם מצד המחלוקת על כושרו הוא מה שיאמר מותר בלרר
ואולם המחלוקת על כושרו הוא שיאמר שמה שנחשבהו רע אינו
רע אבל הוא טוב ומה שנחשבהו טוב הוא רע ואולם המחלוקת על
על כושרו הוא שיאמר שמי שנחשבהו צדיק אינו צדיק ומי שנח
שנחשבהו רשע אינו רשע או אם היה רשע הנה מדרגתו ברשע
חלושה מצד חולשת הבנתו וזה מי שנחשבהו צדיק אינו נמלט
מהמרי כי כבר חטא בבלתי עשותו הטוב האפשרי לו בעניניו

הענין כן הנה יהיה קצתנו מהשיג האמת בלי הטובות והרעות
מיך ראוי שיהיה הענין בהפ משני צדדים האחד מצד שאנחנו
לא כרע אופן התחלפות מדרגת הכנת האנשים אשר יתחייב ממ
ממנה שיעור העונש במרי מרי ולזה נותמה במי שמרה מרי מעט
לפי מחשבתנו ונראה לו מהעונש יותר ממי שהפליג יותר במרי
לפי מחשבתנו והער הב שכבר יתכן שיהיה לאדם עון ופושע ול
ולא נשער בזה ונותמה מיך יגיע לו רע וזה שהיא ודמה שכבר זה
יהיה מרי אם יבטל האדם מהשתדל במושכלות כפי מה שאפשר
ואם יעלה בידו רעת בלתי נכון בעיוניות מצד קצורו מחקור בה
ברברים כפי מה שראוי לפי שיהיה ברמותו בעל שכל לזאת הכו
הכונה ובכלל הנה הוא מרי מצד צופר אם יקצר האדם מעשיית
הטוב האפשר לו לפי הכנתו והוא מבואר שמזה הער ימצאו רבי
הם רשעים ולא נשער בזה ובהיות הענין כן הנה לא ימנע שלא
ימצאו אנשים שחיים במרום לפי מחשבתנו ויתחלפו עונשיהם
הבאים אליהם מה יתעלה חלוקה נפלא ער שיש בהם ימית וקצתם
יענש כשיושמו במסגד וקצתם לא ישיש העונש שיושמו במסגד
אבל שיקהילו ויאספו אותם אל עיר אחת או אל מדינה אחת וה
הסבה בזה כי מי שנחשב בהם שהם שני המרי הם מתחלפים בו
מאר ואנחנו לא נשער ואולם מה שנראה מהטובות לקצת הרשע
הרשעים הנה צופר יתיר הספק בזה בשיואמר שאינם נמלטים מ
מהרעות לפי שהם עם מה שלהם מההצלחה ופתרו פתור תמיד
שיתבואם שומה ויהיו בפתור וכאב לב תמיד ורי להם בזה העונש
מצד פחיתות מדרגת הכנתם ומחר שהתייטב זה

זה באור רבך המענה

והכלל העולה מהרבי

הוא שיזכר יסכים לבלרד

במה שיאמר שהטובות והרעות הנפלות באישי האדם הם כלם
 מן גבלות ומסודרות מהטובות לפי מעשה איש ואיש ואולם יתו
 חתירת בהתרת הספק אשר יקרה בזאת ההנחה מצד רוע הסודר ה
 הנמצא בתושי בטובות אישי האדם ורעות וזה שבלרד התיר הס
 הספק במה שאמר שנתטבהו רע במה שיבא מהמקדים לנקיים
 הוא טוב ומה שיבא מהטוב לרשעי הוא רע ואם לא נשער ואולם
 צופר התיר זה הספק בשאמר שרוע הסודר אשר נראהו באי הטו
 הטובו והרעו הוא לקצורנו מהשיג בזה נזה שיזכר יראה בכאן
 הכנות פרטיות יחוס בהם איש ואיש ולפי שגור מדרגת ההכנה
 אשר לאדם יחוייב שתהיינה פעולותיו אשר יהיה בהם צריק נס
 וכשיקצר מזה הנה הוא רשע לפי שהוא קצר מעשיית הטוב הוא
 המפטריו לו ואעפ שלא נראהו שעשה פועל מגונה אבל היו פעו
 פעולותיו כלם טובו ולזה נחשב בו שיהיה צריק ונתמה אין חלו
 עליו הרעות וכבר יתכן שימצא איש מה יעשה מעט מהטובו וה
 והוא צריק לפי שלא הוכן לו שיקבל מהשלמו יותר מזה השגור
 ונחשב בו שלא יהיה צריק מצד מעוט הטוב הנמצא בפעולותיו
 ולזה נתמה על רבוי הטובות המגיעות לו וכך ראוי שנבין הענין
 בפעולו המגונו רל שמדרגת הבנתו חסרה יהיה ענינו חלוש על
 הפועל המגונה מאד לפי שהוא ומנעוהו מהשלמו הפחות שהיה
 מוכן לו ושמדרגת הבנתו לוין שלמה יהיה ענינו רב על הפועל
 המגונה לפי שהו ומנעוהו מהשלמו הנכבד שהיה מוכן לו ובהו

הנה אם אותה הכינות לבך אל השם ופרשת אליו כפיך רצוני לו
לושר שיהקרב אליו כפי היכולת כשתשכיל ררכיו מן ירצה בזה
אם אותה הכינות לבך לשוב אל השם ותעלה כפי היכולת והתפל
והתפלל אליו כפי היכולת שירחמך והיית מרחיק מירך מן אם ה
הוא בירך וזה אם בדעות אם במעשים ואולם הרחוקת המון ברע
ברעות הוא לעזוב הרעות הנפסדות ההם והרחוקת המון במעשים
והיה כשתשיבהו לראוי לו ער שלא תשכן באהלך עולה
הנה מן תכלק עיניך ממנו המכאובות והנגעים אשר חולית בה
בהם והיית חוק אל תירא הנה מה שעמלת בו מההון והבנים
שאבר תשכח ער ששמו המים שיעברו במהירות ויסורו כן יהיה
זכרך אל הרבים אשר יגיעך בזכרך אמת ויבא לך זמן טוב יו
יותר בהיר ומהיר מצד הרים ויתוסף מורך תמיד כבקר תהיה שמו
שאמר הולך וחוק כל מה שהיה נמצא ובטחת כי יש תקוה רצוני
לאמר שלא תפתר שגבר הקנינים ההם כמו שהיית עושה מק
פקרם אבל תהיה לך תקוה ובטחון שישמרו ויהיה הפתר מסמלק
מך ער שאת תחזור בשדה בזולת גרד וכסוי לבטח תשכב שם
מבטח ומין שחריר ויגיע מענינם הצלחתך ער שרבים ונכבדים
יחלו פניך ואולם הרשעים ואם להם הצלחות הנה הם
ביגון ופחד כל ימיהם ער שעיניהם תכלכה מדוב היגון ומרוב ה
הפתר אשר להם לא ימצאו מנוח כי לא ימצאו מקום יבטחו בו ו
לא תהיה תקותם שיביאם טוב אבל הם מקוים שיבואם רע ויירא

וייראו ממנו ער שתפת נפטי מהרמגה

זה באור רברי השפנה

4-4

הנראה מריכ שזה און יחשוב באשר יגיעהו יותר מעט מהעונש
שהוא רב המרי און יחשוב באשר יגיעהו יותר מהעונש שהו נקי
מישר פלו הס יררי המבוכה והבלבול הנה מי אפשר לנו ליחס מ
מפני זה עול לשה יתברך כי הוא יורע אנשי השוא והמרמה ויע
ויעניש על פעולותיהם הרעות וירע אשר רמה לבו און בעיני
בעיניו רל מה טעם בעיניו ויענשהו על השוהלותו מחקר ב
בעיניו באופן הרמוי ער שקרהו השבוש וירע גם כן אשר לא
יתבונן ברכי השם כרי שישכיל וירע אותו ויענשהו על סכלותו
זה המיש נברא נבוב וחלול ומוכן להשכיל כרי שילבב וישכיל
רכי השם כי הוא נמשל כבהמות בעת הנלדו ונתן לו השם ית
שלמותו בכח והמציא לו הכלים אשר בהם אפשר שיזכיאהו מל
הפעל ולזה יענש מה לא ישתדל בו כפי מה שראוי לזה יעלם
ממנו הרבה מאלו הענינים ונחשב במי שהוא רשע שהוא צדיק
כי מי שלא ראינו אותו עושה רשע וחמס נחשבהו נקי וצדיק והו
אינו צדיק ונקי בתק השם מה לא עשה הטוב האפשרי לו לפי הכ
הכנתו גם יתכן שנחשב באנשים שיהיה מריכ שזה עכ היותו ב
בלתי שזה כי כבר יתחלק הכנת אחר מהאנשים להכנת האחר וה
הנה שיעור המרי הוא לפי מדרגת ההכנה רל שהפועל המגונה
האחר בעיניו יהיה מרי רב כאשר עשהו מי שהכנתו שלמה מאר
ויהיה מרי חלוש כאשר עשהו מי שהכנתו חסרה מאר ונחשב מפ
מפני זה במה שהוא ישר שהוא עול מצורף לזה העלם ממנו ה
העונש הראוי במרי מרי ופעמים יהיה מה שנחשוב בו שיהיה ע
ענינו יותר מעט ית רב ונחשן מפני זה שיהיה הער פרו העניני

הנראה

השם ית' ער שתרע מרהיבת הכנת אחר אחר מהאנשים שתוכל ל
לרעת מה ראוי שיגיע להם מהשם יתברך מהטובות והרעות על
על מעשיהם ער שכאשר לא ימצא הענין כפי מה שתחשוב תג
תגזור טוה עול הנה באמת מי אפשר למרס שירע זה כי לא ימ
ומצא המרס חקר מנה ולא ישיג השם ית' ער תכלית ההשגה ומ
ואין אפשר שתשיג מופן חכמת השם ית' והנה לא תוכל להשיג
מעשין כי לא תוכל להשיג מקום הגובה אשר יגבילו הטמיע ו
ולא מקום העומק אשר הוא עמוק משאול והוא מרכז המרץ
הנה מרת מה שבין הגובה והעומק ארוכה מארץ וזה הש
השיעור אשר בין הגובה והעומק מינו קו אחר לבר אבל לו רוחב
יותר מרחב היס כי מאל ירדיו המרכז ער הטמיע הוא ואם לא תג
תוכל להשיג בשלמות המעלה והמטה אשר פעל השם ית' רל ש
שלם תרע מרכז ורחבו והמקומות אשר יכלו מלוהם אין תרע חכ
חכמת השם ואיפשר שנאמר שהרצון בזה אין איפשר לך ש
שתשיג מופן זאת ההחכמה אשר יסודר ממנה זה הסודר הנמצא
במישי המרס בטובות והרעות והנה היא גבוהה ממך גובה נפלא
כמו גובה שמים והיא עמוקה יותר משאול ומרתה ארוכה מהמרץ
היא רחבה יותר מהיס המקינה למרץ אם יגיע השם יתבר
לאנשים עונשים מתחלפים על מריס ער שקצתם יכרות וקצתם
יענה אותם כשישימם במסגד ובמאסר ולא יכלם וקצתם לא יענ
וענה אותם בשישימם במסגד אבל יקהילם ויאספם אל מקו אחר
או למדינה אחת מי הוא שיזכר להשיב על עניניו ולמ לו שהוא
עשה עול בשכביר העונש על קצתם יותר מקצת עם היות לפי

במרו מרו לפי ששעורו המרו נעלמים ממנו ופעמים יהיה המרו
אשר הוא יותר חלוש מצלכו יותר חזק מצל השכ יתברך ונתמה מ
מפני זה אין הגיע לאיש אשר עשה המרו היותר חלוש יותר מה
מהעונשים והשני שבכאן אנשים רבים תחשוב בהם שהם נקיים
והם רשעים על אשר קצרו מעשיית הטוב המופטר להם ואפטר
שנאמר שהרצון באמרו ויגר לך תעלומות חכמה וגו' שאי אפשר
לאדם שירע מי הוא צדיק או רשע וזה כי לפי הכנת האר לקבול
השלמות וצורך שיהיינה פעולותיו אשר יהיה בהם צדיק ולזה
מי שיהיה מוכן לקבול השלמות חלק גדול ולא דרך בקבול השו
השלמות ההוא ודרך לקבול השלמות למטה מהשלמו אשר היה
מוכן לקבל אותו הנה יהיה האיש ההו רשע מצד ה מהאיש אשר
קבל מהשלמו חלק מעט ולא היה מוכן אל שיקבל ממנו יותר ה
הוא צדיק בעיני ה ות וזה המופך מההכנה אשר יותר בה אחר מ
אחר מהמישים נעלם ממנו ולזה נחשב ברשע שיהיה צדיק ובצ
ובצדיק שיהיה רשע כי מנחנו לא נרע מה שהיה מוכן אליו אחר
אחר מהם מקבול השלמות הלזה אמר צופר שאם ה
היה אפשר שיגיד השכ לאיוב תעלומות חכמה ההכנה הזאת מ
אשר נברא בה היה יורע כי כפלים מהשלמות אשר קבל היה ר
דמוי שיקבל לפי ההכנה ההוא ולזה נחשב איוב שהוא צדיק והנ
רשע באמת ויפורש אמרו דרע כי ישה לך סוף מעונך לפי
הפרוש הראשון אשר זכרנו ויהיה הפרוש הזה כאות מצלכו בזה
הפסוק ואין תחשוב בזה הסוד המגיע מהשכ ות לאישי האדם
מהטובות והרעות שיהיה בלתי אשר האם לך חכמה כחכמת הט

בעיני השם אם היה שישגיח באלו העניינים ואולם מי יתן לזה רב
רב ויפתח שפתיו עמך ויגד לך תעלומות חכמה וסודותיה אשר
יתחייב ממנה הבמות העונש על מרי ומרי בשיעור אשר ימצא ע
עלין כי לפי הסדר והנמוס ההוא היה ראוי שישגיך מהרע ככל
כפליה על מה שהביא עליך ורע כי השם יתברך ילוה בעבורך
ויכח מענשין ער עת קץ כי אינורוזה להפרע ממך יחד פן ימ
ימיתך ולזה רוצה להביא עליך רעה אחר רעה בשיעור שתוכל ל
לסבול והוא מה שנתרעמת בו במאמריך או יהיה הדין בזה הכ
הנך מתרעב על רבוי המכאובות אשר באו עליך אבל יחד מהם
הכפל ראוי שיבאו עליך על שמרית לפי הנמוס האלקי אשר יסוד
יסוד העונש למרי ומרי ולזה לא תבטח שתסוד מכת השם ממך
עדין והנה לסכלחך בזה הנמוס הושב שיעשה לך השם ית' עול
במה שהפליא והרבה מכותך ואין הענין כן ורע גם כן כי את
אתה עוית הרבה ואם אינך משער בזה כי יתכן שיהיו לך עונות
ירע השם יתברך בהם שהם עונות וענין היוחס עונות כעלם מ
ממך וכסוד ולזה תחשב במה שבא עליך מהעונש שבא על לא ת
חמם בכפיר ואין הענין כן וזה כי יסוד היה רוצה שהשם יענש
האדם אם יקצר מעשיית הטוב אשר אפשר לו לעשותו כאלו תאמ
אם יקצר מהתבונן בפעולות השם וברדכיו כפי היכולת והשעור
מיננו ירוע לאדם לפי שלא ירע טבעו בשלמות ולזה לא ישער
מה שאפשר לו לעשותו מהטוב ואולם השם ית' אשר ברמו ירע
זה ובהיות הענין כן הנה ישיגך הסבלות בזה הרחש משני צדד
צדדים הצד האחר שאינך ירע שיעור הענשים הרמזים במרי

ויסגיר . וישיב במסגד ובבית כלא . ויקהיל . שיאסוף אנשים בו
 במקום אחר מן במדינה אחת מזולת שישימם במאסר . וירא מן
 ולא יתבונן . רצוני לומר וירא איש מן ואשר לא יתבונן ברדי
 השם להשכיל ולרעת כי הוא גם כן עון מן ירעה בזה כי השם יר
 ירע אנשי שווא ופדמה ואשר ראה מן רצוני לומר אשר טעה בע
 בעיונות וירע גם האיש אשר לא יתבונן להשכיל ברדין וה
 והנה זכר בזה המופן שני מיני הסכלות אשר הוא קנין והוא מ
 אשר יטעה בעיונו והסכלות אשר הוא העדר והוא אשר לא הש
 השתרל להתבונן בנמצאות ויהיה וירא מן מענין ההשגה הש
 השכלית כטעם מלבי ראה הרבה חכמה ורעות כבוב חלול
 ולבב . ושכיל . ועיר פרא . ועיר ופרא . רצוני לומר שה
 שהוא כמשל כבהמות בעת הולדו . תשא פניך ממוס . תסיר
 עיניך ממוס החליות והמכות אשר חליות בהם . מוכן . חוק .
 עמל תטבח . עמל הצרות אשר באו עליך תטבח . תעופה .
 המיר ותזהיר . מנהס . כמו מהס . מפח ראגה וראבון .
 וה במור מלות המענה

במור רברי המענה

ענה יוסף הנעמתי ואמר התחשוב

של רבי רברין ובסר ממני מענה מן
 התחשוב שתזרק בכובין בעבור רבי רברין באמת אתה הרבית ל
 לכוב ער שכובין ותרישן האנשים ולא ימצאו מענה ורבר והל
 והלעגת לעגים רבים כנגד השם ואין מכלים אותך מדעי על זה
 ומדת שהנהגה שהתנהג בה היא זכה ושמתה בר ונקי בעיני

מלזה ימצא באר הנמצאות השפלות הסדר והיושר במה שלהם
 מצר הטבע המניי ימצא בהם הערבוב והערר הסדר במה שהם
 בן פרטיים מלזה אמר במציאות הפרטי באר העניינים השפלות מ
 אשר בעולם ההייה וההפסד שאחרו הוא כמו מופל לפי שהוא ימ
 ימצא בחיים הנמצאים בו סדר ויושר   ויען יופר הנעמותי
 ויאמר   ביאור מלות המענה   בריך . כוביך
 לקחי   כמזם והנהגתי אשר
 אני מתנהג בה . ובר . נקי . לתושיה . לפי הסדר והנמוס אשר י
 יסודו ממנו במרו מרו . כי ישה לך אלה מעונך . הל כי השם
 זה העלוי ממך ושכח אותך רבויים רבים עניות בהם ואין אותה מ
 משער שיהיה לך עון בהם ומולך אמר זה לפי שהוא היה רומה
 שהארכ וחתא כשלם יעשה טוב תמי להשתדל להשכיל ולרעת
 השם זה כפי היכולת ולזה תחשוב היוצר צדיק והנך חוטא וזה
 המושפן מהענין סוף העלוימן השם ית מהארכ הל שלם ברמו במו
 באופן יוכל להשיג זה וזה כי הארכ לקחוד מהשיג עצמו באופן
 שלם לא ירע מה שאפשר לו לעשות מן הטוב אשר הוא חוטא ל
 לפי רעת יופר אם יקצר מזה ומולך השם ית אשר ברמו ירע טוב
 טבעו וירע מה שאפשר לו לעשו מהטוב ויענישהו אם יקצר מזה
 מן יהיה הרעו ביטה ולמה יהיה פרושו מעונך מענטך על דרך
 גדול עוני משומ והטעם כי השם ילזה בעבורך ויניח ער עת קץ
 מענטך ואינו רוצה להפרע ממך יחד פן ימותך . מרה . מרתה
 הל מרה מה שבין העומק והגובה מן יהיה שב אל חכמת השם ית
 שוכר במדת ויגר לך תפלות חכמה . יחלק . יכרת . ויסגיר

והוסיף להפליא איזב על מה שהתחכס ה בבריות הארס בתכלית
מה שמיפטר מן השלמות וטוב ההשגחה איך ראוי שיסדר כזאת
הבריות הנכבדות באנשים הקשי יום אשר סודר להם ממערכת
הכוכבים בגיחה מרחס מקרים מרים ומפסידים אוחס ומה תועיל
להם וזאת הבריות הנפלאה האס ראוי בחק הפועל השלם שיפע
שיעשה פועל הבטלה רצוני לומר שיעמיק ויפליא בזאת הבריות
הבריות והוא בעצמו יסדר תקף מה שיפסידה הלא יותר טוב לכ
לכמו אלו האנשים שלא יהיו נבראים זהנה הביא איזב בן
בנה המאמר שני מופתים חזקים יבטל בהם שיהיה השם יתעלה
יודע אלו הענינים הפרטיים המופת הראשון סודרו כן ה
השם יתברך איך לו כח מן הכוחות אשר יושגו בהם הענינים ה
הפרטיים כי איך לו כח היולאני כמו שהתבאר במופת בטבעיות
ואקיות וכל מי שאיך לו כח מהכוחות אשר יושגו בהם הענינים
הפרטיים לא ישיגם ויחוייב מזה שהשם יתברך איזב יודע אלו
הענינים הפרטיים ואל זה ההיקש רמז באמרו העיני בשד לך אס
בראות אנוש תראה והמופת השני סודרו כן השם יתברך איזב ומ
זמני ומתנועע להיותו בלתי היולאני וכל מי שישג הרברים הפ
הפרטיים הזמניים מצד שהס פרטיים הזמניים הוא זמני ומתכל
ומתנועע לפי שיחוייב היותו היולאני אחר שהוא יקבל הרברים
אשר ישגם קבל היולאני ויוליד בתמונת השנית שהשם יתברך
לא ישגם הרברים הפרטיים הזמניים ואל זה ההקש רמז באמרו ה
הכימי אנוש ימין אס שנחתוך כימי גבר ואולם איזב יורה
שהשם יתברך משגיח במינים להיותם בלתי זמניים ולזה ימצא

שיראנו שיה' את' הוא משיגית באישי הארס ושיכ' בהכ' הרענן' הטובות
במשפט וענר' כי מה שיהיה טוען' מיוב מענינין שלא חטא היה
נעלם לרעיו' ולזה היה אפשר שיאמר לו שאיכס מאמיניכ' בן
בזה ולזה היה חושק' שיהיה מתוכח עכ' השיכ' ית' אכ' היה אפשר
שאכ' היה שידע מעשה הארס היה ורוע' לו ירחק מיוב ותכ' לבבן
ואכ' היה עכ' זה מגיע לו כמו' אל' הרעות הממיתות היה עול' ולזה
היה שופט מיוב שהשכ' ית' בלתי יורע' אל' הרברים הפרטיים ושכ'
ושכבר עובכ' והנחכ' תחת משלות הגרמיים השמימיים לטמרה
כפי' מה שאפשר והנה באר' מיוב שמה שאמר בלדר' שהרעות מ'
שלכקיים הכ' טובו' ואכ' לא נשער' כן הוא כוזב מצד החוש כי מין
הברל' בין הרעו' של צדיקי' והרעות אשר לרשעי' אבל הכ' אחרות
במין וזה היה בלתי אפשר' אכ' היה הענין' כמו' שיאמר בלדר' וזה
שהרברים אשר תכליתיהם הפכיים ראוי' שיהיו מתחלפים במין
האקי' אכ' היה זה במקרה כמו' שנמצא ברבר' אחר בעיני' שיה'
שיהיה סבה לרבר' והפכו' אכ' שהוא סבה לאחר' מן ההפכיים בע'
בעיני' ולאחר' במקרה ובוה' האופן' ימצא לחוס' החמוס והקרור' מי
ימצא לקור' הקרור' והחמוס' כמו' שזכר ברביעי' מהאזנות וענר'
כי כבר כתבאר' למיוב מרעותיו שהם ממיתות ומורלכות אל' מותם
כמו' הענין' ברעות אשר לרשעים עכ' התבאר' לו מעצמו שהוא ה'
היה תכ' וישר' וענר' שאכ' היה הענין' כן היה הרע אשר יג'
יגיע לכקיים יותר קטנה ונק' על' פי שנורה שיהיה תכליתו לטוב
לפי' שהרע המגיע לרשעים ומיתכ' פתאום ולא ידגיטין ברע' כי מ'
אכ' זמן מועט' ומולכ' הנקיים ותמיד להכ' הרע זמן ארוך

רבוני גרול מהב עמי ואם ככה אותה עושה לי הנה יותר טוב לי
שלח הנצאתני מרחק ולא תראני עין והייתי כאלו לא הייתי ולא י
יצאתי לאויר העולם עד שמבטן לקבר אובל כי מינוב היה רומה
שטוב לארץ הקשי יוס שלח נברא כמו שיקרס ולמה תרופני כמו
לו ההרדפות אס הענין כמו שאומרי רעי שיהיו הרעות מגיעות
מאתך הלא מעט ימי חרל ממני אס תריכה שאראה בטוב בטרם
מוות ותסיר ממני לו המכאובים והנגעים אשר חליתי בהם ואת
נאותחוק מעט בטרם אלך במקום שלח אשוב רל אל המות וההע
וההעדר והוא אשר ארץ חושך וכלמות הנה זה המציאות השפל
ומצא עיפתי ואורח חשך כאופל וזה שבו ומצא כל המן וההעדר
ולא ימצא בו סדר והגבלה במה שימצא בו מחייב אבל האור ה
ההוא הוא חשך כמו אופל וזה מחייב בו מצר פחיתותו וחסרונו
זה באור רברי המענה

והכלל העולה מהרברים   הוא שאיוב לא היה מריב עם
השם בייחס אליו עול במה

שיבא מהרעות לאישי הארס אבל היה מרחיק זה וייחס לו הרע
אל ההגבלה המסודרת מהכוכבים ואולם מה שהתרעס אל השם
הוא למה לא סדר בכמן לו האנשים הקשי יוס שלח ותהו כי זה
היה יותר טוב להם וייחס לזה התהוותם לשגגה אל השם ית אן
ללמו וקצור ואולם מה שנמשך ברבריו מההתרעס אל ה' ית על
הרעות הבאות עליו הוא לפי שהשם ית סדר זה הסדר אשר מה
מהגרמי השמימיים אשר בן מהעדר הצרקה והיושר מה שכבר
זכרו איוב רל שחס מדשע הוא מכלה' אן הוא לפי רעת רעיו שיר

עמרי להשגיח בי בכריאתי זאת ההשגחה הנפלאה במה שהמציא
שהמציאת בי מאברי וכחותי הנפשיות ולא די שהמציאתני בזה
המופץ הנפלא וא ששמת בי פקדה ששמרה רוחי וחיילי רל' שש
שנתת מנוי לשולטני לזרותי על כוחותיה המתפעלות ער שישיט
בזה מציאתי כי שמירה מציאות כל מורכב הוא כאשר יגברו כח
כחותיו הפועלות על המתפעלות וכבר הוכנו בארס כלים רבים
וכחות נפשיות רבים תשלם בהם זאת השמירה בשעור האפשרי
כשלא היה שם מונע מיד רוע ההנהגה או זולתו מהרברי אשר
יהיו סבה אל שיומת הנורס בלא עתו הלא סוף העניינים אשר ל
לארס במה שהוא ארס עפנת בלבבך להיותם בלתי פרטיים
אלא ופנייך והם מופניי החכמה בכריאתי ושמירת מציאותי הזמן
האפשרי רל' שמתה משגיח בארס בסוף העניינים האנושיים ירעתי
שזמת ההשגחה וההנהגה היא עמך ואולם במקרים אשר הם פר
פרטיים ומכונים לא יתכן שיהיה משגיח מהה' יי' סוף העניינים
שחטאתי המס רמזי שתשמרני במשמר ובמאסר סוף המכאובים ת
תמיד ולא תכני לנחל מפניי הבה אס רשעתי מני לוי נאם
צדקתי מני לוי גם כן כי לא אוכל לשאת רמזי להיותי שבטקלון
מהחרפת אשר חרפוני רעי בהם ה' רמזתי בעניי ובשפלותי מני
יתן ויגדל ממך הרע שמתה עושה לוי ער שבכירת השחל מה שי
שיכור תצורני פעם אחת ולא תשנה רל' שתמיתני תסך אך מתה
תשוב לומר מותי יצירה אחר יצירה מלתת בי מכות ונגעים רבים ל
להפליא זה אחר זה ותחריט נגעיך כגודי מתרבה כעסך עמי בנ
בנגע ונגע רל' שהם רעים ממך רבים ער שנגעים מכרותי נר

ותבקש לעוני ולחטאתי תרחוש ואין אפשר שישיג הברויס הזמ
הזמנייכ מי שאין לו יחס כלל עם הזמן הנה אין יתכן שתבקש
עון וחטאה אצל ידיעתך כי לא ארשע אס היה שתטגית בפרטי
האורס ותבין אל כל מעשיהס כמו שאומריס רעי והכאבת אונתי
עכ זה מכאוב חזק ממית ער שאין מירך ונגעך אשר הבאת עלי
מציל רל שלח אוכל להנצל ממנו בטוח פניס הלח ירך ציידת
אונתי ועשונתי בעת ההייה זה הציור הנפלא אשר באברי גופי והת
התקשרס קצתס בקצתס והסתעפס קצתס מקצתס באופן שכבר
כלאו השכליס האנושייכ להשיג אופן החכמה בזאת הבריאה ב
בשלמות ועשית אונתי יחד סביב בעת הבריאה רל שהתחלת ההנ
ההייה מאמצע והוא הלב ואחר ציידת אברי סביב יחד מאנפ שק
שקצתס ושלמו קורס קצת לפי שאי אפשר שיתהוו האבריס נפר
נפרדיס כמו שיתבאר בספר בעלי חיים ועתה תבלעני ותטחיתני
זכר נח כי כחומר וכעפר הייתי בעת שעשיתני ועתה למה תטחני
תטחוקק להשיב אונתי אל העפר ותבטל ממני פעולתך הנפלאה
הלח בעת ההייה התכתני תחלה כחלב ואחר כן הקפאת אונתי כג
כגבינה ואולם אמר זה כי הורע אשר כתהווה ממנו והוא רס ה
הנקבה כתר תחלה ואחר כן הקפיו החוס אשר בורע הזכר עם
הכח האקי לתת לו צורה ותמונה כמו שהתבאר בספר בעלי חיים
עוד ובשר הלבשת אונתי האברי הפנימי לטמר ובעצמות וצידי
תכסה האבריס הפנימיס לטמר ולהיות לי עמידה וקיוס מלהק
ולהקשר האבריס קצתס בקצת ולתת להס מהתחלתס ההזון והת
והחוש והתנועה ער שהמצאת בו החיוס ואשר עשית עמדי להש

הנה הש' ית' מיננו איש כמוני ער שאוכל לענות אותנו ולבא יחרית
למשפט לא יש גם כן ביננו מוכיח ישת ירו על שכינו וישפט
מה יצחק הנה אם יסיר מעלי שבטו בדרך שלא תבעתני מימות
אז מרבה על מה שהביא עלי מהרע על לא חמס ולא מיראנו כי
לא כן אנכי נעמרי כמן שאתם חושבים שרשעתי וזה שאני יורע
בעיני שלח חטאתי הנה מדוב מכאובי נכרתה נפשי מעונב עלי
דברי שברי ומשיחה במרירות נפשי עכ השכ ית אם הענין כרב
כרברוכ שיהיו לו הרעות המגיעות ממנו על הכוונה הראשונה
אומר אל אלה אל הענייני הנוריעני על מה תכעם ותריב עמי כי
מין בי חטא תוכל לתלות בו כעסך עמי הטוב לך כי תעטוף
הארס ותחמסהו להביא עליו רע על לא חמס בכפיו וכי תמאס
מה שנשית אותו הנה מחק השלם הלם כל פועל מזהב מה שפע
שפעלהו כל שכן שלא ימאסהו ומס טוב לך שתופיע על עינת
רשעי אל שיגיע מליהם זהרך בעינתם ער שישלימה הנה זאת
תכלית העול אם היו מלך הענייני מגיעים מהשכ יתברך על הכ
על הכוונה הראשונה כמן שאתם אומרים רצוני לומר שימאס ה
הטובי ויביא הצלחה אל הרעי ער שלא יבצר מהם כל אשר וזמן
לעשות ומין אפשר בך שתהיה משגיח בענייני הארס הפרטיים
האם עיני בשר לך ער שתדע מלך הרברים הפרטיים ההיולאמי
אם כראות אנוש תראה אשר לו כחות נפשיים היולאמי ושיג ב
בהם הרבר במה שהיא פרטי כמן כח הרמיון והחוש ושאר הכוח
הנפשיים אשר ינהגו מנהגם הכימי אנוש ומין ושנותך
כשנות גבר ער שתדע הענייני הזמניים הפרטיים ותבקש לענ

במופץ שיכלוס פתאום והנקיים לא יבאז להם רעות לכלותה אבל
יבאז עליהם יסודין ומכאובות להביא עליהם טוב כמו שזכרת ב
ברברין הנה באמת לא יתנצל בזה הטעם ית מהעול וזה שיותר ה
רע מה שיביא ליצריקים ממה שיביא לרשעים לפי שהיצריקים ש
שוקרים ברעותם זמן מרוך והרשעים יכלו תבקה ולזה אמר אה ש
שבט ימית הרשע פיתאום הנה הרשע ההוא ילעג למסת הנקיים
מליסודיהם לפי שימת קל לסבול מה שבא אליו מהרע לקורד ומנ
ממה שבא מהרע לנקיים ועוד ימצא בזה עול אה היו לו הטובות
והרעות מסמכות מהטעם ית וזה שכבר ימצאו קסת הרשעים מצ
מצליחים מאד ער שכל הארץ נתנה בירם פני שופטי הארץ וכס
יכסו רל שיעלימד עין מחמסיהם ואם לא מפיה מי הוא שיכויבני
ויחלק על המחש ויאמר שאין אמת או שאמתם הטובות הם רעות
הנה ימי עכ ירחתי ותם לבבי הלכו במהירות בלא חמרה כמו ש
שילכו במהירות האפיות המזמזמות בתכלית התקון בים וכמו ש
שיעופק במהירות הנטרד כשיבקש האוכל אה אמרתי
משכח שברי ומעוזב כעסי ומתחזק מעט הנני ירח מאד כל הסעם
הכעסי משד לו הם שכבר ירעתי שולח תבקני באחרות באלו ה
רעות אה הנה אה רשעתי למה זה הבל מיגע להתחנן לפני הש'
כמו שמתה פיעץ אחתי הנה מעפ שהחזמתי במי שולג להסיה לכ
לכלוך החטאים ההם והזמתי כפי בנקיות לא יעביל לי לפני ש
שמכאובי הם במופץ שולח יעביל טובי מל הש' אה היה שרשעתי
לפי שהם פונים מל המות ולזה כשמוקדה ההמלט בהתחנני מל ה
מויגיטני המות ויביאני מל שיתעבוני שלמחתי להיחתי מת הטה

טובות באחריות ואמר הנה מכותי מנודה על לא חמס בספי
כי השם יבנת מותי בסערה והרבה פינעו ער לא פשע ועל לא ח
חטאות וזה בתמידות ער שלא יתנכי השב רוחי כי ישיבינני תמיד
מקדיש מריב ומיך רמזי שיקראו כמו אל הרעות המזפלות טובות
והתוקף מש לו בזולת שמירה שהיא במשפט ירעתי שהיא אמר
ויכול לעשות הכל כמו שיהפוך ההריב והארסות בכוחו וקבורתו
וזה בהשתלשלות הסבות כי הוא הסבה הראשונה בכל מה שיתח
שיתחפש ובזולתו לא יעשה דבר ואם יעשה זה מצי המשפט כמ
כמו שזאתה מומר מי יעירני עמו וקרה יחר למשפט כי ירעתי
שהוא עושה לי עול אם הענין כדבריו אבל מה מעשה והנה
אם ירחיק פי יטמני רשע בעיני שומעני רבר הכני תב ופי
וביא לחשו שומני עקש והנה ממ זה מין כנגד חבריו שהיו משימי
מותו חוטא על חבריו והנה באמת תב מני ומפס ער שלא
מירע בעיני נפשי רל שמיין כמריב כוחותה באברי ולזה ממאם
חיי כי מיכס חיים על דרך האמת ובהיות הענין כן הנה לא מקרה
שיהיו אל הרעות להביא טובות מאחרות כמ שזאתה מומר כי הנני
מדגיש בעיני שומני תב ומפס באלו הרעות מחת היא
הדרך אשר יזקק בה הטובים והרעים ועל כן משפוט שמיין הבר
הברל בזה בין התב והרשע כמו שאמרת ובאמת כי ברור אמר ב
בזה מממר חסר לפי שאם היה מרבית היה רמזי שזה הינה רעות
הצריק מן זולת רעות הרשע כי התחלות הרבריס ההפכיים רמזי
שזה הינה הפכיות לפי שהם יביאנו אל תכלית הפכיות
ואם אמרת שיש בזה הברל כי רעות הרשעים הם באופן שיכול

רוב החוש וחרדי תימן הם הצורות הרחמיות ובכלל מט באגד
לספר נפלאותיו לא פוסל כי הוא עושה גדולת ער מיין חקד ונפ
ונפלאו ער מיין מספר זה מבואר למי שעיין בטבע זה המציאות
ובפרט באברי הבח ואופן הסתעפס מהתחלתה הנה באמת הוא י
יעבור עלי חוש לא אראהו ויעבור לפני תמיד ולא אבין לנטי כב
כבודו מלא עולם והוא עם כל רבר מבואר כי הנימוס והסדר
אשר בו יתקיים רבר רבר מהנמצאות באופן מה כמו שבארנו במ
במה שאין בו ספק בספר מלחמות אס יחטף הארס וישחיתנה מי
ישיבנו היש שס יתבר גבוה ויתבר חזק ממנו ומי יאמר לני מה תע
תעשה הנה באמת אלה לא ישיב אפו כי הוא בלתי מקבל השנוי נ
והתמורה ולזה יהיה מה שאמרת לי שמתחנן אל הי להסיר מעלי
הרע הזה מבואר הבטול העתדים בגמיה חזקה שחזו תחתיו רל
שלא יעיר עורס כנגד ה ית אף כי אנכי מדבר ואריב עמו מיין
יתכן זה הנה מעפ שיצחקי לא אמנא בעימי דרך לרבר עמו ומ
מיין מתחכ למשופטי אס חטאתי כמו שאתה מעיץ אחתי הנה אס
קדמותי מליך ומצמותי שהומ עונה אחתי מעפס לא מאמין כי יאזין
קולי וממנכ אמר זה לפי שהומ מבואר לפי רעות שהטס יתברך
בלתי משגיח באישי הארס לחסרתנס ולהיותס הוויס ונפסדיס זה
והנה התחזקה זאת האמונה מצדו מצד העיון ער שאעפ שיראה
שהמותש יחלוק עליה לא יסדר ממנה וכאשר השלים מיוב
ההתנצלות על מה שהיה מוכיח אחתו בלרר במה שהיה מדיב עם
ה ית ולא מתחנן לפניו להעביר רעותו שב להשי על רבריו במה
שהיה מניח שאס היה מיוב וך ויטר היואל הרעות הבאות מליו ט

העקתם ממקומם נעלמת מהם והנה השם ות' הוא הסבה בזה בה
בהשתלשלות הסבות רל שהוא הסבה הראשונה וזה אמנם יהיה
בסב' האזר המי הקטורי בבטן האר' שיתהוה ממנו רוח ירחה זהר
ההוא ויגביהו ער שתבקע הארץ ויצא הרוח ואז יהפך ההר בע
בעת נפלו ומזאת הסבה בעינה הוא מניד הארץ ממקומה וית
ויתנודדו העמודים אשר היו נסמכת עליהם רל שמלמטה יבא ל
להתנודדות ראשונה בסבת הרוח הנעשה שם ובסבת התנודד
האר' הסמוכה לרוח ההוא התנודד האר' אשר עליה הוא אף לשמו
ולא יזרח וזה יהיה בעת רבוקו עם הירח ולא היה לירח מרחב ל
לפי הכרמה ואעפ' שהשמש חזק האור ער שמרוב אורו ימנע הר
הראות הכוכבים הנה ימנע הירח ממנו ולא יאיר ובוה יקרה
בשאר כוכבי לכת שינודדו מזה כשיסתירו אותם השפלים מהם
הוא נוטה שמים לברן בזולת אמצעי בירן וביניהם בעת הברואה
ואולם היסודות ומה שהנדב מהם בראש באמצעות הגרמים ה
השמיים והוא לברן נוטה הגשם שידרך על במתי ים והוא ה
השמים וכוכביו ההולכים באזור גלגל המזלות או נוטים ממנו מ
מעט לצפון ולדרום כמו כוכבי לכת והכוכבים הקיימים אשר ב
בשתי עשרה המזלות והוא עושה הצורות הצפוניות והדרומיות
אשר בגלגל המזלות והנה בברואתם מן הפלא מה שלמ יעלה וז
וזה כי אף הכוכבים עם היונם מטבע אחר בעינינו ועשו פעולות מ
מתחלפות בזה העולם השפל וספר מ'וב מ'וי הצורות עש והוא
בנות עש ככיל וכימה שהם שתי צורות מעירות על תקבולות חוס
מקור רצוני שסמיל מעיר על רוב הקור וכימה על רוב החוס וחדר

וזהו פלאו כי . עריך . כגער ולא רשיון מה בלשון ארמי כי
הספחתא פרייתא . חליפות . מענין כריתה . וצבא . רבוי . וחדל .
המנע מהביא על סוף הנגעי . ושיית ממני . והרפה ממני ואבליגה
ואתחזק או ואחזק לבי . עיפתה . אורה . ולא סרריס . רל שמיין
בארץ רבר שומר סדר ויושר בענייניס הפרטייס . ותופע . ותמיד
זה באור מלות המענה . באור רברי המענה

ענה איוב ואמר אמנכ ירעתי כי כן
רל על מה שהוכחתי ואמרת ער אן תמלל מלה לא תחשוב שא
שאמרתי מה שאמרת לריב עכ השכ צבל אמרתי זה לפי רעת
איפו ואולם אנו מחשוב גם שיה לא יענת משפט מלה גודתי שהו
בלתי משגת באישי הארס כרי שלא איחם עליו עמל ואולם שכ
ה ית ענייניהם לפי מה שימשך מפותעל הגרמיס השמימי ומעפ
שהיה יותר טוב כמו שאמרת לראשיס המר כפש שימחתו מרחס
איכנו בזה מיחם עמל לשי ית וזה שזה אמנכ היה ממנו מיצר שלא
היה אפשר שיהיה ענין פרטי הארס מסודר ממנו באופן יותר ש
שלא ובכלל הנה הוא מבוא שאי ראוי לארס לריב עס ה ולהטיח
דברים נגדו כי איך יתכן שיצדק אנו עכ ס בריובו עמו הנה מעפ
שיחפוז לריב עמו לא יוכל כי הש לא יעננו בשוס רבר מדברתי
וענ כי הוא חכס בתכלי החכמה ויכן בכל מה שירצהו וזה ראוי
לירוא מהריב עמו כי מי יקשה אליו ויעמוד בשלום וזה שהארס
ישמר מהריב עכ מי שתקיה ממנו ושתכס ממנו כשי עכ מי שהוא
בתכלית החכמה והתוקף הנה מרוב כוחו עוקר הריס ממקומס רל
ולא הכירו השון האנשיס מי הוא אשר הפכס באפו לפי טסבת ה

דל הנה אין שם איש כמוני שאוכל לרבה עמו . נקטה . נכרתה
שיחי . דבר כעסי . הופעת . ענינו ההבטה וההשגחה מן יהיה
ענינו מזרה וזוהר . דל שיגיע לרשעים בעצתם אורך וזהרך ער
שישלימה . על דעתך . אמל ירועתך . ואין מירך מציל . ואין
מנגעך מציל' מן יהיה פירושו שלא ימצא מי שיטיבך ממעשיך
עצבתי . פיירתי כטעם עצביהם כסף וזהב שהם הכלמים אשר
הם מצויירוס לפי הצורה אשר ירשו לעשותה ורמו בזה אל הכת
המצויר אשר נתן השם ית בורע ומענין זה אמרו זל' אין מעני'
מעסיבין את הקטן . ומבלעני . ומשחיתני . כחלב תתיכני . רמו
בזה אל הורע אשר ממנו ההויה דל זרע האשה שהוא כתר תחלה
נגד' ומחר כן יקפומהו ויעמידהו החוס הטבעי אשר בורע הזכר
כמו שהתבאר בטבעיות . תסוכני . תכסי . כי העצמות והגירוי'
הם מחוץ סביב האברים הנכבדים הפנימיים ובוה הם נשמרים
באופן מה עם שבעצמות יהיה לגוף קיום ועמידה ובגידוס תש
תשלמה תנועת האברים החלקיות . ופקודתך . ופקודתך והרס
והרסן בזה פקודתך אשר שמת בכוחותי הפעולות למשל על ה
הכחות המפעולות הנה הפקודת ההוא שמרה רוחי בקרבי כי לו
לולי זה לא הייתי יכול להתקיים כלל וזה שארס לרקות חומרני
ותפעל בקלות ויפסד לולי רבני הכלים אשר שם השם ית בן רענ
לעזר בשמירתו הזמן האפשרי . ושמרתני . במשמד ובמסר .
ממה . מקור והרסו בזה הנבי שבע קלוי מרמה עניו תמיד . ויגמה
דל מי ותן ויגדל הכאב הבא מלי ער שתכירני כשחל שימית בפ
בפעם אחת אבל אותה תשוב להכחתי מכה אחר מכה ומרמה פלא

ויהיה שב אל כוכבי לכת לבר . מן שיסתרו באור השמש ויהיה שב
אל הכוכבים . מן יהיה הרסן באמרו ובער כוכבים יחזוק ולא ב
בער כוכבים יחזוק . כל שכל כך יערד אור השמש בעת הלקחה ע
ער שירדון הכוכבים . ודרך על במתי ים . ענינו שהוא נוטה הקט
שירדון על במתי ים והוא השמים וכוכבים ההולכים באזור גלגל
המזלות מן נוטיה ממנו מעט לכפון ולרדוס . עש כסיל וכימה .
הם צורת בגלגל הכוכבים הקיימים . וחרדי תימן . הם הצורות
הרדמיות . ויחלוק ויעבור . הם יחלקו חסר וענינו פן יחלקו המ
הארכ מה ירבה ולא ימצא מי שישיבין ממעטיו . שחחו . שפרו
עוזרי רהב הם העוזרים בגאמה ותוקה . למשופטי מתחנן . בתמו
והרסו בו ומין מתחנן אל ה הנה מה קרמתי ויעכני לא מאמין כי
ימוין קולי להיותי פחו ממר ביתם מלי . ישופכו וכתתני חנכ בלו
עון . הם מני לא מרע נפשי . רכוכי לומר הנכי מפס ותכ ער
שלח מרע בעצמי נפשי . כל שמוין ככרים כחותיה באברי . מה
שתי ימית פתמוה . ענינו מה שבט הרשע ימית פתמו כשבלרה
מומר הנה הרשע ההוא ולעג לרעות אשר ינסה השכ בהם הנק
הנקיים לפי שהוא ימחה תבנה ולא יאריך ברע ההוא והנקיים ית
חמירין ברע ההוא . מנחת אבה . הוא מענין רצון והם המניות
שישיגו רכוכה בהם ההולכים בים להשחית כי הם יצטרכו שיל
שילכו במהירות אל אשר ירצו . וטוט . ועוף . שיחי . דברי נגעי
פני כעסי . ואבליגה . ומתחוק . ויהיה בודר מן יהיה יוצא ויהיה
פודשו ומחוק לבי . כל עבבותי . כל הסעסיכ אשר לו . מן בט
בשחה וטבלני . כל תכנים גופי לשחה . כי לא מוש כמני .

שלא יהיו פשוטי רבניהם מזריים הנראה נגלות שיהיה להם הרע
 הרעה ההוא לא שהוא מבואר שמספר הרעות ההם אשר לכת ה'
 המעולה והמשעריה יצאו מההיות הנמצאות במרברוכ אשר
 קיימו בהם רעותיה חרוש העולם בו איכנו ראוי שימנו כמו הרעו
 ההם תלקי הסותר כי המחשבה לא תפול בכמו הרעו ההם ותחלה
 מהעיון האמת ורחיק ולזה המשכנו מנחנו בבאורנו זה אל מה
 שיוצרו פשוטי רבנו אל האנשי ונראה לנו מה שרעותיהם הם על
 מספר תלקי הסותר אשר בזה הדרוש לפי מה שתשפטהו החלוקה
 לאנשי המטיבים בעיון והנה נבאר בגה במה שיבא אין נמצאו
 רעות אל האנשיים מספר תלקי הסותר אשר בזה הדרוש והנה
 רעה בלודא אס הוא כנגד המחש כבר ימצאו לו פנים מן ההראו
 כי הרבה פעמים יגיע לארס רע ויתבאר בסוף הענין שהוא היה
 כבה להביא עליו טוב או לשמרו מדע יותר קשה חזק מהרבה פע
 פעמים יגיעו לארס טובות ויתבאר בסוף שהם היו סבות הגעת ה
 הרע לו או למנועו מטוב אחר יותר חזק ויען איוב ואמר
 באור מלות המענה וישלכ ויעמוד בשלום

המעתיק הריס • עוקד הרו
 ממקומם וזה יעשהו השיב זה באמצעות הרוח הנאמר בתוכס כ
 כמו שהתבאר בספר המזנות • ולא ירעו • חסד • וענינו ולא י
 ירעו האנשיים מי הוא אשר הפכה באפו אל שסבת העקתם ממקו
 ממקומם נעלמת מן ההמון • המרגין • מניד ומניע • ותפלו
 ותנודרו ויתנענעו • לחרם • הוא השמש • יחתום • יסגור ער שלא
 יראו הכותבים ההם וזה אס בעמוד קצתה תחת קצת ויהיה שב

ולא יועילך רוב טובים אשר בידים כמו הענין אשר בעשב האחו
שייבטין עכ המצא אצלך הלחות ורעננות ולא כראיה לכן מדבריו
הנה בזה הספר שיטתה האר בזה הענין לשאר בת וזה שהחטא
והפשע ושכיחת האל והחנפנות והתמימות אשר זכר לא ימצאנו כי
אם בארם לברו מבין שאר בת לא יתארו באל התארים שאר הבת
אל שלא יאמר בהם שהם מדעים או חנפים או שוכחי אל או תמים
והוא מבואר שאיננו מחוייב במי שיורה שהשם משגיח באישי ה
הענין האנושי ופוקד אותם על כל מעשיהם בצדק ובמשפט שיו
שיורה שיהיה הענין כן בשאר בת כי אולי כברל בזה הארם לפי
רעתו להיחזק בעל שכל ולזה ראוי בו יותר שיהיה נפקד על כל
מעשיו ומנסה היה מחוייב במי שיורה שהשם משגיח על שאר
הבת ולא ישיגם רבר מהמקרים אם לא במשפט שיורה זה באו
באישי הארם כי זאת ההשגחה תהיה יותר במי שהונו יותר נכבד
כמו שהתבאר בספר בת ובכלל הנה אין ראוי שניחם לארם מהם
מהמוס ברעותיו רק מה שנמצאהו מבואר מדבריו או מתחיי מהם
ולזה לא הסכמנו אכתנו שיהיה רעת בלדר בהשגחה כרעת כת
המעולה כמו שזכר המורה ול ואחשוב שמה שהניענו להכית
רעת בלדר על זה המוסן הוא מה שמצא מדעות האנשים המפא
המפורסמים בזמנו בהשגחה ולפי שראוה התיוחסות מה בין רעת
בלדר ורעת כת הגעולה יחס מפני זה רעת כת המעולה לב
לבדר ובכלל אם היו רעות האנשים ההם שזכר הרב המורה על
על מספר חלקי הסותר אשר ימצאו בזה הדרוש היה ראוי שיפחד
שיזרשו וברו אל האנשים בדרך שיוסכמו לרעות ההם מעפ ש

כעקד זה האילן מהמקום ההוא הוא משוש רחבו ומעפר אחר יט
יטעוהו בו יצמחו לו יונקות באופן יותר שלכ ממה שתהיינה יט
צומחות לו שם ויסתעפו שרשיו ויסתבכו וזה רבר מבואר בגלה מ
מן החוש דל שקצת הצמחים תהיה יצמיחתם יותר שלמה כשיע
כשיעקרו ממקומם ויטעו במקום אחר וכן הנה רעות התב והיש
והישר שאנחנו נחשבות רעות אינן רעות אבל הם טובות

ובכלל הנה השם לא ומאס תב אבל ישגיח בו וישמרהו תמיד ולא
יכיל הרשעים מהרעות כאשר הביאם עליהם כמן שיטשה וזה
בנקיים שקדם להם מרי מעט דל שהם כשישובו לשם ית יצילם
מהרע ההוא ויהפכהו להם לטוב הנה אם היית עושה כמאמרי
שנתשחר אל ס' ונתתן לפניה הנה יגיע לך מהניב ער שימלא ש
שתוק פיך מהטוב אשר יטיב לך ממקום אחר ושפתוך ימלא תר
תרועה מרחב השמחה שגמירך ובלשונו בנשח ויהרום מהל הרשעים
זה באור רברי המענה

נהכלל העולה מהרבים : הוא שרעת בלוד היה שכל

טובות הארץ ורעותיו

מגבלות ומסודרות מהשם ות ביטח ובמשפט לא יפול דבר ומה
שיחשב מרוע הסרור בטובות הארץ ורעותיו הוא מצד סכלותנו
וזה כי הנקי כשיבאו לו רעו הם טובות בעצמותם אם שאנחנו לא
ברע באופן אשר בעבורו היו טובות והביא משל הנה מן הצמחי
כי קצתם ישחיתו אותם ויעקרו ממקומם וזה טוב להם כי ממקום
אחר תהיה יצמיחתם יותר טובה וכן הם רעות הצדיקים וטובות
הרשעים הם רעות על דרך האמת שיבחנו בה הרשעים ויאברו

בזה ערמת מהכ לפי שתמול אנתנו ולא נרע הענינים אשר יצטרך
יצטרכו לזמן מרחק לעמוד עליהם מן החוש לקוצר זמננו הלא
הכ יורחק האמת וימרח לך מה שתפרסם להם מן החוש עכ מה
שהרצונו משכלם הנה הגמא לא יגרל בזולת טיט רל שהוא
כדיך ללחוח רב ולא ישגא עמח האחו בלי מים משקי אותנו תמיד
ובעוד שזה העמח בלחותו ורעננותו בזולת שיכרת ויקטף הנה ה
הנה הוא ייבש קודם יבוש כל עמח אחר וכן הענין בטובתו ל שם
שסבר יגיע רע שיכלם לגמרי על מקומם ובחשבם להיות בש
בשלוה ותאבר תקות הרשע כבר תכרת תקותו וביתו אשר הוא ב
בוטח בו בחוקו והיה חלוש כמו אריגת העכביש שהוא בתכלית
החולשה הנה הוא נשען ובוטח על חוזק ביתו ויחשב להתחזק בו
ולא יתקיים הבית ההוא ובכלל הנה כל מה שיבטח עליו שיהיה
לעוד לו יאבר ממנו וימות כמו האחו והגומא שייבשו פתאום ע
עכ המצא הלחות אשר היו כוונים ממנו בו ובהיות הענין כן ה
הנה טובות הרשעים הם רעות ואולם אנתנו לא נרע המופץ אשר
הם בו רעות ונפלא מפני זה כשנראה הגעגוע לו הטובות אל הר
הרשעים ואחר שזכר מופץ ההמשל בהיות טובות הרשעים רעות
בא להביא משל דמיון ברעות הצדיקים איך יתכן שיהיו טובות
ואמר הנה העץ שהוא רענן והוא במקום שהשמש רומה אותו ויר
וירצות ונרקתו משרשיו על הגן אשר הוא נטוע בו לרבו יצמי
צמיחתו ויסתבסו שרשיו על גל המים ער שמרח מזוננו יסתעפו
שרשיו באבני הסלע אם ירצונו מוציא ממקומו בשלמות ער ש
טלא ישאר ממנו נושם שם כלל הנה וזאת מעקדה אשר נעקרו

שיכחש האילן במקומו ויאמר לא ראיתוך דל של ישארי ממנו ו
דוטיב שם כלל. ולא יחזיק ביד מרעיש לא יאחזק להצילם מהר
מהרעות אבל יביאם עלוהם כטעם ויחזיקו האנשים בידו
זה באור מלות המענה באור רברי המענה

ענה בלרד ואמר ער אנה תמלל

דבריה קשים כאלה כנגד השם והוציא מפיו דוח כבד כנגד
האם השם יענה משפט. אין ספק שכל מה שיעשה הוא במשפט
ובצדק. הנה אם חטאו לו בניך שלחם ובערם מן העולם בעבור
פשיעהם ואם היית משחר מל אל שירחמך ומתחנן לפניך שישלח
לך אם חטאותיו אם זך וישר אותה כשאותה אומ' עתה יביא אליך
הטוב ויעמיד בשלום נפשך ויהיה הרע שהביא אליך לטוב לפי
שבלרד היה חושב כמו שיתבאר מדבריו כי הרעות יבאון לטובים
אשר לא קרם להם מרי ועון. להוסיף עלוהם טובה במה שיעתיר
ומה שנתשוב אותנו רע הוא טוב לא שאמננו לא כרע שיעזר החס
החסמה האלקות אשר חייבה הגעת הטוב לו בכמו אל הסבות

אלנקיים אשר קרם להם מרי מעט יבאון רעות חלושמה וכאשר יש
ישובו לשם ות יהפכו לטוב והחל לזכור מה הברל בין הרעות
אשר יבאון לרעים והרעות אשר יבאון לטובים ובין הטובות אשר
יבאון לטובים והטובות אשר יבאון לרעים כי הטובות אשר יבאון ל
לרעים הם רעות ואם לא נשער מופץ היוותם רעות והרעות אשר
קיינו לטובים הם טובות ואם לא נשער בזה לקיורנו בהשגת ה
החסמות האלקות ונתן רמיה מן המקובל ואמר כי שאל נא לדעת
הקורטין וסוכן מל מה שחקרו אבותיהם כי אמננו כיטריך לקבל

באור מלות המענה

ויבן בלרד השוחי ויאמר
והוא כביר אמרי פיך . רל

איך תוציא מפוך רוח חזק כנגד השם ותחשב לטבר בו הרי אמתו
האמונה בענין ההשגחה ועוד עליון היה מעורר הטוב בעבורך
מו והיה ענינו ישיש עליון ומזה הענין פרשו קצת המפרשים מ
ממרו כן והתעוררתי כי מצאנו רע וישלם ויעמיד בשלום . כות
ברקתך רל כפטרך כי הנפ' הו' כנה היצר ומשכנו היגמה היגר בנה
הוא טיט . אחו . כמו צמח האמת . עורנו באבו לא יקטף . עורנו
בלחנתו ורענותו לא היה ראוי שיקטף ויכרת ועכ' כל זה יבש בק
בקלות קורס כל חסיר עכ' המצא מצלו לחותו ומזונו אשר ממנו
יוון מו יהיה הרצון באמרו לא יקטף בזולת שיקטף . אשר יקוט
יכרת כטעם ונקוטותה . כסלו . רל מבטחו וכמהו וישימו בלתי
כסלם . בית עכביש . שיהא הבית שאורגת מעכביש והוא מרכיב
בלעז והמשיל בית הרטע לבית עכביש להעיר על חולשתו .
ישען על ביתו הוא חושב להשען על חוזק ביתו שלא יוכל להזי
מותו מזיק ולא יעמוד ולא יתקיים . יחזיק בו . רל יחזיק עצמו בו
שהוא יחשוב היחזק חזק מצד חוזק ביתו אשר הוא בו ולא יקום ו
ולא יתקיים . רטוב הוא לפני שמש . רל הצמת ההוא . לחו רענן
והשמש מביט בו ולזה יפליג בצמיחתו ער שייצאו לו יונקות ע
על גנתו אשר הוא כטועה בה רל שייצאו לו יונקות משרטיו . על
גל שרטיו יסובכו . רל שעל גל המים יסתבכו שרטיו ער שמר
שמרוב מזונו יסתועפו שרטיו באבני הסלע ויהיה יחזה יסתבך כ
כטעם קרן חזות . יבלענו . יעקרונו ויסורנו ממקומו ער שיכח

שאמר שמה שהיה חסרון בחק הארץ לא יתכן שיחתם לטוב וזה
הנה זאת הטענה בלתי צורקת על כל פנים כמין שידמה זה הפירון
הפירוסקה וזה מה שהיה חסרון בחק הארץ לא יחוייב על כל פני
שיהיה חסרון בחק השם זה וזה כי כל מי שיש לו כח על פועל מ
מה הנה הפועל ההוא שלמות לו מהצר אשר הוא בחיי עליו וכא
וכאשר לא יבא הכח ההוא לפועל הנה יהיה זה לבעל הכח חסרון
ומולכ לא יהיה חסרון למי שאין לו כח על הפועל ההוא אם
ימנע ממנו הפועל ההוא והמשל שיקרימות התרכיב הוא שלמות
לו מהצר אשר הוא בחיי עליו וכאשר תבצר ממנו זאת הפעולה
יהיה חסרון בחקו ולא יהיה חסרון בחק הארץ או שאר בח' אם ת
תמנע מהם זאת הפעולה ובהיות הענין כן הנה לא יהיה חסרון
לשם זה אם לא ישיגות אל כל מעשי הארץ נכח היותו שליט בכל
המציאות ובכלל הנה היה חסרון לשם זה אם אמרנו שלא ירע ב
במחלת אבל אם אמרנו שהיא ירע הרבדים הנפכיים הנפכיים
ולא ירע הרבדים הנפכיים הפחותים מהצר אשר הם מוברים בן
לפי פחותותם וירעם מהצר אשר הם בן נפכיים הנה אין זה חסר
חסרון בחק השם זה כמין שאין חסרון בחק השכל האנושי המנע
ממנו השגת הרבדים הפרטיים אשר ישיגום החוששים הנה זה מ
שמה שאפשר שיאמר לבאר שלא יחוייב מטענות א"כ מה שחיי
שחייב מהם ומולכ מה האמת בזה הנה כבר בארנוהו דוב
במי ובארנו לספר החוש והמחש' ושם בארנו שהשם זה ירע ב
כל הרבדים בשלמות והאופן אשר ירע בן וכבר נתבאר האמת
ברב' לו הטענות במה שיבא מזה הספר

בזר איוב שיוחס אל השם העדר ההשגחה באישי הארס כרי ש
שירחק ממנו העול ברוב הסרוד הנופל בטובות אישי הארס ורע
ורעתה אין המלט ממנו במה שהניח ליפו כמו שבאר זה בזה המ
המענה ואולם לא גנו רעי איוב מותו במה שכפר בתחיות המתי
לפי שלא היה מאנשי תורתנו ולא סופר מז גס כן מנביא זה היו
הייעור למה מה שמחשוב ועוד באר לטתי סבות שאי אפשר
שישגח השם ית באישי הארס אחת להיות הארס נמאס בעיניו
מצד חסדונו ביחס אל שלמות השם והשני להיות לו הידיעות
הוות ומתחרשות תמיד ואי אפשר שתהיינה בשם ותברך ודיעות
מתחרשות כל שכן שתהיינה בו ודיעות מתחרשות לאין תכלית
והנה לא השתרל איוב כדנת אשר היה מקיים בהם רעתו בהשגח
בהשגחה אבל סדר רעתו והביא טענה בזה מן החוש והעיון הא
האמתי והנה לא סדר טענותיו בעצמם אס לפי שלא כתבאר ל
לו אין תשלים הסבה ברבריס ההם מזולת שגחית השם ית משגית
באישי הארס כי לאמר שיומר שזאת ההשגחה היא מזולת השם
ית ואס באנו לבאר זה בשלמות הצרכנו לאמר ארוך ולזה נק
נקצר ונעמוד על מה שיש בו רי בזה המקום ונאמר שיש לאמר
שיומר באלו הטענות כלם שהם לא יחוייבו מה שחייב מהם ליפו
וזה שההרעה שתהיה בחלוס כבר אפשר שתיוחס אל הסרוד זה
והשפע אשר מהגרמיים השמימיים והשכל הפועל כמו שהתבאר
במקומותיו וענין הגשמים והמנע מרשעים מחשבתם לטמור ה
הטובים אפשר שיוחס גם כן הסרוד והשמירה לגרמים השמא
השמימיים לפי מה ששמש השם ית עליו .. ואולם מה שאמר

צדקתי וישר לבי לא תמצאני ויחם אליך העול כאשר תפקח
שכרי בצדק וישר שעשיתי ובהיות הענין כן אין להמלט לפי ר
דעת אליפז משיוחם העול לשם בזות ההכאבה אשר הכאיבני ו
ואנפי שאורה שכבר חטאתי כל שכן כשאנית שלח חטאתי כמו
שהוא האמת
זה באור דברי המענה

והסלל העולה מהרבריס
הוא שמי אפשר שיהיו הר

הרעות הסגיטנו למישי האורס

שיוחסת אל העונש מהשם ית יהיה עונש הרשעים שיאברד ויכ
ויבחרו ועונש הטובים שיחטמו מעט מכאובות ויסודין כמו שהיה
אומה אליפז לפי שאם היה הענין כן היה יותר קשי עונש הטובים
מעונש הרעים והיה זה עול בחק הש' ית וזהו שהוא ספר שכבר
הגיטנו מחזק המכאובות ער שיהיה בחדר המות על אחת החו
וזה דבר אחר גכ כן איוב בתכלית הבאור בנולת המענה ה
הוא אמר אם שוט ימית הרשע פתאום הכה הוא ורעג וישחק ל
למסת הנקיים לפי שיותר קשי הכסיון והיסודים ההם מהמות ה
הפתאומי כל שכן שכבר אמר איוב שלח חטא שכבר היה ירע
בעצמו שלח חטא והכה הביא רמיה על שהמות אכרד יותר נבחר
להיות חייו קטנים והוא שיחל בחימתו בידה הוה מי יתן היחת ה
השני ובערב מי יתן בחדר הכה הוא כן הוה בחדר ההתקרב אל
המות וזה מופת חזק על שהמות אכרד יותר נבחר באופן מה מל
החיים שאם לא היה הענין כן הכה לא היה חושק כוד הזמן מש
אשר הוא בן הוא מבואר שכל אחד מאנשי המכאובות הא' יבחר ה
המות על החיים ההם במקרה ואם לא ירעש בזה וזה היה בחדר

כי מן חתתני בחלומות רעים וחזיונות קשים בעתוני ער שבחרה
מחנק כפשי ומות יותר מהיותה עכ עימותי ואברי מאסתי חיי כי
לא לזמן מרוך אחיה ער שאוחיל שיבא עת אראה בן בטוב אהה
השם ות' חרל ממני כי הבל ימי ויכלן בזה הרע ואחר טסתר מיוב
בכמו לו המאמרים מה שאמר ס'יפו שאלו המכאובים אשר חלו ע
עליו הכ על יד התוכחת ובאר שמה שירגיט מהס המות הזו יו
יותר נבחר מהס בא בטענה חזקה לסתור רעת במה שהיה אומר
שהשם משגיח באישי הארס ומבין אל כל מעשיהם ואמר שהזו
בלתי אפשר שישיגית הש' ית בארס לחסרון הארס וש'למות השם
כש' שיפקדנו תמיד לבקריס להגעים יבחנו אכ חטא אכ לא חטא
ער שיגיט לו מה שראוי לפי מעשיו בעת עת ותהיכה וריעות מ
מתחרשות תמיד לאיך תכלית כמו שהיה אומר ס'יפו כמה מן הזמ
הזמן לא תסוד ממני מלהכאיבני ער שלא תרפכי מפילן זמן
מועט שאוכל לבלוע בו דקי עכ היותי תס ויטר ויהי כן שחטא
שחטאתי כמו שאמר אליפו מה אוכל לעשות לך שומר הארס וי
ויזרנו לפי מה שאמר אליפו למה שמתני למפגג לך כאלו איך לך
לעטן רבר רק להרע לי כאלו היית לי למשא האכ זה מחוק הפועל
והשומ' עכ מה שיפעלו וישמרהו רל שיהיה שונא מה שיטמן'
מותו והנה לפי תקון הסופרים שתקנו וכתבו ואהיה עלי ל
למשא יהיה פרושו שכבר הוספת להרע לי ער שהייתי עלי למש
למשא וקצתי בחיי ומה לא תשא פטיני ותעבור על עוני במה
שהכמת מותי ותסיר מעלי היצרה הזאת כי עתה לעפר משכב מ
מחוק הכאב כאשר תשחרני לגמלני טוב על יצדקתי וי

ומני בוחרי תמיד ההתקרב אל המוות כי בבקר אני מקוה הבקר הב
הבא והוא מבואר שזאת התשוקה תמיד לכל מי שיוסר בכמו מלך
היסורין ולזה הוא מבואר שהמות יותר נבחר מהם באופן מה
הנה מרוב נגעי עלותה רמה בבשרי וקושי עפר ועורי כתבקע והיה
בתכלית המאוס בסבת הליחה אשר שכי ימי קלף יותר מן הארץ מ
אשר יביעה האורך מקצה אל קצה בקלות כן ימי חיי הכ מעטים
ויכלו בזולת תקות טוב כי לא משער שיוכל להחיות ולראות טוב
אחר זה השבר והחלי מהה השכ ית אכ אמת מה שאמר א'יפו
שמותה הנכחתי ותטיב לי באחריתי ער מתי תמותין להעביר ממ
ממני זאת הדעה אשר אני בה זכור כי רוח חיי ואי אפשר שתשוב
עייני לראות טוב לא תשודטי עין רמי לאברי בעת בא קחי וכאשר
יהיו עיניך בי להטיב לי ולא תמצאני ואי לי תקוה שתשן תחייני
להראותי טובה כי כמו שכלה ענן וילך לגמרי ולא ישוב הענן ה
הוא שנית כן מי שירד שאול לא יעלה ולא ישוב לביתו גם
אני לא אחטך פי בעבור רבריכס שלא מתרעב מהשכ ית אכ אמ
אמת מתכס במה שאתה אומרים שהוא משגית באישי הארס אר
ארברה עכ ידות רוחי ואשיחה עכ מדירות נפשי מהה השכ ית
אכ אמת הוא שזה הנכחתי ממך על מה אתה מפל'ג ככה בעשיית
הרע לי האכ אני יכ אז תנין כי תשים עלי משמר ומאסר לא אז
אוכל לראות ממנו בעת מהעתיכ כמו שהיכ לא יכא מגבולו בעת
מן העתיכ ולא התנין ממאסרו לראות האנשיכ ממנו כי אמרתי
אתכס מרעתי בהיותי על מטתי ושא בצערי משכבי לחשבי שא
שאמצא מרגוע כאשר מיטן הנה בעת השינה לא אמצא מרגוע

למליכ ולרוח רברי מוולת שתבאו עליהם בטענה האם זה מתח
המתוכח השלכ הלא באמת אני שופט שאתם מפירליכ את על ית
יתן כשיריב עם וולתו לחלשותו לפי שאתם תכרו ותעמיקו סרה
על רעכם כי תראו כי מטה ירו וזה לאות כי תכונתכם רעה היא ל
לדרוק החלושיכ . ועתה הוויילן וראו אם אכוב במא
במאמרי ושובן להשיב על רברי בולת עולה הנה כאשר תשובן
עוד להתוכח עמי בזה האופן יראה ירקי בזה התוכחות . היש
בלשוני עולה במה שאני טוען שהשכ ית בלתי מטיגית באישי
הארכ אם חכי לא יבין ההזות אשר השברתי בהכ ויצער אם המ
המות נבחר מהם אם לא . הנה באמת אבאר לכם שבאופן מה
ימצא המות נבחר על כמין אלו החייכ וזה שכבר ימצא קץ וזמן ק
קצוב לאנו עלי ארץ וכימי שכיר שהם מוגבלי כן ימיו מוגבלי
והנה כמין העבר המתעמל שיקחה בא הלילה למצוא מרגוע לכפ
לנפשו וכמין השכיר שיקחה בא העת שישראל בן שכירותו כרי ש
שיפרענהו ממלאכתו כן הנחלתי לי ירתי שוא ולילות עמל וזה ש
שפאשר אני בחרש אחר אני מקוה שאהיה בחרש אחר כי אמרתי
אולי לא יכבר עלי העת בחרש ההוא ככברן בחרש הזה והלילות
שאחשוב לשכב מלישן ולמצא מרגוע למחלתי הנה גם כן בליל
בלילה לא שכב לבי . וזה שאם שכבתי הנה מקוה כל הליל
הלילה מתי מקוה וימרר לבי אורך הלילה בכבת הערר השינה
ממני ושיבעתי כרודים על ערסי בכבת מחלתי ער בא השחר מן
מוולת מפות כלל ובהיו הענין כן הוא מבואר שאני בוחר תמיד
המות על אלו החייכ אשר אני בהם לפי שזמני מוגבל ואני בוחר

ובבא חס הזמן שימנעו מימי הגשמים ותכלה התכנה השלגים יע
יעקרו ממקומם או יסורו הנחלים ויאברו להלפת ארחות רדכס ו
ויטו מימי מקוריהם אל מקומות אחרים אם שיעלו בנהו ויאברו
אל שתסור הייית המים ממקוריהם ויכלו לגמרי וזה יהיה אם ב
בשלא יתחרש מהאר המתחרש שכ במקום מים אבל יעלה על
הארץ או יפסק חרוש האר ההוא והנה שתי לו הסבו נזכרו בספר
האורות להפסק הנהרות וכבר הבטו הסוחרים העובדים
שכ בימות הגשמים לו הנהרות ברדכס וקח שבעת החוס שיצטר
שיצטרפו להם המים יצטרפו ימצאו שכ מים רבים ובבואם אל
לו הנהרות בעת החוס לא מצאו רבר בוטו וחפרו על תקנתם
והנה עתה הייתם אתם רעי רומים לזה הנהר וזה שאני בטחתי
בכם ושאנעוור בכם בעת הצורך ושתנחומותיכם יסורו חללי ונה
ונהפך הוא כשראיתם החתת המגיע אלי יראתם מהתקרב לי ונ
ונהפכתם לזרים ולמה התנכרתם אלי הכי אמרתי לכם שתתנו ל
לי רבר מהתכס ושתעטו שוחר בערי מעמלכם למולטי מיר צר
אלפרותי מיר עריצי מלו היה זה כן החרשות כי אמרתי להציל
הזכ עטו מה טעטו אבל מיני מבקש מכס רבר ולמה תתנכרו
אלי כי תאמרו שגיתו ברברו ועל כן אתם מתנכחים עמי הורנתי
מה ששגיתו בו ואני אחריש ובואו עמי בטענות אמתות
לא בטענות כוזבות כאלה לאמר עלי שחטאתי .. ואתם
ירעתם צדקתי ותוכ לבבי .. הנה מאר כמרצו וחזקו אמרי מי
ונושר אבל מה יועיל ההתנכחות אשר יהיה מכס האם
ראוי שלהתנכחות עמי תחשבו למליץ מלרות רברי מזהות

טעב אה יש טעב בריר חלמות הבריא כן אני לרוב חלוי לא
אמינא טעב במותי הנה אשר מאנה נפשי לנגעו מרוב האסט
האסטניסות והמיואוס המה כמו חלוי בשרי ואין יוכל להתרחק
ממני הנה מרוב המכאוב והחולי אחשק חשק כפלא מי יתן ויר
גירסה השכ ויראכני רכוא נוסף על חלוי בדרך שיכלני כי המות
נבחר על אלו החוי והנה באמת אעפ שאני נוטה בחיל והמכאוב
התוק הנה אני מתנח כי לא סחרתי אמרי קדוש ואין לי להתרעב
על עימי ולומר אלו הייתי נשמר מחטא לא היה מגיע אלי זה
מה כתי כי איהל שירפאני השכ ויטיב אחריתי כמו שהבטחני
הנה אין לי בת לשאת זה החולי ומה קץ חיי כי מאריך חיותי
ער שירבה זרעי וצאצאי כמו שהבטיחתי הלא מעט נשאר
במרת ימי כל שכך עב כמו אלו היצרות האכ כתי חוק ככות האבן
נאכ בשרי חוק כנחושות האוכל לכבול זה החלי האכ אין בי
מנפשי ההנהגה הנאותה אשר ראוי שתהיה לי לעוד ולהועיל נ
נהיא התנהג ביראת השכ וההליכה בדרכים המשונבחים האכ נ
נרתה ממני ההנהגה האנושי רל שלא מתנהג במה שראוי לאדם
השליכ להתנהג בו ער שתאמר שטונותי הטן מלה האכ ותכך שו
שיהיה לאיש המרובה תרפה מדעהו ויאמ עלין שיראת שרי היה
עוזב על כן במה אלין היצרה הזאת כמו שאתה אומר אלי הזאת
התנינה ותמלה שיחמלן רעיו עלין הנה רעי בגרן בי כמו הנחל
נאפקי החלי שיעברו וירדו הקורדי לרב עמקס מהקרת והשולג
התק עליה והנה בעת ידועו נפסקו נכרתו לפי שאי סבת רבוי
מזר ענמתם אבל לסבות מחוצ נכסלו המי הבאי עליהם ועיררו

בערי . אמרי נואש . קרא עצמן נואש להיותו נואש מטוב לחזק
שבח . ותכרו . הרצון בו ותחפרו ותעמיקו סרה . צבא . קץ
וזמן קצוב . ישאף יקוה פעלו . שכר פעולתו . ומרד ערב
הל מרד לבבי מורך הלילה להיותי בלתי ישן כלל וזה כי בעתה
השינה לא ידגיש הארס בזמן השינה הרגש שלם . הרגע וימאס
ותבקע והיה נמאס מצד הלילה הסרוחה אשר בו . מרג הוא כלי
המורג שבו חוט הערב שיניעו המורג בקלות מקינה אל קצה .
בשיחי . בצערי וכן מריר בשיחי . מעצמותי . מאברי . תשנה
תרפה ותסור מהכאיב אותי . ושחרתני . ובקשתיני . זה במור
מלות המענה במור רברי המענה ענה איוב ואמר
טוען על דברי ליפז על מה
שהיה מניח שהתוכחת והמוסר יהיה לישראל ולקייס על המעט
שלהם מן החטאים והמות והמברן יהיה לרשעים מצד גודל ח
חטאם ומצד עצמן על מה שהיה בוחר המות על היסודין אשר
היה נוסר בהם לו שיקל וישקל כעסו והתרעומת אשר אני מתרע
מתרעב על יסודי כנגד שברי במאזנים הנה לא יכבר הכנה האת
מהמאזנים על האחר מלפי ששברי יכבר מחול ימים על כן רברי
בשחתו והיה כעסו כנגד מה שהשברתי בו וזה כי חצו חוקים
עמדי אשר ארסם שותה כפשי ויערכוני תמיד ביעותים חוקים
ונפלאים התחשב שאתרעב ללא רבר הינהק פרא עלי רשא כ
כשימאס לפניו רשא שיאכל ממנו ואם יגעה השור כשימאס מס
מספוא לפניו כשיאכל ממנו הנה באמת איני מתרעב כי אם על
מה שיתרעב ממנו כראוי היאכל הפל מבלי מלח יתן לו טעם

והריצון בן ויכלני או יהיה ענין כריתה והענין אחר . ואסלרה ב
בחילה . רל מעפ שאהיה מתחמם נטה בחיל ומכאוב אשר הביא
עלי השכ . אכ בשרי כחוש . רל האכ בשרי מהברזל החזק והוא
הנקראת נחשת אשר יעשו ממנו החרבות . והושיה נרחה ממני
רצוני לומר האכ נרחה ממני ההנהגה האנושית אשר היה ראוי
שאתנהג בה . למכ מדעהו חסר בתמי . הריצון בן האכ יתכן של
איש המס שהמסו אותו רוב הצרף הבאן עליו יהיה מדעהו חרפה
ויאמר עליו שירמות שרי היה ענוב על כן באה אליו הצרה הזאת
או יהיה חסר רבק עכ שירמות שרי יענוב ויהיה פרושו האכ יתכן
שייחסן לו ריעיו מפני שהוא מס מחסר שירמות שרי היה ענוב .
הקורדי מני קרח . רל שילי הנחלי היו קורדי לרוב עמקס בסבת
הקרח והשילי הנתך ונעלס בהס וזה שיקחת הנהרות יהיו
ממימי השילי אשך בהריס כאשר כותכו ואלו הנהרות לא ית
ותמיד כל השנה יזרבן . יתחממן הריצון בן יצורבו בחלונה
צרי בוי לפי שהם ממוצא אחר ויעיר על פרושו מה שאמ בחומן
ברעכו ממקומם רל בהגייע החום נעקרו ממקומם וזה שאלו הנה
הנהרות ההריס ממי הגשמים והקרח והשילי יעברו בעת הקיץ .
ארחות תימא : הס שיירות ההולכות לתימא וכן הליכות שבא קוץ
למן הס שיירות סותרים ההולכים לשבא והנה וזכר אלן
השיירות לפי מה שאחשב לפי שמהלכס היה למקומות הרחוקי
כאשר יכעו מהארץ אשר היה שכ אויב והיו שכ באמצע דרכם
מברות לא ישב ארס שכ . שחרן בערו . הריצון בן תנו שחר

וההודמן אם לא היה בכאן פועל אחר בגשמים וזאת הטבע ל
לפי שהוא על הרוב מעונני יבואו הרוחות במקו אשר ירד טכ
עוד נשנה שכבר ישלמו כמטר הצמחים על הרוב ויחוייב מזה ש
שהטכ ית משגיח בזה העולם השפל ובכמו זה האופן בעיני
סודר ההקיש השני אם היה הטכ ית בלתי משגיח באישי הארס
היתה מחשבת הרשעים החכמים יוצאת אל הפועל על הרוב לפי
שהם ישתרלו בהוצאות לפועל בסבו היותר נאותות כמו הענין
בשאר המלאכות אשר יעשה הארס במחשבה והשתרלות שהתו
שהתכלית יגיע בהם על הרוב עוד נשנה אבל אנחנו נמצא
שמחשבת הרשעים החכמים לא תצא אל הפועל אם לא על המ
המעט ויחוייב מזה שהטכ ית משגיח באישי הארס הנה לארץ
הטענות יחס לאליפו הרעות הבאות על איוב למרי קרס ממנו
ומבניו על האופ שבמדנו ונתן עצה אליו שישוב אל יי וירחמהו
ויבן איוב ויאמר באור מלות המענה לעו : נשחתו
חכי שרי . חכים חזקים על דרך כקול שרי . והיה שרי בכדיך
חמתו . ארס . על דרך חמת תנינים יונס . ביעותי סלה .
ביעותי חזקי על דרך רוח אלוס כהרדו ל . בלילן . רל תבואתו
שאוכל ממנה . בריר חלמו . הוא ריר הבריא והוא טכ מהחלוימני
רצה בזה שאין טעם בריר הבריא ואולם ריר החולה יש בו ט
טעם לפי הליחה הגוברת עליו או יהיה בריר חלמות חלבון
ביצה שהיא כלה חלמן תחלה ואחר כך יברור הטבע ממנה הח
החלק היותר רך והוא החלבון והנה הריר ההוא לא ימצא בו טעם
טעם . כרי לחמי . חלוי בשרי . ויבצעני . מענין השלמה ובלתי

משגיח באישי הארץ על הצר שהיה מאמין אליפו וזה למי ש
שיעיין בספר החוש והמוחש וכבר שער אליפו בחלשות זאת הט
הטענה ולזה אמר ואלי רבר יגונב ותקח מזני שמץ מנהו ואחל
ליהוא הרחיב המאמר בזאת הטענה ואמת ממנה ענין ההשגחה
במה שאין ספק בו והטענה השלישית היא לקחת משלמות הש
זת וחסרון הארץ ואופן סדורה כן הנה לשלמות הנמצא בו לא
ועליה עיניו ממה שינהיגהו ולא יעשה למנהיגי מאתו עול וזה
כי הארון השלם לא יעליה עיניו מהפעולות הנעשות במדינתו
לא יעשה להם עול כל למנהיגי מאתו הנה יחייב מזה שיהיה
מה שהוא יותר אמתי בשלמות יותר אמתי כשהרחיק מן העול מה
וההעלם ממה שינהיגהו להיות היוותר שלם מתרחק יותר מן הח
החסרון ואולם מה שירמה מן הרעות אשר לא יקרה להם מרי ל
הם בכבת האולת והפתיחות והם אינם ראויים שיקראו רעות
כמו שבארנו וכן היה אפשר שיגיעו לזו הסבה טובות לרעי אם
שזה לא יתקיים כי אם זמן מועט באמרו אני ראיתי אויל משריש
וגו והנה זאת הטענה היא לקחה מצד הפחות והיותר והטענה הר
מה שירמה מהיות המטר בסדור שיושלמו בו הצמחים והמנע
מהרשיעים החכמים מחשבתם הרעה להרע לשפלים החלושים
על הרוב ואופן סדור המאמר בזה הוא על זה התאמר אם היה הש
ת בלתי משגיח בזה העולם השפל היה התהוות המטר במקום
מהמקומות הנגלי מארץ מעט לא יתכן שישלמו בו הצמחים על
הרוב לפי שרוב מה שיתחדש מזה הוא מתחת אל הקרי וההורט

תרע באמת כי היה רב זרעך ובניך יהיו רבים כעשב הארץ וגם
מותה לא תמות בלא עתך אם התנהגת בזה המנהג אבל תבא בן
בזקנה המופלגת אל הקבר כמו שיכרת הגריש בעתו הנה
זה מה שתקדוהו והוא האמת בעצמו שמעו אותו ורע לך האמת

והתנהג בן

זה באור רברי המענה

והכלל העולה מהרביש הוא שאליו היה מאמין
שהרעות הבאות למישי הארץ הם המגיעות להם מהשם יתב על
זר העונש על מה שחטאו והיה מתיר הספק ממה שנתנה מהגנע
מהגנע הרעות בזולת מרי בשאמר שיכבר יהיו בכאן רעות מצד
האולת והפתיית ואלו אינם ראויים שיקראו רעות כמו שבארנו
וקיים ותלה רעותו מן החוש ואמר שאמכחו לא נמצא האברון וה
וההכחך בנקיים והישרים כמו שנמצא ברשעים וזה ממה שיוצא
שסבת המצא ברשעים הוא היותם רשעים וזה אמנם יהיה על זר
העונש ואמנם הנקיים והישרים כשיחטאו חנומים מה יוכיחם ה'
וייסרם אך לא יאברו ולא יכתרו וזה גם כן הענה על איוב על ב
בחרו המות יותר מן היסורים שהיה יוסר בו. והטענה השנית
היא לקחה מההורעה אשר תקרא בחלוק אשר תורא על השגחת
השם ותברך באישי הארץ וזאת טענה חלושה כאשר לא
ואמר בה יותר מזה השעור כי אף על פי שנתנה בזאת ההורעה ל
לא יחוייב מזה שיהיה השם ותעלה משגיח באישי הארץ על

מבוארת ונגלות מן החוש וזה שאנחנו נמצא רשעי רביה מכונה
להרע ומטתרלי בו מלה הכלים אשר בהם אפשר שיויקחו לרביה
ויהיה עם זה ההוק המגיע מהם מעט הנה זה ממה שיוורה כי ש
שכ גבוה שומר ובהיות הענין כן אין להתרעב מהשכ ית' אכ' ה
הוכיחך ויחס אותך על עונותיך כי מאושר מי שיוכיחתי הש' וזה
שהטובים ייסר כרי שיחזרו למוטב ואולם הרשעים ימותם
בהתמלאת סאתם ולזה ראוי לך שלא תמאס מוסר ה' ית' כי הוא כ'
כשייסר הטובים ירפאם ויחבשם אחר הכבדות ומחזרו אותם אכ'
תשוב אליו ותכנע מיד בא הצרות בעולם ויחילך מהם וזכר שש' ו
ושבע להיותם מספרם שלמים עם שכבר זכר מהצרות כמון זה ה
המספר והם הרעב והמלחמה ולשון הרע והשוד והכפן וחיות הא
הארץ ומבני השדה ברעב יפרך השכ שלא תמות מיצר חסרון
האוכל וממלחמה יחילך שלא תהרג כאשר תשוטט הלשון להרע
לאנשים בלשון הרע לא תזכר שכ וכאשר יבא השודר לשלול
שלל מלבנו בו לא תירא כי לא יגע בך לשוד ולכפן תשחק ותלעג
כי לא תגזק בהם ולא תירא מן החיות הרעות שיטרפוך ולא מאב
מאבני השדה שתנגף בהם רגלך כי אותה כאלו כרת ברית עם אב
מבני השדה וכאלו השלימה עמך חיות השדה וירעת כי בביתך ה
והיה שלום ופקדת אנשי ביתך ותצוה שילכו ברכי ה'
ותברך ולא תחטא וזה אמר לו אליפו להעיר שהנא מולי חטא כ'
כאשר לא השגיח בתקון אנשי ביתו כרי שיהיו יראים את ה' ות
תאף על פי שלא חטא במעשיו בעיניו ולזה נענשו בכיו ונע
ונענש הוא באברן שאר קניניו ולזה אמר ואלו היות ענושה ככה

לאנשיכם החלושים והשפלים ימנע מהם אשר יזמו לעשות עמכם ה
היותכם בעלי כח וחכמי להרע וזה טעם ית' לשון האנשי השפלים
בכרדפיכם מהשגיב ישע לאנשיכם המרוכזים והאבליכם הוא מפר
מחשבות הרשע החכמים להרע אשר ישתדלו להרע להם ולא
תעשינה יריהם מה שחשבון לעשותו החכמים הוא לזכר בערמ
בערמם דל' שרוב ערמתם ישיב השם ית' בלי מנוע מהם אשר י
וזמו לעשות מהמטל שכאשר ירעו באיש שילך לחזק ויבקשו
לדרוקו מאחוריו לקחת אשר לו ישפטו לאי זה צד הולך ויעמיקו ב
בוה ויאמרו שיהא יותר ראוי שיהיה לכתו לזה הצד לסבות מה
וזכרו ורוב העמקות בנה תסבב שתשפטו ההוא הלך בצד אשר
לא הלך בו וירדפוהו שם ולא ימצאוהו ועצת הרשע הנפתלים
המבקשים רדכים עקלתונים ומעמיקים בהם כל הצרדיים האפ
האפסריים כרי שייגעו למבוקשם להגיע עשיות העמל והחמם
ישומה השם נמהרה וחסרה והיא תהיה סבה שלא ישפטו הרבר
אשר ירצוהו כפי מה שיראו בעניינם הברוריים ביום ובצהריים ו
אלכו בחשך דל' שאפלו בעניינם המבוארים בנפשם בתחלת הש
המחשבה תסוכל עצתם ובוה האופן יושיע השם השפלים והקצ
והקוררים מתרב הרשעים שלא יזיק מפיהם ומאמרם של אלה
הרשעים דל' שפיהם ורבריהם אשר הסכימה עצתם בהם שם ה'
מת כלי להושיע השפלים והקוררים ובוה האופן יושיע השם הא
האביון מיר חזק ממנו עם שכבר תהיה לרל תקוה שלא יעובהו ה'
ביר הרשעים ואנשי העוולה קפצו פיהם להצטערם על אשר ל'
לא הגיע התכלית אשר כחננו מליו וזאת הטענה שזכר בכאן היא

הנופלות בכאן בזולת מרי קרב אין ראוי בהם שיקראו רעות לפי
לפי שהם מיוחסות אל ככרות המקבל כמו שזכר באויר ופזתה וזו
זוה שהארס יולד לעמל ולהשקל ברניכוס אשר יצטרכו אליה
כי לא נתנו לו שלמיותיו בפועל אבל נתנו לו הכלים אשר אפשר
בהם שיגיע אל מה שיצטרך אליו כמו שכיר ורי האש יולדו להת
להתנועע תכף תתהוותם ולהגביה עוף מה שהתמירן נמצאים ע
ער שיסור החלק האשי מהם ויפול האפר ובהיות הענין כן רצוני
שהארס יולד לעמל בשלמיותיו אשר ירצה להגביה אליו והנה מ
אם לא ידרוך להגביהם בסבות הראויות אין זה עונש אם לא י
יגיעו וזה מבואר בנפשו ולהיות הענין כן החליט המאמ שהרענ
הבאות אל מינו היו על צד המוסר והתוכחת למרי קרב ולזה אמ
אליו אל היות במקומך היותי רודש אל אל ומתפלל אליו שירחם
עלי כי כי הוא משגיח בזה העולם השפל ההשגחה נפלאה ויור
יורה על זה הגרמלות והנפלאות אשר הוא עושה ומכילם כתיבת
המטר בסדר ויושר אשר בו חיי כל צומח וזה שהמטר על הרוב
והיה במקומות הנגלים מן הארץ מאירים ובאין אליהם רוחות ש
ממקומות אחרים וזאת שזה רכסו הוא מיוחס אל הקרי והה
וההזר מן הוא ראוי שיהיה מעט ואנחנו נראה המטר תמיד בר
ברוך שיושלמו בו היצמחים הנה כל זאת ראיה חזקה שבכאן מש
משגיח בענין כתיבת המטר וזאת הטבע ולזה תמצא בכל הכביא
הכביאים והחכמים כשיספרו נפלאות הש ית שהם יספרו תחלה
כתיבת המטר ועוד יראה בכאן מה שיחזק שהשם ית משגיח בא
באישו הארס וזה שהרשעים אשר ישתרלו בעשיות הרעות לא

שהוא מבואר כשזה לא יקרא רע כשלא יקרא אס לא תצא ספינה
מהחפירה בקרקע כי לא תעשה הספינה כמו זה הפועל והאיש
הפועל אשר יפחה לבו לכל ההצלחת המרומות תמיתהו קנאתו
כי עיניו לא תשבט וישאר תמיד עם הקנאה והמכאון ההוא מצורף
לזה שהוא ישתדל לרוב קנאתו להגיע אל מבוקשיו במהירות וי
יירדך מפני זה בהגעתך בסבות בלתי נאותות כמו הענין באויל
אס יקרא באויל שיהיה משריש ומכרית בקצת עניני הנה כאשר
ראתי זה ראתי בא אירן פתאום וקללתי נוהג למיעוט השאריות ק
קניניו אשר כוון אליהם כי לא יגיע לכמו האיש הזה שום תכלית
אס לא במקרה ומה שהוא במקרא הוא מעט כמו שהתבאר במקד
במקומו הנה בני הנמשכים אחריו ירחקו מיטע וירדכאון בטער
לעניני כל העם ואין מסיל לפי שכמו זה האיש לא ישתדל ג
גס כן בקנין האוהבים כמו שלא ישתדל בשאר הסבות המביאות
מה שישתקק אליו כבר יגיע מהרוע לאויל ולבני האוחזים דרכו
ער שיהיה חילק לאיש קשי המזל שיאנוס מותו האי הרעב ויאכל
קצירתו ולאשר יקח קצירתו מבין הקדשים לרוע הצלחתו ויקוה האי
הפרדץ ללקחו ממנו וזה תכלית הרוע רעוני שיהיו השפלים ש
שבאנשים גוברים עליהם הנה לא יצא מעפר און ועמל רעוני
לו שאי הארץ סבת רוע הסרור הנופל בטובו אישי הארס ורעתם
שהוא און ועמל כמו שהיה חושב איוב וזה שרעת איוב היה כן
למרחק מלו הענינים אשר בארץ במדרגה מה ית יחוייב שיהיה
שיהיה בלתי משגיח בהם באמרו מה אנוש כי תגר לנו וכי תטית
אליו לבך האם על זה פקחת עיניך וכו אכל הרעות הנופ

שיצורתה היו למאנית כי בלן עם החסרון הנמצא להם בעצמותם
יחוייב עור בהם שיהיו נפסדים ואין זה הפסד גם כן מוגבל ב
בהם עיר שיהיו בטוחים ממנו עת מה אבל כבר ידענו מקרי מה
ויפסידו קורס שיש יגוס הבלוי וההפסד ההטבעי מבקר לערב
וישיגה המות במעט סבה מבלי משיג לב לפנות אל השלמות המ
האנושי ואברן אברה מחלטה ולא יהיה להם השארן כלל הלא
האורס ואם לו קצת שלמות והוא ההכנה השכלית אשר לו בה ית
יתרון והשארות הנה יקרה לו ברוב שיסרו יתרון אשר בו וימותו
ולא בחכמה לפי שבהגנות השלמות לו מהקושי העצום לקטין ב
בעצמן ולרבי המונעים אם חשבת היוותך במדרגת השכלים וה
והמלאכי להיוותך בעל שכל ראה מה מאד רחקה מדרגתך מהם
עיר שאם תקרא אליהם לא תמצא מי שיענך ואל מי מקדשיים ת
תפנה שיענך הלא היוותך שפל מהם לא יענך לרוחך מדרגתך
ממנו ואם הענין כן ביותר שפל מה ראה מה מאד רחקה מדרגתך
ממדרגת השם ית ובהיות הענין כן הוא מבואר שלא יתכן שיוחס
לשם ית עכ שלמותו מה שהוא חסרון בחק האדם בתכרי החסרון
ביחס אל השם ית והוספה א"פ להכיר ספק מה בענין ה
הרעות אשר נראה באורס בזולת מרי קרס ואמר שהם אינם רעות
והיה ראוי שירא האורס עליהם ויחסס אל האולת ואל הפתיות
ועל זה אמר הנה לאויל יהרג כעס כי הוא יכעס תמיד כאשר לא
יבאו מבוקשיו אשר הוא סבת הערר באם לפי שלא דרך בהגנות
בסבות הראויות והוא מבואר שיכמו זה המיש יכעס תמיד כאשר
לא יגיע התכלית אשר כונן אליו ויחשב שכבר ענשן השם אל ש

הכ מורכב מן הקול והרמה וזה שהשכל יקבל דוחניו ב
בזולת קול והרמה מראה אחת כאלו הכ רבירי קולו באחתיות
קול ואחריו כן החל מליפז בטענה שליטית ואמר אין מפטר
טתאמין שיהיה השכ ית פועל המין האנושי וממציאו ומנהיגו
נהוג בלתי משגיח בו עד שכבר ימצא צריק ורע לו רשע וטוב לו
הוא מפטר בארס שיהיה צריק יותר מהשכ ית האם יהיה האר
שהוא יותר מפעלו הלא כמו אלו העניינים יהיו מיוחסים אל ה
העול בארס הלא ינהיג מרינה אחת הלא ינהיגה ביושר ואין
מפטר שייצויר בשכ ית עכ היותו בתכלית השלמות מה שהוא
חסרון ועול בחק הארס הן בעבריו והם השכלים הנפרדי
לא יתן אמתות וקיום בעצמותם אבל מה שלהם מן האמתות וה
הקיום הוא מזולתם והוא השכ ית ולא ישיב במלאכיו אורה מ
מעצמותם וזה כי אין האור להם והוא ההשגה במה שהם משיגו
מצד עצמותם אבל מצד מהשפע ממציאותם מהסבה הראשונה ו
הוא הית ולזה הוא מבואר שאלו הנמצאים ואם הם שלמים מ
מאד ביחס אל הארס הנה הם חסריים מאד ביחס אל השכ ית כי
אין יחס בין מי שמיצוהו וקיומו והשגתו מעצמותו ובין מי שיה
שיהיה לו מציאותו וקיומו והשגתו מזולתו ואם בלא עכ פשיטותם
ושלמותם ונצחיותם ימצא חסרון מצד השכ ית הנה אין ספק ש
שהארס הוא חסר מאד ביחס אל ה כי הוא שוכן בבתי חומר רל
בוה העול השפל ובעפר יסודו רכני לומר שקיום יצורתו הוא
בחומר טלה כי הוא נושא ליצורתו לפי שיצורתו הוא היולאכית
ומל זה גם כן מפטר שיוכנון במה שאמר שוכני בתי חומר רל ש

לאות ש"ו הרעות מינם נופלות במקרה כמו שאתה מניח שאם
היה הענין כן לא היה בזה הברל בין הישרים והרשעים ואולם
היו רעות הישרים יותר חלושות למיעוט עונותיהם לא שיהיו ל
להם רעות בזולת מדי כמו שהיה מניח איוב הנה האנשי הרשע
הרשעים אשר תשווקתם לטרף טרף כמן החיות הרעות נמצאו ש
שבתנו שניהם ער שיבצר מהם אשר יזמן לעשות חרמה אותם
אזכירם מבלי מציאותם הטרף ובניה יתפרדו אנה ואנה ישוטטו
לבקש די טרפם וזה רבר נמצא בלי ספק בחוש כי הרבה מה שת
שומעו מהאנשי הרעים אשר כל השתרלותם להזיק לאחרים
שברוב העתים לא ימצאו ותמנע מחשבתם הרעה וזה ממה שיו
שיורה שהשגחת השם ית היא באישי האדם ואמר א"פז הנה
באמת מופץ השגחתו יגונב ויעלם ממני אם שכבר לקחה מזני פ
מעט מזאת ההשגה אשר תעמידנו על היות השגחתו בשפלי וזה
שבשעפים מחזיקות לילה בנפול תהרימה על אנשי קדמני פתח
ורעה ורוב אברי הפחיר מהמראה אשר אראה בחלום מהרברים
העתידיים לבא עלי אשר סבות הורעתם הוא השם ית וזה שמה
שיגיד לי המראה ההוא הוא ענין רוחני יעבר על פני תסמר שש
שערת בשרי מרי בא מרוב החרדה כי כבר ייחוו החלומות הז
הסודיים משאר החלומות שכבר יקרא מהם החרדה והתפעמות
הרוח כמו שזכר בספר החוש והמוחש ויעיר על זה שזכר מחלו
פרעה וחלומות נבוכדנצר הרשע והנה יורה על היותם רוחני ש
שהוא יעמר לפניו ולא מכיר מראהו אך תמונה מה לנגד עיניו א
אשר יהמה אותה לי הכוח הרמזני ואשמע רברין הנפלאים כאלו

שמו כשמו משל ודבר להשיב אליך על דבריו יכבר עליך אל
שעכ כל זה לא אוכל להמנע מהשיב על דבריו כי מי יוכל לע
לעמוד במלין עם דבריו אלה .. מי יהיה הרצון בזה האם כ
כאשר נסה השם להגיע אליך דבר מן הרעות תלמה ומי יוכל
לעמוד במלין להזיחך על תכונתך ואת הנה במה שקרם היית
מיסר רביכ כאשר שמעת מהכ דבריה כאלה והיריב אשר היו ר
רפות באמונת השם ית היית מחזק האיש הפושל היו מקיימים מ
מליך והברכים הכורעות היית מאמץ רל שכל מי שהיה כבוד ב
באמונת השם בעבוד מה שיגיעו מהעונש היית מחזק אותו וה
והיית אומר לו שמה שיגיעו מהרע הוא על ער העונש למריק
קדש ער שיומינו כלכ כי על כל מעשה גמול ומשפט להיו בזה
תקון המריכה ותקון הכלחת הארס וזה שההמון אס לא ייראו ש
מהעונש לא ימנעו מעשיות הרעות כאשר יבוא טבע להשתוקק
מליהם והנה עתה כאשר תבא אליך רעה כל אית לסבלה וכאשר
כגעה עריך היית נבהל הנה זה ממה שיוכיח שיראתך השם לא
היית אל לבטחונך שישמר לך קניניך ותקוותך כשישמר לך אל
הקנינים היתה לך סבת תמימות מרוחק לא טוב האמונה כי לפי
מה שזרמה מדבריו עתה מינוך מאמץ שיהיה בכאן גמול ועונש
והחל ליפז לסתור דבריו מהמוחש ואמר זכר נא מי הוא נקי אבר
ואפה תמצא שנכחרו ישרי כמו שראיתי זה מהאנשי המשתדלי
בכל עת בעשיות העול והחמס שיאברו ויכלו מרוח אף השם ואו
מאורס הנקיים הישרים ואם היה שיגיעו קצת רעות מינכ מכל
שכלת וסמכרות אותם לגמרי כמו הענין ברעות הרשעים וזה

עיר שישגייען למבוקש וואו טעם עמוק העצה באלו האנשי יסבב
ה שתהיה עינתם נבערה ונמהרה ותהיה נמהרה מענין נמהרה
לב והם הכותים ויושע מתרב חסד פועל ושב אל השפלים והקנ
מהקוררים שזכר ראשונה   אז יהיה שב אל האביון שזכר בזה
הפסוק בסופו והוא יותר נכון וכונת הפסוק שיה מושיע האביון
מחרב ומיר חזק מפיהם ומאמרם של אלו הרשעים רל שהוא ישי
פיהם ומאמרם כלו להושיע בן האביון אשר כונו להרע לו והם
והמשל שהם יאמרו ושהם ירדפו אחר פלגי להרגו וישמע מלכת
ברוך ההוא ויניח לו או שיהיה במאמר מסבול העצה מה שיניח לו בן
האביון ואפשר שנאמר שהרצון בזה שהשם יושיע האביון מח
מחרב ומפיהם ומיר חזק בזה האופן מההשגחה ואולם יושיעם
מפיהם על דרך משל שיהיו טרף לשניהם כשישבר שניהם כמן
שאמ ושני כפרים נתעו וגם כן הנה ישמר שלח יהיו טרף לשם
לשניהם במה שיסבב השם לאלו האנשי הרעים מסבול העצה
בשוט לשון תחבא . רל כאשר תשוטט לשון הרע בארץ אשר
היא סבת מריבות חזקות שם תחבא רל שלח תזכר שם . כפן
הוא שהתבואה ביר שומרי האוצרות ואז תהיה ביוקר לא מחמת
חסרון התבואה ואולם הרעב הוא חסרון התבואה . ופקרת כוך
רל בני כוך הם בני ביתו וכאלו אמר שכבר חטא מפני שלח השג
השגית בבניו באופן הראוי לשמר מן החטא . כעלות גריש
בעתו מענין כריתה וכמהו בחי ימי אל תענכו

במוך רברי המענה

השיב אליפז ואמר ירענו שמה נשמו

זוה תכלית דעת ההצלחה אל שהאנשים יותר רעי ההצלחה שיה
שיממו מכליחים על מלך האוילים ויהיה להם חילם ונכסיהם
ואפטר שכל הפסוק הוא שב לרבר אתר ויהיה חסר מלת אל זהר
ההרסון בו אל אשר קצירת יאהל איש רעב ונקשה ואל אשר יקח
קצירת מבין הקוצי ויטפה עכ זה שמה שלקחהו מהקצי יגולה
ממנו איש פריץ יהיה חיל בני האויל אשר זכר בני רשף הם
כידורי אשר קורחים הם האנשים הקטי וזכ וקראם קוררו כי לת
אבלם ירמה להם שיחשך האור אשר הוא אצלם ומה אמ הנבי
על רוב הסרות ונבט לארץ והנה חשך צר ואור חשך בעדיפה
וממ' דור כאבל אם קורר שחותי תושיה הוא שם לכל נימוס
וסרור ולזה נקראת התורה תושיה להיותה נמוס וסרור ויקרא
תושיה המנהג שראוי לארץ במה שהיא ארץ שיתנהג בו והנה
אמר ותושיה כרחם ממני כי לא נתנה התורה בעת היות איוב
אלא היה מאמין בה ער שיתבאר שלא כרחם ממנו התורה אבל
התפאר שלא כרח ממנו הנמוס וההרור אשר ראוי לארץ במה
שהוא ארץ שיתנהג בו ברך שיטלים נפשו ואפטר שכב רהיה
נימוס מה לאומה אשר היה איוב ממנה והתפאר איוב שכבר הת
התנהג באותה הנימוס בשלמ ויקרא תושיה מה שהנהגבל וסרור
במחשבה והשתדלות לעשות מהפעולות ער שיגיט אל התכלית
אשר כונו אליו והמש' אם חשב גנב מה לעשות גנבה מה וסרור
הפעולה ההיא בלבן איך יתנהג בה ער שיטלם לו עשיו הגנב
הנה זה הסרן אשר סטר בלבן ושמהו כמו חק תושיה ובוה האופ
אמר תושיה אל' שלא יעטז מה שהגבילו לעשות מהפעולות כ

אשר בכ על שאר בעלי חיים והוא השכל והלך כי הוא בתחלת
עניניו חסד ומי שלא יטלימוהו לא ימצא יתרון על שאר הבעלי
חיים בעת המות כמו שאמ' ארס ביקר בלא יבין נמשל כבהמות
ברמן . אויל הוא האיש אשר יכוין בפעולתיו תכלי מה ולא יבא
אל הגעת התכלית ההוא בסבות הראויות והוא מבואר שלא יגיע
התכלית לסמו האיש הזה אם במקרה ולזה יהיה כועס תמיד בא
באמרו מולת ארס תסלק רוכו ועל י' יזעק לבו . ופחה זה האיש
הרב התאוה אשר יפחה לבו לכל ההצלחות המרומות וישאר ת
תמיד עם הקנאה והמכאוב ההוא ויצדק הפחה לאוי' להיות מדרך
הפחה שיהיה אוי' באמרו נחלו פתאי מולת והסבה בזה כי לחזו'
תשווקתו בעניני' ויטורל במהירות להשיגם ויהיה זה סבה שלא י
יתנהג בזה בסבות הראויות בניף הכ הנמשכים אחריו להתנהג במ
במנהגו ובכמו זה אמ' הכתו ושמתו את פני באיש ההוא ובמשפח
ובמשפחתו והרצון בו האנשים הנמשכים אחריו כמו שבאר אנק
אנקלוס . אשר קצירת רעב יאכל שב אל האויל וירצה בזה שכ
שכבר יגיע מדוב העלחתו שהאיש הקשה יוש והוא הרעב יאכל
קצירת ואמרו ואל צניס יקחהו ושמן צמיס חילס שב אל בני
האויל אשר זכר אז אל כלל האוילים . וירצה בצניס צניסיס
וקצניס והרצון בשאיפה הצפוי והתקוה על דרך אמרו כעבר יש
ושמן על והרצון בצניס האיש הפרו וקראהו צמיס לפי שמנהג
הפרויסי מגדלי צמה רל' שער ואמ' שלמיש קשה המזל אשר יקח
קצירת מבין הקוצי והצניסי לרוע העלחתו ויצפה עם זה שמה ש
שלקח מהקצי' ובא מיש פרו' וחזק עליו ויצוול ממנו יהיה חילס

המבוקש מהם . אריה ושחל וכפיריך וליש ולביא הכ משל למ
 למכשיר הרעיון אשר כל מגמתה להזיק לזולתה כמו מלך החינ'
 אשר יכספו לטרוף וזולתה מהבת . יגונבו רל ועלה נוכסה . שמיץ
 מנהו רל מעט ממנו וכמוהו ומה שמיץ רבר נשמע בו . עינמותי
 אברי רל יאמין הוא מענין אמת רל שלם ישיב בהם האמתות וה
 והקיום מעינמותה אבל להם סבה בהיותה אמת כמו שיש להם
 סבה מהיותה נמצאית ולזה זה חסרון בחק לו הנמצאים הקרושים
 ביחס אל ה' ית וזה כי ה' ית לברו יהיה אמתתו וקיומו מעינמותו
 או יהיה הרצון בזה שיה' ית לא יאמין בהם שישראליו מעינמות
 מה שהוכן להם מן הפעולו' אס לא יהיה לה עזר מה' ית וזה כבר
 בארנוהו במה שמיץ ספק בן בחלק הק' מאמר החמישי ממי' תהלה
 רל אורה . ויהי הלה והלל שני שרשים בענין והרצון בן אל
 במלכיו ישי' אורה רל שמיץ המו' להם והוא ההגשחה במה שהם
 משיגים מיצר עינמותה אבל צר ממה שפע ממציאותה מהסבה
 הראשונה והוא ה' ית ואולם ה' ית מיץ לו ההשגה במה שישג
 לזולתו . עש הרצו' בן בלוי והוא שכ והפעול ממנו ועינמי עששן
 עששה מכעס עני' והרצון בזה שכבר ידעו מקרי' אס מחוץ אס
 מדוע הנהגתה נפסידתה קורס שישגם הבלוי הטבעי וזה רבר
 אמתו מיץ ספק בו וזה כי רוב המצויים מצויים בזולת עתה בסבת
 מקרי' מה לא ימצא שימות המות הטבעי אחר מאלה . מבלוי
 משיב חסר לב והרצון מבלוי משיב לב להשלים נפשם וכמוהו
 ניישימו וישיבו וחריו הרצון בן ניישימו לב הלא נסע יתרכ' בה
 רל שכבר נסע ממנו יתרוכס בכ אשר בכ על שאר בעלי תיב

שאחר זה ולזה היה מקריב בניו לעבודת ה' כפי היכולת מעט ש
 שלא היה מאמין שיהיה בזה גמול גופיו מצורך לזה שאיוב היה
 רוצה לראות ידו שתיהם רכובי שלמה שהיה נכון ומבולב בענין
 השגחת ה' היה רוצה לעשות הראוי לפי כל אחת ואחת מהרצות
 ולזה היה עושה פעולות המאמין בגמול ובעונש כרי שישמרו
 קניניו ער שהגיעהו מה שהגיע ואז התחזקה מצדו יותר האמונה
 הזאת לרעתו בעצמו שהוא היה צדיק וטוב הגנת אליו הרעות
 לו על צד העונש מרי קרב

ויטן מליפן התמני ויאמר
 הנסה רבר מליך תלמה
 באחר מלחת המענה

הוא מענין כשימה בתמורת השין בסמך והאלף בהא וכמוהו נ
 כשא עליון מור פניך יי . והרצון בו אם כשא משל ורבר מליך
 להשיב על רברין תלמה או והיה מענין נסיון והוא יותר נכון וה
 והרצון בו האם כאשר נסה ה' להגיע מליך רבר מן הרעות תלא
 תלמה ומזה אמר כי עתה תבא מליך ותלא . כסלתך . רל תקותך
 הרצון בו שמה שהיית ירא מלהיב לא היה מלא לתקותך ש
 שישמור קניניך וכאשר ראית אבר הקניניס ההס סרה יראת הש
 מעל פניך . ואז ותוס ררכין כפה רפה בלשון ושמעל מהרצון
 בו תקותך תוס ררכין רל תקותך שישמרו קניניך היה סבת תוס
 ררכין ולזה סר תמימותין בסור הקניניס ההס . וזרעני עמל
 וקצרהו הרצון בו עמל וכן תחת לשוננו עמל ומון והמשיל ההש
 ההשתדלות בעמל לחרישה וזריעה וקצירה להורחת על רוב השת
 השתדלותם בו ועשותם תחבולת רבות ער שישיגוהו כמן העני
 בעובדי הארמה שיעשו מלאכות רבות להגיע אל התכלית המ

שיתבא במה שיבא שההשגחה האלהית אינה באישי האדם כלל
כל שכן בשאר אישי בח אבל הכ כלל משולחים ונעזבים אל ה
ההנהגה המסודרת מהגרימי השמימי והביאנו להאמי זה החוש
והעיון אם החוש למה שכראהו מרוע הסרוד הנופ באישי האדם
הטוב והרעו ואם העיון להיות אליו העניני הפרטיים הזמניים
בלתי אפשר בהם לפי מחשבתו שיהיו ירועי אצל ה ית לפי שאי
אפשר שתהיה בו ירועו מתחרטו וכפסרו ולא ירע גם הענינים
הזמניים מי שאי לו יחס עם הזמן כלל וזה אמרו מרוע משריו לא
כצפנו עתה נירועיו לא חזו ימי ירעה בזה מרוע לא יהיו בעלמי
מה ית הזמניים והעניניים הזמניים והנה מי לו יחס עם הזמן ער
שיורעיו לא חזו לו שיתואר כלל בזמ כמו שיתבא בטבעיות ועור
שאלו העניני הארציי לרחק מדרגתם מה הנה ימאסס ה יעובס
בהכרח לפחיתותם כי אין מדרך השלם בתכלי שלמות להשגית
ברברי אשר הם בתכלי החסרו ועור כי השכל לא ישיג הרבריים
מיר מה שהם בו פרטיי אבל תהיה זאת ההשגה לכוחות אחרים
כמו הרמיון והחוש ואם אין בה כמו אל הכוחות אשר יושג בהם
הפרטי הנה מי אפשר שישג אל הרבריים הפרטיים והוא אמרו ה
העניני בשר לך אם כראות אנוש תראה הנה אל הכ הטענו אשר
תמצא שיקיו בהם רעת איוב בזה הרדוש וכבר יספק מספק וימי
אם היתה רעת איוב כן על מה היה מעלה עולות ליראתו שימא
חטמו בניו והוא יראה שהתפלה והתשובה אל השם ית היא בלתי
מועילה להיותו בלתי מטגית בזה העולם השפל ונאמר
כי איוב היה מאמין בהשמות הנפש כמני שיראה מרבריו במה

שמחר זה אין לא סרר במי שיומר בכמו זה המערכת שימות מר
מחוס ולא ידמה ברע כי זה יותר טוב לו לפי מחשבתו ויחס זה ל
לשגגה אל ה' ית' מו' ללאות וקצור וכבר שגג בואת ההנחה בשני
סרדיס האחת כי זאת ההגבלה המסורר מצר מערכת הכוכבי' למ
תחייב על כל פנים הגעת המקרים אשר יורו עליהם אבל כבר
נשמרו מפטריוס מצר הבחירה האנושי' כמו שזכרנו בפתחתנו
לזה הבאור והב לחטבו ש"ל הרעות המרומו' רעו' אנושיות ער
שיבחר למקבל הרעות ההם מות מחיים וזה אמנכ הוה צורק אס
היו ש"ל הרעות רעות אנושיות לפי שהמות משובח על החייס הב
הבלתי אנושיים לפי רעת קצת הקורמי' כמו שזכר בספר המרות
ואולם הטובו האנושי' עכ' הרעו' הבלתי אנושיות הם משובחות
בעצמותם • ואפטר שיאמר שאיוב לא שגג בזה הצר השכו
כי היה מאמין בהשארות הנפש כמו שנבאר במה שיבא בגה'
ואולם אמר זה לצער ש"ל החיי' אשר היה בהם וגנותם שיותר טוב
היה מצלו הערר ההצלחה האנושיות עכ' הערר ש"ל הרעות אשר
היה בהם מתקוות קנין ההצלחה האנושיות עכ' קנין ש"ל הרעות ומ
ואעפ' שהם רעות בלתי אנושיות ואולם בצר הראשון היה טועה
בלי ספק כמו שיוכיח תשובת רעיו' לו במה שיבא ותשובתו אליה
אלוהי' זה לא היינו אומרים שטעה בו כלל וזה כי אנטנו נראה יר
ירמיהו ענה קלל יומו ש"ל שירמיהו לא הביאותהו לזה אמונתו בש
בשזאת ההגבלה הוא מצר מערכת כמו שהתפרסם מרבדיו' במק
במקומות רבים מנבואתו ואמנכ אמ' זה על צר ההפלה והגזומ
לחזק מרירות נפשו • • והנה רעת איוב היה כמו שיתבאר ב

לפני אשר היה ראוי שישישכני צדתי השתרלתי בלקיחת פזוני
 ונתכו כמי ששגיתי אחת אחר אחת כמי הנגרים בלי הפסק
 כי אין הפסק בין שגגה לשגגה הנה פחד פחדתי בעת שלחתי פ
 פן יבואוני הרעות האלה אשר באו אלי ואשר יגורתי בא לי לא
 טלחתי ולא שקטתי ולא נחתי מזה הפחד עד שבא מה שהייתי
 ירא ממנו

זה באור דברי המענה

והכלל העולה מהרבינו הוא שרעת איוב היה שכל מקרי האדם
 מכוררי ומגבליים לפי מערכת הכוכבים בעת הלידה ולזה קלל
 היום אשר יולד בו לחטבו כי הוא היה סבת הרעו שקדוהו וקלל
 ליל ההריון להיות מורה על אורות מה שיקרה לעובר ברחם וע
 ועת צאתו מרחם כבר זכרו זה בעלי המשפט ולזה היה מורה ליל
 ההריון על עת הלידה אשר הוא מורה לפי רעתם על כל מקרה
 האדם בחייו וקלל יין הלידה תחלה להיות מורה בעצמו ראשית על
 מקרי האדם בחייו וקלל ליל ההריון אחר זה להיות מורה בשניות
 עליו וזה שהוא יורה על עת הלידה אשר הוא מורה על אל המקרי
 ועוד כתרעם על ליל ההריון על אשר לא היתה הוראתו אם ש
 שלא תתעבר אמן אם שתפיל ולא תשליך הריונה אם שימות בה
 ביצאתו מרחם אמן כי אל המקרים הם לפי מערכת הכוכבי ברגע
 דרת הטפה ברחם לפי מה שיאמרן בעלי המשפט והנה בחר
 איוב לא היותו על היותו בסבת הרעות האלה אשר קדוהו ונתרע
 מה ית המסרר זאת ההנהגה אשר מצר מערכת הכוכבים אשר
 ומצא בה זה האופ מהערר הסרר והיושר עד שיבא ממנה רענ
 רעות לטובים וטובות לרעים כמן שיוכר איוב במה שאחר זה מ

עין פן עזרא פז זמט ב
 אכח

לֹא הִיָּה לְהֵשֶׁב בְּקִבְרֵי יִתְרוֹ עָלָיו אִם לֵמָּה לֹא הָיִיתִי נִפְלֵא שְׂמֹנֶת בְּרַחֲמֵי
בְּרַחֲמֵי וְלֹא יוֹשֵׁלִים הַהֲרִיזוּן כִּי כִּסּוּ הַעֲוֹלָה לִיכָּה הַמִּתִּיכִים בְּמַעֲבֵי אִמְסֵי
אֲשֶׁר לֹא רָאוּ הִנֵּה הַמּוֹת נִבְחַר שְׂמֹר וְזֶה כִּי בִעַת הַמּוֹת כִּרְהָ אִימָה
הַדְּשֵׁי מַעַל פְּנֵי הַאֲנָשִׁי דָל שְׁהַמּוֹתֵי אִיכֵס יִרְאוּ מֵהַדְּשֵׁיכִים וְשֵׁכִי
יִמְצְאוּ מִנּוּחַ הַאֲנָשִׁי הַיָּגְעֵי כָל הַאֲסוּרֵי הַסֵּ שְׂאֲנֵי בְּקִבְרֵי וְלֹא שֵׁ
שְׂמֵנוּ שֵׁכִי קֹדֶן כֹּגֶן שְׁוֹה הַמּוֹת לְקַטְוֵל וְלִגְדוֹל אִינֵן יִתְרוֹן בֶּן לְאַחַר עַל
הַאֲחַר וְשֵׁכִי הַעֲבָר חֲפָשִׁי מֵאֲרוֹכֵי וְלֹא יַעֲבִירֵנוּ וְלֹא יִרְדֶּה בֶּן הִנֵּה
תִּמָּה לְמָה יִתֵּן הַלְּאִישׁ הַקָּשֶׁה יוֹסֵף אֲוֹר הַחַיִּים וְלֵמָּה יִתֵּן וְלֵאנָשִׁי
הַמְדֵי נִפְשׁ חַיִּים וְהִנֵּה הַמּוֹת לְהַסֵּ יִתְרוֹ טוֹב עַר שְׂמֵחֵי הַסֵּ לְמּוֹת
לְמִצְוֵי מֵרְגוּעַ לְנִפְשֵׁי וְלֹא יִמְצְאוּהֵן וְיִשְׁתַּדְּלוּ לְמִצְוֵי אֲוֹתָן יוֹתֵר
מִמִּטְמוּנֵיכִים לְרֹב תְּשׁוּקָתְכֶם אֲלֵינוּ וְאִם אֲמַר אֲוֹמַר כִּי אִינֵן דֵּי עֲרוּתָה
בְּתִשׁוּקָתְכֶם אֲלֵי הַמּוֹת שִׁיְהִיָּה הַמּוֹת יִתְרוֹ טוֹב לְהַסֵּ כִּי כֵן מִנְהַג הַחֵ
הַחֲוָלִים שִׁתְהִיָּה תְּשׁוּקָתְכֶם אֲלֵי מָה שִׁיִּזְיָקְכֶם וְלֹא יִתְכֵן שְׂכָמֵי שִׁיְהִיָּה
הַעֲנִינֵי הַהַסֵּ הַמְזִיָּקִים טוֹבֵי לְהַסֵּ מִפְּנֵי תְּשׁוּקָתְכֶם אֲלֵיכֶם הִנֵּה אֲנִי
אֲנַחְנוּ נִמְצְאוּ שְׁהַאֲנָשִׁי הַאֲחֵרֵי הַשְּׂמֵחֵי אֲלֵי מָה שְׂרָאוּ לְשִׂמְחָה עָלָיו
יִשְׂמְחוּ וְיִגְדְּלוּ כִּי יִמּוֹת הַאִישׁ הַקָּשֶׁה יוֹסֵף אֲשֶׁר גָּרָה הַדְּרָכֵי עַר שֵׁל
שֵׁלֵא יוֹכֵל לְהַשִּׁיג דְּבַר מִמֶּה רַב מִמֵּ שִׁיבְקָשָׁהוּ לְרִאוּתָם כִּי הַסֵּ
הַמּוֹת טוֹב לֹא וְאֲמַלֵּךְ זִכְרֵי הַשְּׂמֵחִים אֲלֵי מָה שְׂרָאוּ לְשִׂמּוֹת עָלֵינוּ כִּי
מֵהַסֵּ לְבַר תִּלְקַח רִאִיָּה בּוֹה הַעֲנֵי לְפִי שִׁבְכָאֵן אֲנָשִׁי רַעֵי הַתְּכֻנָּה
יִשְׂמְחוּ כִּי יִמְצְאוּ רַעֵי לְזוֹלָתָם וְלֹא תַעֲבִיר שְׂמֵחָתְכֶם עַל הַרַע הַהוּא שֵׁ
שִׁיְהִיָּה הַרַע הַהוּא טוֹב לְמַקְבְּלֵיכֶם אֲוֹתָן וְזֶה מִבּוֹאֵר בְּנִפְטָן וְאַחַר
שִׁיְהִיָּה טוֹב לְכַסּוֹ אֲלֵי הַאֲנָשִׁים הַמְדֵי נִפְשׁ הַנְּבִי תִמָּה
לְמָה הַשְּׂתַדְּלוּ בְּשִׁיתָן לֹא חַיִּים לְפִי שִׁכְבַר הַשִּׁיָּגְנֵי מֵהַמְדֵי עַר
שִׁתְמִיר אֲנִי מֵתִמְנַח גַּם בִּעַת הַיּוֹת מֵאֲמַלֵּיכֶם לְפָנָי

מענין יראה על דרך אמרו שכ רשעים חרלו חגו

באור רברי המענה יצחק איזב ואמר יאבר יונס אשר יולדתי
בו והלילה אשר היה בו ההריון לאמו היוס ההוא אשר יולדתי בו
יהיה חשך אל ישתרל בו לילה ממעל להזריח עליו השמש ולא ת
תאור עליו שזכ אור יהיו עכ האו ההוא חושך וכלמו ועכ בדרך
שלם יאור בו ובעתהו הארי הענליכ בסבת חוזק חוס היוס הנה
הלילה ההוא אשר הודתה בו אמי יקחהו מופל ער שלם יהיה בו
אור הכוכביכ לא יהיה נמנה באחת מימי השנה ער שיוצורק אל
החרש הנה הלילה ההוא יהי גלמוריות ער שלם ילכו חברת הא
האנשיכ בה במבואות העיר וברחובותיה ולא תבא רננה מהכ בני
ואמנכ אמ זה לפי שמנהג ההולכי בלילה שישירו וירכנו וקללנו
הלילה ההוא כל האנשיכ העתידים לעורר אבלס על קשי יונס
שהכ מקללו הזמן בסבת מרירות נפטיכ יחטכו הכוכביכ הגדולי
הנראים בלילה ההוא בסופה עכ הסתר שאר הכוכביכ בסבת ה
האור הנמצא אז ויתמיד החשך בלילה תמיד יקוה לאור השמש ו
לא יזרח ולא יבקע השחר בה בדרך שלם יהיה אחריה יונס כי לא
סגר הלילה ההוא דלתי בטן אמי כרי שלם תתעבר והיה מסתור
עמל מעני ואחר שנתעברה למה לא מתי מענת צאתי מרחס אמי
ער שתכף שייצאתי מבטן ואגוע בי זה היה לי יותר טוב מחיותי
לאור בזה הרע אשר מצאני מרוע הקרמוני ברכי המילדת להצילני
בעת הלידה ולמה נמצאו שריס להניק אותי להחיותי כי עתה
שכבתי אס הייתי מת מרחס הייתי שוקט ונח מלי הרענו בקבר עכ
מלכי ויוצאי אשר הכ בוניס המקומות החרבי להקרא הבכייניס
ההכ מו עכ שרו זהב להכ הכונסיס מצרות כסף הנה לי האנשי
עכ טוב הצלחתכ לפי הנראה

ומסודרו לפי מערכת   הכוכבים בעית הלילה .

ויען   מיוב ויאמר   באור מלות המענה   ויען הרצון
בו ויקרא כמו ועניות ואמרת שיהרצן בו קריאה לא תשובה והלילה
אמר הורה גבר . הרצון בו הלילה אשר אמר המבשר שהורה בה
גבר והוא ליל ההריון ויחס ההריון ללילה להיותו עת המשגל לפי
החוק האנושי אמרו רבו זל מלאך הממונה על ההריון לילה שמו
יגמלוהו . וטנפוהו וכלכלוהו או יהיה הרצון בו שיהיו גמלו
וקרוביו חשך ויכלמו בדרך שיטכנו עמו תמיד הכל עולה לענין
אחר כמדרי יוס הוא מעני עורנו כותנו נכסרו רל חמימות היו
ובא בשקל סגריד והרצון בו שיבעתוהו האריס הע מליס בסבת
חמימות היוס ער שיטכנו אורו . אל וחר בימי שנה . הרצון בו לא
יהיה אחר בימי שנה שלא יבא במספר עמהס . גלמוד . הרצון בו
ותודות רל שלא ילכו בלילה ההוא חברת אנשי יחר לויתן מבלס
כוכבי נשפו . הס הכוכבי הגדולי הנראים בתחלת הלילה ובסוף
הלילה ולא ימנע האור הנמצא אז . ואל יראה בעפעפי שחר רל
שלא יבקע השחר בו רלתי בטני . רל הבט אשר היה הריוני והוא
בטן אמו . הבוני חרבות למו . רל שהס בזני המקומות אשר היו
חרביס להקרא שמש על הבניני ההס . חרלו רוגז . רל יראה כמו
הענין באמרו לב רגז שהרצון בו לב ירא והרצון בזה שאחר המות
סרה יראת הרשעי מעל האנשי . ויחפרוהו ממטמוני . רל שהס
יבקשו המות יחר ממטמוני . ויסך אלה בערו . רל שגרד ה ררנו
אשר ילך בה ער שיטכנו ממנו כל מבוקשיו . ויתכו כמי שאגותי
רל שכבר יבא אחת אחר אחת כמיס הנגרי אשר ירוצו רץ לקראת
רץ בלו הפסק . ויבא רוגז . רל מה שהייתי ורא ממנו ויהיה רגז

הכל ברשותנו וזאת נפשו כי היא אשר לא כותן לשטן ממטלה ע
עליה אבל הענין בהפך רל שהיא המשול עליו ותנהיגהו באשר
ארכה ויחס עכ זה המסד ביד זה השטן לסבת היותו בלתי שלם
ביראת ה' ער שלא יעמר באמונתו כאמר יכוסה וזה אמרו מורכ
שלח נא ירך וגע אל עיניו ואל בשדו אס לא על פניך יברכך
וכן היה הענין על דרך האמת כי אינו להיותו כבון ומבולבל ב
בעני ההשגחה האלקי והיותו אמונתו בזה בלתי שלמה העתידות
אלו הרעות הנפלות עליו אל שיחליט המאמר שאין ה' יתעלה ע
משגיח בתחתונים רל באישיהם ואלו היה מצוייר אליו האמת בזה
לא היה נעתק בשום פניו אל ההאמנה בחלוטו והנה סבת היותו
כבון זה השעור מהמבוכה בזה הירוש היתה חסרוננו בהשגת ה
העיוניות אשר השלמות בהם סבת השמר ארס מאלו הרעות המ
המרומות וזכר שכבר הגיע מתכונת האיש וישרו ער טעם אשר
הסתה אותנו אשתו לבלתי החזיק בתומתו והוסח במסאובות חזקי
לא חטא עכ סל זה בשפתיו אל שכבר אמרו רבותי אל שמחשבתו
היה כבון ומבולבל כמו שהוכיח בסוף הענין אמרו בשפתיו הוא
רל חטא הוא בלבו חטא עור וזכר שכאשר שמענו זה רעי אינו
במו לנור לו מלחמו וכראותם חזק שברו לא נמצא מי שרבר א
מליו רבר ומחשוב שאלו הרעי היו חכמי ומפורסם בזמן ההו חקתי
יתר עמו בעיוניות ונמצא ביניהם בנה המבוק התוריי זה המחלק
אשר הוא לפי מה שתשפטהו החלוקה כמו שיתבאר אחר זה וזכר
וכראות אינו כי אין רובר מליו רבר פתח פיהו וקלל ימני לפי ש
שרעתו היתה כמו שיתבאר מרביו שכל מקרי האר הם מוגבלים

בנתיבות העליונות ואורכ בני האקים הס הכוחות המנהיגות
המיומאות במלמכו ה וזכר בלוי ה היה מונעו מהגעת הרעו למין
להיותו איש תם וישר ושהשטן סבב שנתן לו כל אשר לו בידו
רק שלא ישלח ידו אל מיוב וזה כלו להעיר שאין לשטן ואת הס
הממשלה בשלמות כי אם ירבק הארס בה לא ישלח השטן עליו
כמו שיתבאר בזה הספר וזכר שהשטן הרע לו מצד הרעות הנר
הנופלות מקצת מישי הארס לקצת כמו המלחמות ומצד השנויי
הנופלים ביסודות כמו התחרשות האש והרוח והקרי לזכר הרע
הנופ מצד המלחמה להיותו יותר מאוריי לפי שהתחלתו הבחיר
המכוננת אל זה התכלית ואורכ הרעות אשר יקח מצד השנויי
המתחרשי ביסודות הס מיוחדסי אל הקרי ואחכ זכר שכבר הגיע
מתוך מיוב וישרו ויראתו ה שלא חטא בכל זאת רק נתן שבח ל
ל' אומר י' נתן וי' לקח יהי שכ י' מבורך ואחר כן התחיל ב
בספור המין האחר מן הרעות אשר התחלתו במקבל כמו העצה
והמוג וקרא התחלת זה הרע גם כן להיותו מטה מהדרך הראוי
ואמר בו להתישב על י' מה שלא אמר בראשון לפי שזה החלק
מהנפש אשר בו תהיה העצה הוא מכונן בעצמו לעבר השכל ע
האנושי ולהגיע לו שלמותו וזה מבואר למי שיעיין בספר הנפש
ורע כחות הנפש האנושיות למי זה תכלית נמצאו בארס לא ש
שכבר יקרה בקצת העיותיכ שיהיה מה שישפטהו זה החלק מהכ
מהנפש בלתי ישר ובלתי נאות ער שיותחרשן מזה חלמיכ ומכמי
ומכאובי מצד רוע ההנהגה וזכר על המטיל שזה השטן השותרל
בכל מופני ההשותרלות להזיק את מיוב בגופו ושה נתן את הכל

האנושי במושכלו כן הרעו האנושיי הכ הפקר ממנו לו השלמיו
זה מה שראינו להקדומו קודם שנתתי בבאור זה הספר . והנה
הסכמנו עכ עיצמנו לבאר ראשונה במאמ' מאמ' ממאמ' זה הספר
המולח אשר באו במאמ' ההוא אשר יצטרכו אל באור ואחכ נבאר
הכלל העולה מן הדברי כי בזה הישרה מה להקל בבאור זה הספ'
להפטיר בקלות המעיין ברבריונו על אמתת דברי הספר
והנה נתחיל ונאמר

אמר שכבר היה איש תכ וישר ירא ה וסר מרע עלה והצלוח
מאר בקניניכ המרומיכ כמו קנין ההון והבניכ והיו
בניו מתנהגים באופן שלכ לפי ההנהגה המדיני בדרך שתשליכ
האהבה והאחווה ביניהם ולזה היו מוכלים יחד תמיד כרי שיתוקן
ביניהם הקבוץ והנה איוב ליראתו מה היה מקרש אותכ מההיות
להיקף רל מן ימיכ לז ימיכ והיה מיישיר אותכ אל מה שראוי
ואחכ היה מקריב קרבנות עליהם ליראתו שמו חטאו ובזו השכ
בלבבכ לרוב העושר והטולה אשר היה להכ כי הכ סבות הבני
הבניטה באופן מה והנה לא תאר הכתוב אותנו בחכמה לסכלותנו
ברוש אשר בעבורו חובר זה הספר ואעפ שכבר היה חככ בעיני
בעניניהם הטבעיכ כמו שיראה מדבריו . וזכר אחר זה ממטיל
כאן ה היה מדבר עכ אשר יבאו מאתו לו הרעות המרומות אשר
התחלתם מחוץ והוא השטן דרך משל וקראוהו שטן להיותו מטה
מדרך המכוון מה ית כמו שהתבאר במה שיקרס ולפי שהוא בלתי
מכוון לעצמו אמר ויבא גם השטן בתוככ כמי שלא כוון באו
וזכר שטונו והתהלכו הוא בארץ לבר כי שם ומצאו לו הרעו למ

שם ובכלל הנה לא תמצא רע מגיע בעצמות מה ית' וזה אמר
מין רבר רע יורד מלמעלה . ודאוי שלא נעלה ממנו שאלו המ
המקרי אשר יפול בהם רוע הסרו הכ מוגבלי באופן מה מהגרמי
השמיים וזה סבת הגעת הידיעה באלו המקרים טוב בואם
לנו אם בחלום אם בקסם אם בנבואה כמו שהתבאר בספר החוש
והמוחש וזה כי זאת ההורעה לא תהיה אם לא מסבה פועלת לה
הידיעה באלו העתירות מלא שעב כל זה כבר יתאמץ התיחס אל
הענינים אשר בהם רוע הסרו מל ההיולי וזה כי בעבור הגרמי
השמיים משתתפים בהנהגת הארץ והיה מחוייב מפני זה שיה
שיגיעו קצת רעות מצד קצתם בעתים מה הערים ה' ית' בשיש
בנו השכל להנהיגנו ולהשלים מה שחסר לנו מצד הגרמים הש
השמיים וזה תהיה זאת ההגבלה אשר באלו המקרי מתיחסת
אל ההיולי כי השכל הוא השליט להטות אותנו מזאת ההנהגה כ
כאשר נרצה וכב בארנו זה בשלמן בבאורנו לספר החוש והמוחש
ובספר מלחמות י' ולהיות השכל הוא השליט על זאת ההנהגה
היו מלו המקרים אפשרי לא מחוייבים והנה יתבארנו בזה הספר
הצדדים אשר ישמר בהם הארץ מאלו הרעות מצד השכל האנושי
האנושי להתמחרותו באופן מה בשכל הפועל . ודאוי שתירע
שאלו הרעות אשר נפל בהם רוע הסרו מיכ רעות אנושיות וזה
שהרעות אנושיות דאוי שתהיינה בחלק אשר בן הטובו האנושיות
בחלק מחלקי הנפש אשר נקרא שכל לא בהזון והחוש לפי שאיכ
בארץ למה שהוא ארץ הנה הוא מבואר כי הרעות האנושיות הכ
בזה החלק בעינינו וכמו שהטובות האנושיות הכ שלמות השכל

ומלכו משתהיה התחלתו במקבל בעצמו או מחוץ ואמנם הרענו
משד התחלתו במקבל אש מצד המזג אש מצד המרות והתבונות
הנפשיות ^{ואש} אש מצד המזג מבוואר התייחס אל ההיחל כי הסב
בוה בלתי השמע הכחות המתפעלות אל הכוחות הפועלות כמו
שהתבאר ברביעי מהמותות וכן יתבאר זה ברעות הנופלות מצד
המרות והתבונות הנפשיות כי אל הרעות יהיו כאשר לא יתנהג
האר בהם כפי מה שראוי וזה לא יהיה מן השכל כי השכל אמנם
ירדוך הארס בהדרכה הראויה ברבר רבר מענינים האנושיים
וכן הרעות אשר התחלתו מחוץ אשר התחלתו המזג והבחירה
כמו ההענין במלחמות הוא מבוואר מה שיקרס התייחס אל ההיחל
ואשר אין התחלתו המזג ולא הבחירה כמו הפועל האריות והר
והרעש והאש הנופלת מן השמים והנוהג מנהגם הנה לא יגיע
מהם רע כי אש במקרה וזה שלמה שהיו בכאן יסורו הפכיים והיה
מדרך הפכיים שיפסידו קצתם קצת ^{מלב} שתהיינה בכאן סבות
עליונות פועלות אחת ושומרות מציאותם ושיגבירו פעם אחר
פעם מן הפכיים על האחר ופעם יגבירו ההפך האחר וזה בסבב
אשר וסורו מתמיד כמו שהתבאר בטבעיות מלזה חייב שיותהנה ה
האש פעם והאחר פעם והמים פעם והארץ לפי היחסים אשר ל
לפעל אצל המתפעל מלזה ישמר זה המציאות השפל לפי ששמי
רתו אמנם הוא בשווי הנמצא ביסודות אשר הורכב מהם וסבת
זה השווי הוא זה הפועל המגיע אל היסודות מהגרמים הטממיו
ואמנם יגיע מצד במקרה מצד שיקרה שיפול האש על איש אח
ויהרגו או שתהפך הארץ על היושבים בה מצד שיקרה היותם

ההוא באור וולתי אשר יזכרהו ולזה לא יהיה תפישה עליו אכ מ
ימצא למאמר ההוא באור וולת הבאור אשר זכרו . והנה מחשב
שמי שאמר מרבתי זל בזה הספור שמטל היה אמנם הביאו לזה
מה שראה בו מהפלגת החיזקה בזה הרדוש על דרך החלוקה הה
ההכרחית אשר לא ימנע ממנה אחר מחלקי הסותר ולזה הרחיק
היות אלו הרבדים רעות לקורמי לפי שהוא רחוק מיצור שימצאו
במקרה אנשי יחד יחלקו ברדוש אחר ויהיו רעותיהם על מספר
מספר החלקים אשר אפשר שתשפוט אותם החלוקה ואולם מי
שאמ שכבר היה הנה יחזק רעתו מה שאמ יחזקאל כח דכיל ואיוב
ואיכנו בטל שימצאו רעות האנשים ברדוש האחר על מספר ה
החלקים אשר תשפט החלוקה כי כבר זכר הפלסוף רדושי רב
רבי קצתם בטבעיות וקצתם באלהיות נמצאו בהם רעו הקורמי
על מספר החלקים אשר תשפט החלוקה ולזה לא הרחיק בעל
זה המאמר היות זה הספור דבר קרה וממה שיוורה שזה העני הוא
ספור דבר שקרה הוא זכרו שכ איוב שכ עירו ומספר קניניו וב
ובניו בתחלה ובסוף ושכ בנותיו ושכבר נתן להם אביהם כחלה
בתוך אחיהם ומספר ימי חייו איוב ומה שזכר גם כן משכ רעיו וי
ויחסו הם אמ ארופו התמני ובלרד השוחי וזופר הנעמתי אלוהו
בן ברנא הבווי ממשפחת רכ וזהבי כמו אלו התארים והספורים
ועטו בספורים האמתיים להוכיח האמנה בהם . וקודם שנתחיל
בזה הספור ובבאורו נקרי הקדמה אחת מקפת בכל מה שיכל להו
זה הספור ונאמ שהרעות הנופלות באישי האדם הם מיוחדות בכ
בכללם אל הסבה ההיולמנית או אל הקרי וזה שהרעות לא יפר

המחשבה בהס להמון האנשים בזה הדרוש בלתי מוגבלים ולא
מוקפין והוא מבואר שהוא ראוי למי שיטליו החקירה בזה הדרוש
ובולתו שיוזכר הרעו אשר תשפטם החלוקה ותפן בהס המחשב
למשכילים ויוזכר הספקות הנפלות באחת אחת מהם וההתריס
אשר אפשר שיוזכרו בהס ער שיתישב לו בזה האופן הרעת האמ
האמתו ואין שהיה ענין זה הספר רל היה שיהיה משל או ספור
דבר קרה הנה מפני שהמכוון ממנו בחבורו הוא להעמיד האנ
האנשים המטיבים בעיון על אמתות זה הדרוש הנה מבוא שראוי
שיהיו הרעות אשר נזכרו בו לפי חלקי הסותר אשר יפלו בזה ה
הדרוש למשכילים שאם לא היה הענין בזה התואר לא היה מג
מגיע מזה הספר ההתאמתות בזאת החקירה . והנה נבאר בגה
עכ באור דברי מן האנשים אין נשלמו ברעותיהם כל חלקי הס
הסותר וטען כל אחר מהס בכל הידורים אשר אפשר לו לטעון
לקיים רעותו ולבטל רעת החולק עמו . ולא הסכמנו בזה הבאור
לבאר מפני מה נטינו בבאור מלה מלה ממה שבאר בה זולתנו ל
להיות זה ממה שיתבאר במעט עיון למי שיראה באורנו זה עכ
שאם נהגנו זה המנהג היו רבוינו בתסלות האריכות והיה זה סב
סבה שיקוצ בהס המעין והנה במקומות רבים בזה הספר נראה ל
לנו באורים רבים ובחרנו הנאות מהס לפי הענין ולא רצינו לו
לזכרם כלם לבחרנו הקצור . ולזה אין ראוי שיטיגנו המעין מ
אם יראו לו בקצת דבר זה באורי אחריו נאותו זולתי אשר זכרנו
נעור כי אין מחוק המבאר שיוזכר כל הבאורים אשר אפשר שיטע
שיעטו במאמ אשר ובמרהו מל יגזור גם כן שלם יטעם לממאר

ריק ויכיתי לבבי וג' וסוף הרברים ואחשבה לרעת זאת עמל הוא
בעיני ולחוק השאלות והספקות הנפלות בזה הרדוש המציאנו
משה רבינו עה זה הספור הנפלא אשר הותרו בו כל הספקות הנפ
הנפלות בו על דרך החקירות העיוניות כמו שיתבאר מרבדינו וזה
אשר הניענו לבאר זה הספר כי לא ראינו בו לאחר מהקודמין ה
המבארים ממי שהגיעו אלינו רביהם באור יתכן שיהיה באור
עניניו אבל תכלית מה שכוננו לבאר המלות והתיבות ולזה היו
רחוקים מאור מהנכונה בזה הבאר וזה שראוי למבאר שינהיג
באור המלות לפי כונת העניני אשר יראה שכוננו בכלל הרברי
כאשר היו המלות משותפות כמו הענין בזה הספר ואם לא יתן
אל לבו תחלה להבין כונת הענינים לא יובן אליו באור המלות אם
לא במקרה וזה מבואר בפשו ולזה היו הבאורים הה אשר הרגלנו
בהם מקטנותינו כבר מנענו ממנו הבנת רברי זה הספר ומה ער
אשר פקחנו עיני שכלנו לעיין בעניני זה הספר והנהגנו אחר
זה באור המלות לפי הענינים הה ומצאנו שהמלות מתבארות
בזה האופן בזולת זרות ולא מצאנו שהתעורר אחר מהקודמין
לחקור ברעות אלו האנשי אשר כחלקו עכ מיוב בזה הספר וזולת
המעט שכתב מזה הרב בספרו המורה מורה הנבוכים
וכבר העירנו מר שכתב מזה לחקור ברברי אלו האנשי חקירת
מופלת כרי שיתברר לנו מרבדיהם מה שנתויתר בו אחר מהם
וכאשר הפרגנו הוציאנו בזה האופן מצאנו רעותיהם על מספר ה
החלקים אשר אפשר שנתפטר החלקה בזה הרדוש למשכילים
ואולם אמרתי למשכילים לפי שהחלקים אשר תפול המחשבה ב

ראינו לבאר הספר הזה כל ספר ו...
 באור רחב ולהעמיק בעניניו כיד ש
 שכלנו לראותנו זה הספר גדול התועלת בהצלחת האדם המרנית
 והמרעית ובכלל הנה נבנתה התורה בכללה על השורש המתבול
 המתבאר בזה הספר ולזה ייחסו רבותי ול זה נספר למשה רבי
 עה אמרו משה כתב ספרו וספר איוב ופרשת בלעם ואורכ
 כן בפינו מה היה משל מן רבר קרה ו... כי זה הרדוש אשר
 נחקר עליו בזה הספר הוא מה הש ית משגיח באישי האדם ופוקר
 מחדש על כל מעשייה אם לא זה כי שיר יונח שהוא משגיח באישי
 האדם סמוי יחוייבו ו... הפנות הר... יחשב שכבר ייחס אל ה
 ית עול מ... רוע הסרוד הנופל בטובות אישי האדם ורענתו כל
 שכבר יזכר כדוק ורע לו רשע וטוב לו וזה הספק הגיע הפירוש
 להאמין שהשם ית בלתי יורע רבר מאל הרבדים הפרטים כמו שכ
 שזכר במה שאחר הטבע ולחזק הספקו הנופל בזה הרדוש לא
 סרו הקורמי מלספק בו ולא יסורו המתאחרים... ש כבר נסתפק
 בו גדולי החכמים והנביאים אמרו רבותינו ול שכבר נסו... שק בני
 משה רבינו ומליו רמו במה שבקש באמרו הנריעני נא מה דכיו
 ונג וכו' וראה שהענין כן הוא מהתשובה אשר השיבו השם ית
 על זאת הבקשה והוא אמרו ייאל רחוק והנון ונג וכן תמצא שחב
 שחבקהו הנביא הסתפק בזה הרדוש אמר למה י... ש בוגרי תחריש
 כבלע רשע יריוק מומנהו וכן תמצא י... הסתפק בו ואמ
 בספר תהלים כי קנאתי בהוללים שלום ו... אראה כי אין חד
 ורצונות למותם ונג הנה אלה רשעים ושלוי צולם השגו חיל מן

זהו לבין נרעין

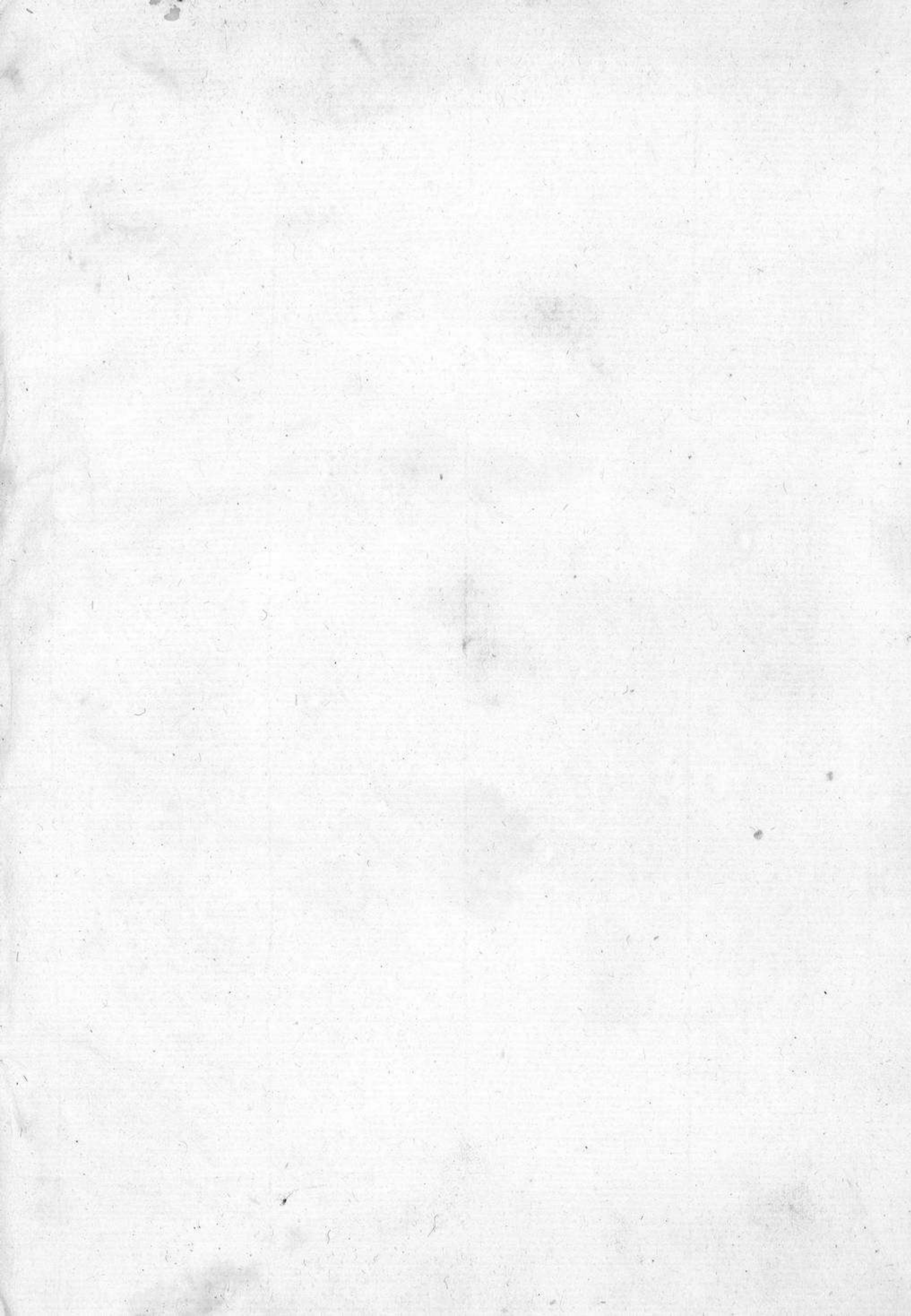

Commentarij Ra. Censoridij in lib.
Job typis editi Ferraviz. 1777. ~
Exemplar perfectum de cuius singu-
lari raritate videndus De Rossi: a
typogr. hebraic. Ferrav. pag. 14.

U

BIB

TOLEDO

BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Reservada*

Número

TOLEDO

BIBLIOTECA PUBLICA

Dep. **INC**

Núm. **333**